

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

13'üncü Toplantı

9 Kasım 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla ilgili izlemeye ilişkin bulgular hakkında ayrıntılı bilgi verilmesine ilişkin açıklaması

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin soru-cevap bölümünde, söz sırasıyla ilgili bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

b) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

c) Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ç) İklim Değişikliği Başkanlığı

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

13'üncü Toplantı

9 Kasım 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.10'da açılarak üç oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla ilgili izlemede olan bulgular hakkında ayrıntılı bilgi verilmesine,

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin soru-cevap bölümünde, söz sırasıyla ilgili bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının,

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün,

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün,

2023 yılı bütçeleri ile 2021 yılı kesin hesapları;

İklim Değişikliği Başkanlığının 2023 yılı bütçesi;

Kabul edildi.

10 Kasım 2022 Perşembe günü saat 10.30'da toplanmak üzere saat 22.26'da toplantıya son verildi.

9 Kasım 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.10

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakan, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınıımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 13'üncü Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile İklim Değişikliği Başkanlığının bütçesi bulunmaktadır.

Sayın Bakana sunum için söz vereceğim ama öncesinde, hep yaptığımız gibi, Bakan Yardımcılarımızdan başlayarak arkadaşlarımızın kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum. Bakan Yardımcılarımız buyursunlar lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bülent Bey usul hakkında kısa bir söz istedi.

Buyurun lütfen.

II.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla ilgili izlemeye olan bulgular hakkında ayrıntılı bilgi verilmesine ilişkin açıklaması

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Herkese iyi sabahlar diliyorum.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz tekrar.

Sayın Başkanım ve Sayın Bakanım, size hitaben özellikle belirtmek istiyorum. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığıyla ilgili izlemeye olan geçen yılki bulgularla ilgili hiçbir gelişme kaydedilmemiş, Tapu ve Kadastroyla ilgili olarak da öyle. Bu sene Bakanlığımızın 35 bulgusu var. Özellikle, konuşmanızda ve daha sonra bu izlemeye olan bulgularla ilgili, hani kesin hesapla ilgili konulara dikkat ederseniz, daha ayrıntılı bilgi verirseniz çok memnun oluruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, özellikle dikkat çekmek istedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Çünkü burada çok daha fazla izlemeye olan ve hiçbir şekilde yerine gelmemiş bulgular var; hassasiyet gösterilmesi gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ben de bu konuyla ilgili şunu söyleyeyim: Biz sadece 2023 yılı bütçesini görmüyoruz, aynı zamanda 2021 yılı kesin hesabını ve Sayıştay raporlarını görüyoruz. Dolayısıyla sunumda veya kapanışta Sayın Bakanımızdan bu konularla ilgili tespitlerini, görüşlerini de alabilirsek çok seviniriz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (*)

a)Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

b)Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

c)Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ç)İklim Değişikliği Başkanlığı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi sunumlarını yapmak üzere Sayın Bakanımıza söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; Gazi Meclisimizin siz değerli mensuplarını saygıyla selamlıyorum.

Geçtiğimiz hafta milletçe büyük bir coşkuyla kutladığımız cumhuriyetimizin 99'uncu yıl dönümünü tekrar kutluyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın milletimize ve dünyaya ilan ettikleri “Türkiye Yüzyılı” vizyonumuzun ülkemiz için, milletimiz için hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2023 yılı bütçe teklifimiz ile Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarımızın 2022 yılı faaliyetlerine ilişkin bilgi sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

2023 yılı bütçe teklifinde Bakanlığımız bütçesi 24 milyar 321 milyon 48 bin lira olarak yer almaktadır. Bunun yanında, bağlı kuruluşumuz Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüzün bütçesi 3 milyar 68 milyon 236 bin lira, Meteoroloji Genel Müdürlüğümüzün bütçesi 1 milyar 603 milyon 859 bin lira, İklim Değişikliği Başkanlığımızın bütçesi ise 154 milyon 182 bin liradır.

Bugün sizlere ve milletimize yapacağım konuşmada cumhuriyet tarihimizin en büyük sosyal konut kampanyasına ve Türkiye'nin her yerinde bir seferberlik ruhuyla icra ettiğimiz kentsel dönüşüm faaliyetlerimize dair bilgiler sunacağım. Yine adını ve vizyonunu milletimizden alan millet bahçelerimizden, 22 ilimizi kapsayan ekolojik koridorlarımızdan, doğal alanlarımızı koruma ve genişletme faaliyetlerimizden söz edeceğim. Küresel bir çevre hareketine dönüşen sıfır atık seferberliğimizden 81 ilimizin iklim değişikliğiyle mücadele ve uyumunu güçlendiren adımlarımıza, medeniyet mirası tarihî kent meydanlarımızın ihyasından sanayi alanlarımızın dönüşümüne kadar ülkemin her köşesinde onlarca farklı alanda yaptığımız faaliyetleri kısaca sizlerle paylaşacağım.

(*) (1/286) ile (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir

Başta Komisyon Başkanımız olmak üzere tüm Komisyon üyelerimize, tüm milletvekillerimize yoğun gayretlerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bundan on gün önce cumhuriyetimizin 99’uncu yılına ulaştık. Artık milletçe 100’üncü yılımızın eşliğindeyiz, şafağındayız. Bugünden yirmi yıl geriye doğru baktığımızda, yüz yılda yapılacak yatırım, proje ve vizyoner işleri yirmi yıla sığdırdığımızı ifade etmek isterim. 28 Ekimde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın başlattığı “Türkiye Yüzyılı” vizyonu ile artık ülkemizin önünde yeni bir hedefler silsilesi, kutlu bir istikbal açılmıştır. Bakanlık olarak, Türkiye’nin yarınlarını, milletimizin refahı ve mutluluğunu esas alan bir bakış açısıyla Türkiye Yüzyılı’nda muhteşem Türk şehirlerini bir hedef olarak ortaya koymuş durumdayız. Tüm bilim yöneticilerimizin katılımıyla 22 Şubatta gerçekleştirdiğimiz Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye toplantımızda aldığımız kararlar, Türkiye Yüzyılı’nı güçlendirme arzumuzu göstermesi açısından çok kıymetlidir. Bilhassa sosyal konutlarımızda uyguladığımız iklim dostu yeşil bina projelerimizden kentlerimizdeki sera gazı salınımı azaltımına, yeşil finansmandan binalarımızda uyguladığımız çevre etiket sistemine, şehirlerimizin hava temizliğine dair çözümlerimizden yenilikçi ısıtma sistemlerine ve atık su geri kazanımına kadar 11 temel hedefimizi açıkladığımız toplantımızın sonuç bildirgesini Not-1’de detaylarıyla birlikte göreceksiniz.

Başkanım, biz kitapçık dağıttık Komisyon üyelerimize. Kitapçıklarda QR kodla birlikte projelerimizin görsellerine, içeriklerine bütün üyelerimiz ulaşabilir. Diğer taraftan da müsaade ederseniz konuşmamızla birlikte yapmış olduğumuz projelerin detaylarını arkadaşlar ekranlarda da paylaşacaklar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii ki buyursunlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ortak evimiz dünya, merkezinde göç, çatışma ortamı, savaşlar ve iklim krizinin yer aldığı geri döndürülemez bir ekonomik, sosyal ve kültürel buhran ve değişim döneminden geçmektedir. Dünya ne zaman böylesi bir dönemden geçse nitelikli, güvenli ve sağlıklı bir ortamda barınmaya dair insani sorunlar baş göstermektedir. İnsanın en temel hakkı olan barınma hakkı sektöre uğramaktadır. Birçok devletin ve hükümetin sosyal devlet uygulamalarını askıya aldığı bu dönemde de şu anda küresel ölçekte en temel sorunların başında yine barınma sorunu gelmektedir. Özellikle küresel salgınla beraber geçici de olsa daralma yaşayan inşaat sektörü arz problemlerine sebep olan maliyet artışlarını, malzeme tedarikine dair bozulmayı hesaba kattığımızda durum hakikaten olumsuz seyretmekteydi. Bu olumsuz durum tüm dünyayı olduğu gibi ülkemizi de etkiledi. Konut ve kira fiyatlarında artışlar meydana geldi. İşte, tüm dünyanın sosyal devlet anlayışını rafa kaldırdığı böylesi bir dönemde, kira ve konut fiyatlarının arttığı bir ortamda Türkiye, milletin olanı millete vermek için dev bir sosyal devlet hamlesini harekete geçirmiştir.

Hemen ifade edeyim; yaptığımız sosyal konut projemizle konut ve kiralarda görülen artışları durdurduk. Bugün Türkiye’imiz küresel buhranların ortasında parlayan bir yıldız olmuştur. “Türkiye Yüzyılı” iddiasını ortaya koyan küresel bir aktör hâline gelmiştir. Her şart ve durumda milletimize yeni yuvalar yapmayı, yavrularımıza huzurlu bir gelecek sunmayı bilmmiştir. Ülkemizin bu başarısının en büyük nişanesi 26 bin sosyal donatısıyla birlikte inşa ettiğimiz 1 milyon 170 bin sosyal konut olmuştur, sıcak yuvalarında geleceğe güvenle bakan 5 milyon vatandaşımız olmuştur. Tam 1 trilyon 317 milyar liralık yatırım değeriyle dünyaya örnek olan bu sosyal devlet uygulamasını otuz sekiz yıllık inşa, imar ve ihya tecrübesine sahip, yerli ve millî imkânları millet namına ve millet yararına seferber eden TOKİ Başkanlığımızla gerçekleştirdik. Tabii, durmuyor, duraksamıyor, milletimize yuva kazandırmaya devam ediyoruz. Şu an 81 ilimizin tamamında tam 750 şantiyemizde gece gündüz demeden çalışıyor,

hâlihazırda 135 bin konut ve sosyal eserin inşasına da kararlı bir şekilde devam ediyoruz. Bu yıl sonuna kadar 60 bin konutumuzu tamamlayarak ailelerimizin 2023'te yeni yuvalarına girmelerinin mutluluğunu hep birlikte yaşayacağız.

Geçtiğimiz eylül ayında cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesini başlattık. 500 bin sosyal konut, 1 milyon altyapısı ve imarı hazırlanmış konut arsası ve şehirlerimizin ekonomisi, istihdamı için, esnafımız için 50 bin iş yeri projemizi milletimize sunmanın mutluluğunu, gururunu yaşıyoruz. Milletimiz "İlk Evim, İlk İş Yerim" kampanyamızı sahiplendi. 8 milyonu aşan başvuru yapıldı ve 5 milyon 135 bin başvuru ise kuraya katılmaya hak kazandı. Sosyal konut hamlemizin en büyük destekçisi ve talibi 2 milyon 30 bin başvuru sayısı ile geleceğimizin teminatı gençlerimiz oldu. Başvuruların 505 binini emekli, 206 binini engelli kardeşlerimiz, 6.493'ünü şehitlerimizin emaneti olan ailelerimiz ve gazilerimiz yaptılar. Milletimizin bu yoğun desteği sebebiyle elimizi çok çabuk tutarak 25 Ekimde yani kırk gün gibi kısa bir süre içerisinde aynı anda 17 ilimizde, ilk 5.615 yuvamızın temel atma törenini Sincan'da Lale Meydanı'nı dolduran on binlerce kardeşimizle birlikte coşku içerisinde gerçekleştirdik. Bu konutlarımızla birlikte, ihalesi yapılan ve ihale aşamasında olan konut sayımız 9 Kasım itibarıyla 15.576 sayısına ulaşmıştır. Bir yandan da kura çekimlerimizi iki gün önce, 7 Kasım'da Ardahan ve Şırnak'ımızdan başlattık. Noter huzurunda şeffaf bir şekilde yaptığımız kura çekimlerimizi beş ay içerisinde yani 2023 Mart ayına kadar tüm illerimizde tamamlayacağız. Bu hızımızı bir an bile duraksatmadan en geç iki yıl içerisinde ilk 250 bin konutumuzu vatandaşlarımıza teslim edeceğiz. Projemiz, 900 milyar liralık yatırım değeriyle ekonomimize 2 trilyon liralık katma değer üretiyor; başta gayrimenkul sektörü olmak üzere tam 250 sektörü harekete geçiriyor. Bu sayede 200 bin kardeşimize yeni iş imkânı sağlıyoruz.

Şu anda 1 milyon konut amaçlı arsa ve 10 bin iş yerine başvurularımızı almaya devam ediyoruz. Konuta başvuran kardeşlerimizin arsaya da başvurabilmeleri için 7 Kasım'da sona eren başvuru süremizi 15 Kasım'a kadar uzattık. TOKİ'mizle, arsalarına ev yapacak vatandaşlarımıza proje desteği vereceğiz, örnek projelerimizden faydalanmalarını sağlayacağız ve talep etmeleri hâlinde yapım desteğini de yine arsa alan kardeşlerimize sunacağız. Yine, yapacağımız 10 bin iş yerini de sıfır atığa uyumlu, enerji verimli sistemlerle donatacak, esnafımıza en sağlıklı çalışma ortamını sunacağız. İmkânları kısıtlı vatandaşlarımız için başlattığımız bu projenin yanı sıra, tüm vatandaşlarımızın başvurabileceği bir kampanyayı da Emlak Konut eliyle gayrimenkul sektörümüzle birlikte, yine Hazine ve Maliye Bakanlığımızın da destekleriyle yapacağız.

Buradan yüce Meclisimizin huzurunda ifade etmek isterim ki biz, yirmi yıldır olduğu gibi bundan sonra da Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, vatandaşlarımızın ihtiyacı olduğu her an yanlarında olmaya kararlılıkla devam edeceğiz. Her hayırlı işte olduğu gibi bu büyük konut hamlemizden de ne yazık ki rahatsız olanlara üzülmeye şahit olduk; dün, afetlerin ardından da yeni hayatları kurmada gösterdiğimiz hızdan rahatsız olanlarla karşılaştık. Evet, biz, kim ne derse desin, milletimizin her bir ferdi için sağlıklı ve güvenli evlerine kavuşturuncaya kadar çalışmalarımızı gece gündüz kararlılıkla devam ettireceğiz. Biz, nasıl tüm afetlerde en hızlı şekilde konutlarımızın, yeni iş yerlerimizin temellerini attıysak, biz nasıl 1 milyon 170 bin sosyal konutumuzu milletimize teslim ettiysek yeni yuvalarımızı da aynı hızla milletimize teslim edeceğiz. Bu vesileyle, Edirne'den Hakkâri'ye, Hatay'dan Samsun'a, sosyal konut projemize gösterdikleri teveccüh ve devletimize duydukları güven sebebiyle 85 milyon vatandaşımıza huzurlarımızda şükranlarımı sunuyorum.

Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesine dair bilgileri de Not-2'deki haritamızda detaylı bir şekilde görebilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, son yüz yılda 80 bini aşkın vatandaşını depremler sebebiyle toprağa vermiş bir ülkedir. İnsanımızın hayatına mal olan depremleri önleyebilmemiz mümkün değildir ancak depremin insanımız için bir felaketle sonuçlanmasını önlemek mümkündür. Bunun da yolu, önce deprem bilinciyle yaşamaktan, dirençli şehirler inşa etmekten geçmektedir. Bu da devlet-millet iş birliği üzerine inşa edilen bir seferberlik şuuruyla mümkündür. Türkiye'nin her yerinde kentsel dönüşüm hedefiyle dönüşüm çalışmalarımızı bir seferberlik anlayışıyla sürdürüyoruz. Kentsel dönüşümü, afet riskli yapıların dönüşümü, tarihî kent meydanlarının ihyası, köhneleşmiş sanayi alanlarının dönüşümü, bölge ve şehir otoparklarının inşası ve tarım köy projelerinden müteşekkil 6 temel çalışma alanı olarak değerlendiriyoruz.

Bugüne kadar, Meclisimizin yaptığı kanuni değişikliklerin, yönetmeliklerin de yardımıyla, Türkiye genelinde sosyal konutlarımızla beraber 3 milyon 200 bin konutumuzu yeniledik, 13 milyon vatandaşımızın hayatını değiştirdik ve bugün 81 şehirde, 922 ilçemizde toplam 250 bin konutun da dönüşümü hızla devam ediyor.

Medeniyetimizin başkenti İstanbul'umuzu özellikle deprem ve dönüşüm noktasında tutulmayan sözlerin gölgesinde bırakmadık. 39 ilçemizde özel sektörümüzle beraber 695 bin konutun dönüşümünü tamamladık, 93 bin konutun dönüşümü de olanca hızıyla sürmektedir. Beş gün önce İstanbul'umuzun 2 büyük ilçesinde âdeta kangren hâline gelmiş 2 büyük alanda, Beykoz Tokatköy'de, Beyoğlu Okmeydanı'nda 2 bin adet yeni yuvamızın temellerini vatandaşlarımızla birlikte davul zurna eşliğinde attık. Gaziosmanpaşa'da, Kâğıthane'de, Yahya Kemal'de, Zeytinburnu Telsiz ve Beşelsiz'de, Bağcılar Demirkapı'da, Güngören Tozkoparan'da, Kartal Orhantepe'de, Üsküdar Mehmet Akif Ersoy, Ferah ve yine Kirazlıtepe'de, Ataşehir Şerifali'de, Sultanbeyli Mimar Sinan Mahallesi'nde on binlerce konutumuz İstanbullu kardeşlerimize teslim ettik. Esenler'de 60 bin konutluk cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı dönüşüm projesinin ilk konutlarını vatandaşlarımıza teslim ettik. Yine Esenler'de konutlarımıza taşınan vatandaşlarımızın eski yapılarını tamamen yıkıyor ve İstanbul'umuz için yeni sosyal yeşil alanları yine yapmak suretiyle dönüştürüyoruz.

Kangrene dönüşmüş bir diğer dönüşüm alanı olan Fikirtepe Mahallemiz'de de 1.648 konutumuzun ve iş yerimizin yapımını tamamladık, vatandaşımıza teslim ettik, 10.770 konut ve iş yerinin çalışmaları ise devam ediyor. Yeni konut ve iş yerlerini 2023 yılının ilk çeyreğinde etaplar hâlinde teslim etmeye başlayacağız. Bu projemiz hem İstanbul'u hem de Anadolu yakasını ilgilendirmesi hasebiyle -ki doğrudan oradaki 50 bin vatandaşımızı ilgilendiren bir konu- bütün ihalelerimizi yaptık, etaplar hâlinde de vatandaşlarımıza teslim edeceğiz inşallah.

Yine, gazi başkentimiz Ankara'mızda başta Mamak ve Altındağ olmak üzere 39 bin konutun dönüşümünü bitirdik, 4.368 konutun dönüşümüne ise devam ediyoruz. Karabük'ten Mersin'e, Erzincan'dan Adana'ya, Bingöl'den Manisa'ya, Gaziantep'ten Uşak'a kadar İstanbul dışındaki diğer 80 ilimizde toplam 157 bin konutun dönüşümüne de hızla devam ediyoruz. Türkiye geneli kentsel dönüşüm çalışmalarımıza dair bilgileri de Not-3'teki haritamızda detaylı bir şekilde görebilirsiniz.

Başta belirttiğim gibi, deprem bir seferberlik şuru gerektirir. Bu nedenle, özellikle belediyelerimiz sadece çalıştaylarla vakit kaybedemez ve vaatlerinde "Depremi merkeze alacağız." deyip deprem bütçesini kısamaz çünkü mevzu insanımızın canıdır, malıdır, istikbalidir. Hepimiz sahada olacağız, projelerimizin temellerini atacak, milletimizin yarınlarını hep birlikte garanti altına alacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kadim medeniyetimizin en güzel mirasları olan şehirlerin âdeta hafızası olan kent meydanlarımızı "tarihe vefa, geçmişe saygı" anlayışıyla gün yüzüne çıkarıyor, geleceğe taşıyoruz ve bugün tam 45 ilimizde 80 tarihî meydanımızı yeniden ihya ediyor, geçmişimizin estetik anlayışını yeni mimari yorumlarla zenginleştiriyor, şehirlerimizin tarihî kimliklerini milletimizle

buluşturuyoruz. Bu projeyi ben değerli milletvekillerimiz gibi çok önemsiyorum ve 45 ilimizde 80 tarihî meydanımızda yine bu projeleri yapıyoruz ve bittiği zaman hem şehre hem vatandaşımıza, oradaki istihdama, turizme katkı sağlayacak bu projelerimizi kararlı bir şekilde yürütüyoruz. Konya’da Mevlâna Meydanı projemizle tarihe yolculuk ediyor, Mevlâna hazretlerinin yürüdüğü o meydanları, o sokakları tarihî hüviyetine uygun olarak yeniden canlandırıyoruz. Edirne’de Mimar Sinan’ın emaneti Selimiye Camisi ve çevresini tıpkı eski günlerde olduğu gibi bütün ihtişamıyla yeniden ayağa kaldırıyoruz. Bursa’da Ulu Camimizi de içine alan tarihî çarşı ve hanlar bölgesini, yine oradaki bütün binaları kaldırmak suretiyle Selçuklu mirası şehrimizdeki bütün değerleri yine ihya ediyor, tarihî eserleri gün yüzüne çıkarıyoruz. İşte, görselde de yıkılan binaları gösteriyorlar; bütün binaları kaldırdık ve oradaki tarihî hanlar çarşısını, İpek Han’ı, Koza Han’ı ortaya çıkarmak suretiyle “surlar bölgesi” dediğimiz “sur bölgesi” dediğimiz bütün alanı ihya edecek çalışmalarımızı kararlı bir şekilde yürütüyoruz.

Selçuklu şehri Bitlis’imizde yine gerçekten içler acısı bir durum vardı. Köprüleri, hanları, hamamlarımızı ve yine buradaki meydanımızı kapsayan çok önemli bir dönüşüm çalışması başlattık ve Bitlis’imizdeki o tarihî değerleri, kültürel mirasları gün yüzüne çıkaracak çok önemli bir meydan ve çevre düzenlemesi işini de inşallah yıl sonuna kadar tamamlayıp Bitlis’imize teslim edeceğiz.

Balıkesir’imizde Zağnos Paşa Camisi çevresindeki maneviyatı yeniden harekete geçiriyor, alın terinin şehri Zonguldak ve Sinop’ta yeşil ile maviyi ve tarihi yeniden buluşturuyoruz.

Terör eylemleri sonucunda harabeye çevrilen Diyarbakır Sur’u, Şırnak’ta ve Iğdır’da bizlere tarihimizin emaneti olan meydanları ve kültürel alanlarımızı aslına uygun olarak yeniden kazandırıyoruz.

Ankara Hergelen Meydanı ve çevresini, Kızılcahamam Kasaplar Çarşısı’nı, çevre cadde ve sokaklarını yeni ticari ve kültürel birikimlerle, tescilli yapıları da koruyarak hemşehrilerimize armağan ediyoruz. Cumhuriyet tarihimizin ilk toplu konut projesi olan Saraçoğlu Mahallesi’nde anıt ağaçları ve tarihî binaları muhafaza ederek Türkiye Yüzyılı’nın başkentine yakışır bir mahalle hâline getiriyoruz. Bu projemizde de son safhaya geldik, inşallah yıl sonu itibarıyla tamamlayacağız ve milletimizin hizmetine sunacağız.

Trabzon’un çehresini değiştiren Çömlekçi projemizin inşaatı hızla devam ediyor. Rize merkezdeki meydan projemizi içerisinde kültür, peyzaj ve yürüme alanlarıyla birlikte milletimizin hizmetine sunuyoruz. Diğer illerimizde olduğu gibi, aynı hassasiyetle Erzurum tarihî meydanı, Yozgat Çapanoğlu Camisi, Muş, Kütahya, Isparta, Bingöl, Afyon ve Kayseri yenileme projelerimizi de kısa süre içerisinde tamamlayacağız.

Ülkemizin her yerinde hayata geçirdiğimiz sokak güzelleştirme çalışmalarımızla şehirlerimizin, caddelerimizin çehresini değiştirmeye devam edeceğiz. İşte, tüm bu meydanları güzelleştirme faaliyetleri Türkiye Yüzyılı’nın, muhteşem Türk şehirlerinin birer nişanesi, birer mührü olarak şehirlerimizin kalbinde bütün ihtişamıyla yükselecektir.

Bu ihya çalışmalarımız sürerken diğer yandan da şehirlerimizin içinde sıkışıp kalan ve çevre kirliliği üreten eski sanayi alanlarını şehrin çeperlerine yaptığımız modern tesislere taşımaya devam ediyoruz. Esnafımızın ve vatandaşımızın ihtiyaçlarına cevap verecek tesislerimizle şehirlerimizin ekonomisini çeperlerden merkeze doğru güçlendiriyor; iş kurmak, işini geliştirmek isteyen gençlerimizin üretimine katkı sağlıyoruz. Şu anda, hâlihazırda 12 ilimizde 10 bin sanayi projemizin 3.930’unu bir yıl gibi kısa bir süre içerisinde tamamladık, milletimize teslim ettik; kalanları da esnafımıza hızlıca teslim edeceğiz. En son, eylül ayında Samsun’da temelini attığımız binlerce yeni işyerini ve esnafımızın göz bebeği olacak Toybelen Sanayi Sitemizi inşallah 2023 yılının ilk aylarında tamamlayacağız.

Yöresel dokuya uygun tarım köy projelerimizi 81 ilimizin kırsal bölgelerinde yaygınlaştırıyoruz. Şu anda sahada hâlihazırda devam eden 7 bin köy konutumuzu tamamladık, inşallah diğer konutlarımızı da kısa süre içerisinde bitireceğiz. İskân Kanunu'muz kapsamında -bu da çok çok önemli-kamulaştırmadan etkilenen köylerimize 8 milyar 410 milyon liralık yatırımla yöresel mimariye uygun 11 bin 212 konutumuzu yaptık, inşa ettik.

Yine, Yusufeli'mizi de yeni yerlerine taşıyor, cumhuriyet tarihinin nüfus ve bina sayısına göre en büyük iskan ve taşınma projesini gerçekleştiriyoruz. Burada da konutlarımız tamamlandı, yaklaşık 2.700 merkezde, 500 de köylerinde olmak üzere 3.200 konutumuzu bitirdik. Yöresel mimariye uygun bir şekilde -artık, göl kenarında diyeceğimiz- göle nazır, bütün sosyal donatılarıyla birlikte vatandaşımıza teslim ettik. Taşınma süreci de hızlı bir şekilde devam ediyor; zannedersen binin üzerinde konuta yerleşim oldu ve etaplar hâlinde teslimleri yapmaya devam ediyoruz.

Ağrı'da yine çok önemseydiğimiz bir proje: Şehrin içinde kalmış ahırlarımız vardı, ahırlarımızın yerine şehrin çevresinde yeni ahırlarımızı yani 314 ahır ve 3 veteriner binası, et entegre tesislerinin de içinde olduğu bir projeyi hayata geçiriyoruz ve Hayvancılık Bölgesi Ahırlar Projemizin temellerini attık; projelerimiz devam ediyor, 2023 yılı içerisinde tamamlayıp vatandaşlarımıza teslim edeceğiz.

Dönüşümde bir diğer başlığımız otoparklarımız. Özellikle şehir merkezlerine en yakın yerlerde inşa ettiğimiz örnek bir projeyi Ümraniye'deki katlı otoparkımızla birlikte gerçekleştirdik. Şu anda mevcut dönüşüm alanlarında olabilecek en yüksek sayıda, on binlerce araçlık otopark üretimine devam ediyoruz.

Kentsel dönüşümle beraber yapı denetim sistemimizin etkin ve sağlıklı yürütülmesi ülkemizi depreme hazırlama noktasında çok hayatidir. Türkiye bütün yapı denetim sistemiyle, 7/24 esasıyla çalışarak 6,6 milyar ev ve iş yerinin denetimini tamamlamıştır. Sonuç olarak, 24 milyar vatandaşımızın depreme dayanıklı konutlarda yaşamasını sağladık. İşte, baştan itibaren ifade etmeye çalıştığım tüm bu sosyal konut, eski binaların dönüşümü ve yeni binaların etkin denetimiyle evlerimizde ve iş yerlerimizde konforu, modern koşulları yakalayacak, 2035 yılına kadar ülkemizde afetlere dirençsiz tek bir sağlıklı yapı, tek bir çöküntü alanı inşallah bırakmayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görevi aldığımız 2018'den bugüne gerçekleştirdiğimiz 5'inci bütçemiz. Ne yazık ki bu süreçte ülke olarak, millet olarak birçok sel, deprem, yangın afetiyle karşı karşıya kaldık. Türkiye bu afetlerde bir olmuş ve tüm zorlukları hep birlikte göğüslemiştir. Artık, enkazını en kısa süre içerisinde kaldıran, vatandaşına en kısa zamanda ulaşan bir Türkiye var; krizi en doğru ve en hızlı yöneten bir Türkiye var; devletine güvenen bir millet ve yaraları hızlıca saran bir Türkiye var; afet olan tüm il ve ilçelerimizde tarihin en büyük, en kapsamlı, en hızlı dönüşümlerine imza atan güçlü bir Türkiye var. İşte, bizim "Türkiye Yüzyılı" iddiamızın referansı da çıkış noktası da bu aziz millettir ve her alanda güçlü devletimizdir.

Elâzığ, Malatya ve İzmir'de meydana gelen depremlerde; Giresun, Kastamonu, Rize, Bartın'da yaşanan sel felaketlerinde; Antalya ve Muğla'daki yangınlarda canlarımızı yitirdik ama milletimizin yaralarını sarmak için bir an bile durmadık. Ne zaman ki bir yerde deprem, sel, yangın afeti olduysa hemen milletimizin yanına koştuk. TOKİ'mizle, İller Bankamızla, Yapı İşleri ve Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğümüzle, tüm birimlerimizle birlikte hızlı bir şekilde dönüşüm çalışmalarımızı başlattık. Tüm afet alanlarında yaklaşık 45 bin konut, iş yeri, ahır ve köy evinin yapımına başladık. Konutlarımızın büyük bir kısmını teslim ettik, kalan konutlarımızın da inşallah yıl sonuna kadar teslimlerini gerçekleştireceğiz. Bir ay boyunca tüm sokaklarını tek tek dolaştığımız, enkaz alanlarında sabahladığımız, milletimizle kol kola çalıştığımız Elâzığ'ımız ve Malatya'mızda konutlarımızın 26.711'ini bitirdik, kardeşlerimize teslim ettik. Bu projelerin hepsi, emin olun, hem şehre hem de

bölgesine değer katacak projeler oldu. Yerinde, hızlı, gönüllü anlayışıyla, vatandaşlarımızın rızası çerçevesinde bu projeleri gerçekleştirdik. Kalan 6.101 evimizin inşasını da inşallah en kısa süre içerisinde tamamlayıp teslim edeceğiz.

Yine, İzmir’de, Bayraklı’da acıları birlikte paylaştığımız, umudu ve hüznü aynı anda yaşadığımız kardeşlerimizin yanında durduk. O acı depremde yıkılan binaların olduğu alanların tamamında yerinde, hızlı ve gönüllü dönüşümle İzmir tarihinin en büyük dönüşümünü tamamladık. Yapacağımız rezerv konutlarla birlikte 5.061 konuttan 1.404’ünü Bayraklı’daki yerinde yaptığımız dönüşüm projesiyle teslim ettik. 3.657 rezerv konutta da teslimlerimize başladık, yıl sonuna kadar tüm konutlarımızı teslim edip inşallah, tüm afetzede kardeşlerimizi konutlarına alacağız. Güzel İzmir’imizi, güzel yavrularını istikbale en güvenli şekilde taşıyacağız.

Giresun’daki sel felaketinin ardından “yeni Dereli” “yeni Doğan kent” dedik ve çok kısa sürede dere yatağından uzak, yüksek bir alanda Türkiye’ye örnek olacak -bakın, burası Dereli’de yaptığımız proje- yatay mimari anlayışıyla, vatandaşlarımızın hepsinin rızası çerçevesinde çok önemli, çok güzel bir projeyi yaptık, teslim ettik. Yine, Doğan kent ilçemizde de -burası da selden etkilenmişti- dükkânlarıyla, sosyal donatılarıyla birlikte yeni Doğan kent’in inşasını da yaptık, teslim ettik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz dolmuştur, on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Yüksek bir alanda, yine örnek olacak ilçelerimizi tamamladık. Bugün, Rize, Kastamonu, Sinop ve Bartın’da yaşanan sel felaketlerinin yaralarını yine hep birlikte sardık, yeni yuvaları yaptık. Sanayi sitelerimizi dönüştürdük. Bize dönüp “Ne aceleniz var?” diyenlere “Acelemiz, milletimizin mutluluğudur.” diyerek Antalya ve Muğla’da da yangından etkilenen bölgelerdeki konut, köy evi ve ahırlarımızı büyük oranda tamamladık, yöresel mimariye uygun bir şekilde projelerimizi yapıyoruz ve inşallah, tüm konutlarımızı da... Bunlar da Antalya’daki, Muğla’daki örnekler, taş ve ahşabın kullanıldığı, yöresel mimariye uygun konutlarımızı yaptık, vatandaşlarımız oturmaya başladılar.

Elazığ Sivrice ve Abdullahaşpa’yı, Malatya’da Kale’yi, Pötürge’yi ve Doğan yol’u, Kastamonu’da Bozkurt’u, Giresun’da Dereli’yi, Doğan kent’i, İzmir’de Bayraklı’yı, Antalya’da Manavgat’ı... Eğer siz de uygun görürseniz bütün Komisyonumuzu da oraya götürmek isterim, yapılan projeleri görsünler, yerinde incelesinler; gerçekten, tüm dünyaya örnek olacak projeler olarak... İşte, burası yangında yanan yerdin Antalya’da ve bitirdik. Burada bir köyümüzde yaklaşık 100 tane ev harap olmuştu yangında, hepsini tamamladık ve vatandaşlarımıza teslim ediyoruz. Yine, Sivrice’de, Doğan yol’da, Gökçe’de, Kale’de, Pötürge’de yaptıklarımız da hem bölgeye hem de ülkemize örnek olacak projeler oldu.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyada ve ülkemizde her geçen gün etkisini artıran bir şekilde gösteren iklim değişikliği hayatımızı her alanda, her açıdan değiştirmektedir. Bir Akdeniz ülkesi olan ülkemiz de iklim değişikliğinin olumsuzluklarından etkilenmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda tüm dünyaya ilan ettiği 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedefleri doğrultusunda gereken yapısal dönüşümü hızlandırıyoruz. Bu kapsamda, şubat ayında ülkemizin ilk iklim şurasını Konya’da düzenledik. Şura kapsamında, sera gazı azaltım, bilim ve teknoloji, yeşil finansman, karbon fiyatlandırma, iklim değişikliğine uyum, yerel yönetimler, göç, adil geçiş ve sosyal politikalar konusunda 7 alt komisyon oluşturduk. Şura sonunda 76’sı öncelikli olmak üzere 217 karar aldık ve milletimizle paylaştık. Yine, sonuç bildiğimizi Not-4’te detaylarıyla birlikte görmeniz mümkündür.

Özellikle ekonomik, sosyal ve çevresel zararlara sebep olan afetlerdeki artışlara karşı şehirlerimizin direncini artırmak amacıyla tüm sektörlerde öncelikli eylemlerin belirlendiği Ulusal Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nı 2023 yılı içerisinde tamamlayacağız. Mısır'da şu an devam eden COP27 toplantısında da -bunu da burada açıklıyoruz- inşallah, ulusal katkı beyanımızı dünya kamuoyuyla paylaşacağız. Yüce Meclisimizden en büyük beklentimiz, iklim değişikliği kanununun hazırlanması ve Genel Kuruldan geçirilmesidir. Bu kanun, 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedeflerimizin geliştirilmesi için hukuki ve güçlü bir altyapı sağlayacaktır.

İklim değişikliğine sebep olan kirliliği büyük oranda üreten alanlar şehirlerimiz ve binalarımız. Yakın zamanda milletimizle paylaşacağımız Türkiye 21'inci Yüzyıl Mekânsal Strateji Planı'mız, şehirlerimizin iklim değişikliğine karşı direncini artıracaktır. Özellikle de tarım alanlarımızı ve su havzalarımızı koruyacak mekânsal projemizi, modelimizi belli bir stratejiyle uygulayacak, tüm şehirlerimizin, çevresini koruduğumuz gibi rekabet gücünün ve yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasını garanti altına alıyor. Bugün, sürdürülebilirlik ve çevre koruma anlayışıyla geliştirdiğimiz akıllı uygulamalar, 81 ilimizde yürüttüğümüz akıllı bina projelerimiz, şehirlerimiz arasındaki rekabeti ve sürdürülebilir şehircilik tecrübemizi artırıyor. Sıfır emisyon üreten, çevreyi kirliletmeyen yerli ve millî otomobilimiz Togg'un ihtiyaç duyduğu teknolojik altyapı, şarj istasyonları, otopark sistemleri ve simülasyon ortamlarını inşa ediyor, şehirlerimizi Togg'a hazırlıyoruz.

Yine, vatandaşımızın, akıllı uygulamaları, akıllı trafik ve ulaşım elamanlarını kullanarak şehrin her yerine on beş dakikada ulaşabilmesini sağlayacak yenilikçi bir stratejiyi de inşallah Türkiye Yüzyılı içerisinde milletimize sunacağız. Bugün, yine akıllı sistem ve teknolojilerle donattığımız, 2003 yılında sayısı sadece 31 olan otomatik meteoroloji gözlem istasyonumuzu 2022 yılı itibarıyla 2.057'ye çıkardık. Yine, afetlerde erken uyarı sistemiyle birlikte vatandaşımızın can ve mal güvenliğini teminat altına almak için erken uyarı sistemlerini Meteoroloji Genel Müdürlüğümüzle, AFAD'ımızla birlikte uyguluyoruz ve bu sayede de vatandaşlarımızı güvenli alanlara taşımak suretiyle can güvenliklerini teminat altına almış oluyoruz.

Piri Reis Denizcilik Sayfası'yla, Cebeli Tarık Boğazı'ndan Hazar Denizi'ne kadar denizcilik meteorolojisi hizmetleri sağlıyoruz. Togg'umuzun sürücülerine -bu da çok önemli- meteorolojik verileri aynı anda gösterecek, gerekli tahmin, erken uyarı ve rota önerilerini sunacak çalışmalarımızda da artık son aşamaya ulaştık. Kitapçıkta Akıllı Şehirler çalışmalarımızı Not-5'te detaylı bir şekilde görebilirsiniz.

Bugün, Türkiye, Saygıdeğer Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde küresel bir çevre hareketine dönüşen sıfır atığı, atık değil enerji üreten, kendine yeten şehirleri hedef olarak belirlemiş bir ülkedir. Gururla söylüyorum, bu hareket, Birleşmiş Milletler 77'nci Genel Kurulu vesilesiyle imzalanan Küresel Sıfır Atık İyi Niyet Beyanı'yla artık, dünyada da bir model alınarak uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda, beş yılda yürüttüğümüz çalışmalarla 150 bin kurum ve kuruluş binamızda Sıfır Atık Yönetim Sistemi'nin kurulmasını tamamladık. 81 ilimiz için Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planlarını hazırladık, sıfır atığı bir hayat tarzına dönüştürmek için 17,5 milyon vatandaşımıza eğitim verdik. Millî Eğitim Bakanlığımızla beraber çevre, sıfır atık ve iklim değişikliği konularında da yine bu başlıklarla eğitim ve öğretim müfredatına almak suretiyle gençlerimize bu bilgileri aktarıyoruz.

Sıfır Atık Mavi Hareketi'yle bugün Marmara Denizi'mizdeki müsilajın temizlenme çalışmalarından 28 kıyı ilimizdeki deniz temizliğine ve Van, Beyşehir, Mogan gibi göllerimizdeki temizlik seferberliğimize etkin bir şekilde devam ediyoruz.

Plastik poşet kaynaklı 550 bin ton plastik atığın oluşumunu ve 23 bin ton sera gazı salımını engelledik. Şimdi, poşette gösterdiğimiz başarıyı depozitoda da göstereceğiz. Depozito Yönetim Sistemi'ni 2023'ün sonuna kadar tüm illerimizde ve ilçelerimizde 7 bin depozito iade noktasıyla birlikte gerçekleştireceğiz.

Sıfır Atık Projesi çatısı altında uyguladığımız tüm bu çalışmalarla 2017 yılında yüzde 13 olan geri kazanım oranımızı yüzde 27'ye çıkardık, 2023 yılında bu oranı önce yüzde 35'e, ardından da 2035 yılında yüzde 60'a çıkaracağız. 2017'den bu yana uyguladığımız Sıfır Atık Projesi'yle ülkemizin elde ettiği kazanımlara dair ayrıntılı bilgileri ve çevre yatırımlarımızın detaylarını da Not-6'da inceleyebilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; medeniyetimizin bahçe kültürünü, şehirlerimizin kalbinde, en değerli alanlarında yeniden canlandırıyoruz. Ecdadımızın bizlere emanet ettiği en değerli şehircilik mirası olan insan, doğa ve çevre merkezli bir anlayışla yaptığımız 81 ilimizde 81 milyon metrekare hedefiyle fidanlarla buluşturduğumuz millet bahçelerimizdir. Biz, bu toplantıyı yaparken millet bahçelerimiz içerisinde yer alan 105 kilometre uzunluğundaki bisiklet yolu ile 160 kilometre uzunluğundaki yeşil yürüyüş yolunda yüz binlerce kardeşimiz sağlıklı bir hayata adınıyor. On binlerce öğrenci kardeşimiz, şu saatlerde her yaşa hitap eden kütüphanelerimizde, kıraathanelerimizde ders çalışıyor. Bugün, ülke genelinde 71,2 milyon metrekare büyüklüğüne ve 462 sayısına ulaştırdığımız millet bahçelerimizle hem yeni afet toplanma alanları üretiyor hem de kirliliği emecek karbon yutak alanlarımızı arttırıyoruz, iklim değişikliğiyle mücadelemize katkı sunuyoruz. Cumhuriyet tarihimizin genişlik ve sayı olarak en büyük yeşil adımını, yine millet bahçelerimizle birlikte, şu anda 152'sini halkımıza teslim etmek suretiyle kazandırıyoruz. Türkiye geneli millet bahçelerine dair çalışmalarımızı Not-7'de yer alan haritamızda detaylı bir şekilde görebilirsiniz. Ülkemizin yeşil hayat damarları olan ve 22 ilimizi kapsayacak ekolojik koridor çalışmalarımıza da hızla devam ediyoruz.

Bugün, Türkiye, korunan alan büyüklüğünü yüzde 10,3'ten 12,58'e çıkarmıştır. Bu oranı OECD ortalaması olan yüzde 17'ye ve sonrasında da daha da üzerine çıkarmak, gelecek nesillere daha yeşil bir Türkiye bırakmak için gayretle çalışıyoruz. Bu noktada, Ayder, Uzungöl ve Salda Gölü'müze de ayrı bir parantez açmak isterim. Ayder Yaylamızda doğal dokuyu korumak amacıyla çok titiz bir çevre ve doğa koruma projesi yürütüyoruz. İçme suyu, kanalizasyon, yağmur suyu, otel ve yerin altındaki otoparkıyla göreni hayran bırakan bu projelerin hepsini İller Bankasıyla yaptık. Yine TOKİ'mizle otelimizi, otoparkımızı yapıyoruz, inşallah 2023 yılı içerisinde milletimize bambaşka bir Ayder'i sunacağız.

Doğa harikası Salda Gölü'müzü koruma bölgesi ilan ettik. Tüm kaçak yapıları yıktık, çöp dağlarını, konteynerleri ortadan kaldırdık, beyaz adalara ziyaretçiyi sınırladık, araç girişini tamamen engelledik. Vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarını giderecek doğal malzemelerden alanlarımızı yaptık ve bugün Salda'mız bambaşka bir güzelliğe ve geleceğe yürümekte. Hem iklim değişikliğine uyum hem de sağlıklı nesiller için mikro mobilitiyi teknik ve finansal açıdan destekliyoruz.

Nefes alan şehirler ve hareketli insanlar konseptimizle ülkemize 3 bin kilometre bisiklet yolu, 3 bin kilometre yeşil yürüyüş yolu kazandırmak için yola çıkmıştık. Bugün, tam 1.615 kilometre bisiklet yolunu, 1.200 kilometre yeşil yürüyüş yolu ve çevre dostu sokağını; yine, 11 bin metrekare gürültü bariyerini vatandaşımıza sunduk. Şimdi, kalan bisiklet yolları ve yeşil yürüyüş yolları çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İnşallah, Türkiye Yüzyılı'nda bisiklet ağlarıyla örülmüş bir Türkiye'yi hep birlikte yaşayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2021 yılında KÖYDES için belirlenen 1,6 milyar ödenek kullanılmış, 2022 yılında bu ödenek 3,1 milyara ulaşmıştır. KÖYDES Projesi kapsamında 229.591 kilometre yol, 59.464 kilometre onarım, 43 milyon metrekare parke taşı yaptık. İçme suyu bulunmayan veya yetersiz olan 73.336 altı yerleşim yerine içme suyu projesi gerçekleştirdik. İller Bankası aracılığıyla yerel yönetimlerimizin ihtiyaçları için gerek öz kaynaklarımızdan gerekse finans kuruluşlarından sağladığımız desteği 2002'deki 8,9 milyar seviyesinden 2021 ve 2022'de toplam 60 milyara çıkardık. Son yirmi yılda ise toplamda 445 milyar lira seviyesiyle birlikte vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını giderdik.

İçme suyundan atık suya, katı atıktan yenilenebilir enerjiye, bisiklet yollarından altyapıya kadar 220 milyar lira değerinde 10.225 projeyi hayata geçirdik. Yatırım bedeli 14 milyar lira olan 745 projede çalışmalarımızı sürdürüyoruz. SUKAP projesi kapsamında nüfusu 25 binin altında olan yerel yönetimlerimizin 1.508 projesi için 15 milyar lira kaynak sağladık. IPA I ve II dönemlerinde 1 milyar 45 milyon avro yatırım değeriyle 9 milyon vatandaşımıza altyapı hizmetleri sunduk. IPA III Dönemi'ne yönelik projelerimizi titizlikle hazırlıyoruz.

Milli Emlak Genel Müdürlüğümüzle 1 milyon vatandaşımızın 2/B ve diğer mülkiyet sorunlarını çözüme kavuşturduk. 2025 yılına kadar vatandaş ile devlet arasında tek bir mülkiyet sorunu bırakmayacağız. 100 milyon metrekare hazine taşınmazını turizm, sanayi, sağlık, eğitim, hayvancılık yatırımları için yatırımcılarımıza sunuyoruz. Çevre dostu yenilenebilir enerji santrallerimize ve yeşil yatırımlarımıza arazi noktasında destek oluyoruz. 300 milyon metrekare hazine arazisini rüzgâr ve güneş enerjisi santralleri kurulmak üzere kamuya ve özel iştiraklere sunacağız. 80 bin çiftçimize tarım arazilerimizi kiraladık. Yerli ağaç türlerimizi artırmak, orman alanlarımızı çoğaltmak, eğitim, sağlık ve spor tesisleri için 4 milyar metrekare yüz ölçümlü hazine taşınmazını kamunun hizmetini sunduk.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sunumunuzu tamamlamanız bakımından beş dakika daha ek süre veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Yine, cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi için 300 milyon metrekare hazine arazimizi vatandaşlarımızın istifadesine sunduk. Sadece 2022 yılında 53 milyar lira yatırım tutarlı yaklaşık 2 milyon metrekare büyüklüğündeki taşınmazı yatırımcılarımızın hizmetine tahsis ederek on binlerce kardeşimize iş imkânı sağladık.

Yıllardır tasfiye hâlinde bulunan Türkiye Emlak Katılım Bankamızın 2019 yılında tasfiye sürecini bitirerek süreci tamamladık ve yeniden milletimizin hizmetine açtık. Geçen üç yılın ardından bugün şube sayısını tam 79'a çıkardık, 32 ilde faaliyet gösteren katılım finans sisteminin öncü bir üyesi hâline getirdik. Aktif büyüklüğünü 115 milyar liraya, reel sektöre olan desteğini 69 milyar liraya ulaştırdık. İnşallah, 2023 yılında şube sayımızı 120'ye çıkararak ekonomimizi büyütmeyle devam edeceğiz.

Yine, tapu ve kadastro faaliyetleri kapsamında, hazineye 2021 yılında 24.3 milyar lira, 2022 Ekim ayında 32 milyar lira harç geliri sağladık. Web-Tapu sistemiyle, vatandaşlarımızın tapu ve kadastro genel müdürlüklerine gitmeden işlem yapmalarını, yine işlemlerini takip etmelerini, tapu harçlarını ödemelerini ve her türlü bilgileri temin etmelerini sağladık. Ayrıca, 3 boyutlu kadastro çalışmalarına başlayarak vatandaşımızın satın alacağı konutların 3 boyutlu modellerini de görüntüleyebileceği bir sistemi de çok yakında hayata geçireceğiz. Böylelikle, vatandaşlarımız satın alacağı konutlarla ilgili daha fazla görsel bilgiye de sahip olabilecekler.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; göreve başladığımız günden bu yana “Ankara, Anadolu’nun her yerine yakındır.” diyerek hiç kimseyi ve yeri ötekileştirmeden, kimseyi geride bırakmadan 81 ilimizi 500’e yakın ziyaret ettik. Bugün, hamdolsun, 81 ilimizde, ilçelerimizde imzamız var, eserlerimiz var, alın terimiz var. Ben bizleri bu aziz millete hizmetkâr kılan Cenab-ı Allah’a sonsuz şükürler ediyorum. Bundan sonra da Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koymuş olduğu Türkiye Yüzyılı hedefiyle vatandaşlarımıza tüm ekibimizle birlikte gece gündüz demeden hizmet edeceğiz.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken -bu 5’inci bütçe dönemine kadar tüm ekibimizle birlikte sahadaydık- Bakan Yardımcılarıma, TOKİ Başkanına, İller Bankası Genel Müdürüme, Tapu Kadastro, Meteoroloji ve İklim Başkanlığına çok teşekkür ediyorum. Burada, birbirinden kıymetli genel müdürlerimize çok çok teşekkür ediyorum. Kentsel dönüşümüyle, yapı işleriyle, mekânsal planlamasıyla şehirlerimizin, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını giderdik ve inşallah, Allah’ın izniyle aziz milletimizin destekleriyle de gidermeye devam edeceğiz. Gittiğimiz yerde milletvekillerimizle, belediye başkanlarımızla bir masa etrafında istişare hâlinde süreçlerimizi yürüttük; milletvekillerimize çok çok teşekkür ediyorum, belediye başkanlarımıza çok çok teşekkür ediyorum.

Bu vesileyle, sözlerime son verirken Değerli Komisyon Başkanımıza, Komisyonumuzun değerli üyelerine ve bize destek olan milletimize ayrı ayrı teşekkür ediyor; toplantımızın ülkemize, milletimize, şehirlere hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Kapsamlı sunumunuz için çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım. Şimdi müzakerelere başlayacağız.

Her zaman uyguladığımız kuralları bir kez daha hatırlatmak istiyorum çünkü yeni gelen arkadaşlarımız oluyor. Önce gruplar adına birer arkadaşımıza söz vereceğim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, kesin hesaba hiç değinmedi Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Onları söyledim, son bölümde tekrar hatırlatacağım.

Değerli arkadaşlar, gruplar adına birer arkadaşımıza yirmişer dakika söz vereceğim, ardından üyelerimiz öncelikli olmak üzere diğer vekillerimize söz vereceğim. Komisyon üyesi olan arkadaşlarımızın söz hakkı on dakikadır, Komisyonumuzu teşrif eden diğer vekillerimizin konuşma süresi ise beş dakika şeklindedir. Ayrıca, görüşmelerimize başlarken bütün gruplarla da istişare ettiğimiz ve oyladığımız bir kuralımız var; bir partiden Komisyon üye sayımız kaçsa bunun 2 katı kadar Komisyon üyesi olmayan arkadaşımıza da söz verme imkânımız var; onu da kullanırdık tabii ki.

Şimdi gruplar adına konuşacak arkadaşlarımızın isimlerini okumak istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Seyit Torun konuşacak, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Oya Ersoy konuşacak, İYİ Parti’den Sayın Zeki Hakan Sıdalı konuşacak, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu konuşacak, AK PARTİ’den ise Sayın Bekir Kuvvet Erim konuşacak.

Ben ilk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Seyit Torun’a vereceğim.

Yalnız, bir saniye, başlamadan bir şeyi daha söyleyeyim, uzatma vermiyorum ben şundan dolayı: Her gün ortalama 60 vekilimiz söz alıp konuşuyor. “Bir dakikadan ne olur?” diye kızıyor bana arkadaşlarımız ama 60’la çarptığımız zaman bir dakika bir saat oluyor, iki dakikayı 60’la çarptığımız zaman iki saat oluyor. Dolayısıyla, buna bütün arkadaşlarımızın hassasiyet göstermesini rica ediyorum.

Sayın Torun, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

SEYİT TORUN (Ordu) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve kıymetli basın mensupları; öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, iktidarınızdaki son Bakanlık bütçeniz hayırlı uğurlu olsun. İnşallah, bir sonraki Bakanlık bütçesi Millet İttifakı'nın iktidarında yapılacak.

Sayın Bakan, sunumunuzu dinledik ama özellikle yerel yönetimler konusunda size ciddi eleştirilerimiz var. Son kısma belli rakamları koymuşsunuz ama umarım -bundan önce de bu uyarılarımızı yapmıştık- bari bu son yılınızda uyarılarımıza kulak verir ve milletin hayrına olan işleri de yaparsınız.

Bakanlığınız, maalesef, sadece vaat verip hizmet üretemeyen, tam anlamıyla bir kopyala yapıştır Bakanlığına döndü. Dört yıldır, yerel yönetimlerle ilgili olarak verilen hiçbir vaat yerine getirilmedi. Örneğin, 2020 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yerel yönetimlerle ilgili şunu söylediniz: “Yerel yönetim hizmetlerinin idari, mali ve teknik asgari standartları tespit edilecek ve bu standartların uygulanmasına yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.” Sorumlu kurum olarak -Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- 2020'de bunu yapmadınız. 2021 yılı programında noktasına, virgüline dokunmadan yine aynı şeyi söylediniz. 2022 programında yine aynı vaadi verdiniz, gene yapmadınız. Geldik, 2023 yılı programına bakıyoruz; kopyala yapıştır, gene aynı şeyi tekrarlıyorsunuz. Siz üç yıldır yerel yönetimlerde asgari standartları bile belirleyemediniz. Yine dört yıllık programda iktidarınızın beceriksizliğini itiraf ediyorsunuz. Yıllık programlarda büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyelerinin yetkilerinin çakıştığını, bu nedenle hizmet aksamalarının ortaya çıktığını kabul ediyorsunuz ama yıllardır bu konuda hiçbir adım atmayıp “2023'te yapacağız.” diye gene vaatte bulunuyorsunuz. Yerel yönetimlerin ağır sorumlulukları var ve bizim de bu konuda çözüm önerilerimiz hazır. Zannediyorum, Bakanlığınızda Sayın Özhaseki'yle bir çalışma oldu. Biz, bu konudaki önerilerimizi Cumhurbaşkanı Yardımcısına, Sayın Özhaseki'ye de teslim ettik. Bakanlığınızdan yine Cumhurbaşkanlığı Yardımcısına gönderildiği söylenildi ama maalesef bu konuda tek bir adım atılmadı, bir arpa boyu yol gidilmedi; maalesef bu konuda sınıfta kaldınız. Dolayısıyla, siz, yerel yönetimlerin sorunlarını çözme kabiliyetiniz olmadığımı 2023 yılı programında bir kez daha itiraf ediyorsunuz. Dört yıllık programda da aynı vaatleri kopyala yapıştır tekrar etmenin bir izahatı varsa bunu da sizden duymak isteriz.

Ne yazık ki Bakanlığınız, belediyelere yönelik partizan politikaların ve uygulamaların aracı hâline gelmiştir. Belediyelerin bankası olan ve yerel yönetimlere destek vermek amacıyla 1933 yılında kurulan İLBANK'ı ayrımcılıkta zirveye çıkardınız. Sadece İLBANK'ın 2021 Yılı Faaliyet Raporu'nu takdirlerinize sunmak isterim. Raporun yüzde 100 hibeyle bitirilen işler bölümüne bakıyoruz ve 191 belediye projesi yüzde 100 hibeyle bitirilmiş. Bu 191 projenin 188'i yani yüzde 98,4'ü Cumhuriyet Halk Partili belediyelerin oranı ise sadece yüzde 1 yani nüfusun yüzde 52 nokta küsurunu yöneten belediyelerimize maalesef yüzde 1. Buradan iktidar belediyelerinin projelerine aktarılan kaynak 333 milyon lira. Bu, sadece Konya ve Trabzon'daki iktidar belediyelerinin işlerine ayrılan kaynak, bizim 248 belediyemizden 1,5 kat daha fazla. Örneğin, İstanbul'da 14 belediye projesine 126 milyon lira destek verilmiş, bunların tamamı AK PARTİ belediyesi ama İstanbul Büyükşehir Belediyemiz ve 14 ilçe belediyemize tek kuruluş kaynak sağlanmamış. Ayrıca, yüzde 100 hibe ve yüzde 100 kredi desteği verilen projelerin de toplamına bakıyoruz; 2021'de 438 iş bu şekilde bitirilmiş, bunlardan yüzde 95'i yine Cumhuriyet Halk Partisi ve kayyum belediyelerine ait. Ülke nüfusunun yarısından fazlasını yöneten belediyelerimize verilen katkı ise krediler dâhil yüzde 5 bile değil. Hani Necip Fazıl diyor ya gerçekten de “Bu taksimi kurt yapmaz kuzulara, şah olsa.”

Şimdi, İLBANK'ın bütçesini artıyorsunuz. Biliyoruz ki bu bütçeden de belediyelerimize hakkaniyetli bir paylaşım çıkmayacak ve tamamına yakını yine iktidar belediyelerine aktarılacak. İLBANK'ta durum maalesef böyle.

Şimdi, Bakanlığımızın desteklerine bir bakalım. Sayın Bakan, size defalarca bu konuyu soru önergeleriyle de sorduk, sözlü olarak da sorduk. “2019 yerel seçimlerinden bu yana Bakanlık olarak hangi belediyelere hangi yardımları yaptınız?” dedik ve “Bütçe imkânlarına göre yardım yapıyor.” cevabıyla sorumuz yanıtsız kaldı. Bir soru önergesi cevabında da “2019’dan 2020 sonuna kadar, belediyelere 432 milyon lira nakdi yardım yaptık.” diye ifade ettiniz, bizim belediyelerimizin almadığı kesin ama yine de bu parayı hangi belediyelere dağıttığınızı açıklamadınız. Biz de yanıt alamayınca kendimiz, araştırmalarımız sonucu bazı bilgilere ulaştık. Tablo şu: Bakanlığınız, 2019-2021 yılları arasında 994 belediyeye 2.628 araç yardımında bulunmuş. Bu araçların yüzde 97’si Cumhuriyet İttifakı ve kayyum belediyelerine gönderilmiş. Bu da yetmemiş, sanki saraydakinin ihtiyacı varmış gibi 5 araç da saraya gönderilmiş. Bizim belediyelerimize sadece yüzde 3’lük yardım yapılmış. Burada sormak istiyoruz: Bu hangi adalet anlayışına, hangi kanuna, hangi vicdana sığar? Sizden bir kez daha, 2019 yerel seçimlerinden bu yana hangi belediyelere hangi yardımları yaptığınızı açıklamanızı bekliyoruz.

Burada nakdi hibe proje desteği gibi birçok kalemler var ancak 2019-2021 yılları arasında alabildik. Belediyelerimiz 2019 yerel seçimlerinden bu yana Bakanlığımıza 331, İLBANK’a da 484 talepte bulundu. Bu talepler arasında hibe, kredi, proje desteği gibi talepler var. İLBANK’a bulunduğumuz taleplerin 318’i yani yüzde 70’e yakını ya reddedildi ya da bir şekilde bekletiliyor. Belediyelerimiz bu süre içerisinde Bakanlıktan 331 talepte bulundu -dikkatinizi çekiyorum- bu taleplerin 297’si yani yüzde 90’ı ya reddedildi ya da şu anda onay bekliyor. Bu tablo gerçekten ayrımcılığın bir ifadesidir, gerçekten acı bir tablodur; bunu da milletimizin takdirine sunmak isterim.

Sayın Bakan, yıllardır belediyelerin yetkilerini merkezde toplamak için onlarca yasal düzenleme yaptınız. Belki o kanunların çıkmasının sorumlusu siz değilsiniz ama görev sürenizdeki haksız uygulamaların sorumlusu ne yazık ki sizsiniz. İstanbul’da, Eyüpsultan ilçesine bağlı Göktürk Mahallesi’nde bir haksızlık yaşıyoruz. Önce Demirören ailesine iktidarınızın medya mühendisliğini yapsın diye Ziraat Bankasından, çiftçinin bankasından kredi veriniz. Borcu da ödeyemeyince teminat gösterdiği yeşil alandan bu parayı şimdi çıkarmaya çalışıyorsunuz. Tabii, yeşil alan da para etmediği için buraya Emlak Konut eliyle lüks konutlar yapıp kredi parasını kurtarmaya çalışıyorsunuz. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’u ve 3194 sayılı İmar Kanunu’nu gerekçe göstererek 224 bin metrekaarelik bu yeşil alanı “riskli alan” ilan edip rezerv yapı alanına dönüştürdünüz. İstanbul Büyükşehir Belediyesini yok saydınız, yetkileri kendinize aldınız. Sormak istiyoruz: Burasının riskli alan olduğu şimdi mi aklınıza geldi? Belediye burayı “özel spor alanı” ilan ediyor, siz iptal edip inşaat alanı yapıyorsunuz. Hiç kimsenin görüşünü almadan, vatandaşların tepkilerine rağmen inşaat yapmak istiyorsunuz. Bunun adı, deprem konusunu bile siyasi fırsata dönüştürüp rantçılık yapmaktır. Bunun vebali Bakanlığınız boynudur. İstanbul’a nasıl ihanet ettiğinizi bizzat Cumhurbaşkanının ağzından duyduk ama maalesef, siz İstanbul’a ihanet etmeye hâlâ devam ediyorsunuz. Bu konuda da millet adına açıklama bekliyoruz.

Deprem demişken... Ayrıca, İzmir Büyükşehir Belediyesi 340 milyon dolar orta hasarlı binalar için Dünya Bankasından kredi almıştı, onay alamadığı için kullanamadı. Siz de bu projenin paydaşı idiniz ama neden onaylanmadığını hâlâ bilmiyoruz; bu konuda da bir açıklama yaparsanız seviniriz.

Sayın Bakan, geçmişte bazı talihsiz açıklamalarınız oldu. Belediyelere destek vermek, onlarla iş birliği yapmanız gerekirken kendi partinizden olmayan belediyeleri haksız ithamlarla eleştiren, hatta hakaret eden bir konuma düştünüz. Örneğin, Ankara halkının 800 milyon dolar parasını bir dinazor

parkına harcayanlara tek laf etmediniz. ANKAPARK üzerinden bile bizim belediyemizi eleştirmeye kalktınız. Unutmayın, Ankara'ya bu ihaneti yapan belediyeniz kadar iktidar olarak sizlerin de sorumluluğu var ve emin olun ki biz, tüyü bitmemiş yetimin hakkı olan bu kaynağın resmen milletten çalınmasına sessiz kalmadık, inşallah iktidar olduğumuzda da bunun mutlaka hesabı sorulacak. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Dinleyin ya, dinleyin ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çürüttünüz, hizmetleri çürüttünüz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra geldiğinde cevaplarımızı veririz, karşılıklı konuşmalıyım.

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

SEYİT TORUN (Ordu) – Bir otur ya, bir sus ya!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ayıp ya!

SEYİT TORUN (Ordu) – Bir diğer açıklamanız var ki gerçekten hayretler içerisinde dinledik. Sadece belediyemize düşmanlık etmek için İzmir'in işgal altında olduğunu söyleyecek kadar ileri gittiniz. İzmir halkının helal oylarıyla seçtiği yöneticilere "işgalci" dediniz. Buradan bir kez daha bu açıklamanızı ayıpladığımızı belirtmek isterim ve milletvekillerinin huzurunda bu konuda sizden de bir özür beklediğimizi ifade ediyorum.

Milletin hayrına olmayan ne varsa onu yapmakta ısrar ediyorsunuz. Bir Kanal İstanbul Projesi tutturduunuz gidiyorsunuz, akılselim olan herkesin karşı çıktığı bu projeye sadece bir kişinin hayali olduğu için siz de mecburen sahip çıkıyorsunuz ama ihalelere girecek kimseleri bulamayıp pek çok ihaleyi de mecburen iptal ediyorsunuz. Daha projenin maliyetini bile hesaplayamadınız. Geçmişte "Kanal İstanbul'un maliyeti 125 milyar lira." denildiğinde hemen saldırıya geçtiniz. Genel Başkanımız 18 Ocak 2020'de çıktı "Kanal İstanbul'un inşaat maliyeti birilerinin söylediği gibi 125 milyar lira değil, 75 milyar lira olarak hesaplanıyor." dedi. Ancak gelin görün ki Ulaştırma ve Altyapı Bakanınız kısa bir süre sonra çıktı "15 milyar dolar yani şu anki kurla 279 milyar lira hesapladık." dedi. Yine aynı Ulaştırma Bakanı geçen ay çıktı "Kanal İstanbul'un maliyeti 20 milyar doları bulacak." dedi yani bugünkü döviz kuruyla 372 milyar lira maliyet açıkladı. İki sene önce 125 lirayı eleştirenler, şimdi 372 milyar lira maliyet hesaplar hâle geldi. Allah hiç kimseyi bu duruma düşürmesin, bu haksızlıkla itham edilmesin.

Şimdi, Sayın Bakan, kendi programınızda "Belediye alanlarında düzenleme yapmadan önce belediyelere danışılması ilkemiz olacak." diyorsunuz. Peki, bu projeyi yapmadan önce İstanbul Büyükşehir Belediyemize danıştınız mı? Bırakın danışmayı, siz Kanal İstanbul'u eleştirdi diye Sayın Ekrem İmamoğlu hakkında soruşturma bile başlattınız ve ayrıca çıktınız, gerçekten de vatandaşla alay eder gibi "Kanal İstanbul, Cumhurbaşkanımızın milletimize sorduğu, milletin de onay verdiği bir projedir." dediniz. İstanbul halkının böyle bir olaydan haberi yok ama ben şunu söylemek isterim, eğer bir onay arıyorsanız şunu bilmeniz lazım: Kanal İstanbul vaadini verdiğiniz son yerel seçimde 800 bin fark yediniz. İstanbul halkı 800 bin oy farkıyla Kanal İstanbul'a "hayır" dedi. Sizin için iyi de bir haber verelim: Genel Başkanınız içi boş bir Türkiye Yüzyılı vizyonu açıkladı. Yüz yılda yapacaklarını ifade ederken tek söylediği somut proje de Kanal İstanbul oldu. On bir yıldır yapamadığı projeyi yüz yıl içinde yapacağız diye yine size vaat verdi.

Sayın Bakan, bir de Ordu'daki altın madenlerine değinmek isterim kendi ilimdeki. Şu anda Ordu'nun doğası yok ediliyor. Ordu'nun toplam arazisinin yüzde 74'ü maden arama sahası ilan edilmiş durumda. Toplam ruhsatlandırma sayısı 437'ye ulaştı. Tarım alanlarının yüzde 76'sı, orman alanlarının yüzde

70'i, meraların yüzde 64'ü madenlerle ruhsatlandırıldı. Yani şirketler 3 kuruş kazansın diye maalesef şu anda topraklarımız talan ediliyor, fındık arazilerimiz, ormanlarımız talan ediliyor. Fatsa'daki siyanürlü altın madeni doğayı da insan sağlığını da mahvettiği ortada. Her türlü tehditle karşı karşıyayız ama hâlâ buranın kapasitesini artırmak istiyorsunuz. Bilmiyorum, turizm dergilerinde rastladınız mı, gördünüz mü Aybastı ilçemizin Perşembe Yaylası vardır, menderesleriyle ünlüdür. Bütün turizm kataloglarında, kitaplarında görebilirsiniz. Burayı bile maden sahası olarak açıkladınız, gerçekten anlamak mümkün değil yani bu alanları maden sahası olarak ilan etmek akıllara ziyan bir durum Değerli Bakan.

Evet, şimdi, şunu açıkça ifade etmek isterim: Çevre sorunlarımız her geçen gün artıyor, gerçekten gün geçmiyor ki bir çevre sorunuyla karşı karşıya kalmayalım. Gerçi çevreden sorumlu Genel Başkan Yardımcımız burada, ben onun alanına da çok girmek istemem ama gerçekten bir rant uğruna, bir para uğruna şu anda birçok bölgemizde altın madeniyle ilgili çalışmalar devam ediyor. Kendi ilçemde dahi, benim çocukluğumdan beri bildiğim yerlerde dahi şu anda ruhsatlandırma çalışmaları yapıldı ve maalesef her geçen gün de bu alanlar geçiliyor. Sayın Bakanım, özellikle İller Bankasından ve Bakanlığınızdan belediyelerimize bu ayrımcılığa son vermenizi istiyoruz. Hiç değilse bu yıl geçmiş telafi ederek, geçmişteki haksızlıkları gidererek, şu anda ciddi bir ekonomik buhranı yaşadığımız süreçte belediyelerimize sizlerden katkı bekliyoruz. Özellikle, deprem çalışmalarıyla ilgili sizlerle ziyaret etmiştik, o gün de söylemiştiniz, bu konuda iş birliğini geliştirmenizi, bu konuda desteklerinizi artırmanızı istiyoruz. Bunu, bu milletin oylarıyla göreve gelmiş, sonuçta millet iradesiyle, millî iradeyle göreve gelmiş belediyelerimiz için istiyoruz. Sonuçta, onlar sadece bizim partilerimize değil, tüm halkımıza, tüm vatandaşlarımıza hizmet ediyorlar; onların hakkını da buradan tekrar ifade etmek istiyorum.

Şunu da ifade etmek istiyorum: İnaniyorum ki özellikle Kanal İstanbul ihanetini yapmaya ömrünüz yetmeyecek; inşallah iktidara geldiğimizde bu ucube projeyi de iptal edeceğiz. Ama bu projeye bugüne kadar dâhil olan kim varsa da hiçbirine tek kuruş parayı da ödemeyeceğimizi ifade ediyorum.

2023 bütçenizin tekrar hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – “İhanet etmesi” ne demek Başkanım? Doğru bir cümle değil. “İhanet etmesi” ne demek ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Artık standartlarımızı biraz düşürdük Ekrem Bey.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Cumhurbaşkanı söyledi ya.

SEYİT TORUN (Ordu) – “İstanbul’a ihanet ettik.” diyen ben değilim; “İstanbul’a ihanet ettik.” diyen, Cumhurbaşkanı. (AK PARTİ sıralarından laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, söz hakkı verdiğimde cevap verirsiniz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Erdoğan kendisi söylemedi mi? “İstanbul’a ihanet ettik.” demedi mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi Halkların Demokratik Partisinden Sayın Oya Ersoy’a söz vereceğim ama bir sükûneti sağlayalım önce.

(AK PARTİ sıralarından laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

Ekrem Bey, uyarınızı yaptınız, devam ettirmeyelim, rica ediyorum. Sırası geldiğinde fikrinizi de ifade edersiniz. Şimdi devam etmemiz gerekiyor.

Sayın Oya Ersoy, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

OYA ERSOY (İstanbul) – Merhabalar.

Hazırnu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, yirmi yıllık AKP iktidarının en fazla mesai yaptığı alanların başında sizin alanınız geliyor. Evet, çevreyi korumak ve kirlenmesini önlemek devletin anayasal yükümlülüğüdür, bir ödevdir.

(Uğultular)

OYA ERSOY (İstanbul) – Arkadaşlar ...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir hatibe söz verdim. Size yapılmasını istemediğinizi başkalarına yapmayın lütfen.

OYA ERSOY (İstanbul) – Evet, süreme eklenmesini rica edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir on saniye ekleriz.

Buyurun.

OYA ERSOY (İstanbul) – Çevreyi korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin bir anayasal ödevidir ve Anayasa devlete sadece koruma yükümlülüğünü değil... Aynı zamanda yapmadıklarımızı da dikkate almak lazım. Ormanların, kıyıların korunmasını; tarım, toprak alanlarının ve meraların amaç dışı kullanılmasına engel olunmasını ve korunmasını; tarihi, kültürel ve doğal varlıkların korunmasını sağlamak, gerekli önlemleri almak görevini de vermiştir Anayasa.

Şimdi, yirmi yılda, AKP iktidarları döneminde çevre politikası ne oldu? Ona kuşbakışı bir bakalım: Yirmi yıllık dönemin çevre politikasının en önemli özelliği, çevrenin ve doğa varlıklarının korunmasının istisna ve korunmamasının da kural hâline getirilmesi oldu. Bu konuda iktidara gelir gelmez ilk yaptığımız şey; çevreyi koruyan ne kadar düzenleme varsa, bu yasal düzenlemeleri tek tek değiştirmek oldu. Bu alanda en büyük darbe de 2010 referandumuyla vuruldu ve Danıştayın kamu yararına denetim yetkisi kaldırıldığı için, kentlerin yağmalanması ve doğanın sermaye tarafından talan edilmesinin önündeki yargı engelini kaldırmış oldunuz.

Sonuç: Bugün itibarıyla baktığımızda halkın yararlandığı kent meydanları, korular, ormanlar, kıyılar, zeytinlikler, araziler, meralar ve yaylalar; inşaat, turizm, enerji ve maden şirketlerinin tamamen yağmasına açıldı. Doğusundan batısına memleketin her tarafında ne doğa ne tarih yapı ne kültürel varlık -"miras" dediniz- hepsi maden, enerji, inşaat ve turizm tesislerinin işgali altında ve bu işgal tehdidi altında devam ediyor.

Doğa alanlarının yüzde 64'üne, millî parkların yüzde 51'ine, korunan alanların ise yüzde 59'una maden alanı ruhsatı verildi bu ülkede. Orman varlığımız azaldı; meralar, yaylalar, otlaklar, tarım alanları küçüldü ve tesisleşmeyle yıkıma uğradı. Yangınlarla yıllık ortalama 9.705 hektarlık orman kaybediliyor Sayın Bakan. Ama 2B düzenlemesi ve ormanlara verilen enerji, maden, turizm, yol gibi tahsislerle beraber her yıl ortalama 37.869 hektar orman kaybedildi. Bir örnek vereceğim sadece; Marmaris'teki yangından beş gün sonra yani 13 Ağustos 2021'de, Muğla Valiliğinin "ÇED Gerekli Değildir" kararı verdiği Marmaris Millî Parkı'nın içinde bulunan İçmeler Kızılkum mevkisini otel ve devre mülk yapımı için Sinpaş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığına ait Kızılbük Resort Hotel ve Devre Mülk Projesi yapımına siz tahsis ettiniz.

Son yirmi yılda Kaz Dağlarında 3 milyon zeytinlik katledildi. Bu yirmi yıldaki ağaçlandırma rakamlarına bakalım; 1992'den bu yana -tabii, hepsi sizin iktidarlarınız döneminde değil- çok çok azaldı ağaçlandırma oranları, son yirmi yılda ancak tüm ormanların yüzde 3'ü kadar orman, ağaçlandırılmayla

kazandırıldı bu ülkeye. Orman Yönetmeliği'nin ek 16'ncı maddesindeki değişiklik ise tam bir fecaat yarattı; Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yapılaşmaya uygun tüm ormanlık olanlar orman alanı dışına çıkarıldı. Ne oldu bu maddeyle beraber? Sadece bu yetki verildiği andan itibaren bugüne kadar yaklaşık 7 milyon metrekaare orman alanı orman sınırı dışına çıkarıldı.

Evet, ormanlık alanın, orman sınırı dışına çıkarılan alanlardan bazılarına bakalım -hâlihazırda ekokırım faaliyetlerinin de suç merkezleri buralar- mesela Rize İkizdere, İzmir Seferihisar ve memleketim Balıkesir Bigadiç; Muğla'da Akbelen ormanı, hâlâ Limak şirketinin tehdidi altında; Limak, termik santraline kömür temin etmek için Akbelen ormanını kömür madeni açmak istiyor ve dosyada bilirkişi raporu var, bilirkişi raporuna göre Akbelen'de kömür madeni açılırsa 18.204 adet ağaç kesilecek, orman ekosistemi geri dönüşümsüz bir şekilde ortadan kalkacak ve su baskınları olacak, yerleşim ve tarım alanları da olumsuz etkilenecek. İkizköylüler diyor ki: "Limak ormandan gidene kadar bir burayı terk etmiyoruz." Evet, İkizköylüler, halk, her şeye rağmen, ormanları, bu ülkenin varlıklarını korumaya çalışıyor.

Dünyada koruma altına alınan 200 vadiden biri İşkencedere; bu İşkencedere Vadisi'ne taşocağı yapımına izin verdiniz ve bölgedeki ekolojik yıkım devam ediyor.

Ergene havzası -sadece sizin döneminizden değil- 1970'lerden bu yana devam eden sürdürülemez bir sanayileşme ve kentleşmeye maruz bırakıldı. Maden ve taşocaklarıyla sizin iktidarınız döneminde de millî parkta bulunan Istranca dağları delik deşik edildi.

Sadece şehir merkezlerinin dışında değil, aynı zamanda şehir merkezlerinin içinde kalan orman alanları da tehdit altında, İstanbul Sancaktepe; Aydos Ormanı'na geçtiğimiz haziran ayında kepeçeler girdi, ağaçlar kesilmeye başlandı. Gereke ne? Sancaktepe Belediyesi ve TOKİ tarafından ihale edilen millet bahçesi, o çok övündüğünüz millet bahçesi yapılacakmış. Ormanı kesip bahçe yapmaktan bahsediyorsunuz. Arkadaşlar, hepinize soruyorum, ormandan bahçe olur mu? Daha şimdiden "millet bahçesi" adı altında 7 bin metrekaarelik alan otopark nedeniyle katledildi. Adı "bahçe" ama konu rant.

Sayın Bakan, biz, İstanbul'un son yeşil alanlarından Aydos'ta yaban hayatının sığmağını görüyoruz ve İstanbul'un nefes alan ormanlarını görüyoruz; 537 metre yüksekliğinde Boğaz manzaralı Aydos tepesinden nasıl rant elde edileceğini görmüyoruz.

Evet, bunlara ek olarak orman sanayisine ucuz ham madde sağlamak için aşırı odun üretimi nedeniyle yakın gelecekte ormanların kendini yenilemeyip çökme riski altına girmesi de söz konusu.

Bu konudaki rakamlara çok değinmeyeceğim ama yıkım sadece ormanlardan ibaret değil; yirmi yılda göller, dereler, sulak alanlar, akarsular ya betonlarla ıslah edilip zincire vuruldu ya da izin verilen şirketlerin talanına açıldı. Henüz kurumayan nehirler var, bu nehirlerde bırakılan sanayi ve tarımsal atıklar nedeniyle zehir akmaya başladı ve denizler de oksijensiz bırakıldı, bunu arkadaşlarım daha ayrıntılı açacaklar. Biyolojik çeşitlilik azaldı, yabancı hayvanlar avcılara pazarlandı, koruma dereceleri düşürüldüğü için korunan alanlarda aynı şekilde tarihî ve kültürel varlıkların bitişiğinde yapılaşma ve sanayi etkinlikleri aldı başını gitti, tarihî Hasankeyf sulara gömüldü. İçerisinde plastik ve tehlikeli maddelerin bulunduğu atıkların ithal edilmesine, asbestli gemilerin ülkeye girmesine izin verildiği için Türkiye, emperyalist devletlerin ve tekellerin çöplük alanına dönüştürüldü. Evet, yıkım sadece bu kadar değil, bu çöplük alanlarının verilerini sizinle ayrıntılı olarak defalarca konuştuk. Türkiye, 2021'de Avrupa Birliğinin en fazla katı atık gönderdiği ülke oldu. Avrupa Birliği dedim, evet, Türkiye'nin ardından 2'nci sırada 2,4 milyon tonla Hindistan, 3'üncü sırada ise Mısır yer alıyor. Türkiye, atık ithalatında üç yılda üst üste 1'inci sırada yer alırken geri dönüşüm konusunda ise Avrupa'da son sırada.

Büyüme ve kalkınma... Bütün bu projelerin hepsi “büyüme ve kalkınma” adı altında yapıldı. Biz burada soruyoruz: Gerçekten kimin büyümesi ve kimin kalkınması? Burada halkın değil, şirketlerin yararına bir kavramlaştırma söz konusu. Biz -şirketler adına- katılımcı ve şeffaf olmayan, hiçbir denge ve denetleme sürecine tabi tutulmayan projelerin Türkiye’yi getirdiği durumun hem ekonomik hem de ekolojik anlamda ortada olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Ormanlar, rant amaçlı mega projelerle, kömür yakarak iklim felaketini derinleştiren enerji projeleri için talan ediliyor. Termik santraller nedeniyle kırlar insansızlaştırılıyor. Bunun bir sonucu var: Gıda üretimine devam eden insanlar Soma’da olduğu gibi mülksüzleştiriliyor. Bu, aynı zamanda gıda krizini tetikliyor. Çiftçi nüfus işçileştiriliyor ve insanların doğayla kurduğu ilişkiler de koparılıyor.

Evet, ısınan dünyamızda ucundan gördüğümüz iklim felaketinin çok daha fazlasını görmemek için öncelikle tüm fosil yakıt kullanımının sona ermesi gerektiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum.

“Deprem” dediniz, evet, Türkiye, gerçekten deprem tehdidi altında ve 2020 yılı içerisinde meydana gelen depremlerde en fazla can kaybının Türkiye’de yaşandığı da raporlarda belirtiliyor. Siz, öncelikle hem bugün hem de önceki günlerde yapmış olduğunuz konuşmalarda son yirmi yılda dönüştürdüğünüz riskli yapılardan, alanlardan ve ürettiğiniz sosyal konutlardan bol miktarda konuşmanızda bahsettiniz ve özellikle de yapı denetim sistemini etkin kullandığınızı ve güvenli yaşam alanları sağlamak için de epeyce bir yol katettiğinizi ifade ettiniz. Ben şunu söylemek istiyorum: Öncelikle, bırakın yapı denetim sistemi kurmayı, siz, Mayıs 2018’de çıkarılan imar affıyla gerekli kontroller yapılmadan birçok hasarlı yapıyı para karşılığında yasal statüye kavuşturduunuz ve 10 milyonun üzerinde kaçak yapıyı ruhsatlandırdınız. Bu imar affı, yapı stokunun proje yoğunluğu ve deprem dayanıklılığı konusunda denetleme ihtimalini tamamen ortadan kaldırdı ve bu, özellikle İstanbul’da çok ciddi sonuçlara yol açacak.

Dönüşümünü sağladığınızı söylediğiniz 3 milyon konut var. Ben bunun özellikle illere göre dağılımını açıklamamızı rica ediyorum. 2019 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü ve Boğaziçi Üniversitesi ortak bir proje gerçekleştirdi ve deprem ve hasar kayıp tahmin çalışması yaptı; sonra bunu revize etti Müdürlük. Bu çalışmaya göre İstanbul’da 7,5’luk depremle 13.500 binada çok ağır hasar, 34.400 binada ağır hasar, 146.500 binada orta hasar ve 302 bin binada da hafif hasar oluşacağı tespit ediliyor. Siz “Şu an, hâlihazırda, sahada 250 bin konutun dönüşüm çalışmaları devam etmektedir.” dediniz ve ilan ettiğiniz “sosyal konut” adı altındaki kampanyada da “Ülkemize 2028 yılına kadar 500 bin sağlam ve güvenli konutumuzu kazandıracamız.” dediniz. Bu konutların hepsini İstanbul’da yapsanız, İstanbul depremi 2028 yılını beklemez Sayın Bakan; bunu ifade etmek istiyorum.

Ve bir konu daha var, bu konu da özellikle ifade etmek istediğim bir konu. Meşhur deprem vergileri... 1999 depreminin ardından oldu ve ilan edildi, sonra özel iletişim vergisine dönüştürüldü bu deprem vergileri ve kalıcı hâle getirildi. 1999 ila 2022 Temmuz döneminde tahsil edilen tutar 83 milyar 621 milyon 941 bin lira. Şimdi, Vergi Uzmanı Ozan Bingöl bu konuda bir araştırma yapıyor ve 99 yılından beri tahsil edilen ve yıllık ortalama kurlarla 38,2 milyar dolara tekabül eden özel iletişim vergisinin tahsilatıyla tanesi 50 bin dolarlık 763.934 konut inşa edilebileceğini dile getiriyor. Evet, kentsel dönüşüm özellikle “deprem dönüşümü” adı altına yapılıyor. Yine, geçtiğimiz bir konuşmanızda bu deprem dönüşümünün özellikle vatandaşlarımızın da rızasıyla çözülebileceğini iddia ettiniz, rızası olmadan da bu süreci yapmadığınızı ifade ettiniz ama bugün “kentsel dönüşüm” adı altında yapılanlar, maalesef depreme karşı halkı korumaktan öte, yoksul halkı evlerinden zorla çıkarıp barınmak istiyorlarsa da karşılığında “borç senetleriyle uzun vadede borçlandırılarak ev sahibi olabilirsiniz” anlayışı.

Ben bu rıza sürecinin işletilmediğini özellikle İstanbul Tozkoparan ve Fetihtepe’de yapılan iki tane örnekle göstermek istiyorum, siz de bunları gösterdiniz. Davul zurnayla bunların açılışını yaptığımızı söylediniz ama biz bir senedir orada halkla beraber kapının önünde ne kadar mağdur kaldığımızı, özellikle aletli... Fetihtepe’de, Tozkoparan’da da aynı şekilde. Özellikle alete bağlı yaşamak zorunda bırakılan insanların, sağlık sorunu olan insanların ve yaşlıların ve buralarda özellikle dar gelirli, gerçekten yoksul halkın oturduğu da çok açık. Onların ifadeleri var, sosyal medyada da yansıdı, bu konuda bir sürü görüntüler de var. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu konuda özellikle susuz bırakılan halka destek için birtakım tankerler götürdü ve aylarca o insanlar kış koşullarında tankerlerde banyo yapmak zorunda kaldı.

Evet, önce bu süreç nasıl işletildi? 21 Nisan 2020’de Resmî Gazete’de Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yayımlandı ve afet bölgesi ilan edildi ama afet bölgesi ilan edilmeden önce burası 2013’te riskli alan ilan edilmişti ve daha sonra mahalle halkına “Evlerinizi terk edin.” şeklinde klasik tebligatlar iletildi. Evlerini terk edemeyenlere... İradesi dışında terk edememe durumunu özellikle vurgulamak istiyorum çünkü yoksullar ve İstanbul’da herhangi bir yerde bodrum katında ev kirası en az 4.500 TL’den başlıyor, o yüzden gidecekleri yeri yok bu insanların. Bu insanların pandemi koşullarında elektrik, su ve doğal gazı kesildi ve 14 Ekim sabahı da baskınlar yapılarak buralar boşaltıldı; aynı zamanda, insanların tapulu mülklerine bu baskınların yapıldığını da ifade etmek istiyorum. Evet, Güngören Tozkoparan halkı “Zor şartlarda aldığımız evler de elimizden alınırsa ne yapacağız, biz bunu bilmiyoruz, karnımızı zor doyuruyoruz; evlerin üzerinde de dünyanın parasını istiyorlar, kentsel dönüşümüne karşı değiliz...” Bakın, her yerde aynı ifadeye bulunuyor halk. “Kentsel dönüşümüne karşı değiliz ama biz yerinde dönüşüm istiyoruz.” diyorlar, yerinde dönüşüm, yoksa kentlerin terk edilmesi değil.

Fetihtepe de aynı şekilde ama Fetihtepe’nin bir özelliği daha var, Fetihtepe halkına 1.000-1.500 kira yardımı ve tapusu olanlara da 250 bin lira borçlandırarak evlerini geri vermeyi ve bu borcu da yirmi sene boyunca ödemeleri söylendi, ifade edildi. Ama bu 250 bin liralık borca her sene memur zammı oranında zam yapılacak yani bankaların kredi faizinden daha fazla zam; diğer sosyal konut projelerinizde de aynı şey geçerli. Ben burada, özellikle Fetihtepe’de halkın barınma hakkının elinden alındığını ve bu yıkımın arkasında da aslında Beyoğlu’nda Haliç tersaneleri üzerinde yapılmaya çalışılan Haliçport Projesi’nin olduğunu ifade etmek istiyorum; bunu sadece ben ifade etmiyorum, bütün çevre ekolojistlerin ifadesidir bu. Süreç nasıl işletildi? Beyoğlu Belediyesi 2014’te Okmeydanı’nda bir plan yaptı ve bu plan İstanbul 6. İdare Mahkemesince Şubat 2015’te iptal edildi. Ardından klasik şey işletildi, 2 Haziran 2016’da sizin talebiniz ve Bakanlar Kurulu kararıyla alan hemen riskli alan ilan edildi yani mahkeme kararı böyle aşıldı. Riskli alan kararıyla da bölge halkı yerinden edilecek ve dediğim gibi, Haliçport Projesi’yle beraber bölge büyük bir emlak projesine açılacak.

Evet, özellikle gecekondu mahallelerindeki yıkımlar durdurularak burada yapılması gereken, burada yaşayan ailelere insanca, borçlanmadan yaşayacakları konutlar verilmelidir; bizim savunduğumuz budur. Bu yıkımlara derhâl son verilmeli ve halkın barınma hakkını önceleyen, yaşanılabilir konut talebine yönelik de adil, hakkaniyetli, yasal ve kurumsal çözümlerin uygulanmaya başlanması acildir.

Evet, barınma sorununa siz “Dünyada ekonomik kriz var.” dediniz ve buna bağladınız. Evet, dünyada ekonomik kriz var; bu, kapitalizmin krizidir ama aynı zamanda baktığımızda, 2021 yılında dünyadaki kira artışının en fazla olduğu ilk 5 şehirden 3’ünün Türkiye’de, bu memlekette olduğunu görüyoruz.

Evet, son bir yılda ekonomik krizle birlikte kiralar aldı başını gitti ve yurttaşlar ciddi bir barınma sorunuyla karşı karşıya. O yüzden, seçime ramak kala siz bu konuda özellikle reklam amaçlı projeler geliştirmeye başladınız çünkü halkın barınma sorunu olduğunun gayet farkındasınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

OYA ERSOY (İstanbul) – Birincisini Mayıs ayında açıkladınız, düşük faizli konut kredisi müjdesi verdiniz. Ben size sormak istiyorum, bu finansman paketinden yani 0,89-0,99 faizli ve genişletilmiş konut finansman paketiyle inşaat sektörüne özel kredi garanti paketlerinden kimler yararlandı? Kaç kişidir bu paketlerden yararlananlar?

İkincisi, Eylül ayında açıkladığınız ve şu anda da çok çok övündüğünüz, cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi olarak övündüğünüz proje. Bu projelerde arzı artırarak hem konut hem de kira fiyatlarını aşağı çekeceğinizi ifade ediyorsunuz ancak özellikle şunu belirtmek istiyorum, kiralarn bir yılda yüzde 100'den fazla artışını konut sıkıntısına bağlamanın özellikle uzmanlar çok yetersiz olduğunu ifade ediyor ve bağlanamayacağını söylüyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Son cümlelerinizi alayın lütfen.

Buyurun.

OYA ERSOY (İstanbul) - TÜİK verilerine göre, 2002-2020 yılları arasında ülke genelinde 12,5 milyon yeni konut üretildi yani aynı dönemde toplam haneye yaklaşık 4 milyon yeni hane eklendi; her yeni hane için en az 3 yeni konut üretildi. Burada bir konut sıkıntısı yoktur, konut stoku problem değildir. Dolayısıyla sorun, rant için bu projelere bakmaktır diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi İYİ Partiden Sayın Zeki Hakan Sıdali'ya söz veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, bürokrasimizin değerli temsilcileri, çok kıymetli basın mensupları; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

İktidarınızın yirmi yıllık politikaları yüzünden en temel yaşam hakkı olan barınma hakkı dahi ayrıcalık hâline geldi, gerçek bu. 2010 yılından bu yana Merkez Bankası Konut Fiyat Endeksi yayınlanıyor. Endekse göre, o günden bugüne gelir ile konut fiyatları arasındaki makas, keskin bir şekilde açılmaya devam ediyor. On iki yılda ortalama konut fiyatları 12 katına çıkmış. Peki, gelir bu kadar artmış mı? Artmamış.

İnsanları en temel hakkından mahrum bırakan bir iktidarın şehircilik politikası sorunludur. İktidarınızdan önce, mesela memurlar, emeklilik ikramiyesiyle “3+1” ev alabiliyordu. Şimdi ise rayici daha düşük bir semtte en fazla artı 1'i yani 1 odasını alabiliyor. Maaşlı çalışanların çok büyük çoğunluğu, bir ömür çalışsa bile bir ev alamıyor. Ülkemizde konut satışlarıyla övünebilirsiniz. Doğru, konut satışları artıyor ancak ev sahipliği oranı düşüyor. Bir küçük grup, tapu üstüne tapu dizerken; çalışan, emekli ise kira kontratı yapacak bütçesine göre bir ev dahi bulamıyor. İktidarın çözümü nedir? Konut kredisi vermek. Aylık geliri 5.500 lira olan insanlara, 14 bin lira, 28 bin lira taksitle kredi

vermeyi gerçekten bu sorunun çözümü olarak görüyor musunuz? Ülkenin neredeyse yarısının asgari ücretle çalıştığı, geri kalan yüzde 25'ininse sadece asgari ücretten yüzde 25 fazla gelirin olduğu bir ekonomik ortamda çözümünüz, barınma problemine değil, sadece beton lobilerine yönelik bir çözüm.

Sayın Bakan, uzun yıllar Emlak Konut Genel Müdürlüğü yaptı, bu işin mutfağından gelen birisi olarak vatandaşın bu konudaki sıkıntılarını iyi biliyordur, palyatif bile sayılamayacak bu tarz çözümlerle de bir arpa boyu yol gidilemeyeceğini de çok iyi biliyordur. Bu sebeple artık Bakanlığınızın ülkemizde giderek artan konut kriziyle alakalı çözüm stratejinizi vatandaşların da büyük bir merakla beklediğini sizlere tekrar hatırlatmak istiyorum.

Bu çerçevede merak ettiğiniz bir başka konu da tabii ki TOKİ projeleri. Şimdi, 250 bin konut projesinin müjdesini verdiniz fakat vatandaş neyi aldığını veya ne kadar ödeyeceğini de bilmek zorunda, öngörülemeyen artış miktarlarıyla bu işin yürütülemeyeceği ortada. Vatandaşlarımızın anayasal bir hak olan barınma hakkına erişimini makul düzeye çekmelisiniz. Bu süreci vatandaş mağdur edecek, taksit miktarı gittikçe artan ödemelerle değil, erişilebilir ve karşılanabilir ödemelerle yürütmelisiniz. Finansman modeli, dolayısıyla böyle gerekli bir model ortaya konulmadan bu proje sadece bir seçim vaadi olarak kalacaktır.

Devlet adına bir sosyal konut projesi yapıyorsunuz. Sayın Bakan "Bu projenin garantisi Cumhurbaşkanı Erdoğan'dır." diyor. 2019 yılında "50.000+100.000" toplamda 150 binlik bir sosyal konut müjdesi de vermişsiniz. Son projenin de garantisi kabul ettiğiniz Sayın Cumhurbaşkanı da "Bir, bir buçuk yıl içinde bitecek." demişti. Aradan üç yıl geçti ancak birçoğunun proje alanında yeller esiyor, bir kısmının ihalesi daha yeni yapılıyor. Yani, vatandaşın anahtar teslim alma hayali yine başka bir bahara kaldı. "Rahatsızlık." dediniz; rahatsızlık yaptıklarınızda değil aslında, yapamadıklarınızda. Anlaşılan artık önceliğiniz son proje olacak ki 2019'da sözleşme imzaladıklarınız unutuldu, onların ne olacağı meçhul. "Onların garantisi Cumhurbaşkanıdır." demediğiniz için mi önemsemiyorsunuz? Böyle olmadığını umuyorum. Kendi projelerinizin arasında bile ayırma mı yapıyorsunuz, merak ediyoruz.

81 ilde 221 proje gerçekleştireceğinizi söylemişsiniz. Bazı illerde TOKİ konutlarının arsa temininin dahi yapılmadığı söyleniyor; vatandaşlar bilgi almaya çalıştıkça geçiştiriliyorlar, öteleniyorlar, yok sayılıyorlar. Projelerde yaşanan gecikmeler ve doğan mağduriyetlerden dolayı, mesela 64 bin vatandaş TOKİ'ye dava açmış durumdaymış. Örneğin, projenin Mersin ayağıyla ilgili neredeyse her gün bir vatandaşımızdan ben yeni bir telefon alıyorum, yeni bir şikâyet alıyorum. Bu yapılan, sosyal konut inşa etmek değil, vatandaşlarının ev sahibi olabileceği hayallerini yıkmaya doğru evriliyor; bu konuda da sizi samimiyetle uyarmak isterim çünkü bu, gerçekten doğru bir yol değil, insanların umutlarını kaybettirmemelisiniz. Bugünlerde en çok ihtiyacımız olan şey o umut.

Şimdi de yeni 250 bin konutu iki yılda bitireceğinizi söylüyorsunuz. Vatandaşlarımız endişeli. Biraz evvel söylediğim gibi "Bizim projeyi bitirmeden yenisine mi başlayacaklar?" diye soruyorlar. Bu soruyu aslında hepimiz çok merak ediyoruz. Ben kendime göre küçük bir hesap yaptım. Aradan geçen üç yılda 150 bin konutu bitirememişken iki yıl içinde 250 bin konutu yani toplam 400 bin konutu nasıl bitireceksiniz?

TOKİ'nin yılda 58 bin konut yapabilme kapasitesi varken bunu kâğıt üstünde 128 bine çıkarmışsınız. "Kâğıt üstünde" diyorum çünkü bunun sahaya bir yansımaya yok, mevcut düzende de tutturabilme ihtimali yok. Yani buradan da anlaşıldığı gibi konut değil, hayal satıyorsunuz; ev sahibi değil, maalesef dert, endişe sahibi yapıyorsunuz. Mesela, konuşmanızda "Karabük'ten Mersin'e" dediniz, bu konuyla ilgili -son- şu soruları da sormak istiyorum: Mesela, Mersin'de yürütülen TOKİ projeleri ne aşamada? Projelerin zamanında teslim edilmemesiyle alakalı Mersin'de açılan dava var mı,

varsa bunun sayısı kaç? Mersin'deki projeler ne zaman sahiplerine teslim edilecek? Dolayısıyla, hani "Acelemez vatandaşlarımızın mutluluğunu sağlamak içindir." demiştiniz ya, Mersinlileri mutlu etmek istiyor musunuz?

Evet, kıymetli milletvekilleri, TOKİ'den de yeşil binalara geçerse yeşil binalar bölgenin iklim ve koşullarına uygun, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmiş, atık üretmeyen malzemelerin kullanıldığı, ekosistemlere duyarlı yapılar; bunu hepimiz biliyoruz, öğrendik. Bakanlığınız tarafından da 2014 yılında Yeşil Bina Yönetmeliği yayımlandı, binalara yeşil sertifikalandırmalar yapılıyor. Bu doğrultuda da TOKİ tarafından yapılan konutların da ne kadar yeşil ve ne kadar çevreci olduğunu hepimiz merak ediyoruz. Eğer değilse, bir yandan binalara yeşil sertifika verip, vatandaşları sürdürülebilir yaşamaya teşvik edip diğer yandan da bu konseptte kendinizin uymaması hangi gerekçeyle açıklanır? Aslında bu konu sizin samimiyet testiniz. TOKİ'ler yeşil bina olarak yapıyorsa samimisiniz; ya değilse, ya yapılmıyorsa bakacağız.

Kıymetli milletvekilleri, konu çevre, iklim krizi olunca iş yeşil binalarla da bitmiyor. Ülkemizde korunan alanların dünyayla kıyaslandığında çok az olduğunu biliyoruz. Avrupa genelinde korunan alanların ülke yüz ölçümüne göre oranı ortalama yüzde 26, ülkemizde ise maalesef yüzde 9'u geçmiyor. Yani hem koruma alanlarının yüz ölçümüne göre oranımız düşük hem de koruma yalnızca kâğıt üstünde. Bir kurumun koruduğuna diğer kurum maalesef maden arama ruhsatı veriyor yani bir taraf koruyor, öbür taraf maden arama ruhsatı veriyor. Böylece korunan alanlar da aslında talana açılmış oluyor.

Bunun en son örneğini yine Mersin'de Silifke Göksü Deltası'nda gördük. Ramsar koruma alanı olan deltanın sınırına tersane yapılmak isteniyor; 2 kez ÇED raporu iptal edilmesine rağmen sulak alanın sınırları ısrarla daraltılmaya çalışılıyor. Yani bir yandan karbon salımını artırıyor, diğer yandan da onları yutacak olan yutak alanların yok edilmesine göz yumuyorsunuz. Bu çok başlı yapının da önüne geçmek için Türkiye Büyük Millet Meclisi Küresel İklim Değişikliği Araştırma Raporu'nda korunan alanların yönetiminin tek elde toplanması için hep beraber bu Meclisin üyeleri gerekli düzenlemelerin yapılmasını önermişti, hep beraber düzenledik bunu. Peki, bu konuda bir çalışma var mı? Onu da merak ediyoruz.

Hükümetiniz, yeşil diploması alanında OECD ve G20 ülkesinden beklenmeyecek şekilde maalesef pasif. Unutmayın, yeşil diploması, ülkemizin bölgesel ve küresel saygınlığının ve rekabet gücünün artırılmasında, farklı iklim finans kaynaklarına da erişmesinde ve iklim krizine uyum sürecinde çok önemli fırsatlara sahip.

İklim krizi konuşurken memleketim Mersin'in kıyılarına uzanalım, Akdeniz, küresel ortalamadan yüzde 20 daha fazla ısınıyor, biliyorsunuzdur. Kıyılarında da bu 510 milyon insanın yaşadığı Akdeniz, uygarlığın beşiği idi -tümü için söylüyorum bunu- şimdi ise balıkları tükenmiş, kıyıları bozulmuş hâlde, maalesef korunmuyor. Akdeniz'de mesela toplam 1.150 tane deniz koruma alanı var, bunların çok büyük çoğunluğu sadece Türkiye'de değil birçok ülkede kâğıt üstünde koruma alanı. Tamamen korunan alan sayısı 80 yani Akdeniz'in sadece binde 4'ü. Bu deniz koruma alanlarına yapılan her 1 dolarlık yatırımın 10 dolar olarak geri dönüşü olduğu söyleniyor, aslında bizim açımızdan da bir fırsat sunuyor. Ayrıca, karbondioksitin çok büyük çoğunluğunu da denizlerin emdiğini hepimiz biliyoruz. Bu sebeple deniz çayırıları ve algleri korumak da hayati ve ekonomik bir önem taşıyor.

Akdeniz dâhil tek sorun kirlilik değil, iklim krizinin etkisiyle son yirmi yılda Akdeniz'de yine deniz suyu sıcaklığı 1,4 derece, deniz seviyesiye 6 santimetre yükselmiş. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde uzmanlar gelecek on yılda bir 6 santimetrelilik daha yükselme bekliyorlar. İşte tam bu simülasyonlara göre, gene Mersin Limanı başta olmak üzere, Anamur ve Bozyazı ilçe merkezlerimizin,

Göksu delta ovası ve Çukurova'nın önemli bir kısmının deniz suları ile kaplanma riskiyle karşılaşıyoruz. Bu olumsuz durumun Mersin için çok ciddi ekolojik ve ekonomik tehlikeler yaratacağı ortadayken Bakanlığımızın ne çalışmaları var, onu da bilmek isteriz.

Bir de tabii, hava kirliliği var. Hava kirliliği ne durumda? Dünya Sağlık Örgütü kılavuz değerlerinin yaklaşık 4 katı üzerinde seyrediyoruz. Örneğin, doğrudan akciğeri etkileyen partikül madde 2,5; yoğunluğu 2020 yılında 18 ölçülürken 2021'de 20 olmuş. Yani bu tehdit tüm dünyada her geçen yıl artmaya devam ediyor. Bizde PM2,5 kaynaklı hava kirliliğine bağlı erken ölüm riskimiz artıyor, hatta bunun mesela trafik kazalarından 7 kat daha fazla riskli olduğu söyleniyor. Türkiye nüfusunun yüzde 60'ından fazlasını kapsayan 38 ilde yapılan hava ölçümü raporları yayınlandı tarafımızdan. Rapora göre bu şehirlerdeki her 100 bin erken ölümden 64'ünün PM2,5 kirliliğine maruz kalmaktan kaynaklandığı da ortaya çıktı. Bu şehirlerde bu miktar Dünya Sağlık Örgütü limitlerini karşılasaydı erken ölümler ne olacaktı? Yüzde 75 oranında azalabilecekti. Yani vatandaşlarımız yüzde 75 oranında daha az hayatlarını kaybedeceklerdi. Peki, neden hayatlarını kaybediyorlar? Çünkü hava mevzuatında biz henüz PM2,5 için bir limit değer ortaya koymamışız. Ya, dünya koymuş, biz koymamışız. Eğer bu limit gerçekçi ve uluslararası standartlara uyumlu bir şekilde belirlense bu toplumsal ölümlerin gerçekten önüne geçebileceğiz. "Bu konuda bir yönetmelik hazırlıyoruz." dediğinizi sıklıkla duyuyoruz; evet, iki yıldır hazırlığına devam ettiğiniz ama bitiremediğiniz, dolayısıyla hazır olmayan dış ortam hava kalitesini yönetim yönetmeliği çalışmamızı biliyoruz ama sadece biliyoruz, uygulamak zorundayız. Oradan gördüğünüz limit değerininse gene Dünya Sağlık Örgütünün kılavuzunun tam 6 katı olduğunu biliyoruz; korkunç bir şey. Yani insan sağlığına hiçbir fayda sağlamayacak, erken ölümleri önleyemeyecek bir yönetmelik üzerine çalıştığımız gözüküyor. İnsan hayatına mal olmasının yanında bir de tabii insanların, hayatını kaybetmeyen insanların da sağlığına mal oluyor.

Mesela, Türkiye'deki Kronik Kömür Kirliliği Raporu'na göre termik santrallerin neden olduğu hava kirliliğinin yarattığı sağlık sorunlarının ülkemize mali faturası -diğerlerinin kastetmiyorum- 53 milyar lira; bu da toplam sağlık harcamalarımızın yüzde 27'sine eşit. Yani bu santraller, resmen enerji değil, hastalık üretiyorlar. Kömürlü termik santral emisyonlarından kaynaklanan sağlık ve iklim maliyetlerini enerji üretim maliyetlerine eklediğimizdeyse hepimiz korkunç rakamların ortaya çıktığını göreceksiniz. Hesabı yanlış yapıyorsunuz; bu, sadece bu Bakanlık açısından değil, Enerji Bakanlığını da ilgilendiren bir mevzu. Bu maliyetler hesaplanmadan yapılan herhangi bir maliyetin ülkemize fayda getirmeyeceği aşikâr.

Çevreye dair tüm kirliliğin temelini tabii, enerji sektörü olduğunu, ağırlıklı oranda enerji sektörü olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Artık yenilenebilir enerjiden elektrik üretmek fosilden daha ucuz hâle geldi. Bulduğumuz coğrafya itibarıyla adeta bir rüzgâr ve güneş cennetiyiz; birinde Avrupa'da 1'inci, birinde Avrupa'da 2'nciyiz ama siz hâlâ kahverengi ekonomiyi ihya edecek yatırımların önünü açıyorsunuz. Fosil yakıtlara bugün teşvik değil, aksine vergi getirmemiz lazım; buradan doğan gelirleri de yenilenebilir enerjiye aktarmalıyız ki gerçekten samimiyseniz enerji bağımsızlığında, o enerji bağımsızlığını kendi kaynaklarımızla elde edelim. Önemli fırsatları da kaçırıyoruz.

Tüm bunlar olurken mesela, bizde bunlar olurken dünya yeşil dönüşüme hazırlanıyor. Geçici enerji krizi evet var dünyada ama bahaneniz veya bahaneniz olamayacak... Çünkü kaybettiğimiz vakit hem insan hem de finansman açısından ülkemizi olumsuz yönde etkiliyor. Kendi isteğimizle geçmemiz gerekirken- küresel baskıyla yenilenebilire geçtiğimizde gelecekte fosil yakıt üreten santraller artık elimizde atıl varlık olarak kalacak ve biz bunlara cidden hâlen devam ederek yatırım yapıyoruz. Yani ekonomik ömürlerini tamamlamadan durdurmak zorunda kalacağız bu yatırımların

çoğunu. Sürdürülebilirliği motto hâline getirmek ise hem enerji hem maliyetleri düşürecek hem de hep söyledik, herkes söylüyor, temiz ve refah sağlayacak bir geleceği aslında vatandaşlarımıza da sunmamızı sağlayacak.

Kıymetli milletvekilleri, zaman bayağı daralıyor. Sadece iklim ve çevre politikalarını değil; ekonomi, sanayi, eğitim, istihdam piyasaları, vergi, dış ticaret, sosyal koruma politikalarını da kökünden değiştirmemiz gereken bir iklim çağına yeni bir iklim rejimine giriyoruz. Bu durum “Yeşil Kalkınma Devrimi başlatıyoruz.” demekle çözülecek kadar basit değil. Bakın, geçen sene, 2022 bütçesini Yeşil Kalkınma Devrim bütçesi olarak ilan etmiştiniz ancak bütçede ne yeşil gördük ne de kalkınma gördük.

Sayın Bakan yaptığı bir açıklamada emisyon ticaret sisteminin kurulmasına yönelik çalışmaların devam ettiğini ve 2024 yılında hazır olacağını ifade etmiş. Sayın Bakanın verdiği tarihten de anlaşılacağı üzere, ETS seçim sonrasına kalacak; iyidir, biz yaparız. İktidarımızda Türkiye’nin en kârlı şekilde faydalanacağı, elde edilen gelirlerin doğrudan şirketlerin yeşil dönüşümüne katkı sağlayacak şekilde tesis edileceği bir sistemi biz inşa edeceğiz, böylece enerjideki bağımsızlığımızla hızla gerçekleşecek. Yeşil Mutabakat çerçevesinde yine Avrupa’nın uygulamaya alacağı sınırdan karbon düzenlemesinin ülkemiz için bir kriz vesilesi değil, bir kalkınma vesilesi olarak kullanılmasını sağlayacağız. Buradaki maliyetleri senelerdir konuşuyoruz, geçen sene de konuştuk; Mecliste, Genel Kurulda da konuştuk dolayısıyla biz tekrarlayacağız, umarım duyarsınız.

Paris Anlaşması’nın Mecliste onaylandığı günün bir sonuç değil, başlangıç olduğunu ben söylemişim şahsen. Sadece iklim ve çevre değil, ekonomi, sanayi, eğitim, istihdam piyasaları, vergi, dış ticaret, sosyal koruma politikalarını da kökünden değiştirmemiz gerekiyor. Bu konuda biz de her türlü desteği -eğer acilen yapmaya samimiyetle niyetliyseniz- veririz. Burada dolayısıyla anahtar kelime “planlama” olmalı; kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar hızlıca yapılmalı ve bu çerçevede ilerlenmeli fakat söylem ve eylem uyumsuzluğunuz ciddi ve gerçekçi bir planlama yapılmamasının göstergesi.

İklim Şûrası toplanmış mesela, 217 karar almış, Meclis araştırması komisyonu raporunu oy birliğiyle kabul etmiş ancak kararları da önerileri de uygulayan yok. Örneğin şûrada 27’nci Taraflar Konferansı öncesine kadar uzun dönemli enerji planı, uzun dönemli iklim stratejisi hazırlayacağımızı belirtmişsiniz, şu anda Taraflar Konferansı devam ediyor, strateji ve planı gören yok. Az evvelki açıklamanızı dinledim, ona göre iklim eylem planı ve ulusal katkı beyanını COP27’de kamuoyuyla paylaşacakmışsınız Sayın Bakan; sevindim, üzerine konuşuruz. İklim krizi mücadelesinin, iş birliğinin öneminin sürekli vurgusunu yapıyorsunuz, keşke bu mücadeleye hep beraber hazırlandığımızı iddia ederken de benzer iş birliğine açık olsaydınız, o zaman sizleri samimi, ciddi ve inandırıcı bulabilirdik ama maalesef her şey Meclisin gıyabında oluyor. Şimdi ise sadece iddialı ve gerçekçi olmanızı ve 2030 için mutlak azaltım sözü vereceğinizi temenni edebiliriz, aynı temenniyi iklim ve su kanunları için de taşıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Yıllardır “İklim kanunu çıkarıyoruz.” diyorsunuz maalesef, şimdi Sayın Bakanın ağzından duyduğumuz son tarih de bu yılın sonu oldu. Bu sene böyle bir kanun çıkacağını hiç zannetmiyoruz ama çıkarsa da ülkemizin ve dünyamızın geleceğini etkileyecek böyle bir kanunun bir oldubittiyle çıkmasını istemeyiz. Karşılıklı görüşme, istişare her zaman faydalıdır; sizin için de faydalı olacağını düşünüyorum. Muhalefet partileri, iş dünyası, akademi, STK’lerle istişare edilen bir kanundan bence çok daha verimli bir sonuç alacaksınız Sayın Bakan.

Ben bu vesileyle Genel Kuruldan önce bu bütçenin vatanımıza, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Size de sabrınız için teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu Milliyetçi Hareket Partisinden grup sözcüsü olarak konuşacak.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; sizleri saygı, sevgi ve muhabbetle selamlıyorum.

Sözlerimin başında cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün vefat yıldönümünde Millî Mücadele'mizin öncüsü şahsında bütün kahraman silah arkadaşlarını rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

2023 yılı bütçe görüşmelerinin ülkemiz, milletimiz ve devletimiz adına hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bizler beş bin yılı aşan bir tarihe, köklü bir medeniyet birikimine ve kadim insanlık tecrübesine sahip bir milletin mensuplarıyız. Tanrı Dağları'ndan tarih sahnesine çıkan Türk milleti daima tabiatla iç içe bir yaşam sürmüştür, tabiatı, tabiatın nimetlerini âdeta hayatın bir parçası olarak görmüştür. Varlığının büyük bir bölümünü konargöçer olarak sürdüren Türklük; doğaya saygılı, doğayı kutsal kabul eden, doğayı kirletmeyen bir bilinç içerisinde gelişimini sürdürmüştür. Bununla beraber, Turfan gibi yüzlerce yıl önce kurduğumuz şehirlerde hayat alanının temizliği, düzenliliği, yer altında kurulan drenaj sistemleri, içme kanalları gibi dönem için büyük buluşlar olarak yorumlanabilecek icatlarla Türk milletinin şehre ve şehir hayatına verdiği önemi gözler önüne sermesi açısından büyük önem arz etmektedir. Ötüken Ormanları'nı kutlu sayan, geçmişini tarif etmek için “soy ağacı” tabirini kullanan, büyüklerini “çınar” küçüklerini “fidan” olarak tarif eden Türk milleti, bu kıymetli hasletlerini çok güçlü bir şekilde sürdürmektedir, sürdürmeye de devam edecektir. Anadolu'ya akınlar yaparken ekinlere ziyatı vermemek için çaba sarf eden Tuğrul Bey'deki feraset, Söğüt'teki o tarıma elverişli topraklardan biraz uzakta kuran Osman Gazi'deki anlayış, ordusuna “Hiçbir ağaçtan elma koparılmayacak.” emrini veren Kanuni Sultan Süleyman'daki yüksek hassasiyet, bugün, hâlâ dipdiri bir şekilde yaşamaktadır.

Kâbe'nin üzerinden akan suyun yönünü Türkiye'ye doğru çevirtip altın bir oluk yaptırın, Kâbe'deki minare sayısından fazla minareyi camilerine ekletmeyen, mübarek kiblemize göre mimarimizi dizayn eden, şehirciliğe yönelmiş yüce anlayış ve ihlas güçlü bir şekilde varlığını da sürdürmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi ve Cumhur İttifakı da tarihin derinliklerinden süzülen tabiat sevgisi, insana saygı, geleneğe bağlılık, zamanın şartlarına uyum gibi ilkelerle bezenmiş; maziden atıye uzanan bir köprüyü, bir birikimi, bir anlayışı temsil etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin deyişiyle, davasının yaşı Türklüğün yaşıyla eş ve eşit olan milliyetçi-ülkücü hareket, kadim tarihinden ilhamla zamanın imkân ve şartlarını okuyarak siyasetini belirlemektedir. Bu anlamda, çevre, şehircilik ve iklim değişikliği konusunda yaklaşımımız da “Önce ülkem ve milletim.” anlayışından hareketle, insanı merkeze alan, tabiatı önceleyen, iklim krizine karşı projeksiyon sunan, sürdürülebilirliği esas kabul eden bir perspektifle bütünleşmiş durumdadır. Bu manada şu okumayı yapmak çok da yanlış olmayacaktır: Yaklaşık iki yüz yıl boyunca, yaşadığı Batı modernleşmesi merkezli dönüşümden en çok şehirlerimiz etkilenmiştir. Bu kutlu topraklardaki tarımsal üretim odaklı süregelen, yüzlerce yılı aşan tecrübe, Sanayi

Devrimi'yle beraber, dünyanın kaçınılmaz değişim dalgasıyla birlikte çok daha farklı bir hâl almıştır çünkü şehir demek iş gücü demektir, vergi geliri demektir; şehir demek günlük hayat demektir, sosyal hayat, altyapı, yatırım, istihdam demektir; şehir demek yeşil, üretim ve tüketim demektir. Böylesi geniş bir çepere sahip olan şehir kavramı, Türk şehirlerinin yaşadığı değişimle birlikte, bilhassa 1950'de ciddi bir dönüşüm geçirmiştir. 1950'den sonra cumhuriyetle birlikte sanayileşme hamlesi peyderpey sonuç vermeye başlayınca kırsaldan şehirlere kontrolsüz ve düzensiz göç akımları başlar. Bu durum, yetersiz altyapı, düzensiz yerleşim, çarpık kentleşme ile pek çok sağlık, ulaşım ve kriminal sorunu da beraberinde getirir. Bugün, Türkiye'de sağlıksız yapı stok sayısının arkasında, şüphe yok ki dönemin genel plansız yerleşme sürecinin ve alışkanlığının büyük etkileri de vardır.

Şu husus asla unutulmamalıdır: Türkiye bir deprem ülkesidir. Sadece son bir asırda yaşanan depremlerdeki can ve mal kaybımız, 99 Marmara depremi ve yakınlarda yaşadığımız İzmir ve Elâzığ depremleri tehlikenin boyutunu gözler önüne sermektedir. Bu anlamda, 2012 yılında büyük bir iradeyle ortaya konulan "Türkiye'nin her yerinde kentsel dönüşüm" hamlesinin, tarihsel mirasımızı canlı bir şekilde yaşatan şehirlerimizi, insanlarımızın hayatlarını teminat altına alması adına büyük önem taşıdığı da görmekteyiz. Ülkemizde bugüne kadar kentsel dönüşümle birlikte dönüşümü sağlanan 3 milyonu aşkın konutta, 20 milyondan fazla insanımızın hayatının güvence altında olduğunu biliyoruz.

Ülkemizin tamamında, 81 ilimizde, Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığımızın öncülüğünde sürmekte olan kentsel dönüşümün büyük bir özveriyle devam ettiğine de şahitlik etmek sevindiricidir. Hamdolsun, şantiyeler gece gündüz işlemekte, gece gündüz ustalarımız, emekçilerimiz durmaksızın çalışmaktadır. Yine, gerek TOKİ gerek Emlak Konut Projesi eliyle düzenlenen inşa süreçleri de kentlerimizin gelecekle açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut hamlesi olarak görülen 250 bin sosyal konut, 1 milyon arsa ve 10 bin iş yeri projesi de gerek şehirlerimizin sağlıklı yapı stokuna kavuşması gerekse de vatandaşlarımızın hayal ettikleri eve uygun koşullarda sahip olması adına takdire şayan bir proje olarak karşımızda durmaktadır. Gençlerimizin, emeklilerimizin, vatandaşlarımızın 8 milyonu aşan başvuru sayıları bu projenin ne kadar doğru ve yerinde olduğunu bir kere daha göstermiştir. Hayati önem arz eden kentsel dönüşümde büyük payın yerel yönetimlere düştüğü göz ardı edilmeyecektir.

Bu anlamda, vekili olmaktan şeref duyduğum Atatürk'ün gözbebeği İzmir'deki durumun sorumsuz yerel yönetim sebebiyle üzüntü verici olduğunu da ifade etmek isterim. Atatürk'ün şehri bugün ideolojik belediyecilik eliyle gecekondulaşmanın markası, çarpık kentleşmenin simgesi, su kesintilerinin, sel baskınlarının adresi hâline gelmiştir. Tarihten husumet çıkarmak için ecdadımıza çamur atanlar, mazimizle bizi karşı karşıya getirmek için siyasi şovmenliğe soyunanlar, acilen akıllarını başlarına alarak güzel İzmir'deki dönüşüme odaklanmalıdırlar. İlgili Bakanlığımızı da örnek olarak utanmalı ve bir an önce işe koyulmalıdırlar. Bu anlamda, İzmir depremi, acı bir gerçek olarak İzmir'deki belediyenin büyük bir sorumsuzluğu olarak karşımızdadır. İzmir'de, Rıza Bey Apartmanı'nda ve diğer binalarda yaşanan görüntülerden acilen ibret alınmalıdır. O gün ilk olarak sahada Bakanlığımız ve bizzat Bakanımız, AFAD'ımız, Kızılayımız vardı. Sözde İzmir'den mesul olanlar ise köşelerde "selfie" çekmek derdine düşüp "Çadır yok." diyerek yalan kampanyası başlatma derdine girişmişlerdi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bravo.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – TOKİ öncülüğünde vatandaşlarımızın rızası alınarak 5.400 bağımsız birim için hemen çalışmalara başlandığında da ve bu tezviratlar hâlâ devam ediyordu. Acı depremin ardından bir yıl geçmeden ilk olarak 26 Kasım 2021'de 741 bağımsız birimin teslimlerini Bakanlığımızın gerçekleştirmesi, konutların peyderpey vatandaşlarımıza teslim edilmesi ise tüm kamuoyunun malumdur. Tıpkı Bartın, Sinop, Kastamonu ve Görele'deki sellerde; Elâzığ,

Malatya'daki depremlerde; Antalya, Muğla'daki yangınlarda olduğu gibi güzel İzmir'imizde de canla başla çalışan, ilk andan itibaren İzmir'in, İzmirlinin yanında olan, onların dertleriyle dertlenen ve bütün süreçleri büyük bir hassasiyetle gece geç saatlere kadar takip eden tüm paydaşlara, başta Bakanlığımız olmak üzere şükranlarımı sunuyorum. Ne zaman İzmir'in size ihtiyacı olsa yanımızda olan; sadece depremde Bayraklı'da değil, Karabağ'da kentsel dönüşümle yapı ve altyapıyı yenileyen, Ödemiş'te sokak, Bergama'da yol sağlaştırmaları, her ilçemizde park ve çevre düzenlemesi, içme suyu, alt ve üst yapı yatırımı gerçekleştiren Bakanlığımıza ve Sayın Bakan Murat Kurum'a İzmir Milletvekili olarak teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şehir denilince akla barınma, ekonomi, kültür, sanat gelir ancak son zamanlarda yaşanan afetler göstermiştir ki iklim değişikliği meselesi; şehirlerimizi, ülkemizi ve dünyamızı tehdit eden en büyük küresel sorundur. Çevre kirliliğinin sebep olduğu bu krizle birlikte mevsimler değişirken denizlerde sular çekilmekte, habitatlar değişmekte, havalarla birlikte buzullar ısınmakta, pek çok endemik canlı türünün soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bunların sonucu olarak, şehirlerimiz ve dünyamız seller, çamur yağışları, aşırı sıcaklık, mevsim değişikliği, kuraklık gibi birçok iklim sorunlarıyla boğuşmaktadır. Bu anlamda, en başta ifade etmem gerekir ki iklim değişikliğinin patenti, Sanayi Devrimi'yle birlikte doğayı tahrip eden, doğadan yararlanmak yerine doğaya hükmetmeye çalışan insanlığın ve tabiatın birikimini sömüren Batı medeniyetine aittir.

Bugün, "Gelişmişlik düzeyi" denilen, skalalarını insanın emeği, ülkeleri ve tabiatı sömürerek elde eden sözde gelişmiş ülkeler bu tehlikenin en büyük ve hatta tek sebepleridir. Türkiye, yaşadığı tarihsel serüveni bir delil olarak göstermektedir ki bu krizde hiçbir paya sahip değildir. Buna rağmen ülkemiz, çocuklarımız ve geleceğimiz için inisiyatif ve aksiyon almakla her türlü ulusal ve uluslararası ölçekte çalışmayı da düzenlemekte ya da bu çalışmalara ortak veya taraf olmaktadır. Bu anlamda, Çevre Şehircilik Bakanlığının adının Çevre Şehircilik ve İklim Bakanlığı olarak değişmesi, İklim Değişikliği Başkanlığı ile Türkiye Çevre Ajansının kurularak bu tehditle topyekûn ve güçlü bir mücadeleye geçilmesinin önemini de görmekteyiz.

İklim kriziyle mücadelede çevre kirliliğini azaltan, israfın da önüne geçilmesini amaçlayan, ülkemize geçen süre zarfında milyonlarca lira kazandırıp binlerce istihdama vesile olan "sıfır atık" hareketi de önemli bir hamledir. Yüce Meclisimizde ve tüm kamu binalarında kullanılan "sıfır atık" uygulamasının bütün hanelerimize kısa zamanda ulaşması, bu bilincin Türk vatandaşlarınca kazanılmış olması temennilerimiz arasındadır. Poşetlerle ilgili yapılan düzenlemeyle görülmüştür ki ülkemizde "kullan at" mantıklı poşet kullanımı azalmış, sürdürülebilir ekonomik yönetim anlamında vatandaşlarımız çok daha işlevsel imkânları kullanarak çevrenin kirlenmesinin önüne önemli ölçüde geçilmiştir.

Şehir merkezlerimizdeki alanların yeşillendirilmesi, millete sunulmasıyla büyük beğeni toplayan millet bahçelerimiz de önemli çalışmalar arasındadır. 81 ilde 81 milyon metrekaare hedefiyle çıkılan yolda, bugün 450'yi aşkın yapılan millet bahçeleri vatandaşlarımızın sosyalleşme alanları hâline gelirken, iklim kriziyle mücadelede de doğal bir panzehir görevini yürütmektedir. Millet bahçeleri içerisindeki kafeler, yürüyüş yolları, bisiklet parkurları, mini bahçeler, mescitler ve sosyal alanlar vatandaşlarımızın şehir hayatının hengâmesinde rahat bir nefes alabilmeleri adına büyük bir imkân sunmaktadır.

Yine, korunan alan miktarının her geçen gün artırılıyor olması, özel çevre koruma bölgelerine, Marmara ve Salda gibi tabiatın bize mucizevi hediyeleri olan bölgelerin eklenmesi meselesi yaklaşımı da ciddiyeti gözler önüne sermektedir. Marmara Bölgesi'nde görülen müsilağa karşı hemen harekete

geçilmiş, bilimsel kurullar tarafından bir eylem planı hazırlanmış hiçbir parti ayırt etmeksizin Marmaray'a sahili olan şehirlerimizi korumak adına bir proje geliştirilmiş ve temizlenen bir daha da tekrarlanmayan müsilaj ile mücadelede başarılı bir sonuç aldığımız görülmektedir.

Şehirlerimizin havaları anlık olarak takip edilmekte, kirliliğin her türlüyle mücadele edilmektedir. Gelişmekte olan teknolojiden yararlanılarak şehirlerimiz "akıllı şehir" uygulamaları ile çok daha sağlam, güvenli, havası temiz, yaşanılabilir bir hâle gelmektedir. Özellikle iklim değişikliğiyle mücadele, havanın ve çevrenin kirlenmesine karşı kullanılan şehir uygulamaları, geleceğimiz açısından büyük önem ve avantaj sağlamaktadır. Ayrıca, şüphe yok ki iklim değişikliğiyle mücadele, gelecek nesillerle birlikte ele alınacak ve uzun vadeli bir süreci gerektiren gerçeklik olarak karşımızdadır. Bu anlamda üniversitelerimizin tamamında görev alan iklim elçilerimiz, nereden yönlendirildiği, nasıl finanse edildiği belli olmayan sözde iklim aktivisti, özde marjinal fikirlerin savunucusu küresel örgütlenmelerin aksine aklı ve kalbi selim Türk gençleri olarak iklim kriziyle mücadelelerini büyük bir özveriyle sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yıllar önce, bilge liderimiz Sayın Devlet Bahçeli tarafından ifade edilen "Türk asrı" hedefine uygun düşen bu hedefle örtüşen Türkiye yüzyılı, aynı zamanda huzurun, güvenliğin, yemyeşil ve süper güç Türkiye'nin yüzyılı, Türkün asrı olacaktır. Bu anlamda Cumhur İttifakı olarak Türkiye'yi küresel devletler arasında zirveye çıkaracak, teknolojik atılımda öne çıkartacak, savunma sanayisinde bir numara, iklim kriziyle mücadelede öncü, şehircilikte lider yapacak bir anlayışla çalışmalarımızı sürdürmekte ve takip etmekte kararlıyız.

Şanlı tarihimize Türk sayfalarına, insanı merkez alan tabiat odaklı, canlılara Yunus Emre misalince "Yaratılanı severiz yaratandan ötürü." anlayışıyla yaklaşan bir şuurla geleceğin şehirlerini inşa etmek istiyoruz. Çocuklarımıza semasında kuş cıvıltılarının olduğu, yeşile boyanmış, kendi enerjisini üreten, atığı ortadan kaldırmış, kendi kalkınma sürecini işleten, bunlarla beraber tarihî ve kültürel dokusunu koruyup küresel mimarisine sahip çıkan şehirler inşa etmekte kararlıyız ve takipçiyiz. Bu hedefe yönelik her türlü fikir, proje, girişim ve planın Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak yanında olduğumuzu ifade etmek isterim.

Sözlerime son verirken 2023 yılı bütçemizin Türk milletine hayırlı olmasını temenni ediyor, kıymetli heyetinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyor, çalışmalarınızda Cenabı Allah'tan muvaffakiyetler diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, son olarak gruplar adına AK PARTİ Grubundan Sayın Bekir Kuvvet Erim'e söz veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır, buyurun lütfen.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, kıymetli Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri, Sayın Bakanım, bakan yardımcılarım, bakanlığımızın değerli bürokratları ve yöneticileri; sözlerimin başında sizleri saygıyla selamlıyorum.

Merkezine insanı koyan, yeryüzünün dengesine müdahale etmeyen, şehirlerimizi korumanın yanında çocuklarımız için çok daha yaşanabilir, dünyaya örnek olacak şehirler inşa etmeyi amaçlayan anlayışımızla Türkiye'nin yeni şehircilik vizyonunu son yirmi yılda yaptığımız icraat ve yatırımlarımızla milletimizin hizmetine sunduk. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ülkemize, şehirlerimize bugüne kadar birbirinden güzel ve sağlam kamu binalarıyla, millet bahçeleriyle, kentsel dönüşüm çalışmalarıyla, sosyal konut projeleriyle destek olduk. Vatandaşlarımızın daha iyi yaşam şartlarında yaşamaları adına yapılması gereken tüm projeleri kararlılıkla sürdürdük. Eğitimden sağlığa, ticareten turizme tüm sanayi alanlarının iyileştirilmesine kadar şehirlerimiz, vatandaşlarımız

için yapılması gereken tüm projeleri bir bir hayata geçirdik ve inşallah yine aynı anlayışla dev projeler yapmaya, milletimizin gönlüne girmeye, milletimizin duasını almaya, güçlü ve büyük Türkiye inşa etmeye devam edeceğiz.

Hızlı artan nüfus, şehirleşme, ekonomik faaliyetler ve çeşitlenen tüketim alışkanlıkları, çevre üzerindeki baskıyı artırmakta ve iklim değişikliği, çölleşme, biyolojik çeşitlilik kaybı ve kuraklık gibi çevre problemleri ve her geçen gün insan yaşamını ve kalkınma sürecini daha belirgin bir şekilde etkilemektedir. Bu kapsamda çevre ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi de gittikçe önem kazanmaktadır. Ülkemizde çevre sorunlarına duyarlı politikalar, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde, küresel, sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla uyumlu bir şekilde geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bu kapsamda, çevre alanında kurumsal yapı, mevzuat ve standartların geliştirilmesine yönelik, sanayi ve ulaştırma sektörleri başta olmak üzere ilgili alanlarda iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri belirlenmekte, yeşil büyümenin sağlanması ve Türkiye coğrafi konumu itibarıyla iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasında yer aldığından, ülkemizin iklim değişikliğine uyum kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

İklim değişikliğinden bahsetmişken, ne yazık ki geçtiğimiz yılla birlikte bu yıl da ülkemizin birçok bölgesinde deprem, sel felaketleri ve orman yangınları yaşanmıştır. Yaşadığımız bu afetlerin tamamında, devletimiz, ilk andan itibaren vatandaşlarımızın yanında yer almış; afetin izlerini silmek, milletimizin yaralarını sarmak için bütün imkânlarını tüm kurumlarıyla birlikte seferber etmiştir.

Afet çalışmaları kapsamında yapılan icraatlara bakacak olursak; 2002 yılı itibarıyla 39 ilimizde deprem, sel, fırtına ve yangın olmak üzere vuku bulan 59 adet afet olayı sonrasında, Bakanlığımızca, yaklaşık olarak 988.827 yapı içerisindeki 2 milyon 490 bin 733 bağımsız bölümün hasar tespit çalışmaları yapılmıştır. Hasar tespit çalışmaları sürecince, ağır hasarlı ve yıkık olduğu belirlenen yapılar içerisinde yapı denetim sistemiyle denetlenmiş bir yapının bulunmadığı belirlenmiştir. Ülkemizde geçtiğimiz yıllarda yaşanan afetler sonrasında Elâzığ ve Malatya'da 5.450 adedi ahlurlı köy evi olmak üzere 32 bin 850 konut yapımı için çalışmalara başlanmıştır. Bu konutlardan 26.711 adedinin yapımı bitirilmiş olup kalan 6.141 adedinin inşaatı da hızla devam etmektedir. İzmir'de 5.061 konutun 2.245 adedi tamamlanmış olup bunlardan 1.404 adedi afetzedelere teslim edilmiş, 397 adedin teslim edilmesi hususunda ilgili kurumlarla yazışmaları yapılmış, 444 adedin ise geçici kabul eksiklikleri tamamlanmaktadır. Kalan 2.816 konutun inşası devam etmektedir.

Giresun'da meydana gelen sel ve heyelan afeti sonrasında Giresun Doğankent ve Dereli'de 369 konut ve 250 köy evinden 369 konut ve 24 köy evi tamamlanmıştır. Karadeniz Bölgemizde 2021 yılında meydana gelen sel afetleri sonrasında Rize'de 364 konut, 50 köy evi; Artvin'de 41 konut; Kastamonu'da 934 konut, köy evi ve 127 dükkân; Sinop'ta 80 konut ve Bartın'da 20 köy evi olmak üzere toplam 1.419 konut, 110 köy evi ve 120 dükkânın yapımı devam etmektedir.

Çiğerlerimizi yakan orman yangınlarında Antalya ilinde ve ilçelerinde yangın felaketinden sonra 900 hak sahipliği tespit edilmiş olup bu hak sahiplerinden 666'sı AFAD tarafından, 234'ü kentsel dönüşüm kapsamında faydalandırılmıştır. İl genelinde yangın afetinden etkilenen hak sahiplerini de içerecek şekilde 1.284 adet konutun ihalesi Bakanlığımızca yapılmış olup toplam 883 adet konut, 4 köy konağı, 1 adet cami yapımına başlanmıştır.

Ayrıca Muğla ilinde 110 köy evi ihalesi gerçekleştirilmiş olup yapımına başlanması bildirilen 19 konut ve 3 ahırdan, 10 konut ve 3 ahırın yapımı tamamlanmış, hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Yaşadığımız felaketler, kaybettiğimiz canlar bizleri gerçekten derinden yaralıyor. Bir kez daha bu felaketlerde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, etkilenen tüm vatandaşlarımıza da geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Sizlerin huzurunda da canla başla çalışan, gece gündüz vatandaşlarımızın yanından ayrılmayan, devletimizin her daim milletinin emrinde olduğunu gösteren kıymetli Bakanımıza da şükranlarımı sunuyorum.

Çok şükür ki artık, afet paralarıyla memurun, işçinin maaşını ödeyen eski Türkiye yok; çok şükür ki aziz milletimizin kötü gününde her daim yaralarını saracağı, acılarına ortak olacağı bir lideri var, bakanları var; her zaman yanında olan büyük ve güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti devleti var.

Vatandaşımızın hayat kalitesini sağlıklı ve planlı biçimde yükseltmek, çevresel şartlar konusunda refahı en üst seviyelere taşımak hedefiyle ülkemizi geliştirmek ve güzelleştirmek için önemli düzenlemelere imza atılmış, devrim niteliğindeki projeler hayata geçirilmiştir. Sıfır Atık Projesi'yle ülkemiz genelinde yaklaşık 150 bin bina ve yerleşkede Sıfır Atık Yönetim Sistemi uygulamaya geçirilmiştir. Sıfır atık uygulamasının başladığı 2017 tarihinden itibaren 20,4 milyon ton kâğıt, karton; 5,4 milyon ton plastik; 2,3 milyon ton cam; yarım milyon ton metal ve 5,2 milyon ton organik atık olmak üzere toplamda 33,8 milyon ton geri kazanılabilir atık ekonomiye kazandırılmıştır. Bu atıklardan toplam 62,2 milyar Türk lirası ekonomik kazanç sağlanmış olup 530 milyon kilovatsaat enerji tasarrufu, 572 milyon metreküp su tasarrufu, 69 milyon metreküp depolama alanından tasarruf sağlanmış; 3,9 milyon ton sera gazı salınımı önlenmiş, 347 milyon ağaç kurtarılmış; 87 milyon varil petrol, 650 milyon ton ham maddeden tasarruf edilmiştir. Sıfır Atık Projesi'nin en önemli aşamalarından depozito sistemi kapsamında, 2023 yılı içinde 7 bin iade noktası hazırlanarak ilk etapta 20 milyar şişenin geri dönüşümü sağlanacaktır. Bu sayede 37 bin ton sera gazı emisyonu azaltılacak ve 3,6 milyon varil petrolden tasarruf edilecektir. Sıfır Atık Uygulaması'ndan önce ülkemizde yüzde 13 olan geri kazanım oranını yüzde 20,2'ye çıkardık. Hedefimiz, 2023 yılında bu oranın yüzde 35'e, 2035 yılında ise yüzde 60'a çıkarılmasıdır.

Ülkemizde özellikle dar gelirli ve dezavantajlı kesimlerin konut gereksiniminin yeterli düzeyde ve sürdürülebilir çözümlerle karşılanması amacıyla Toplu Konut İdaresi, TOKİ'nin gerçekleştirdiği sosyal konut projeleri ülkemiz genelinde hızla sürdürülmektedir. Bu projelerle ülkemizde herkesin yeterli, nitelikli, güvenli yaşam alanlarında yaşayabilmesi, çağdaş yaşamın gerektirdiği temel hizmetlere erişimlerinin sağlanması amaçlanmaktadır. 1984 yılında kurulan Toplu Konut İdaresi 2002 yılına kadar -on dokuz sene içinde- 54 bin konut üretirken, Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakan olarak 2003 yılında göreve gelmesiyle TOKİ yeniden yapılandırılmış, 2003-2022 yılları arasında yani yirmi yıl içinde 81 il ve ilçelerimizde sosyal konuttan kentsel dönüşüme, afet konutlarından köy evlerine kadar toplam 1 milyon 170 bin sosyal konut üretilmiştir. Ayrıca, şehirlerde sosyal, kültürel, eğitim, sağlık, güvenlik gibi hizmetlerin uygun şartlarda verilmesi noktasında sosyal donatılar üretilmiştir. Bu kapsamda, 29.432 derslikli 1.396 okul, 269 hastane; 82.807 öğrenci kapasiteli 215 yurt, pansiyon; 2.113 ticari ünite, 346 kamu hizmet binası, 21 stadyum, 20 üniversite binası, 930 cami, 162 millet bahçesi olmak üzere sevgi evi, engelsiz yaşam merkezi, huzurevi, halk eğitim merkezi, kültür merkezi ve toplum merkezi gibi 26.231 sosyal donatı inşa edilmiştir. Bu çerçevede, cumhuriyetimizin 100'üncü yıl dönümü olan 2023 yılında sosyal konut kampanyaları çevresinde 125 bin konutun ihalesi, yaklaşık 80 bin konutun tamamlanması, ilk etapta 250 bin konut, 1 milyon konutluk imarlı arsa ve 10 bin iş yeri hak sahibinin noter huzurunda yapılacak kuralarla belirlenmesi sağlanmaya başlanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 13 Eylülde başlatılan, cumhuriyet tarihinin en kapsamlı sosyal konut hamlesiyle 2023-2028 yılları arasında üretilmesi planlanan toplamda 500 bin sosyal konut, 1 milyon konutluk arsa ve 50 bin iş yeri kampanyası büyük ilgi görmüştür. Ülkemizde özellikle dar ve orta gelir gruplarının barınma, konut sorununun çözülmesine yönelik geliştirilen bu büyük kapsamlı projeye, kamunun konut sektöründeki düzenleyici, destekleyici rolünün daha güçlenmesiyle birlikte

sektördeki kontrolsüz fiyat artışlarının da önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Bu kampanyalar sosyal faydanın yanında ülke ekonomisi ve istihdamı için büyük bir katma değer üretecektir. 250 bin konut yaklaşık 422 milyarlık yatırımla gerçekleştirilecek, çarpan etkisiyle ekonomiye yaklaşık 2 trilyon Türk lirası ekonomik bir değer, 100 bin yeni istihdam sağlayacaktır.

Bizler hep söylüyoruz: Güçlü Türkiye'nin yolu güçlü şehirlerden geçer. Biz bu yolda şehirlerimizi güçlü kılmak için elimizden gelen tüm çabayı ve gayreti göstermeye devam edecek, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde çıktığımız bu yolda yılmadan, yorulmadan, büyük bir aşkla yürüyeceğiz. Türkiye olarak, şehircilik alanında geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi Türkiye Yüzyılı'nda da çok büyük başarılar elde edeceğimiz bir dönemi yaşayacağımıza yürekten inanıyorum.

Konuşmamın bu bölümünde sizlere bazı proje ve önerilerimden bahsetmek istiyorum. İlk olarak, Bakanlığımızın bünyesinde bir genel müdürlük kuracağız. Bunun adı "yapı kontrol genel müdürlüğü" olabilir. Tıpkı araçların periyodik fennî muayenelerinin yapıldığı gibi konut, iş yeri ve benzeri tüm binaların dört veya beş yılda bir fennî muayenelerinin yapılması için gerekli yasal düzenlemeleri yapmamız lazım. Söz konusu proje gerçekleştirildiğinde kaçak konut ve benzeri yapı imalatı tarihte kalacak, zira ülkemiz deprem bölgesi. Binalarda projeye aykırı tadilat mı yapılmış, taşıyıcı sisteme zarar mı verilmiş veya ekonomik ömrü tamamlanmış mı... Bildiğimiz gibi, yakın zamanda, sanırım İstanbul'da, zemin katta, malik veya kiracı tarafından duvarları yıkılmış bir bina, bir apartman... Bu nedenle apartman çöktü. Ayrıca kent estetiği yönünden de bu çalışma çok önemli. Bu denetimlerde sağlıklı olarak tüm yerleşimlerdeki yapıların envanteri çıkacak, hangi bina, ne durumda belli olacak; ona göre önceliklendirilerek kentsel dönüşüm planlaması yapılacak. Bazıları belki hemen tahliye edilecek, zira şu anki durumda çürük binalarda yaşam devam ediyor; oturanların ancak binadan anormal sesler, çatırtılar gelmeye başlayınca haberleri oluyor, o anda da tahliye için çok geç kalınıyor. Bu genel müdürlüğün bir bütçesi olacak, bina kontrollerinden makul bir ücret alınarak bu ücret döner sermaye içinde veya bir fonda toplanabilir. Bu ücretle, yeni bina yapma gücü olmayan çürük yapı sahiplerinin binaları yapılabilir.

İkinci konu, sigorta. Genelde hâlihazırda zorunlu olarak görünen fakat tapu dairesinde işimiz olunca yaptırdığımız Zorunlu Deprem Sigortası yani DASK yerine sadece deprem değil, yangın, sel, toprak kayması risklerini de içeren ve bütün ulusal ve uluslararası firmaların sisteme dâhil edildiği zorunlu bir yapı sigorta sistemini gerçekleştirmemiz gerekiyor; aynı, araçlardaki zorunlu trafik sigortası gibi. Bu sistemin kontrolü de yeni binalar için, belediyeden yapı kullanma izin belgesi verilmesiyle sigorta süreci başlamalı, mevcut binalar için de kurulacak olan yapı kontrol genel müdürlüğünün periyodik fennî muayenesi sırasında sigorta durumu da kontrol edilmeli; bütün sigortalar uzun süreli olabilir, beş yıl gibi.

Üçüncü konu: Tapu alımı, satımı ve benzeri harçların ayrıca belediye emlak vergi değerleri gerçek değerden ödenmeli, bunun için belediyeler SPK lisanslı gayrimenkul değerlendirme firmalarından hizmet almalı. Tüm binalara dört veya beş yılda bir gerçek ve sağlıklı ekspertiz yapılmalı ancak tapu harçları ödenebilir olmalı, vatandaşı zorlamamalı; alandan yüzde 1, satandan yüzde 1 olmalı. Satış bedeli düşük gösterildiğinden dolayı mahkemelerde mahkeme bilirkişileri bu değerleri emsal alıyor ve bu nedenle izale işi yani ortaklığın giderilmesi davalarında veya icra dairelerindeki satışlarda sorunlar çıkıyor; aileler arasında, alacaklılar, verecekliiler arasında ölümlü kavgalar oluyor.

Gerçi bu konu Maliye Bakanlığıyla ilgili ama yeri gelmişken söylüyorum: Kiralamalarda da stopaj yüzde 20'den yüzde 10'lara indirilmeli, zira tahminimce çok ciddi bir oranda, kiracılar kira bedelini tam göstermiyor, ikinci bir kira kontratı yapıyorlar. Tabii, bu durumda da vergi cezalarını arttıracamız, uzlaşma ve benzeri anlaşmalar olmayacak ki kimse eksik bildirimle tevessül etmesin.

Başka bir konu da: Belediye şirketleri üzerinden, projesi olmayan, vizyonu olmayan belediyeler plansız programsız personel alıyor, Sosyal Güvenlik Kurumu primi ve vergilerini de ödemiyor, zira haddinden fazla personel alınca gelirleri personel giderlerine bile yetmiyor, borç içinde kalıyorlar, yapması gereken asıl işlerini, kanalizasyon, yol, arıtma tesisi ve benzeri işleri yapamıyorlar. Somut bir örnek vermek gerekirse, Aydın Büyükşehir Belediyesi, ASKİ ve şirketleriyle birlikte yaklaşık 5 bin kişiye maaş ödüyor ancak fiziki olarak çalışan 2.500 kişi civarında.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Nereden biliyorsun?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Başkana sordum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra gelince söyleyin, rica ediyorum.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sor, konuşalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkes sırası gelince ifade etsin görüşlerini.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Nazilli Belediyesi ise yaklaşık 1.025 kişiye maaş ödüyor, fiziki olarak çalışan 450-500 kişi. Belediyelerin istihdam sağlamasına bir diyeceğim yok ancak belediye şirketleri üzerinden üretime yönelik işletme, fabrika, sera ve benzeri yapılabilir; o zaman memnun oluruz istihdam sağladıkları için.

Bu arada, belediye şirketi yöneticilerinin yani imza yetkililerinin de aynı devlet memuru gibi hesap vermesi lazım. Hâlihazırda Türk Ticaret Kanunu'na göre yönetilen belediye şirketleri genel olarak hesap vermiyorlar, harcamalarından veya icraatlarından dolayı sorumlu değiller. Ayrıca Aydın'da Aydın Büyükşehir Belediyesinin gevşekliğinden dolayı bütün yerleşimlerin foseptikleri Menderes Nehri'ne akıyor; Menderes Nehri'nden pislik akıyor; tarıma da ciddi zararı var, insan sağlığına da çok ciddi zararı var; bunun ciddi bir yaptırımının olması lazım.

Son olarak da bir konu: Aydın'da Buharkent ve Kuyucak ilçeleri, jeotermalle ısıtmak için çalışma yaptılar, projeleri hazır, her şeyi hazır fakat Büyükşehir Yasası'na takılıyorlar; Sayın Bakanım, burada da acil olarak bir çözüm getirmemiz lazım.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Hangi Büyükşehir Yasası ya! JES'lerin yarasını siz çıkardınız. Ayıp ya!

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Tamam, Büyükşehir Yasası'na... Büyükşehirler sorumlu, ısıtmadan büyükşehir sorumlu.

CAVİT ARI (Antalya) – Mahvettiniz ülkeyi!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra size gelince fikrinizi ifade edin lütfen.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Büyükşehir Yasası'nı biz mi çıkardık?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Ben on yıl belediye başkanlığı yaptım, bana öğretme.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hüseyin Bey, bugün konuşacaksınız; sıra gelince fikrinizi söyleyin lütfen.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Sözlerime son verirken, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Erim aynı zamanda eski bir belediye başkanı olarak bazı kişisel fikirlerini, proje fikirlerini de sundu; takdir tabii, Bakanlığımızın.

Değerli arkadaşlar, bir buçuğa kadar devam ettirmeyi düşünüyorum müzakereleri, sonra bir yemek aramız olacak. Konya'dan da güzel bir ikram var bugün, Konya yemekleri, tavsiye ederim; başka yere gitmeyin, aşağıda yemeğe bekliyoruz.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Büyükşehir Yasası'nı biz mi çıkardık?

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Büyükşehir Yasası'nı siz çıkardınız demiyorum, düzenleme yapılması lazım diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hüseyin Bey, tamamladık artık. Herkes sırası gelince...

Değerli arkadaşlar, burası Meclis. Demokratik bir ülkedeyiz; her partinin kendine göre görüşleri var, birbirimizi sabırla dinleyeceğiz. Anlaşma mecburiyetimiz yok. Takdir milletimizindir tabii ki. Ama önemli olan belli bir üslup içinde bu müzakereleri sürdürmemiz.

Sayın Bülent Kuşoğlu'ndan başlayarak tekrar bir tur yapacağım farklı partilerden arkadaşlarımıza.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bu tabii önemli bir Bakanlık; sizin hem Bakanlığımız hem de Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Meteoroloji Genel Müdürlüğü önemli görevler ifa ediyorlar. Yatırımcı bir bakanlıksınız. Genellikle bu çevre konusundan, iklim konusundan, şehircilik konusundan anlayan çok arkadaşımız var. Ben, onun için, ağırlıklı olarak bütçenizden ziyade kesin hesap konusunu görüşmek, tartışmak istiyorum ancak bu “yüzyılın projesi” olarak tanımladığımız şu sosyal konutlarla ilgili projeye -ki hakikaten çok önemli bir proje- 8 milyona yakın kişi müracaat etti. Tabii, bu müracaat -Türkiye'de ne kadar aile var? 16-20 milyon arasında olduğu tahmin ediliyor- ne kadar çok ihtiyaç olduğunu ve evsiz olduğunu da gösteriyor aynı zamanda yani orada da önemli bir boşluk söz konusu olmuş demek ki bu kadar müracaat olduğuna göre.

Benim sormak istediğim şu: Bu projeye ilgili, şimdi, normalde, 2023'ten itibaren şey başlıyor. Bütçe teklifine bakıyorum -kurumların da Bakanlığın da- bütçenizle ilgili herhangi bir şey göremedim yani bu sosyal konutlar için ayrılmış bir bütçe nerede yer alıyor, hangi kalemden yer alıyor? Normalde yatırımlarda veya cari transferlerde yer alması lazım. Cari transferlerde TOKİ üzerine aktarılması, oradan bütçede görünmesi lazım ama göremedim. Bunu samimi olarak soruyorum, bu yeni bütçe şeyi başladıktan sonra hiç bilemiyoruz, birçok harcama da bu şekilde saklanıyor. Bunu görebilirse memnun olurum. 2023, 2024, 2025; üç sene için ne kadar ayrılmış, nasıl aktarılacak, hangi kalemlere aktarılacak? Bakıyorum, göremedim. Mesela cari transferler başlangıç ödeneği 2022'de 1,5 milyar, 2023'te de -paralel artış- 5 milyar küsur, 2024'te 6 milyar, 7 milyar küsur da 2025'te. Yatırımlarda da -sermaye transferlerine bakıyorum- öyle, 295 milyon, sonra 11 milyara çıkmış burada. Acaba burada mı yer alıyor, nerededir? Bunları verebilseydiniz memnun olurum. Daha sonraki bölümde aktarabilirseniz memnun olurum, arkadaşlar hazırlık yaparlarsa.

Siz Sayıştay raporlarına özen gösteriyorsunuz. Geçen sefer de sorularım üzerine yazılı olarak bilgi verdiniz. Şöyle de demişsiniz yazılı olarak: “Sayıştay denetimi, hizmetlerimizin mevzuata uygun bir şekilde geliştirilmesi için bir fırsat olarak görülüyor. O nedenle de Sayıştay denetiminde tespit edilen bulgulara ilişkin olarak düzeltici ve önleyici tedbirlerin ivedilikle alınması ve mevzuat değişikliği önerilen hususlarda gerekli çalışmaların yürütülmesi, ilgili personelin Sayıştay bulguları

konusunda bilgilendirilerek gereken önlemlerin alınması, muhasebe bulgularında belirtilen hususlarda gerekli düzeltme işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığıyla yazışmaların yapılması.” Bunlar doğru şeyler, bunları yapmanız lazım; belirtmişsiniz “Gereken talimatlar verilmiş olup yapılan işlemlerin sonuçları da periyodik olarak takip edilmektedir.” demiş. Teşekkür ediyorum ancak raporunuza bakıyorum şimdi, bu sene 13+22, 35 bulgu var. Bunların çoğu geçen yıllardaki bulguları devam ettiriyor yani geçen yıllardaki tenkitler, eleştiriler devam ediyor bu sene ve geçen yıldan izlemede olan Sayıştayın tenkitlerinin -gördüğüm kadarıyla- 16’sı yerine getirilmemiş; kısmen yerine getirilenler var, çok azı yerine getirilmiş, birkaç bulgu yerine getirilmiş. Hani bu şekilde yazmışsınız, doğru, güzel, tekrar teşekkür ederim ama bunların yerine de getirilmesi lazım, bunun bürokrasi tarafından takip edilmesi lazım. Şimdi, 35 bulgu var, çoğu geçen yıl yapılan bulgular, tespit edilen bulgular ve izlemedeki bulguların çoğu yapılmamış.

Ayrıca, iç kontrol sistemiyle ilgili olarak da 25 kadronuz var, 14’ü boş. Siz yatırımcı bir bakanlıksınız, bakın, Sayıştay tarafından tespit edilen çok da eleştiri geliyor. Bu iç kontrol sisteminin daha iyi çalışması lazım, daha fazla denetçi kadrosuna da ihtiyacınız var, bu kadroların da doldurulması lazım, mevcut kadroların.

Sayıştayın tespit ettiği bulgular arasında çok önemlileri de var; mesela, ecrimisil gelirlerinin eksik muhasebeleştirilmesi önemli bir konu. “Vadesinde tahsil edilmeyen kira ve irtifak hakkı bedellerinin gelirlerden takipli alacaklar hesabında izlenmemesi” diye bir eleştiri var. Şöyle: 91 milyon lira tutarında kira geliri var 2021’de, 228 küsur milyon lira da irtifak hakkı geliri var, toplam 320 milyon lira yapıyor; bunlar hesapta 933 bin lira olarak görünüyor, 319 milyon lira tutarında alacak eksik kaydedilmiş. Dolayısıyla bu, mali tablolarınızı da etkiliyor. Siz bilirsiniz muhtemelen, bir şirketin, bir kurumun mali tabloları eksikse, yanlışsa, hatalı görünüyorsa yani mali tablo fotoğrafıdır, o fotoğrafta bazı konular yanlış görünüyorsa yanlış algı uyanır, yanlış çözümler söz konusu olur dolayısıyla; bu yanlışların olmaması lazım. Sonuçta, diyeceksiniz ki: “Bu, kamu zararı değil.” Kamu zararı değil ama kamu zararına yol açabilecek nitelikte bir işlem bu, tabii ki onun için de önem vermek gerekiyor.

Hazineye ait taşınmazların envanter ve muhasebe kayıtlarını alma çalışmalarının tamamlanmamış olması; bu da önemli gördüğüm bir husus Sayın Bakanım.

Ama zaman da hızlı geçiyor.

Şu rezerv yapı alanlarının belirlenmesine ilişkin... Bu Sosyal -toplu- Konut Projesi’nde birçok yerde temel attınız, ilan da edildi ama bu alanların belirlenmesinde belli kriterlere de uyulmuyormuş, Sayıştayın böyle bir tespiti var. “Her bir alan için ayrı ayrı şekilde gerekçelendirme yapılması gereği var.” diyor. Yani “TOKİ’nin veya idarenin talebine bağlı olarak resen Bakanlıkça belirlenen alanlar keyfekeder rezerv yapı alanı, yeni yerleşme alanı olarak tespit edilmemeli.” diyor; bunu önemli bir uyarı olarak görüyorum.

Ayrıca, Sıfır Atık Yönetim Sistemi için öngörülen sürelerin takibinin yapılmaması da kontrol mekanizmasının bu konuda kurulmaması da önemli bir eksiklik. İdari para cezalarının uygulanması gerekiyor, bunlarda da eksiklikler söz konusuymuş Sayın Bakan.

Bakanlığımızla ilgili Sayıştay raporu çok güzel, önemli bulgular içeriyor ve fikir veriyor. Bunun bir toplantıyla ele alınması, gereğinin yerine gelmesi gerekir diye düşünüyorum.

Ben, geçen yıl bir de “Bakanlık döner sermaye gelirleri hangi amaçla kullanılmıştır?” diye sormuştum, yazılı cevabınızda diyorsunuz ki... Hangi amaçla kullanılmaktadır? İşte “Döner sermaye gelirleri şunlarda şunlarda kullanılmaktadır.” diye cevap verilmiş. “Sayıştay denetimine de tabidir.”

denilmiş ama ben özellikle 2020'yi sormuştum, bu sene 2021'i de sorayım, nerelerde kullanılmıştır döner sermaye gelirleri? Genel olarak "kullanılmıştır" değil de "yıl itibarıyla kullanılmıştır" diye sorayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Onun haricinde... O zaman çok kısa olarak belirtiyim. Tapu Kadastro'nun da benzeri, izlemede olan, yerine gelmeyen 3 bulgusu var Sayıştay raporunda, 6 eleştiri var bu yıl için. Orada da iç denetçi kadroları yetersiz, 15 kadronun 8'i dolu Sayıştay raporunda belirtildiği şekilde. Bir de yazılan rapor sayısını yetersiz gördüm, orada daha fazla raporun düzenlenmesi gerekir Tapu Kadastro gibi bir kurumda.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Döner sermaye işletmelerinin hepsi de benzeri durumda Sayın Bakan, döner sermaye işletmelerinde de aynı sorunlar var, onların da düzeltilmesi gerekiyor.

Bakanlık ve kurum bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum. Başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederim.

Sayın Baki Şimşek, siz, az önce söz talebinde bulunmuşunuz.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. Özellikle yeni açıklamış olduğunuz toplu konut projesinin ve arsa projesinin milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Tabii, eleştiri yaparken akla ve bilime göre eleştiri yapmak lazım. 8 milyon insanın başvurduğu bir projeye "Hayal satıyorsunuz." demek ya da "Milleti kandırıyorsunuz." demek akılla, bilimle çok bağdaşmayacaktır çünkü o takdirde 8 milyon-10milyon insanı hayalperestlikle suçlamış oluyorsunuz. Elbette Bakanlığımızla ilgili, ülkenin toplu konutla ilgili çok sayıda sorunu var; bunlarla ilgili yılların birikimi, yılların sorunları var. Köyden kente göç doğru yönetilememiş; son kırk yılda, elli yılda çarpık yapılaşmanın, gecekonduların yapılaşmasının önünün açıldığı birçok şehir ortaya çıkmış. Bunları yeniden yıkıp yapmanın sıfırdan yapmaktan çok daha zor işler olduğunu herkes kabul edebilir. Benim de mesleğim harita mühendisliği, bu işlerin içerisinde gelen birisi olarak bu işlerin çok kolay olmadığını biliyorum. Bakanlığımıza ve bürokratlara başarılar diliyorum.

Tabii, ben yaşanan sorunlardan, tapu kadastroyla ilgili sorunlardan bahsetmek istiyorum. Türkiye'nin kadastrounun tamamı tamamlanmış, gerek kadastral çalışma olarak gerek orman kadastro olarak. Bunun için kurum çalışanlarına ben teşekkür ediyorum ama tapu sorunları... Şimdi şurada oturan herkesin ya kendisinin ya babasının, annesinin mutlaka tapu sorunu vardır. Yani tapu sorunları ve miras sorunları, hisseli arazi sorunları; birçok düzenlemeyi yapmamıza rağmen istenilen noktaya gelemiyoruz. Bununla ilgili mutlaka sadece kadastral yenileme yetmiyor, tapu yenilemeyle ilgili mutlaka yasal düzenlemeleri yapmamız lazım, bununla ilgili miras sorunlarını yeniden... Tapu ve kadastro müdürlüğünün elemanlarıyla yerinde çalışmalar yaparak, vatandaşların da muvafakati alınarak mutlaka tapu güncellemesi yapılmalıdır; Türkiye'nin önemli sorunlarından biridir. Yani şimdi tarım arazilerinde bakıyoruz, vatandaşların yüzde 25-30'u ÇKS'ye başvuramıyor çünkü tapusu yok, tapu sorunları var. Bununla ilgili mutlaka Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ve Tapu

ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bir çalışma yapması, 2023 yılında buna dönük yasal altyapıların hazırlanarak tapu güncellenenine mutlaka ülke gündemine alınması gerekmektedir. Ben bu konuda desteğinizi bekliyorum.

Tabii, orman yangınları geçtiğimiz yıl Türkiye’de hepimizin ciğerlerini yaktı, Mersin de tarihin en büyük orman yangınlarından birini yaşadı. Antalya’daki konutlar için, gerçekten çok güzel olmuş, teşekkür ediyoruz, hem görsellerini gördük hem daha proje aşamasında da görmüştük. Mersin’de de bir kısmının tapu sorunları var, bir kısmı hazine arazisinde veya başka problemler de var ama Mersin’de bu konuda biraz geç kaldık. Mersin’le ilgili özel bir ilginizi bekliyorum Sayın Bakanım. Buradaki orman yangınından zarar gören vatandaşlarımıza eğer yeri hazine ya da ormandaysa bile veya uygun değilse bile bu vatandaşların mağduriyetinin çözülmesi lazım sosyal devlet olarak. 100’ün üzerinde bir sayı burada, Mersin’de yangından zarar gören; bunlarla ilgili de desteğinizi bekliyorum.

Tarsus’tan Anamur’a kadar Mersin’in sahil şeridinin neredeyse yarısı sit alanlarıyla dolu. Tabii, burada, belki küçük bir kaya mezar var veya bir yıkık var, bundan dolayı bölgenin tamamı sit alanlarıyla dolu ve sahil boyu gittiğiniz zaman, aslında, buraları korumamız da mümkün değil Sayın Bakanım, koruyamıyoruz. Bu kadar büyük bir alana güvenlik koysak, koruma koysak, mümkün değil; ne Kültür Bakanlığının ne Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının buraları koruma şansı var. Bu bölgenin tamamı turizm alanı aynı zamanda; bölgenin dokusuna uygun olarak tesisler, konutlar, yine, arkeologlar, Anıtlar Kurulu bir çalışma yaparak... Nasıl Kapadokya’da bir Alan Başkanlığı kurulduysa mutlaka buna benzer çalışmalar Mersin için bu özelde de hazırlanmalı.

Sahilin en güzel yerleri atıl, kilometrelerce gidiyorsunuz taş, kaya. Orası bir şey üretilen bir yer de değil, korunabilen bir yer de değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Mersin’le ilgili mutlaka bu konuda bir çalışma yapılmalı.

Yine, TOKİ’yle ilgili: Tarsus’ta yapılacak olan TOKİ’yle ilgili de ben daha önceden gerek Milli Emlak Müdürlüme gerek TOKİ Başkanımıza aktardım ama Tarsus-Çamlıyayla yolu üzerinde daha önceden Emniyet Müdürlüğüne atış alanı olarak tahsis edilmiş ama kırk yıldır boş duran, şu anda da yapılaşmanın içerisinde kalan hazine arazileri mevcut. Altyapısı da müsait, mutlaka bu alanın... Bir anket yapsanız doğru alanın yüzde 99 burası olduğunu söyleyecek. Tarsus’la ilgili, TOKİ buraya hemen... Yolu, sokağı altyapısı müsait ve yer hazine arazisi, sadece emniyetin tahsisi iptal edilecek; bu alanın TOKİ alanı olarak planlanması...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Bir de konut kredilerinde ilk defa konut alanlara mutlaka ayrıcalık tanınması... Özellikle konuttaki pahalılıktan dolayı şu anda genelde konut satışlarında yatırımcılar alıyor, el değiştirmeler bu şekilde oluyor. İlk defa konut alanlara ayrıcalık tanınmasını talep ediyorum.

Bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ali Öztunç’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, nezaketiniz için çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Öncelikle, Sayın Bakanım, bütçeniz hayırlı uğurlu olsun; başarılar diliyorum.

Sayın Bekir Kuvvet Erim'in az önce birtakım iddiaları oldu, kendisine iddialarıyla ilgili de yanıt vermek gerekiyor. "Aydın'da 5 bin kişi çalışıyor, 2.500'ü fiziki olarak var, 2.500'ü fiziki olarak yok." dedi, çok ciddi bir iddia bu. 5.500 çalışıyor bir defa, 5 bin değil. Ben, Aydın Büyükşehir Belediye Başkanıyla az önce konuştum, 5.500 kişi çalışıyor, bir defa o rakamınız yanlış.

İkincisi, eğer 2.500 kişi bankamatik ise siz Hükümeti ihmalde suçluyorsunuz, Hükümetin görevini ihmal ettiğini iddia ediyorsunuz demektir. Düşünebiliyor musunuz, bir belediyede 2.500 kişi bankamatik ve sizin Hükümetiniz, bakanlarınız bunu izliyorlar. Hükümete de haksızlık yapıyorsunuz, belediyeye de haksızlık yapıyorsunuz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ne yapabiliriz? Ne yapabiliriz?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı bir kişiyi... Bakın, siz geçen yıl Aydın basınına aynı demeçte bulunmuşsunuz; SGK gitmiş araştırma yapmış, müfettişler gitmiş, Sayıştay gitmiş, bir kişinin dahi olmadığı ortaya çıkmış. Bu çok vahim bir iddiadır, o yüzden vahim bir iddiadır.

Şimdi, bakın, ben sunuma... Ben Sayın Bakanın bütçesine ilişkin konuşmak istiyorum.

(Uğultular)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Bir iddia da bulundu, cevabını versinler, rica ediyorum. Ama bir iddiada bulundu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, o iddiaları burada netleştirme imkânımız yok, herkes fikrini söyleyecek.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Başkanım, süremden çalıyorlar ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen müdahale etmeyelim, rica ediyorum.

Buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Bakanım, sunumumuzu dinledim. Sunumumuzu dinleyince gördük ki Bakanlık sadece "Şehircilik Bakanlığı" olmuş "Çevre ve İklim Değişikliği"nin adı bile kalmamış. Kitapçıkta olsun, sunumda olsun inşaat bakanlığı gibi bir bakanlık söz konusu. Çevreye gerçekten hiçbir önem vermediğinizin, çevre konusunda samimi olmadığınızın bir başka göstergesi oldu bu sunumunuz.

İklim kriziyle mücadele konusunda da samimi değilsiniz. Bakın, Sayın Bakan, İklim Değişikliği Başkanlığına ayrılan bütçe sadece 154 milyon lira. Bu bile aslında, iklim değişikliği ve çevre konusunda hassas olmadığınızın bir göstergesi. Belli ki TOKİ Başkanlığından geliyor olmanızdan kaynaklı, daha çok inşaat, TOKİ konusundaki çalışmalara ağırlık veriyorsunuz. Samimiyetle söylüyorum cumhuriyet tarihinde hiç bu kadar çevre kirliliği yaşanmamıştı, çevre konusunda bu kadar duyarsız bir Hükümet -özellikle sizin döneminiz- olmamıştı.

"550 bin ton plastik atığı engelledik." diyorsunuz, raporda var ama Avrupa Birliği ülkeleri ve İngiltere'den toplam 659.960 ton plastik atık ithali yapılmış Sayın Bakanım yani 550 bin ton atığı engelledik, plastik atığı ama 659.960 ton ithal etmişsiniz. Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu! Paris İklim Anlaşması onaylanalı bir yıl oldu, hâlâ kömür konusunda nasıl bir adım atacağız belli değil. Hâlâ anlaşmanın gereklerini yerine getirmiyoruz.

"Yatay yapı" diyor Sayın Cumhurbaşkanı her defasında, yine sunumunuzdan, videodan, kitapçıktan gördüğümüz dikey yapı çok fazla; evet, yatay yapıyı Giresun'da gerçekleştirmişsiniz ama pek çok yerde yatay değil dikey yapının olduğunu da görüyoruz.

Yıldırım Demirören’le ilgili bir hassasiyetiniz var, anlamıyoruz nedendir; Göktürk meselesi konusunda. Bu konuda belki bizim bilmediğimiz bir şey vardır, eğer yanıtlarsanız da çok mutlu olurum çünkü yani Yıldırım Demirören neredeyse esir almış gibi Hükümeti, istediği her şeyi yaptırabiliyor, Göktürk’te yaptırdıkları hiç akıl alır gibi değil.

Deprem öncesi tespit, deprem anında yapılması gerekenler, deprem sonrası yapılması gerekenler... Ama maalesef Hükümetiniz sadece deprem sonrası enkaz kaldırma konusunu anlatıyor bize. Ya, enkaz kaldırma konusu değil, deprem öncesinde ne yapılıyor, deprem öncesine yönelik tedbirler nelerdir, deprem anına yönelik neler yapılıyor, neler planlanıyor; bunlara ilişkin ciddi bir çalışma yok, sadece enkaz kaldırma konusunda burada raporlar var, burada bilgiler var. Anlaşılan o ki enkaz kaldırma bakanlığımıza dönmüşünüz.

İliç faciası ne oldu? Neden kapatıldı, neden yeniden açıldı? Müsilaj konusunda tek bir cümle var Sayın Bakan. Müsilaj konusunda, kimyasal atıklar konusunda neler yapıldı? Özellikle Marmara’nın çevresindeki kentlerin kimyasal atıklarına ilişkin ne tür çalışmalar yapıldı? Bunlara ilişkin maalesef ciddi bilgiler yine bu bütçe sunumunuzda bulunmuyor. Daha çok fotoğraflar olmuş, daha çok inşaat fotoğrafları, TOKİ fotoğrafları ve “çevre” deyince galiba anladığınız millet bahçeleri. Oysa, millet bahçeleriyle çevrenin korunmayacağını hepimiz çok daha iyi biliyoruz.

Son otuz saniyemde de kendi seçim bölgeme ilişkin birkaç şey söylemek istiyorum. Sayın Bakan, Aksu Çayı hâlâ kirli akıyor; samimiyetle söylüyorum, vallahi de billahi de kirli akıyor. Ben orada tek Milletvekiliyim, AK PARTİ’nin 1’i rahmetli oldu -İmran Hoca, Allah rahmet eylesin- 6 milletvekili vardı; AK PARTİ’nin yüksek oy aldığı bir kent Kahramanmaraş. Aksu Çayı hâlâ kirli akıyor, bir müdahale edin; Allah aşkına, size gelen bilgileri bir değerlendirin ya da gelin, yerinde görün. Sayın Bakan, Afşin-Elbistan Termik Santrali vallahi de billahi de filtersiz çalışıyor; insanların üzerine kül yağıyor, zehir saçıyor. Lütfen, oraya ilişkin de bir çalışmayı sizden özellikle, muhalefet partisi milletvekili olarak değil bir vatandaş olarak, rica ediyorum.

Tekrar hayırlı uğurlu olsun. Son bütçeniz olduğunu görüyoruz, umarım Allah mahcup etmez.

Hayırlı uğurlu olsun.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Bir konuda bir açıklama yapmam gerekiyor: Şimdi, Sayın Bekir Kuvvet Erim bazı iddialarda bulundu, Sayın Ali Öztunç da cevaplar verdi. Şimdi, takdir edersiniz ki bu platform -plan ve bütçe tartışmaları- bu tür iddiaları sonuçlandırma imkânımız olan bir platform değil. Bekir Bey söz istedi ama çok dar zamanımız olduğu için söz veremiyorum kendisinin de anlayışıyla. Bu konuları ilgili kurumlarımız incelemeli; denetim konusuysa denetimden sorumlu kurumlarımızın, adli konularsa adli işlemlerden sorumlu kurumlarımızın takip etmesi gereken işlemler şeklinde müsaadenizle, sonlandırmak istiyorum bu tartışmayı.

Şimdi, devam ediyoruz.

Sayın Garo Paylan’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın temel görevlerinden biri barınma sorununu çözmek ve ülkemiz bir barınma krizi yaşıyor. Sizin Bakanlığınızda bence Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en derin barınma krizi yaşanıyor. Bu sorunun çözümünü siz konut inşa etmekte görüyorsunuz ama meseleye makro çerçevede bakmıyorsunuz yani yalnızca konut üretmek mi bu sorun çözülür, yoksa başka araçlar da kullanılabilir mi; bence bununla ilgili gerekli bir çalışma yapmıyorsunuz ve duyurmuyorsunuz. Hatta, ben de bürokratlarınızla, sabahtan beri, memlekette kaç konut var diye rakamını bulmaya çalışıyorum. Memlekette kaç bağımsız birim konut var Sayın Bakan? Bunun gerçekten rakamını ben sabahtan beri bulamadım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – 28,6 milyon.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 28,6 milyon, siz şimdi söylemiş oldunuz.

Peki, bunun kaçı dolu, kaçı boş Sayın Bakan? Bakın, gördünüz mü, bir tespit yok. Ben iddiayla söylüyorum, milyonlarca boş konut var şu anda memlekette yani kimsenin oturmadığı milyonlarca konut var ama bir de konut krizimiz var. Şimdi, dünya bu meseleyi nasıl çözmüş? Regülasyonlarla çözmüş Sayın Bakanım, değil mi? Mesela Avrupa’da da barınma krizi var, bu konuda regülasyonlar getiriyor. Mesela, diyelim ki Avrupa’da bir konutu bir yıl boş bırakırsan ikinci yıl emlak vergin 2 katına çıkıyor, üçüncü yıl 5 katına çıkıyor, dördüncü yıl 10 katına çıkıyor; böylece, konutları boş bırakmanın önüne geçiliyor ve konut krizini bu çerçevede çözebiliyoruz.

İkinci bir yol daha var Sayın Bakan, bakın, size söyleyeyim. 28,6 milyon konutun milyonlarcası boş, onunla ilgili bir çalışmamız yok. İkinci bir mesele var, bu 28,6 milyon konutun çok ciddi bölümü zenginlerin elinde. Yani 1 evi olanlar elbette barınmak için alıyorlar ama biliyorsunuz, memlekette şu anda altından çok gayrimenkule yatırım yapıyor millet. Niye? Çünkü Sayın Bakanımızın epistemolojik, nörolojik, heterodoks politikaları sonucunda Sayın Bakan, biliyorsunuz, enflasyon yüzde 180, faiz yüzde 10; millet de parayı ne yapıyor? Alıyor, konuta yatırıyor. Ya, geçtiğimiz yıl 300-500 bin lira olan evler 2 milyona, 3 milyona çıktı, herhâlde farkındasınızdır, siz de “sahibinden.com” a bakıyorsunuzdur mutlaka; 2 milyon, 3 milyon, 5 milyon, 10 milyon... Bakın, memleketteki en büyük hayal nedir? 1 ev almak, 1 araba almak. Epistemolojik politikalar ev alma hayalini bitirdi, araba alma hayalini de bitirdi. Yurttaşlarımız konuta ulaşamadıkları için, ulaşma şansları olmadığı için Sosyal Konut Projesi’ne 8 milyon başvuru var. Bak, memlekette bir Millî Piyango vardı, değil mi? Şans kuşu, ya konarsa diye garibanlar, milyonlarcası toto oynuyor, loto oynuyor bilmem ne, gençler Sayısal oynuyor, şunu oynuyor, bunu oynuyor. Şimdi bir loto daha çıkardınız siz, büyük piyango; konut piyangosu çıkardınız. Umut fakirin ekmeğiydi, siz fakire bir umut daha verdiniz, 8 milyon başvuru, üreteceğiniz konut 100 bin. Yani seksen yılda 8 milyon garibanın umudunu karşılama şansınız var Sayın Bakan, bu anlamda, umut satmış oldunuz.

Sayın Bakan, Batı regülasyon için ne yapıyor başka, biliyor musunuz? İlk konutunu alandan, icabında, vergi almıyor yani emlak vergisi almıyor ama 2’nci konutunu alandan yüzde 5 alıyor emlak vergisini; böylece, 2’nci konut almayı caydırıyor. 3’üncü konutu alandan yüzde 10 alıyor. Başka yöntemler de var, 30 yaşın altında evlenen bir gençten alım satım vergisi almıyor mesela belli ülkeler. Sosyal devlet değil miyiz biz? 30 yaşın altında, evlenmek üzere olan bir genç ev alıyorsa “Ben sana destek için senden alım satım vergisi almıyorum.” diyor. Vicdanlı ülkelerin yürütmeleri ve vicdanlı ülkelerin meclisleri böyle yasalar çıkarıyorlar. Ama 2’nci evi almaya kalkıyorsa “Senden yüzde 5 vergi alırım.” diyor, 3’üncü evi alana “Yüzde 10.” diyor; böylece, 2’nci ve 3’üncü evi almayı caydırıyor. Kim yüzde 10 vergi verir bugün? Ancak çok çok lüks bir ev olacak, çok zengin olacak, yüzde 10 vergi verir, yüzde 15 vergi verir. Böylece caydırıyor. Bizde bu caydırıcılık var mı? Ya, bir sürü gariban ev

peşinde koşuyor, bakıyorsunuz, serveti... Bin tapusu olan insan var bu ülkede, biliyor musunuz? Bin tane gayrimenkul, ev tapusu olan var; böyle bir şey kabul edilir mi? 1 evi olan da binde 2 vergi veriyor, bin tane evi olan da binde 2 vergi veriyor; böyle bir şey olabilir mi Sayın Bakan?

Siz yalnızca ev fiyatlarını mı uçurdunuz? Hayır. Kiraları da uçurdunuz ya. Allah'ınızı severseniz -siz geziyor musunuz, bilmiyorum sahibinden'e bari bakın- İstanbul'da 5 bin liranın altında kümes kalmadı. Asgari ücret 5.500 lira. Yurttaş 5 bin lirayı kiraya verirse, 500 liraya her gün makarna yese hayatta kalmaz. E, doğal gaz, elektrik, su faturaları da var. Nasıl çözeceğiz bunu? Bak, Batı, sosyal devletler ne yapıyor, onu söyleyeyim: Kamu elinde belli bir oranda stok tutuyor, kamunun malı olarak elinde stok tutuyor; onu garibanlara tahsis ediyor, tahsis, ömrü boyunca tahsis ediyor veya gelire ulaşınca kadar tahsis ediyor yani geliri belli bir seviyenin üzerine çıkıncaya kadar tahsis ediyor. Biz bu boş konutların bir bölümünü niye kamuda tutmuyoruz? TOKİ'nin ürettiği bütün evleri niye satmak zorundasınız ya? Niye? Niye hepsini satıyorsunuz? Tahsis etsek ne olacak? Kamunun elinde 2 milyon stok olsa ve en garibandan başlayarak yurttaşlarımıza bunları tahsis etsek. İlla, borçlandırmamız mı gerekiyor? Yok. Sosyal devlet değil miyiz biz? En garibanından başlayarak, fakir fukaranın yanında olarak bunları tahsis etsek ücretsiz olarak, elektriği, suyu, doğal gazı da bizden olarak bunları tahsis etsek. Böyle bir sosyal konut projesine ne dersiniz Sayın Bakan? Ama böyle bir derdiniz yok. Tek derdiniz var, TOKİ başkanısınız, maalesef, TOKİ başkanı olarak devam ediyorsunuz "Konut üreteceğim ben; 50 bin, 100 bin, 200 bin konut üreteceğim." diyorsunuz. Yahu, yalnızca konut üreterek bu mesele çözülmez, regülasyonlar gerekiyor Sayın Bakan. Bu regülasyonlarla ilgili beraber çalışalım, ülkenin Meclisiyle birlikte bu regülasyonları çıkarırsak bakın, görürsünüz, memlekette konut sorunu bitecek, kiralar düşecek, konut fiyatları düşecek; millet evlere ulaşabilecek, kiraları ödeyebilecek. Ya, Allah'ınızı severseniz, millet birbirini öldürüyor, farkında mısınız Sayın Bakan? Bir yasa gönderdiniz buraya "yüzde 25 zam" diye, kaç kişi birbirini öldürdü, her gün birbirini öldürenler var. Mal sahibi kiracının üzerine odunla saldırıyor "Çıkacaksın.", "Çıkmam." birbirlerini öldürüyorlar. 4 bin lira olan kiraya şimdi 20 bin lira istiyor mal sahibi, niye? Yabancı gelmiş bin doları verebiliyor; Ahmet, Mehmet, Agop, Fatma bunları ödeyemiyorlar Sayın Bakan. Bakın, Batı ne yapmış yabancılarla ilgili konut alış satışında? Yabancılar da alım satım vergilerini yükseltmiş. Siz "Üstüne vatandaşlık veriyorum." diyorsunuz, bırakın alım satım vergilerini yükseltmeyi. Bakın, Kanada şu anda yabancılarla ilgili regülasyonlar yaptı. Elbette yabancı da gelsin buraya ama bu kadar fiyatları yükselterek bu işler nasıl yürüyecek Sayın Bakan?

Bakın, şu anda deprem bekliyoruz Sayın Bakan ve bu haritayı siz çok iyi biliyorsunuz öyle değil mi? Deprem haritası. Ya, yurttaşlarımızın yaklaşık yarısından fazlası bu haritanın olduğu yerde yaşıyor ve milyonlarca yurttaşımız tabut evlerde yaşıyor. Bakın "kamu" dediğimiz şey bir bütündür değil mi yerel yönetim ve merkezî yönetim olmak üzere? Siz, maalesef yerel yönetimlerle bir rekabet içindediniz. Ya, İstanbul ve İzmir Belediyesiyle birlikte niye çalışmıyorsunuz? Birbirinizin rakibi değilsiniz ya, burada milyonlarca insan tabut evlerde ölümü bekliyor, iş birliği içinde çalışmak varken siz bir rekabet içindediniz, birbirinizi baltalamaya çalışıyorsunuz. Yerel yönetimleri de bu anlamda suçlayabilirim, sizi de suçluyorum; başta sizi suçluyorum. Gelin, yerel yönetimlerle birlikte çalışalım, milyonlarca yurttaşımız tabut evlerde yaşıyor ve o yurttaşlarımıza "kentsel dönüşüm" adında borçlandırma teklif ediyorsunuz, yerinde dönüşüm teklif etmiyorsunuz. Tozkoparan'da yurttaşlarımızın nasıl sokağa atıldığını görmediniz mi ya, vicdanınız sızlamadı mı o görüntüleri gördüğünüzde? 10 bin lira kiraya yer yok. Yurttaşımıza kaç para destek veriyorsunuz, aldım bilgiyi ilgili bürokrattan? Mal sahibi olana 1.500 lira; kiracı olana en fazla 3 bin lira. 3 bin liraya ev var mı İstanbul'da Sayın Bakan ya, 3 bin lira kira desteği veriyorsunuz? O yurttaşımızın mahallesinde 10 bin lira kira. O mahallede kira kaç paraysa

o kadar destek olmanız lazım. O yurttaşı kapının önüne atıyorsunuz, garibanları görmediniz mi Sayın Bakan? “Ben nereye gideyim oğlum, 3 bin liraya ev mi var?” diyor, duymuyor musunuz o feryatları Sayın Bakan? Boşalttığımız bir mahallede kira rayiçi neyse o rakamdan kira desteği yapmanız lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 3 bin liraya şu anda Tozkoparan’da kiralık ev mi var? Gidip bakıyor musunuz, o gariban anamızı, bacımızı, kardeşlerimizi sokağa attığınız zaman? Bakıyor musunuz Sayın Bakan? Bakmıyorsunuz, kapının önüne koyuyorsunuz.

O açıdan, yapmanız gereken, kentsel dönüşümü yerinde yapmanız, yurttaşlarımızı borçlandırmamanız. Gücü yetmeyece “Hadi, sen git buradan, daha başka mahallede yaşa.” diyemezsiniz; elli yıl o mahallede yaşamış, hatırası var, hafızası var. O borçların altından kalkma şansı yok; insanların gücüne göre davranmanız lazım, fakir fukarayı, garibanı da sokağa atmamanız lazım Sayın Bakan bu kentsel dönüşüm süreçlerinde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, sürenizi aştınız, bir iki cümleyle bağlayın lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, bakın, sizden önceki Bakan ne dedi biliyor musunuz? “Kader diyemeyiz depreme.” dedi, siz de bunu demelisiniz. Bu deprem konusunda gerçekten bir dönüşüme ihtiyaç var ama bu dönüşümü halkla birlikte, halkın rızasıyla, halkın gücüne göre, sosyal bir devlet anlayışıyla yerinde yapmamız gerekir. Aksi takdirde vebal altına giriyorsunuz ve milyonlarca yurttaşımız şu anda deprem riskiyle karşı karşıya. Gelin, bu meseleyi çözmek için, yasa gerekiyorsa yasa, regülasyon gerekiyorsa regülasyon, beraberce yapalım ama kimsenin ahını almayalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Paylan.

Değerli arkadaşlar, 4 arkadaşımıza söz verip öğle arası vereceğim.

AK PARTİ’den Sayın Kemal Çelik, **MHP**’den Sayın Ümit Yılmaz, **İYİ Partiden** Sayın Naci Cinisli, **CHP**’den Sayın Müzeyyen Şevkin şeklinde tamamlayacağız, sonra bir ara vereceğiz.

Kemal Bey, buyurun lütfen.

Sürelere hassas olursak çok sevinirim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri ve Çevre Bakanlığımızın çok değerli mensupları; bu bütçemizin önce ülkemize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Burada gerçekten yapıcı eleştiriler de oluyor ama maalesef, Türkiye gerçeklerinden yoksun, temelsiz ve çelişkili eleştiriler de görüyoruz. Tabii, bunları halkımız da en iyi şekilde değerlendiriyor. Ben, özellikle Çevre Bakanlığımızın son yıllarda gerçekten çabuk refleks alabilen, olaylara çabuk cevap verebilen fonksiyonel bir Bakanlık olduğunu görüyorum. Bunu küçük bir örnekle açıklamak istiyorum. Geçen yıl 28 Temmuzda Antalya’mızın Manavgat ilçesinde, daha sonra Muğla’da ve Mersin’de de tarihte görülmemiş oranda büyük bir yangın oldu. O yangın devam ederken Sayın Bakanlarımız, başta tabii Sayın Murat Kurum Bakanımız hemen Manavgat’a geldiler. Öyle ki biz Bakanımızla beraber ve diğer bakanlarımızla beraber tek tek bütün yangın alanlarını dolaştık ve sayın bakanlarımız o içler acısı durumda hemen şunu söyledi: “Biz evlerinizi yapacağız, nasıl istiyorsanız öyle yapacağız. Traktörleriniz yandı, yanan traktörlerinizi vereceğiz. Yanan hayvanlarınızı karşılayacağız, tarımları karşılayacağız.” Sayın Bakanım orada söz verirken, biz tabii, halkımız da şunu gördük: Acaba halkımız ne düşünüyordu? Halkımızın tavrı neydi? Halkımızda büyük bir güven gördük yani Sayın Bakanımızın sözüne olan büyük bir güveni orada memnuniyetle gördük. Bu güvenin de temelinde şu yatıyordu: Çünkü o zaman Manavgat’ta 1.284 4 konut yandı ve Çevre Bakanımıza olan bir güven vardı. Bu

güven... Elâzığ depreminde ve diğer afetlerde verilen sözlerin yerine getirilmiş olmasından dolayı gerçekten bir güven oluşmuştu yani Malatya, Elâzığ depremi bir örnekti. Önceki Van depreminden dolayı hükümetimize bir güven vardı ama özellikle Sayın Cumhurbaşkanımıza ve Sayın Murat Kurum Bakanımıza olan vatandaşın güveni sayesinde, gerçekten vatandaşlarımız muhalefetin “Bu şeylere inanmayın, yapmayacaklar.” demelerine rağmen, menfi propagandasına rağmen inandı ve gereğini yaptı; hemen konutlara başlandı. Çok ilginç, bir yıl içerisinde de konutlarımız teslim edildi; çoğu teslim edildi, hemen hemen tamamı da bitmek üzere. Buradan görüyoruz ki Çevre Bakanlığı, ekibi gerçekten çok çabuk bu konulara adapte olabiliyor, çok çabuk refleks gösterebiliyor ve verdiği sözü gerçekten yerine getirebiliyor. Bu güven sonucunda, yine, şöyle bir şey gelişti: Türkiye’de, biliyorsunuz, Sayın Cumhurbaşkanımızın geçen ay içerisinde açıkladığı toplu konut ve arsa projesi, “İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi” de işte, devlete olan, Bakanlığa olan bu güven sayesinde oluştu ve bundan da gerçekten büyük bir mutluluk duyuyoruz. 8 milyon kişinin başvurması eleştirilecek bir konu değil, takdir edilecek bir konudur. Gerçekten Türkiye’de bir konut sorunu vardır ve bunun çözümünü de Sayın Bakanımız en iyi şekilde yerine getiriyor.

Ama benim Sayın Bakanımızı eleştireceğim bir konu var, o da şu: Sayın Bakanım, iş başlatılıyor, bitiyor, her şey oluyor ama hiçbir açılışa gitmiyor. Yani Antalya’da örneğin çok iş yapıldı ama Sayın Bakanımız açılışlara hep gelmiyor, nedense bundan biraz geri duruyor. Sayın Bakanım, çok önemli şeyler yapıldı, halkımız son derece mutlu, artık arada da bir açılışları yapmamız lazım. Bir kura çekimi vardı, o da ertelendi, inşallah Antalya’ya bekliyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bir de şunu söyleyeceğim, az kaldı vaktim. Antalya’da ciddi bir tapu sorunu var Sayın Bakanım, bunu yasal olarak mı.. Yani biraz önce Mersin milletvekilimizi de ifade etti yani yasal olarak mı... Bu tapu sorununu artık çözelim çünkü buralar turizm bölgesi, buralar daha fazla vergi veren kentler. Onun için bu tapu sorununda da desteğinizi bekliyoruz.

Ben Sayın Bakanıma ve Bakanlığımızın sayın mensuplarına tebrik ve takdirlerimi sunuyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen. Sayın Ümit Yılmaz, süreniz beş dakikadır.

ÜMİT YILMAZ (Düzce) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını ben de diliyorum.

Tabii, biz Düzce olarak en büyük sıkıntıyı sel felaketlerinde yaşadık. İklim değişikliğiyle alakalı, özellikle son iki üç sene içinde çok ciddi sıkıntılar yaşadık. 2019 yılında yaşanan selde can kayıplarımız da oldu. Bu sene yaşanan sel felaketinde maddi kayıplarımız çok fazla ama Allah’tan can kaybımız olmadı. Valilik tarafından sadece ilimizde 400 milyonun üzerinde hasar tespiti yapıldı. Devletimiz bu eksikleri bir an önce giderecektir diye tahmin ediyoruz ve yapılmasını da bekliyoruz.

Tabii, son yıllarda yapılan en büyük konut hamlesi olarak TOKİ’nin yapmış olduğu bu hamlenin başarılı olacağına inanıyorum. Sosyal konutları gerçekten halkımızdan ihtiyacı olan insanların alacağına inanıyorum ve temenni ediyorum. Tabii, bu, çarpık kentleşmenin de birçok şekilde önüne geçecektir. Ama ben, Türkiye’de proje yapılırken en azından kırsal kesimde yaşayan insanlarımıza, özellikle köylerimizdeki vatandaşlarımıza yönelik destekler verilmesini ve köyde yaşayan insanlarımıza da

konut desteği verilerek özellikle genç çiftçi sayısının artırılmasını bekliyorum. Bununla ilgili de Bakanlığınızın inşallah, önümüzdeki dönemlerde projeler hazırlayacağını tahmin ediyorum; bu vatandaşlarımızın böyle bir beklentisi var.

Bizim Düzce’de en büyük yaşadığımız sorunların başında 2B’de yaşanan sıkıntılar geliyor Sayın Bakanım. 2B uygulamasıyla, gerçekten, orman arazisi statüsünden çıkarılan ormanlar devredildi, birçoğu aldı ama yerel bazda baktığımız zaman da çok ciddi mağduriyetler olduğunu görüyoruz. Özellikle, Gölyaka ilçesinde, Akçakoca’da, ondan sonra, Düzce merkeze bağlı Beyköy’de 2B uygulamalarında çok ciddi sıkıntılar var.

Bir de kadastro il müdürlüklerinde yaşanan bir personel sıkıntısı var. Özellikle Düzce’de yaşanan bir personel sıkıntısı mı, bilmiyorum. Bir de siz zannedirim ihaleyle bu 2B uygulamalarını ve kadastro uygulamalarını dışarıda özel şirketlere veriyorsunuz ama bunların onaylanması, neticede, sizin bünyenizdeki harita kadastro mühendisleri sayesinde olduğu için, bunlar, zaman yetiştirip gerçekten bunları yetiştiremiyorlar; böyle ciddi bir eksiklik var, böyle görünüyor. Eğer Maliye Bakanlığından buraya kadro tahsisi yapılırsa, sizin üzerinizden de büyük bir yükü alacağını tahmin ediyorum.

Bir de yapı ruhsatı ve iskan verilirken özellikle engellilerin kullanımına yönelik çok ciddi beklentileri var; özellikle kamu binalarında. Bu kamu binalarının engellilerin kullanımına dönük olarak muhakkak ruhsatlandırılması ve ona göre yapılması gerekiyor çünkü engelli vatandaşlarımız bu kamu binalarında gerçekten zorluk yaşıyorlar. Bunlar da baktığımız zaman bizim zorumuza gidiyor yani engelli vatandaşlarımız... Bununla alakalı yıllarca bekletilen bir teklif var zannedirim, bunun bir an önce hayata geçmesini bekliyorum.

Türkiye’deki bir sıkıntı bu, tapu güncellemeleri. Tabii, Düzce’de de bu konuyla alakalı çok ciddi bir beklenti var, gerçekten tapu güncellemelerinin yapılması lazım. Gerek miras yoluyla olsun... Kalan tapular da işte, ta dedesinin zamanından kalan, bırakın babasını dedesinin zamanından kalan tapular var. Burada tapulardan dolayı gerçekten vatandaşlarımızın ÇKS’den tarım desteğini alamadığı durumlar oluyor; bunları düzelteceğinizi tahmin ediyorum.

Ben tekrar bütçenizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen.

Sayın Naci Cinisli, süreniz on dakikadır.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokrat arkadaşlar, Değerli Bakan Yardımcıları, sayın basın mensupları; sizleri saygıyla selamlarım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz, bütçeniz hayırlı olsun.

Sunumunuzu çok dikkatlice dinledim ben de. Bakanlığınız ismi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı fakat maalesef ne çevreyle ilgili ne şehircilikle ilgili ne de iklim değişikliğiyle ilgili çok fazla bilgi alamadım. Daha çok konut projeleriyle ilgili bilgiler verdiniz; bunun şehircilik anlamına geldiğini düşünmüyorum. Burada ekranı kullanmanıza başta çok sevindim fakat orada da bir sunumdan ziyade, yine, binaların resimleri ile seçim propagandası amaçlı yapılan büyük toplantıların videolarını defalarca gördük, keşke daha profesyonel bir sunum hazırlatsaydınız arkadaşlarımıza.

Ben de konuşmama aslında, öncelikle çevre ve iklim değişikliğiyle başlamak isterim ama burada bir şey dikkatimi çekiyor; değerli TOKİ Başkanımız, çok sevdiğim, saydığım, kıymet verdiğim kardeşimiz, değerli bürokratomuz buradalar fakat kendisinin kurumuyla ilgili bütçede herhangi bir rakam yok. Yani bütçede kurumuyla ilgili bir rakam yokken, Sayın Başkanım sizin hemen yanı başınızda oturuyorlar, bunu da bir çelişki olarak görüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Onu ben cevaplayayım isterseniz.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – İsterseniz sonra cevaplayın efendim.

TOKİ enteresan bir kurum; 1984'te çok önemli bir amaç için, devletimizin anayasal bir görevi olan, insanlarımızın barınması amacı için, bu görevi yerine getirmek için kuruldu, belli bir süre de iyi idare edildi, iyi gitti; hakikaten, insanımıza çok ciddi yardımlarda da bulundu fakat son zamanlarda bunun farklı şekilde cereyan ettiğini üzülerek görüyoruz. İhtiyaç sahiplerinden ziyade, daha çok, ihtiyaç sahibi olmayanların da artık rağbet ettiği bir kurum hâline geldi. Türkiye'de konut fiyatları evet, çok yüksek, yükseldi; bunun pek çok farklı sebebi var. Bu sebeplerden en önemlisi, tabii ki ekonomimizin içinde bulunduğu inanılmaz buhran ve enflasyon, bu enflasyondan dolayı yükseldi, bir. İkincisi ise yine, Sosyal Güvenlik Kurumumuz, daha doğrusu sosyal güvenlik sistemimiz tam olarak işlemediği için, iyi olmadığı için ileride emekliliğini düşünen insanımız daha çok konut alımına meylediyor ve yapılan araştırmalarda -benden önceki konuşmacılar, milletvekilleri de söylediler- toplam konut sayısında birden fazla insanın fazlasıyla konutu olduğunu görüyoruz ve bu, rakamı da yükseltiyor, kira geliri almak amacıyla bu yükseliyor. Ayrıca, tabii, yabancılara, bizim vatandaşlarımızın, Türk vatandaşı olmanın onurunu kıran bir sistemle çok kolay vatandaşlık verilebiliyor ve bunun da aracı konut satmak yani vatandaşlık ile konutu takas ediyoruz; geçmişimize ve geleceğimize bu insanları ortak ediyoruz. Ne uğruna? Bir konut uğruna. Bu son derece yanlış bir uygulama. Vermeyelim, satmayalım demiyorum, tabii ki satalım ama vatandaşlığımızın değerini koruyarak bunu yapalım, geçmişimizin ve geleceğimizin değerini bilerek yapalım; bir anda bu insanlara vatandaş olma hakkı vermeye gerek. Yurt dışında örnekleri çok, pek çok ülke bunu finansman aracı olarak da kullanıyor ama vatandaşlığını da bir yandan koruyup hak ettikten sonra ancak vatandaşlığını veriyor.

Yine, farklı farklı şehirleri ziyaretlerimde aksaklıklar görüyorum. Kendi şehrim Erzurum'da da yine TOKİ eliyle ve belediyemiz, Büyükşehir Belediyesi eliyle Erzurum'un mimari yapısı bozulmakla kalmadı, sosyal yapısı da bozuldu. Mimari yapı çok önemli, yalnızca bina yapmakla bitmiyor; bir ihtiyaç karşılandı gibi gözükse de arkasından çok derin sosyal yaralara sebep olabiliyorsunuz çünkü sosyal yapı bozuluyor. Komşuluk ilişkileri maalesef, Erzurum'umuzda büyük yara aldı, eski "mahalle" kavramından çok fazlasıyla uzaklaşıldı, şehir çok hoyratça harap edildi, eski mahalle kültürü tamamen yok edildi; bunun da şehri güzelleştirmek adına yapıldığı söyleniyor. Yüksek binaya hiç alışık olmayan şehrim yüksek yüksek... Erzurum dışından gelen müteahhitlerin para kazandığı bir kazanç kapısı hâline geldi.

Erzurum Valiliğinin yaptığı ağaçlandırma çalışmasına müteşekkirim, Palandöken Dağı'mızda ciddi ağaçlandırma çalışmaları yapıldı ve oranın yeşillenmesinden dolayı da çok mutluyum.

Yine, Erzurum'da hoyratça yapılan bu binalaşma içme sularımızı mahvetti Sayın Bakanım. Erzurum Palandöken Dağı, kar suları, muazzam çeşmelerimiz, çok farklı farklı lezzetlerde... Her çeşmenin farklı lezzeti vardır, biz suyun tadından hangi çeşmenin suyu olduğunu bile anlar idik fakat artık maalesef, parayla, damacanaıyla su alır hâle geldik Erzurum'da; bu akan sulara, bu çeşme sularına kimse güvenemiyor çünkü insanımızı hasta eder hâle geldi; Erzurum'un o güzelim soğuk suları artık tarih oldu.

Elâzığ'da da sosyal konutlar yaptınız deprem sonrası. Bu sosyal konutları ben gezdim, pek çoğu henüz daha teslim edilmedi ama teslim edilenler ise Elâzığ'ın genetik yapısına, aile yapısına çok aykırı yapılar oldu ve TOKİ'nin uygulamasında, yine bu deprem konutlarında görüyorum ki TOKİ bir devlet ruhuyla hareket etmekten ziyade çok hoyrat, nobran bir tüccar ruhuyla hareket ediyor. Bu deprem arazileri TOKİ arazisi hâline gelmiş, depremezdedeler de TOKİ müşterisi hâline gelmişler. Depremzedelere para karşılığı hem de kâr amaçlı para karşılığı bunları satmak çok ayıp bence.

Kendi köyüm Cinis'ten bahsedeyim: 2004 yılında, Cinis'te, kendi köyümde deprem oldu, biz de aile olarak deprem konutlarına arazi bağışladık ve biz zannediyorduk ki bu deprem konutları bu köylülerin... Oradan da bağışladığımızı karşı herhangi bir şey almadık yani bunu kast ederek söylemiyorum; biz köyümüze bir katkı olsun diye bağışladık. Fakat biz zannettik ki insanlara bu konutlar verildi yani bağışlandı veya bir deprem sonrası onların başını sokacağı bir yer verildi. Öyle olmadığını ben 2018 seçimlerinde anladım. 2018 seçimlerinde -biraz da bana karşı kullanılarak- benim köylülerime, Cinisililere deprem konutlarının ödeme emirleri gitti. "Seçimlerdeki sonuçlara bakacağız, ona göre." diye, tehdit unsuru olarak kullanıldı, bunu da burada tutanaklara kaydetmek isterim. İnsanlarımız bu deprem konutların fiyatlarının böylesine olduğunu ve kendilerinin senelerdir birikmiş borçları olduğunu ben milletvekili aday olduktan sonra öğrendiler, bunu da bu uygulamayı da buradan kınıyorum.

Çok az vaktim kaldı. İklim gelirse... Efendim, biz Türk milleti olarak tabiata "ana" diyen bir milletiz. Tabiata "ana" diyen bir milletin çevreye, tabiata saygılı olmaması diye bir şey söz konusu olamaz. Burada, bizim en baştan bir kere önlemimizi almamız lazım. Bir kere "çevre" deyip de çevreyle ilgili hiçbir şey yapmamak doğru bir şey değil. Paris İklim Anlaşması'nı senelerce bekllettikten sonra, belki de oradan gelecek kredinin uğruna, yüzü suyu hürmetine de bunu kabul etmişsek bile -ona da razıyım- en azından bunun gereklerine uymamız lazım ama en baştan, çocukluk yaşından insanımızı çevreyle barışık hâle getirmemiz lazım, müfredata doğa ve hayvan sevgisini koymamız lazım diye düşünüyorum.

AK PARTİ iktidarında devlet etme krizi çok yaşanıyor. Bir kere, inanılmaz afetlerle karşı karşıyayız. Evet, iklim değişikliğinin de bunda payı var, sizlerin de bu afetlerden sonraki çabanızı ben görüyorum; gerek zatialiniz gerek diğer bakanlıklar afetlerden sonra seferber oluyorsunuz, insanımızın bu derdine çare olmaya çalışıyorsunuz fakat yetmez. Önemli olan bizim önleyici tedbirler almamız.

Ben, Giresun'da, demin fotoğrafını gösterdiğiniz felaket bölgesine gittiğimde, oradaki köprünün yanlış yapıldığından dolayı derenin taşıdığı bizzat gördüm. Yani köprüyü doğru yapmak, oradaki kanalları doğru yapmak bu kadar zor mu? Oradaki felaketi sonradan gidip görüp çok acısını içinde hissetmiş bir kardeşinizim.

Ayrıca, mesela, yine, Erzincan İliç'teki -yine biraz önce bahsedildi- siyanür macerası korkunç bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yarım dakikanız kaldı.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Fırat Nehri'ne siyanür karışması demek, yalnızca o nehri kirletmekle kalmıyor, bir kere tarımımıza da çok büyük darbe vuruyor, ayrıca sağlığımıza çok çok büyük darbe vuruyor. Madencilik sektörü Türkiye ekonomisi için tabii ki kilit role sahip ama burada doğamızı ve tarım arazilerimiz göz ardı ederek büyüyemeyiz, hele kalkınmayı hiç düşünemeyiz. Kalkınma ile büyümenin farkını burada sizden önceki bakanlık bütçelerinde anlatmaya çalıştım. "Ne pahasına olursa olsun büyüme." diyorsunuz; bu, bence ülkemize hiçbir şey katmıyor, önemli olan refahı ve konforu yükselterek kalkınabilmemiz.

Dediğim gibi, iklim krizinin sebebini insan odaklı olduğunu düşünüyorum, bunu önlemek de yöneticilere düşüyor; Allah'ın izniyle bundan sonraki dönemdeki iktidarımızda da bununla ilgili önlemlerimiz var. Açıklamak isterdim, notlarım arasında var ama vaktim kalmadı.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir konuyu açıklığa kavuşturmak isterim. Sayın Cinisli hani Bakana hitaben sordu ama Komisyon olarak bizim görev alanımıza giriyor.

Burada, tabii, merkezi yönetim bütçesini konuşuyoruz. Bu, toplam kamunun bir bölümünü oluşturuyor. “Toplam kamu” dediğimiz zaman, merkezi yönetim bütçesi dışında da bütçe türleri var; KİT'ler gibi, yerel yönetimler gibi, döner sermayeli kuruluşlar gibi, İller Bankası gibi belli farklı kalemler var. Toplam kamu bunların hepsinden oluşuyor ama biz Mecliste merkezi yönetim bütçesini tartışıyoruz ancak bir taraftan da idarenin bütünlüğü ilkesi var. Bakanlıklar aslında bütün bu bağlı, ilgili, ilişkili kuruluşların şemsiyesi konumundalar, bütçe sürecinde de her şeyi tartışıyoruz doğrusu, geleneksel olarak da zaten yaklaşım bu şekilde. Dolayısıyla, bu tartışmalarda önemli gördüğümüz kurumları da burada davet ediyoruz.

Bir taraftan da sermaye transferleri kalemi var bütçemizde, bütçe türü itibarıyla TOKİ, KİT'ler arasında olsa da özellikle, bu yıl mesela 10 milyar TL bir sermaye transferi söz konusu merkezi yönetim bütçesinden, gelecek yıl 12, daha sonraki yıl 14, toplamda 36 milyar liralık bir merkezi yönetimden transfer şeklinde bir tahsisat söz konusu. Dolayısıyla, bu tür kuruluşlar merkezi yönetim bütçesi içinde olmasalar da idarenin bütünlüğü, tartışmaların bir tarafı olmaları ve sermaye transferleri boyutu itibarıyla buraya davet ediliyorlar; bunu, bu şekilde izah edebilirim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a)Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b)Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c)Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç)İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son konuşmacı olarak Sayın Müzeyyen Şevkin Hanım'a söz vereceğim, kısa tutmasını rica ediyorum, arkadaşlarımız da acıktı artık, öğle arasına gideceğiz.

Buyurun lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; saygılar sunuyorum.

Sayın Bakan “Adana Seyhan’da stadyumu yıkarak yerine millet bahçesi yapacağız dediniz.” Ayıplı bir müteahhide, devleti 11 milyon dolandırmış olan bir müteahhide 35 milyona bu ihaleyi verdiniz, şu anda stadyumun durumu bu şekilde Sayın Bakan. Bir yağıştan sonra çocuklar burada yatıp yuvarlanamayacak ama boğulma ihtimalleri yüksek. Adana Stadyumu’na ilişkin, bu yere ilişkin nasıl bir millet bahçesi yapmayı düşünüyorsunuz, doğrusu bunu öğrenmek istiyorum.

Bir başka konu, İzmir depreminden sonra TBMM Araştırma Komisyonu kuruldu Sayın Bakan, ben de bu Komisyonunda yer aldım; 500 sayfaya yakın bir üretim yapıldı. Buna dair herhangi bir kanun, yasal düzenleme yaptınız mı? Bunu öğrenmek isteriz. Bu yasal çalışmalarla ilgili Meclise ne zaman bir sevk yapacağımıza ilişkin bilgi verebilir misiniz?

Yine, 24 kent, 110 ilçe ve 500’ü aşkın mahalle veya köy yerleşim birimi, bazı organize sanayi bölgeleri, kritik bazı baraj, gölet, maden, atık barajlar, sanayi tesislerinin doğrudan fay zonları üzerinde olduğu biliniyor. Depremler başta olmak üzere, doğa kaynaklı afetleri en aza indirmek için bu fay zonları üzerine oturan kentlere ilişkin ne tür çalışmalar yaptınız? Sakınım bandını belirlediniz mi? Fay zonlarının sakınım bandı neden hızla tespit edilip imar planlarına işlenmiyor ve bu alanlar neden kentsel dönüşüme tabi tutulmuyor? Tutulduysa bu yerlerle ilgili sayısal bilgi aktarabilir misiniz?

Yine, Bakanlığınız tarafından hasar tespitleri sonucu, Malatya, Elâzığ, Bingöl, Tunceli, Diyarbakır ve Adıyaman’da kaç vatandaşımızın evi hasar gördü? Özellikle Tunceli’de hak sahibi tek bir vatandaşımıza dahi henüz evlerinin teslim edilmediği konusunda bilgiler ulaşıyor, bu bilgiler doğru mudur?

Yine, İzmir depremi sonrasında yitirdiğimiz canlardan sonra, hasarlı binalarla ilgili vatandaşlarımıza, hak sahiplerine konutları teslim edildi mi? Bu vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesi için neler yapıldı? Buna ilişkin sorular sormak istiyorum.

Yine, Müsilaj Komisyonundaydım aynı şekilde; buna dair, müsilajla ilgili, önermelerle ilgili neler yaptınız Sayın Bakan?

Yine, jeopark olarak bilinen, özellikle Denizli Pamukkale alanında ve Kapadokya’da birtakım yıkımlar yapılıyor. Bunlar jeopark alanı ve hakikaten doğa harikası olan yerler ve 100 alan içerisinde görülmüş yerler. Bu jeopark alanlarının ilanı ve korunmasına ilişkin neler yapıyorsunuz Sayın Bakan? Doğrusu bunları sormak istiyorum.

Zannedirim zamanında bitirdim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkürler, sağ olun.

Ayrılacaksınız, yolumuz da açık olsun diyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 14.30’da müzakerelere kaldığımız yerden devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.44

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.39****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 13’üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Tuma Çelik’e söz vermiştik kapatmadan önce onunla başlayacağımıza dair, sonra İYİ Partiye geliriz.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

TUMA ÇELİK (Mardin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; şimdi, ben burada iki meseleye değinmek istiyorum.

Bildiğiniz gibi, Mardin, Şırnak ve Batman’ın bir bölümünü içine alan Tur Abdin bölgesi Süryaniler için kutsal bir bölge niteliğini taşıyor. Her ne kadar arada kendi istemleri dışında Süryaniler bu bölgeden göç etmiş olsa da Süryaniler hâlâ bu bölgede binlerce yıldır yaşıyorlar. Biliyorsunuz, Türkiye, bir dönem demokrasiyi, Avrupa Birliğine katılmayı ve dünyayla bütünleşmeyi konuştu. İşte, tam bu dönemde, ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Süryaniler yeniden yüzlerini kendi topraklarına çevirdiler ve bu topraklara geri dönmeye başladılar 2000’li yılların başında da bu süreç içerisinde onlarca aile kendi topraklarına geri döndü ve bu topraklara yerleşmeye başladı ancak tam da bu süreçte Süryaniler birkaç sorunla boğuşmak zorunda kaldılar. Köyüne geri dönüp evine, arazisine sahip çıkmak isteyenler, göç sonrasında bu köylere yerleşenlerden ev ve arazilerini almakta zorlandılar. Bu temelde kavga ve çatışmalar yaşandı bölgede. Yine, tam bu dönemde, devletin bölgede başlattığı tapu kadastrо çalışmalarında, evlerini, arazilerini kendi adlarına kaydetmek isteyen Süryaniler, 2008 yılında Bakanlar Kurulunun yayınladığı bir kararnameyle kavga etmek zorunda kaldılar, yani bu kararnameyle boğuşmak zorunda kaldılar çünkü bu kararname Mardin’de, Hatay’da ve Kilis’te yabancıların mülk edinmelerini yasaklıyordu. 2013 yılında açıklanan demokratikleşme paketinde, devletin en üst kademelerinden Süryanilere -özellikle Mor Gabriel Manastırı üzerinden- ellerinden alınan arazilerinin geri verileceği söylendi ancak bugüne kadar bu araziler hâlâ sahiplerine iade edilmedi.

Şimdi, ben gerçekten sormak istiyorum: Türkiye’nin 78 ilinde yabancı vatandaşların mülk edinebilmeleri doğalken, normalken, çoğunluğu Süryanilerden, Melkit Hristiyanlarından ve Arap Alevilerinden oluşan Mardin, Kilis ve Hatay’da yabancıların mülk alımı niye yasak? Ki özellikle vatandaşlar yani yabancı dediğimiz insanlar, aslında, o topraklarda büyüyüp yurt dışına göç etmek zorunda kalan ve orada yaşadıkları ülkenin vatandaşlığını alan Süryaniler ya da işte, Arap Hristiyanlar vesaire. Yani Türkiye’nin 78 ilinde olmayan ve bu 3 ilde olan kamu yararı ve ülke güvenliğini gerçekten anlatır mısınız bana?

İki: İlginçtir, yine bu dönemde, Süryanilerin hazır olmadıkları bir dönemde Süryani köylerinde tapu kadastrо çalışmaları yapıldı ve bu köylerde, gerçek sahiplerinin olmadığı bir dönemde yapılan kadastrо çalışmalarında birçok sorun yaşandı. Süryanilere ait yüz binlerce dönüm arazi ya hazineye

kaydedildi ya da çıkarıcı, bölgeye yerleşen yeni yerleşimcilerin adına kaydedildi ve buna yönelik hukuki çalışmalar da yapılamıyor çünkü dediğim gibi, bu insanların bir bölümü yabancı ülke vatandaşı ve kendi üzerlerine kayıt yapamıyorlar. Şimdi, öyle midir, değil midir ben bilmiyorum ama bu kararname, sanki Süryanilerin, özellikle Süryanilerin topraksızlaştırılması, mülksüzleştirilmesi için alınan bir kararname gibi gözüküyor, değilse, dediğim gibi, açıklansın. Bu kararname neden kaldırılmıyor hâlâ ya da Süryaniler neden kendi topraklarını alamıyorlar? Şimdi, aslında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TUMA ÇELİK (Mardin) – Bitirmeye çalışıyorum.

Aslında, bu iki sorun da çok kolay bir şekilde çözülebilir. Birincisi, söz konusu kararname yürürlükten kaldırılabilir. İkincisi, tapu kadastro çalışmalarında ortaya çıkan sorunların giderilebilmesi için ek bir süre verilebilir yani hukuki işlemlerin yapılabilmesi için ek bir süre verilebilir insanlara ve bu da bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle pekâlâ yapılabilir. Dolayısıyla, ben bu insanların sorunlarının giderilebilmesi için bu iki noktaya eğilmenizi ve çözüm bulmanızı talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi üyelerimizle devam edeceğim; İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin şeklinde.

Buyurun Sayın Yılmaz.

Süreniz on dakikadır.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sabah tanışma faslında “Bana teşekkür edecek misiniz?” dediniz, aslında “Edecekmisiniz.” dediniz; ben de acaba niye teşekkür edeceğim diye kendimi sürekli sorguluyorum ama şunun cevabını buldum: Yapılan hiçbir iyilik, güzellik yok olmamalı, nankörlük yapılmamalı; yüzüme gülümsediniz, onun için size teşekkür ediyorum ancak hiçbir yurttaşın hiçbir siyasiye, o siyasinin o yurttaşa kendi parasıyla verdiği hizmetten dolayı teşekkür borcu yok. Bunu böyle kabul edelim, ne size borcu var ne bize borcu var. Siz iktidardasınız, şu anda onların parasını siz kullanıyorsunuz, biz iktidar olsak onların parasını biz kullanacağız. Dolayısıyla, bu bizim ödevimiz, onların bize minnet duygusu vesairesi yok. Dolayısıyla, bizim vazifemiz, o üstlendiğimiz ödevi bihakkın yapmak. Bir yerde yurttaş belki siyasetçiye şükran duyabilir, efendim, minnet duygusu duyabilir; o da aldığı emaneti 1 koyundan 4 post çıkarabiliyorsa, 1 kilometre hızlı demir yolunu 4,5 milyon dolar yerine 2 milyon dolara yapıyorsa, yaptığınız millet bahçesini 500 milyon TL yerine 100 milyona yapabiliyorsanız, oradan aynı paraya 4 tane şey çıkarıyorsanız vatandaş bize teşekkür isterse eder ama etmese de bir şey yok. Dolayısıyla, verimliliği artırıyorsanız teşekkür borcu var. Ben de kendi nam ve hesabıma yurttaş olarak size teşekkür edeyim ama yaptığınız sunumda böyle bir analiz vesaire de yok. O nedenle, yapılmamıştır demiyorum ama böyle bir bilgi sunmadınız.

Onun dışında, Sayın Bakanım, başka bir müjdeniz falan mı olacak acaba diye de düşünmedim değil. Ben Uşak Eşmeliyim, Uşak Eşme’de bir AK PARTİ’li belediye yönetimi var. Eşme’ye bir atık su projesi geliştiriliyor diye duydum, üzerinde çalışılıyormuş, acaba böyle bir müjde mi vereceksiniz? Gerçi bana değil belediyeye verin, kendi partinize verin ama gerçekten bu yılki yatırım bütçenizde, İller Bankasının bütçesinde böyle bir şey var mı? Varsa eğer cevabınız “evet” veya “hayır” şeklinde olursa da memnun olurum.

Onun dışında, ikinci bir husus, yine, benim ilçemde Kışladağ Altın Madeni var. Bu altın madeni 2005 yılında işletilmeye başladı, bir miktar da altın çıkardılar. 18 Eylülde köyümden beni aradılar, dediler ki “Üç gündür, burada yıllarca akmayan yani 2005’ten bu tarafa kuru olan, akmayan dere gecenin saat ikisinde, üçünde suyun sesini duyacağımız şekilde akmaya başladı ve biz, ertesi gün gittik, kuru derede suyu gördük.” “Acaba, orada bir arıza oldu da siyanürlü su serbest mi bırakıldı veyahut da herhangi bir patlama mı oldu?” vesaire gibi sorular sordular. Ben de bunun üzerine, telefonla işletmenin yönetim kurulu başkanını aradım, durumu sordum. “Bu, bizim rutin olarak yaptığımız yağmur suyunun deşarjından başka bir şey değildir.” dedi ve arkasına da bir analiz raporu koymuş “Suyun içerisinde ne kadar siyanür var?” diye. Ben rapordan anlamam, gösterdiğim insanlar dediler ki “Bu tolere edilebilir yani kirli su değil” Ve şu ana kadar yani eylülde bu tarafa geçen süre içerisinde, o derede herhangi bir canlı ölümü vesaire görülmedi.

Benim sorum şu: Yönetim kurulu başkanının verdiği cevabı aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul etmek zorundayım, ahlak bunu kabul eder fakat o bölgede meteorolojik olarak yağmur yağmadı, üst üste o kadar su birikecek bir durum olmadı. Söylenene göre deşarj edilen su, orta büyüklükte bir göletin yani 5 bin, 6 bin nüfuslu bir kasabanın üç aylık su ihtiyacı giden su. Burada ne oldu? Sorduğumda, bana teşkilatınızın, Uşak il teşkilatının da bilgisi olduğunu, onların bilgisi dâhilinde bu suyun serbest bırakıldığını söyledi.

Benim sizden istirhamım şu: İlgililere sorun, gerçekten nerede birikmiş bu kadar su? Su kıtlığının olduğu bir yerde bu kadar su niye boşa bırakılmış? Şu anda, Uşak’ta tarım sulamasında 50 metreden, 60 metreden çıkan sular neredeyse 200-250 metreye inmiş vaziyette. Dolayısıyla, böyle bir su temiz ise niye heba edildi? Bu konuda sizden bir yazılı açıklama bekliyorum. Yani dediğim gibi, şu ana kadar bir ölüm, canlı ölümü, kuş muş vesaire bir şey yok. Öyle görünüyor ki su temiz fakat bu su gerçekten nerede birikti? Öyle bir yağmur yağışı da olmadı. İki yıllık su mu bu, üç yıllık su mu? Üç yıllık su biriktiriliyorsa, bir anda bir arıza oldu, bir kaza oldu da, yarıldı da, oradan bir şey mi çıktı? Eğer böyleyse yarın orada havuz var, siyanürlü havuz var, o havuz patlarsa ne yapacağız biz? Onun için, sizden istirhamım, bu konuda aydınlatıcı bir bilgi vererseniz memnun olurum.

Bir başka husus: Efendim, şu millet bahçesiyle ilgili olarak dağıttığımız kitapçığınızda Uşak’la ilgili millet bahçesinde... Geçen hafta burada Gençlik ve Spor Bakanlığının bütçesi vardı. “Uşak’a stadyum yapılacak mı yapılmayacak mı?” diye sorduk, hatta biraz da İsmail Milletvekilimizle ters düştük. Ben şu soruyu sordum: Uşak’a yeni bir stadyum yapılacak mı? Çünkü bunun yanı başındaki kapalı... Sayın Bakanım, şimdi “Uşak’a yeni bir stadyum yapılacak mı?” diye sordum çünkü şu anda millet bahçesi olarak ilan ettiğiniz ve bir kısmını yaptığımız yerin içerisinde bir kapalı spor salonu vardı, orası yıkıldı. Şurada gördüğünüz gibi, soldaki küçük kırmızı yer kapalı spor salonuydu, şu anda fiilen kullanılan stadyum duruyor fakat siz bunu millet bahçesinin içerisinde almışsınız.

Sorum şu: Bu stadyum yıkılmayacak, dolayısıyla Uşak’ın geçmişinden gelen bir hatıra olarak millet bahçesinin entegre bir parçası olarak orada duracak, imar edilecek, güzelleştirilecek, çocuklar o millet bahçesine gittiklerinde orada top oynayabilecekler, efendim, tribünlere çıkacaklar, dolaşacaklar mı? Bu yıkılacak mı yıkılmayacak mı? Bahçenin entegre bir parçası olarak mı devam edecek? Edecekse Uşak Stadyumu olarak da hizmet verecek mi yani oradaki trafiği vesaireyi de dikkate alarak? Bu konuda bir bilgi verebilir misiniz, onu istirham ediyorum.

Sayın Bakanım, bir alttaki görselde de Uşak’a birden fazla millet bahçesi yapacağımızı söylediniz. Bu millet bahçesi, diğer millet bahçesi nerede yapılacak? Şimdi, benim buradan gördüğüm kadarıyla, resimden, görselden anladığım kadarıyla, burada Roma’dan kalma, Büyük İskender’den kalma birtakım eserler var, Uşak’ta böyle bir bölge var. Zannetmiyorum ki Turizm Bakanlığı izin versin, siz buraya

millet bahçesi yapın. Başka bir yere millet bahçesi yapacaksınız da onun içerisine böyle Uşak'a özgü tarihi eserlerle mi donatacaksınız? Şimdi burada Bizans'a, Roma'ya ait, İskender'e ait birtakım resimli eserler görülüyor ama Uşak'ta böyle bir yer var. Nereye yapılacak bu? Şu anda var olan sit, tarihi alana mı, etrafına mı yapılacak, yoksa başka bir yere yapılacak da Uşak'taki bu görseller buraya imitasyon mu yapılacak, ne olacak? Bu konuda da bilgi verirsiniz memnun olurum. Sorum bundan ibaret.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, basınımızın değerli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, AKP'nin iktidarı boyunca en fazla mesai yaptığı alanların başında çevre geldi. Adında “kalkınma” vardı; doğanın, insanın ölümü pahasına sürdürülen bir kalkınma yaşadı, maalesef, Türkiye. Sadece “İstanbul'a ihanet ettik.” itirafı gelse de ülkemizin her yerinde bu ihanet devam ediyor. Çevre politikası neyi ne kadar koruduğu kadar, neyi korumadığı bakımından da değerlendirilmelidir.

Yirmi yıllık dönemin çevre politikasının ilk özelliği, çevrenin ve doğa varlıklarının korunmasının istisna, korunmamasının kural hâline gelmesidir. AKP dönemi çevre politikasının ikinci özelliği, yürürlükteki Anayasa'nın ilgili maddelerinin ihlal edilmiş olmasıdır. Öncelikle, çevreyi korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin anayasal görevidir. Üçüncü özelliği merkezîleşmedir. Türkiye'de kamu yönetiminde merkezîyetçilik hep temel ilkedir, dolayısıyla çevre politikası ve yönetimi de öyledir. AKP döneminde, belediyelerin yetkilerinin artırılmasına yönelik girişimler de görülmüş olmakla birlikte bunlar çabuk terk edilmiş, merkezî yönetimin, bakanlıkların ve son olarak da Cumhurbaşkanlığının tek yetkili olduğu otokratik bir çevre yönetimi ortaya çıkmıştır.

Başka bir özellik, denetimden uzaklaşmadır. Denetim birkaç biçimde olabilir; şirketlerin çevreye zararlı olabilecek etkinliklerinin kamu yönetimi tarafından denetimi, kamu yönetiminin çevreye ilgili düzenlemelerinin ve şirketlere verdiği izinlerin hukuka uyup uymadığının yargı organları tarafından denetimi, yurttaşların ve demokratik kitle örgütlerinin gerçekleştirdiği toplumsal denetim. Bu üç denetim yolu daraltılmış, denetim yapma koşulları zorlaştırılmıştır. Tek cümleyle, sermaye sınıflarının doğa ve emekçiler üzerinde tahakküm kurmasına yardım eden katıksız, saf bir sermaye yanlısı çevre politikası izlenmiştir.

Sayın Bakan, çevresel etki değerlendirmesi, bir proje için izin verilip verilmeyeceği konusunda projelerin olası etkileri hakkında bilgi sağlayan ve karar vericilere yol gösteren bir karar destek aracıdır. Faaliyet konusuyla ilgili İnceleme Değerlendirme Komisyonu üyesi kurum ve kuruluşların ÇED sürecinde sorumlulukları olsa bile, nihai karar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bakanlıkça verilen bu nihai kararlar hukuki sonuç doğurmaktadır. Bugün Bakanlık tarafından verilen “ÇED Gerekli Değil” veya “ÇED Olumlu” kararlarının mahkemelere konu edilmesi ve iptali, aslında teknik ve bilimsel incelemelerin yeterli hassasiyetle yapılamadığını, halkın katılımının ve görüşlerinin değerlendirilemediğini de ortaya koymaktadır. Temmuz 2022'de yapılan son değişikliklerle, çevreye dair söz söyleyebilecek taraflar arasında tüzel kişiliklere yönetmeliğin yeni hâlinde yer verilmemesi, çevre hakkı ihlallerine karşı dernek ya da meslek örgütlerinin çabalarının

devre dışı bırakılması anlamına gelmektedir. Sormak istiyorum: 2002 yılından bu yana, iktidarınız döneminde kaç projeye “ÇED Olumsuz” kararı verildi, kaç proje “ÇED Olumlu” kararı verildi, kaç projeye “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilmiştir?

Sayın Bakan, Bakanlığınızın sorumluluğundaki bazı uygulamaları seçim bölgem Muğla üzerinden değerlendirmek istiyorum. Büyükşehir belediyemizce, ilimizin 1.480 kilometre kıyı şeridiyle ülkemizin en uzun kıyı şeridi olması, kıyı şeritlerimizin tamamında deniz turizmi yaşanması, hemen hemen her noktada yerli ve yabancı çok sayıda teknenin seyir yapması, denizlerimizin temizliği ve korunması göz önünde bulundurulduğunda, denizlerimizin korunması amacıyla atık toplama hizmetinde bütünselliğin ve verimliliğin sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda, öncelikle Bakanlığınızın kıyı illerine mali destek yapması gerekmektedir. Ayrıca, gerek açık denizde gerekse kıyıda atık alımı konusunda büyükşehir belediyelerine imtiyaz tanınması bütünselliğin sağlanması açısından önemlidir. Bunların yanında, özellikle Muğla gibi deniz turizminin yoğun olduğu illerde kıyıda atık kabul tesisi kurulması için gerekli mevzuat düzenlemelerinin ve alan tahsislerinin yapılması gereklidir. Özellikle, Marmaris ilçesi Karacasöğüt Koyu’nda, Marmaris ilçesi Bozburun Hisarönü Körfezi’nde, Bodrum ilçesi Çökertme Koyu’nda, Köyceğiz ilçesi Ekincik Koyu’nda atık kabul tesisi kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer bir önemli husus, özel çevre koruma alanlarında verilen ve verilecek hizmetlerle ilgili yetki karmaşasıdır. Özel çevre koruma alanlarında verilen hizmetlerle ilgili görev valiliğe bağlı MUÇEV şirketine verilmiştir ancak MUÇEV tarafından, özel çevre koruma alanlarının bulunduğu bölgelerde deniz araçlarından kaynaklı atıkların toplanmasıyla ilgili yeterli hizmet verilmediğinden, vatandaş açısından mağduriyet yaşanmasına neden olmaktadır. Özel çevre koruma bölgelerinde yürürlükte olan Köyceğiz Gölü ve Dalyan Kanalları’nda Çalışacak Taşıma Araçları Yönetmeliği ve Akyaka Kadın Azmağı Koruma ve Kullanma Esasları ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ulaşım konusundaki hükümlerinin uygulanmasında yetki çakışması yaşanmaktadır. UKOME kararlarının uygulanmasıyla hem Akyaka Kadın Azmağı’ndan hem de Köyceğiz Gölü ve Dalyan Kanalları’nda yaşanan aksaklık ve uygunsuzlukların mevzuattaki büyükşehir belediyesinin yetkileri ve ilgili mahkeme kararları uyarınca yetki karmaşasını ortadan kaldıracak şekilde düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Özel çevre koruma bölgelerinde 6360 sayılı Kanun’dan önce kapatılan belde belediyeleri ile köy tüzel kişilikleri tarafından işletilen, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki rihtım, iskele, yat bağlama yeri, günübirlik alan, yat mola noktası gibi kıyı tesislerinin Büyükşehir Belediyemize devredilmemesi uygulama bütünlüğünün sağlanmasını engellemektedir.

Önemli noktalardan biri de hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları hakkındaki yetkiye dairdir. Öncelikle, 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında, tüm denetim ve idari işlem yetkisi yerel yönetimlere uygulamaların daha kolay tespiti ve önlenmesi için verilmelidir. Hafriyat toprağı ve inşaat yıkıntı atıkları her geçen gün Muğla için büyük bir sorun olmaktadır. Atıkların bertarafı için, Muğla’da, bütün alanları özel nitelikli olan bir ilde uygun alanların bulunması için Bakanlıkça, ilgili tüm bakanlıkları harekete geçiren merkezî kararlar alınması mecburidir. Ayrıca, il müdürlüklerince yeterli denetimin yapılmaması veya idari işlemlerin uygulanmaması nedeniyle haksız uygulamalar oluşmakta ve illegal dökümleri yapanlar cesaretlenmektedir. Bu kapsamda, idari işlem ve denetim yetkisinin ivedilikle Büyükşehir Belediyesine verilmesi gerekmektedir. Sayıştayın Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla ilgili raporunda, bu hususun bulgu olarak yazıldığını da burada vurgulamak istiyorum.

Sayın Bakan, bazı illerde olduğu gibi Muğla il genelinde de tapulaşma çalışmaları 1950’li yıllarda büyük oranda yapılmış, yapılan tapulaşma ve kadastro çalışmaları sonucu devlet tarafından vatandaşlara tapu senetleri dağıtılmış, kimi parsellerde yapılaşma bile tamamlanmıştır. Günümüzde ise

Orman Genel Müdürlüğü tarafından orman sınırında düzeltme çalışmaları yapılmış, geçmişte oluşan arsa vasıflı imar parselleri ve tapular orman alanı içinde bırakılmış ve bu parsellerde vatandaşların mülkiyet hakkı kısıtlanmıştır. Vatandaşlarımız “Yıllardır tarım yaptığımız tarlalarımıza Orman el koyuyor. Devletin verdiği tapunun hükmü yok. Kime güveneceğiz?” diye soruyor. Bu konuyu telefonla sizinle de konuşmuş, sizin de katkılarınızla, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından gönderilen “Bir ay içerisinde rızaen terk edin.” tebligatları durdurulmuştu. Sayın Bakan, vatandaşlarımızın kaygısı hâlâ devam ediyor. Dolayısıyla, vatandaşların kısıtlanan mülkiyet haklarını çözüme kavuşturacak yasal adımlar mutlaka atılmalı ve vatandaşın mağduriyeti mutlaka giderilmelidir. Bu konuyu Tarım ve Orman Bakanlığıyla birlikte dikkatinize sunuyorum.

Sayın Bakan, sunumunuzda yangın afeti konutları hakkında bilgi verdiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Muğla’da 19 adet Marmaris, 8 adet Milas, 1 adet Kavaklıdere, 1 adet Seydikemer olmak üzere, toplamda 29 konut TOKİ tarafından yapılmıştır ama borçlanma bedeli henüz belli değil. 29 Temmuz 2021 tarihinde başlayan ve on beş gün süren Muğla ve ilçelerindeki yangınlardan sonra bu alanlarda ihaleyle kesim yapılıyor. Yangında hasar gören ağaçların satışından elde edilen gelirlerin raporda tespit edilen afetzedeye konutlarının yapımında kullanılması ve vatandaşlardan 1 kuruş dahi alınmaması için kanun teklifi vermiştim. Konutlar için vatandaşlarımızın borçlandırılmaması için bir çalışmanız var mıdır?

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ’den Sayın Ekrem Çelebi’ye, daha sonra İYİ Partiden Sayın Hayrettin Nuhoglu’na, sonra tekrar Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Mehmet Bekaroğlu’na söz vereceğim.

Buyurun Sayın Çelebi.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, çok değerli Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bürokratları, çok değerli basın mensuplarımız, ben de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu anlamda hepimize saygılar sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, sözlerime başlamadan önce bir iki tane hususu belirtmek istiyorum işin açıkçası. Şimdi -biz bunu hep söyleriz- tabii, Türkiye Büyük Millet Meclisi şu anda 600 milletvekiliyle temsil ediliyor, dolayısıyla hepimiz de burada milletvekiliyiz ama her şeyden önce, bu Komisyon çok nitelikli bir Komisyondur. Dolayısıyla, bu Komisyonda, elbette ki milletvekillerimiz kendi illeriyle, kendi devletleriyle, kendi bölgeleriyle ilgili, hâliyle hem bizi eleştirecekler ama hem de olumlu projeleri varsa iktidar partisi olarak, burada da Sayın Bakanımız olmak üzere, Bakan Yardımcılarımız ve bürokratlarımız bunları tespit ederler. Ama biz bunları burada defalarca konuştuk. Dolayısıyla, milletvekillerimiz dili konuştuğu zaman bana göre temiz bir dil kullanması lazım. Bu konuda, ben -yani daha önce de konuştuk- hassaten bunu istirham ediyorum. Sabah da bir milletvekilimiz ve üstelik eski bir belediye başkanımız yani o cümleleri söyleyince ben burada şahsen üzüldüm.

Elbette ki bakın, AK PARTİ hükümetleri aslında muhalefetin eline çok büyük kozlar veriyor. Hani, muhalefet şunu söylüyor: “Ya, ekonomi bitti. Siz bir şey yapamıyorsunuz. Dünyadaki konjonktüre ayak uyduramıyorsunuz.” Eyvallah. Madem böyleyse yirmi yıldır bu millet niye AK PARTİ’yi destekliyor? Sonuç ortada. Hani demek ki sizin millete tevaccühünüz yok.

CAVİT ARI (Antalya) – Desteklemiş olabilir.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben sizi dinledim Cavit Bey.

Şöyle: Bakın, sabahtan beri, biz ondan beri buradayız. İlk önce 4 tane sözcülerimiz konuşur. Bu, her bakanlığın üzerinde ilgili partinin yetkilileri birini sözcü olarak seçerler veya arkadaşlar kendi donanımlarında neyse onu söylerler. Merak ettiğim nokta şu: Allah aşkına, yani muhalefet partisi, karşı cephe, Millet İttifakı; ya, Bakan Bey burada, devletin bürokratları burada. Bunlar da kimse bizim babamızın oğlu da değil, bizden önce de bürokratlar vardı, bizden sonra da olacak. Ama şöyle: Sizin tercihiniz ne? Ne önerdiniz? Öneremediğiniz hiçbir şey yok. Burada kimse kusura bakmasın. Bakın, sabahtan beri söylenenler şu: “Sadece vadediyorsunuz.” Ya, arkadaşlar, biz sıfır atıkta vaat mi ediyoruz? Yani baştan alayım.

Sıfır atık uygulamaları: Türkiye genelinde yaklaşık olarak 151 bina ve yerleşkede kurum Sıfır Atık Yönetim Sistemi uygulamasına başlamıştır. Bunlar vaat değil, bunlar gerçek olduğu için bugün burada yazılı, yazılı metin, bu hepinizin önünde var. Döngüsel ekonomi ve atık yönetimi: 2022 yılında katı atık düzenli depolama tesis sayısı bu ülkede 15’ken şu anda 2022 yılında 93’e ulaşmıştır. Bunlar vaat değil, bunlar gerçek. Yani hani, bizde bir atasözü var: “Sağırın kapısını ne kadar çalarsan çal ama umutsuz bekleyişinden başka bir hâl olmaz.”

Değerli arkadaşlar, biz, bugün hepimiz Türkiye Cumhuriyeti devletinin milletvekilleriyiz. Çoğunuz bürokrasiden, ticaretten veya farklı iş alanlarından gelmişsiniz ama bunları söylediğiniz zaman şu kitapçığa... Sayın Bakanımız sabah açıkladı bunu. Ya, dönüverin, şu kitaplara bir bakıverin.

İki: “Hiçbir zaman hizmet yapmıyorsunuz.” Yani arkadaşlar, ben şunu anlamıyorum: Hani, sadece bir projeyi eleştiriyorsunuz, o da İstanbul’daki bir projemiz ama Sayın Bakanımızın burada sabah hepinize göstermiş olduğu, göndermiş olduğu ve şu anda da masanızın üzerinde bulunan siz bu kitapçığa baktığınızda, sadece millet bahçesi... Bakın, onu da ben size söyleyeyim: Biz Türkiye’de ne kadar millet bahçesi yapmışız? Şu anda 450’yi aşan bir millet bahçemiz var. Bu, Ağrı’da olduğu gibi Niğde’de de var; bu, Ağrı’da olduğu gibi Ankara’da da var; bu, Ağrı’da olduğu gibi Antalya’da da var; bu, Ağrı’da olduğu gibi Erzurum’da da var; bu Ağrı’da olduğu gibi, efendim, Samsun’da da var. Yani Sayın Cumhurbaşkanımızın çok güzel bir cümlesi ve lafi oldu, geldiği günden beri şunu söyledi: “Bati’da ne varsa Doğu’da var.”

Bakın, değerli arkadaşlar, ben, burada, sözümün başında da Sayın Bakanımıza teşekkür etmek istiyorum, özellikle Ağrı’ya vermiş olduğunuz... Ağrı’ya da şöyle bir vizyon var, bakın, değerli milletvekilleri: Sizin tarım bölgeleriniz vardır, tarım bölgelerinizde yerleşim içerisinde olan sıkıntılarımız da var. Bizde mesela ne vardı? Ahırlar vardı. Kentleşmeyi vizyoner şekilde göz önüne sunamıyordu. Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, bürokratlarımız geldiler -Allah razı olsun- ilk önce bir uzman ekibiyle geldiler devletin niteliklerini ön plana çıkarmak amacıyla. Uzmanlar kimsenin babasının oğlu değil veya kızı değil. Şunu yapıyorlar: Biz bu ile ne verebiliriz? Biz bu ilin ekonomik, sosyoekonomik, kültürel yapısını, vizyonerliğini veya imar durumunu, peyzaj durumunu nasıl değiştirebiliriz? İşte, arkadaşlar, AK PARTİ budur. Ey, muhalefet, sizde ne var? Fethi Ağabey, daha bize bir elma bile getiremedin. Bak, elma gelene kadar bu iş böyle sürer.

Değerli arkadaşlar, bakın, atık su ve içme suyu yönetimi... Bunu geçen sene de burada bir milletvekili arkadaşımız söyledi, Sayın Bakanımız söyledi. Bakın, 2002 yılında belediye nüfusunun yüzde 35’ine atık su arıtma hizmeti verilirken 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 89; AK PARTİ’nin farkı burada ya! Ne dersiniz deyin, ne yaparsanız yapın; emin olun ki Allah’a, o sandık gider, AK PARTİ dolu dolu, gümbür gümbür gelir, bundan kimsenin bir şüphesi olmasın.

Yine, aynı şekilde, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idaresi ve birliklerinin desteklenmesi. Ya, arkadaşlar, AK PARTİ hükümetlerinden önce -bakın, ben Ankara’da bürokrattım- farklı bir iktidar olsa belediyelere bir kuruluş gitmiyordu ama şu anda İller Bankasında herkesin parası tıkrır tıkrır yatıyor.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben sizi dinledim. Değerli ağabeyim, konuşmama izin ver.

Ha, bu şu demektir: Eğer, ilgili belediyenin belediye başkanının kendisinde bir vizyonerlik, bir donanım varsa alır, getirir.

(CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen, sırası gelince herkes fikrini ifade eder.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakın, ben size şunu da söyleyeyim: Mesela, benim kendi ilimde, benim partimden olmayan arkadaşı da biz Sayın Bakanımıza getirdik. Neden dolayı? Verimliliğini tespit ettiğimiz her projeyi, biz, il bazında Sayın Bakanımıza getiririz ve ona destek veririz değerli arkadaşlar.

İki, bir şey daha arz edeyim arkadaşlar. Diyor ya “Ah şu Ağrı’nın, şu Diyarbakır’ın dili olsa da bir konuşsa.” Şimdi, bazıları şunu söyledi değerli arkadaşlar. “Ya, ülkede barınma krizi yaşanıyor. Siz 28,6 milyon konut var diyorsunuz ama bu konutların hepsi boştur.” Ya, değerli kardeşlerim...

SERKAN TOPAL (Hatay) – Biz çılgılığı da biliyoruz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Beni bir dinle ağabey, beni bir dinle!

“Siz konutta umut satıyorsunuz.” Biz kimsenin umut tacirliğini yapmıyoruz. Vallahi, bak, şurada gördüğünüz Bakan var ya, Anadolu’nun en yiğit, mert insanı. Burada Bakan Yardımcıları, bak, bir Fatma ablamız var, samimiyetle söylüyorum her şeye bedel.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Proje anlat proje!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, hatibe müdahale etmeyelim. Rica ediyorum...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir TOKİ Başkanı var yine...

Şöyle, biz vaat etmiyoruz, biz yapıyoruz dediğimiz zaman... Çünkü bu Sayın Cumhurbaşkanımızın senedir, sözüdür; yerine gelir ve Sayın Bakanımın Allah bin kere razı olsun, sıkıntı da yok.

Bir şey söyleyeyim. Şimdi, dediler ki “Konut tahsilatını niye yapmıyorsunuz?” Ya, sosyal konut; siz Aile Bakanlığının bütçesine bakarsanız orada olur.

Bir de şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar, fazla vaktim yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nerede olur, nerede olur? Aile Bakanlığının bütçesinde mi?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben Ağrı milletvekiliyim, Sayın Bekaroğlu, seni Ağrı’ya özel götüreceğim.

Şimdi, siz 2016, 2017’de Diyarbakır’a giderken...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sosyal konut bütçesi nerede? Aile Bakanlığında mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bekaroğlu, birazdan söz vereceğim, orada konuşun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz Şırnak’a, Hakkâri’ye gittiğiniz zaman... Siz baktığınız zaman var ya, Sayın Bakanım o zamanları çok iyi hatırlarlar... Elinizi vicdanımıza koyun, Allah’ınızı severseniz, bu devletin bütçesi nereye gidiyor? Eğer terör olmasa var ya, Ağrı, 5 Ağrı olur; Ankara, 10 Ankara olur; İstanbul, 50 İstanbul olur; Diyarbakır, 100 tane Diyarbakır olur. Bakın, o Sur’a gittiğinizde var ya, bir taraftan Sur yakılıp yıkılıyordu, Şırnak’ta insanlar evlerinden göç ediyordu ama devlet sahip çıkıyordu; onlara otel ve konut veriyordu. Değerli kardeşlerim, biz ne çektiysek bu ülkenin teröründen ve algı yapanlarından çektik. Herkesin şunu düşünmesi lazım, herkesin başını kaldırması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım, son cümlelerinizi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sadece söylemekle değil ama elini taşın altına koyup vicdaniyla bu ülkenin kaynaklarının nereye gittiğinin, insan yapısının nereye gittiğinin, yabancı ülkeye, özellikle, bizim yetişmiş, nitelikli insanımızın gitmesi için alan açan insanların... Bizim onların önüne geçmemiz lazım değerli kardeşlerim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz burada ayrı partilerden olabilirsiniz ama siz Türkiye Cumhuriyetinin devletinin bayrağı altında bugün burada hüküm sürüyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Çelebi. Teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Değerli Başkanım, bir hayırlı olsun diyelim de kapatalım isterseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani ısrarla “Hayırlı olsun.” demeniz için size söz verdim, demediniz, ben de mecbur kaldım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, bu nezaket meselesi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun söyleyin, bir cümleyle...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı kararını da ilimiz, eğitim için çıkardığımız için ben sizlere şükranlarımı arz ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Çelebi.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Çok teşekkür ediyorum.

Vedat ağabeye de Mekânsal’a da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İYİ Partiden Sayın Hayrettin Nuhoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli üyeler; Bakanlığın uygulamalarındaki bazı yanlışlıklara değinmek istiyorum.

Birincisi, resen yapılan imar değişiklikleridir. Bunun en önemlisi İstanbul’un 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının değiştirilmiş olmasıdır, bu değişiklikten sonra 1/5.000 ve 1/1.000’lik imar ve uygulama planları da değişmiştir. Bu değişikliklerin yapılmasının esas sebebi “Kanal İstanbul” denilen bölgenin yapılaşmaya açılmasıydı. “Çılgın proje” diye diye bu yapılaşmaya açılma meselesi önceleri gizlendi, sonra Arap ülkelerinde televizyon reklamlarında kanal manzaralı arazi satışları başladıktan sonra da kamuoyu tarafından ne yapılmak istendiği biraz anlaşıldı ve nihayet, o bölgede yerleşik halkın

yerlerinden edilmesinden sonra, onların tepkileriyle daha da ortaya çıktı. Bu yanlışlıkların tamamına, bizzat ben dâhil İYİ Partili pek çok arkadaşımız -1/100.000'e- Genel Başkanımız Sayın Akşener ve on binlerce halk itiraz etti ama itirazlara rağmen bugün o bölgede yapılaşma başlamak üzeredir.

İkinci yanlışlık, rezerv yapı alanı ilan edilmesidir. Bu yanlışlığın boyutlarını anlamak için Beykoz Tokatköy'de en son yapılanları görmek kâfidir. Benzerlerini Pendik'te, Güngören'de, Beyoğlu'nda, İstanbul'un daha birçok yerinde gördük. Bu rezerv yapı alanları ilan edilirken oraların kim tarafından, hangi firma tarafından yapılacağı belki resmen bilinmiyor ama halk biliyor ve o yanlışlıklardan sonra halk ağılıyorsa niye ağılıyor, bunun üzerinde duran olmadı. Biz, bütün bölgelerde olan bu tepkilerin ortasında yer aldık ve hiç kimsenin bu kentsel dönüşüme, rezerv yapı alanı ilan edilmesine karşı olmadığını, yapılan haksızlığa karşı olduğunu gördük ve dile getirdik ama bu yanlışlıklara devam ediyor. Fakat en büyüğü de Eyüpsultan'daki Kemerköy'de yapılan yanlışlıktır çünkü orada büyük bir soygun ve yolsuzluk kapatılmak isteniyor. Bilindiği gibi, Doğan medya grubunun Demirören'e satışında oradaki bir arazi -10 milyon dolar değerindeki arazi- 675 milyon dolar gösterilerek kredi verilmiştir bir devlet bankası tarafından ve bu satış gerçekleşmiştir yandaş medyanın oluşması için. Şimdi, oradaki halk yine ağılıyor, tepki gösteriyor. Büyük bir yanlışlık yapılıyor, mahkeme kararına rağmen yıkım yapılıyor. Efendim, orada oturan insanlar, hak sahipleri zengindir falan diye bakamayız. Hak, hukuk, adalet, mahkeme kararı, bunların hepsi bu devletin temel ilkeleridir, sarsılamaz.

Şimdi, rezerv yapı alanı konusunda yapılan yanlışlıklardan bir tanesi de İstanbul'da özellikle -"millet bahçesi" dedi konuşmacı ama şimdi gitti galiba- millet bahçesi yapılacak diye söz verilen Ataşehir'deki gümrük sahası millet bahçesi yapılmadı. Küçükük bir park, bir okul ve bir cami onun arkasında gizlenen alışveriş merkezleri ve konutlardır, sosyal konut değil.

Deprem konusunda atılan hiçbir adım yoktur. Sayın Bakan kendi kendine çocuk oyunu gibi oynuyor, küçükük göstergeler, Elazığ'da, İzmir'de, şurada, burada küçükük örnekler var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – 5 bin konut çok küçük mü?

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Bu örnekler kötüdür demiyorum ama o kadar küçüktür ki bu örnekler, deprem tehdidi karşısında yapılanlar sıfır mertebesindedir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – 5 bin konut, haberiniz yok. 5 bin konut küçük mü?

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sosyal konut müjdesiyle ilgili çok inanılmaz gerçekler var, tamamen bir algı yaratılıyor. Sayın Bakan dünkü konuşmasında Almanya örneği vermiş -keşke vakit olsa- Almanya'da yeni hükümet protokolünde her yıl 400 bin yeni konut yapılması var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Almanya'yı takip edeceğinize bizi takip edin.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Deprem kuşağında değildir. Bizde senede 56 bin konut yapılmış, bununla övünüyor ama sürekli bir algı var "Başarılı işler yaptık." algısı. Bu algıya harcanan para, gösterilen çaba, verilen emek eğer milletimizin beklentileri için harcansaydı birçok şey başarılı olabilirdi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yaptık, yaptık. Algı değil, yaptık, hepsini yaptık.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Ben Çevre ve Şehircilik Bakanlığımı son derece yetersiz ve başarısız buluyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aşmış durumdasınız.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Saygılarımla sözlerime son veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Gözlüklerinizi çıkarın, gerçekleri görün.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kırkpınar, size gelince fikirlerinizi paylaşırsınız, katılmayabilirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ama Başkanım, ülkesinden bu kadar habersiz, bihaber bir vatandaş olabilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eyvallah, bakın, yine tekrarlıyorum; katılmayabilirsiniz, onlar da sizin fikirlerinize katılmayabilir. Herkes sırası geldiğinde fikrini söyleyecek, takdiri de millet yapacak.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, Sayın Bakan konuşmasında bir yerde demiş ki: “Rahatsız oldular yani daha önceki projelerimizden ve şimdiki sosyal konut projelerimizden rahatsız oldular.” Bu “Rahatsız oldular”dan neyi kastediyorsunuz Bakanım, muhalefet etmeyi mi? Biraz önce konuşan arkadaşımız da aynı şey... Ya, muhalefet edeceğiz arkadaşlar, bizim işimiz bu, Anayasa bize vermiş. Siz icraat yapacaksınız, biz yanlışları göreceğiz, burada söyleyeceğiz, siz de “Bu öyle değildir, şöyle.” diyeceksiniz. Niye bundan rahatsız... Eskiden böyle değildiniz siz ya, gerçekten ne olduğunu ben anlamıyorum.

Sayın Bakanım, TOKİ’den söz etmişsiniz, işte, çalışmalarınızdan söz ediyorsunuz ve yirmi senede 1 milyon 170 bin konut yaptığımızı ifade ediyorsunuz. “Geleceğe güvenle bakan 5 milyon vatandaş var.” dediniz; ne güzel.

Peki, gene sizin açıklamalarınız var. 7 milyon çürük ve kaçak bina var bu ülkede ve bu binaların 1,5 milyonunun acil bir şekilde dönüşmesi gerekiyor, bunların 300 bini İstanbul’da, Bakanın şeyleri... İmar affı çıkararak bu 7 milyon çürük -bir kısmı çürük diyelim en azından- konutu meşrulaştırdınız, hiçbir muayene yapılmadan bunları yasallaştırdınız.

Başka bir şey daha Sayın Bakanım, bu ülkede kendi evinde oturanların sayısı giderek azalıyor, en son insanların yüzde 43’ünün kiracı olduğu belirtiliyor. Bu kadar ihtiyaç ve insan var ve siz de yirmi yılda bunları yapmışınız; ne güzel.

Peki, 2019’da da bir proje ilan etmişsiniz -biraz sonra onun ayrıntılarını vereceğim- ve bu proje şu anda sayfalarda bile yok, uçmuş gitmiş. “100 bin konutlu” diye filan anlattınız, 300 bin de özel sektör yapacaktı; bunlar yok. 1 trilyon 317 milyar harcamış TOKİ, bir de arsalar falan bedava, onları saymıyoruz ve neticede ne oldu; hâlâ ne kadar ihtiyaç var? Şimdi, 900 milyarlık bir projeden, hatta 2 trilyon katma değer yapacak bir projeden söz ediyoruz.

Sayın Bakanım, bunları yaptınız bu ülkede ve dün akşam Bursa Yıldırım’da 8 çocuk ve anneleri boğularak, yanarak -tam da belli değil neyle boğulduğu; o da belli değil- öldü. “Sobadan çıktı.” diyorsunuz. Bakın, hani “Güvende dediniz.” ya, insanlar konutlarında, evlerinde güvende değil sizin zamanınızda; insanlar, çocuklar yandı Sayın Bakan.

Peki, değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanın söylediklerinin hepsi doğru mu; bunlara bir göz atalım. Siz gerçekten iki yılda 250 bin konut yapabilir misiniz, yapamaz mısınız? Tabii, yaptıklarınıza bakarak buna karar vereceğiz. 2019’da, yine, böyle büyük törenlerle bir proje ilan etmiştiniz: 81 ilde 100 bin konut. Önce “50” dediniz, sonra “100” olarak ilan ettiniz, işte, metrekarelerini, fiyatlarını, ne kadar taksit ödeneceğini söylediniz; 2+1, 3+1 sosyal konutlar için 894 lira, işte, 1.222 lira... İnsanlar geldi,

büyük bir talep oldu Sayın Bakanım. Ne oldu bu proje? Bu projeye ilgili bir şey söyler misiniz yani bu proje bitti mi, devam ediyor mu? Niye sayfalarınızdan bu projeyi kaldırdınız? Şimdi, böyle bir ortamda -unuttuk ha- Sayın Cumhurbaşkanı çıktı, anlattı; kıyamet koptu ülkede, o zaman da seçime gidiyorduk.

Bakın, siz, TOKİ vasıtasıyla... Kimse üzerine alınmasın, kişisel olarak kimseyi kastetmiyorum -Ömer Bey benim hemşehrim- size de asla kişisel olarak bir şey söylemiyorum ama "TOKİ" dediğimiz şey öyle sosyal konut filan yapan yer değil, başta öyle kuruldu ama öyle bir yer değil. Siz, öyle bir noktaya geldi ki ülkede devlet gücünü kullanarak arsa ve bina ürettiniz ve bunlardan rant elde edip bu rantları dağıttınız. Zaten sizin anlayışınızda artık konut bir ihtiyaç falan değil; bir piyasa enstrümanı, bir rant aracı olarak görülüyor, o şeyler ortadan kalktı değerli arkadaşlarım.

Bakın, TOKİ aslında 12 Eylül ürünüdür, 1980'de pašalar yaptılar ve ilk şeyde kooperatifleri, işte, OYAK moyak oraları desteklediler, sonra Özal geldi. Özal, tabii, biraz sizin kafanıza uygun bir şekilde dedi ki: "Bu gecekondular, bu çarpık çurpuk binaları piyasaya, paraya tahvil edeceğiz." Bu şekilde düzenlemeler yaptılar. Ta, sizin zamanınıza kadar böyle geldi ama sizin zamanınızda, gerçekten, ülkedeki kupon arsaları tespit edip bunların üzerinde zenginlere ev yapan bir yapıya dönüştünüz. Başta, TOKİ finans sağlayacaktı, böyle bir yapıydı ama sonra Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı kurdu ve hepsini de TOKİ'yi de onları da Sayıştay denetiminden çıkardınız. Bakın, devlet parasıyla devlet arsaları üzerinden işler yapıyorsunuz, Emlak Konut üzerinden kâr paylaşımı, gelir paylaşımıyla zenginlere konut yapıyorsunuz; büyük paralar dönüyor, sadece onlar değil, büyük rantlar.

Değerli arkadaşlarım, 2009 yılında İstanbul'da biz bir çalışma yaptık. O zaman, ben, İstanbul'da belediye başkanı adayıydım Saadet Partisinin. O zamana kadar 200 milyar dolarlık rant üretilip dağıtıldığını tespit ettik, hadi 150 milyar... Nasıl rant üretilip dağıtılıyordu, biliyor musunuz? Şimdi, bu işi siz yapıyorsunuz yıllardan beri. Bakın, bir arsa var, diyelim ki bin lira değeri var. Niye? Çünkü orada 10 tane şey oluyor. Orada bir imar değişikliği yapıyorsunuz, 10 tane daire yerine 20 daire için çıkıyorsunuz; yüzde 100 orada bir artış, imar rantı. Daha sonra bir kanun çıkardınız bu imar rantı, ona bağlı da bir yönetmelikle "Bunu paylaşalım." falan diye. Şimdi, bakıyorum, 2020'den bu yana iki senede sadece 800 milyon lira devlete, belediyelere falan akmış, diğerleri ne olmuş belli değil.

Sayın Bakanım, bu Emlak Konut nasıl bir yapıdır? Niye denetimden kaçırdınız? Nasıl denetimden kaçırdınız? Hisselerin yüzde 51'ini halka açarak denetimden kaçırdınız. Bakın, hemşehrimiz orada oturuyor, TOKİ Başkanı. TOKİ milyar milyar -bak, 2 katrilyon, eski hesapla söz ediyoruz- milletin parasını kullanıyor, arsasını kullanıyor ve hiçbir şekilde bu Meclis bunların hesabını soramıyor. İç denetimi de yok; varsa gelsin, söylesin, iç denetimi de yok. Bu kent rantları nereye gidiyor, bu milyar milyar liralara nereye akıyor, bunun şeyi yok. İmar afları Özallı günlerden bu yana gelişigüzel bir şekilde kullanılıyor; rant yani para yapsın. Sosyal konut falan yapmıyorsunuz, sadece seçim zamanlarında aklınıza geliyor bu insanlar, bir kampanya başlatıyorsunuz; başlattığınız en büyük kampanyanız da yattı. Peki, Sayın Çelebi, git, bak, aç Bakanlığın şeylerini, 2019'da ilan ettiğiniz, alkışladığınız Cumhurbaşkanının sunduğu projeler nerede? Onu bir söyleyin, bir anlatın.

Bakın, değerli arkadaşlarım, çevreyi konuşmaya zaman kalmadı. Bir tane örnek vereyim; İyidere'de liman yapılıyor. Çevrede 10 tane taş ocağı varken inat ettiler, bir inat uğruna -yani Oflu Bakan kardeşimiz inat etti, Çevre ve Şehircilik Bakanı da onunla iş birliği yaptı- yeni bir taş ocağı yaptılar ve güzelim bir vadiyi, benekli alabalıkların olduğu güzelim bir vadiyi gözümüzün önünde yıktılar. Hiç acımaları yok; yeter ki rant gelsin, yeter ki o 5'li büyüklere para aksın, hiçbir şekilde acıyıyorlar.

Değerli arkadaşlarım, “dönüşüm dönüşüm” dediniz ya, bir tane örnek vereyim: Ayder’i -çok övündü Sayın Bakan- bozdular, Ayder’i gerçekten tam rantın, büyük sermayenin aracı hâline getirdiler. Orada insanlar kendi elleriyle bir kültür üretmişlerdi, bir gelenek üretmişlerdi, o şekilde yenilenebilirdi ama yok, büyük oteller...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – ...yaptı, binalar yaptı. Oradaki insanlar ne oldu biliyor musunuz, orada elli senedir, seksen senedir küçük küçük kendi geleneklerini üreten? Ya, bir tane Fatma abla vardı, çorba yapardı çorba, mercimek çorbası; ta şeyden kalker giderdik. Onların hepsini dağıttınız, çocukları gitti, şimdi onlar o büyük zincir otellerin, oradaki mağaza... “Gelin, burada mağaza kiralayın.” diyorlar Fatma ablaya. Nasıl kiralsın ya? Kiralar acayip... AVM kiralaları geldi. Nasıl kiralayacak? Böyle bir şey var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alayım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çelebi’ye verdin yarım dakika, bana da ver.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yarım dakika vermedim de o aldı yani ben vermedim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kiralaması mümkün değil. Sizin kentsel dönüşümdeki anlayışınız bütünüyle para, paradan başka hiçbir şey görmüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, görüyorsunuz değil mi? Ya, bu bir ibret olsun artık.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başka şeyler... Mesela ben “gelenek” diyorum. Orada, yüz senede, orali insanların, o Hemşinlilerin üretmiş olduğu geleneği, kültürü başka bir yerde üretmeniz mümkün değil; siz onu katlediyorsunuz. Niye katlediyorsunuz? Para için katlediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum; yarım dakikayı da zaten geçtiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Paradan başka hiçbir değeriniz yok; kusura bakmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Uyguladığınız politikalar böyle, uyguladığınız politikalar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, yeni bir liste okuyacağım arkadaşlarımız hazırlansın diye: Önce HDP Grubundan Sayın Murat Sarısaç’a söz vereceğim, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Ayşe Sibel Ersoy’a, sonra CHP’den Sayın Ednan Arslan’a söz vereceğim.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

MURAT SARISAÇ (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi selamlıyorum.

Seçim bölgesi Van’da ulaşım ve trafik çok ciddi bir problem Sayın Bakan. Bu nedenle çevre yolu çok önemli ama on iki yıldır 41 kilometrelik çevre yolu yapılmadı. 30’u aşkın şehirde çevre yolu yapmakla övünen iktidarınız Van’da bunu yapmadı. Hiçbir yerde uygulanmayan 18’inci madde bugün Van’da uygulanıyor; bununla 1 milyonu aşkın arazi atıl duruma düştü, Vanlılar mağdur edildi. Her fırsatta “Müjde” diyen, söz veren iktidarınız, stadyum meselesinde olduğu gibi çevre yolu konusunda da umut tacirliği yapıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan da iki yıl önce Van ziyareti sırasında “Müjde, çevre yolunu yapıyoruz.” dedi; önce birkaç kepçe görüldü, sonra da durdu. Biliyorsunuz, Van zaten bir kış kenti; çevre yolu yaz aylarında, bahar aylarında hiçbir şekilde iktidarınız tarafından dile getirilmez; ne zamanki kar yağacak, bir iki hafta kala hemen birkaç kepçe götürülüyor, sonra da işte, bir iki hafta

sonra da “Kar yağdı, artık seneye kaldı.” denilerek tam on iki yıldır Vanlılar mağdur ediliyor. Yani Van’ın çevre yoluna çok büyük ihtiyacı var çünkü büyük araçlar, tırlar, otobüsler Cumhuriyet ve diğer caddelerde biriktiği için, çevre yolu olmadığından dolayı Van’da trafik tam bir keşmekeş hâlini alıyor. Yine, buna bağlı olarak trafik sorunu oluşuyor ama kayyum -biliyorsunuz, Van’da iki dönemdir kayyum halk iradesini gasbediyor- neredeyse her sokağı bu parkomatlarla haraca bağlamış durumda.

Yine “Van Gölü” “şehir stadi” gibi kronikleştirdiğiniz sorunlar var. Bunlar için her seferinde gelip Van’da söz veriyorsunuz “Yapacağız.” diyorsunuz ama ona rağmen hiçbir şekilde adım atılmıyor bununla ilgili. Hadi diyelim ki son birkaç yıldır ekonomik kriz var; daha öncesinde Van’a uygulanan ikircikli ve Van’ı ötekileştiren bu durumla ilgili bir açıklama yapılmasını bekliyor bütün Van halkı sizden.

Yine, Van’da en büyük sorun 18’inci madde. Hiçbir ile uygulamadınız, neredeyse 30 yerde çevre yolu yaptınız ama 18’inci madde bir tek Van’da uygulandı ve Vanlılar bu konuda çok büyük bir mağduriyet yaşıyorlar. Gittiğimizde, neredeyse her sokakta Van halkı, bu 18’inci maddeden kaynaklanan mağduriyeti bizim dile getirmemizi istiyorlar. Yine 18’inci madde zulmüyle tarım arazileri atıl duruma düştü, yurttaş kendi arsasına bir çivi çakamadı. Aileleriyle birlikte mağdur sayısını düşünebiliyor musunuz Sayın Bakan? Vatandaş her gördüğü yerde mağduriyetini anlatıyor çünkü yurttaşın arazisine bedelsiz el konulduğu iddiası var.

Burada ortaya çıkan mağduriyetleri biraz açmak istiyorum: Söz konusu arazilerin değer artışı her yerde aynı olmadığı hâlde, herkesten hisseleri doğrultusunda eşit kesinti yapılması adil değil. Yine, bazı parsellerin içinde yapılar, evler var; hiçbir ciddi destek olmadan insanların buradan başka bir yere gönderilmesi ciddi bir sorundur. Aynı şekilde düzenleme ortaklık payı da bir 18’inci madde zulmüdür. Bu madde kılıfıyla yurttaşın hissesinden yapılan kesintiler, alınan harçlar doğru değil. Bunlar yetmemiş olacak ki yurttaşlar bazı parsellerde hissedar hâline getirilerek gerginliğin yolu da açılıyor.

Sayın Bakan, şunu iyi dinleyin mesela çünkü -mağdurlar şunu söylüyor sürekli bize- mağdurlardan biri şunu söylüyor: “Otuz yıllık birikimimi devlet bir gecede 8 ayı kişiye pay etmiş, onlar ne yaparlarsa yapsın ben tapulu arsamı kimseye vermiyorum. Madem devlet çevre yolu yaparak hizmet yapmak istiyor o zaman her yerde olduğu gibi kamulaştırma yapsın.” Bir tarlaya tarla sahibinin tanımadığı başka kimseler ortak edilmiş durumda; Maliye ortak edilmiş, belediye ortak edilmiş, Şehircilik Bakanlığı ortak edilmiş, bir parsele onlarca kişi ortak edilmiş durumda. Böyle bir uygulama dünyanın hiçbir yerinde yok, resmen insanların eline silah verilmiş, birbirlerine doğrultacak şekilde karşı karşıya getirilmişler; bunu halk söylüyor.

Zamanım yetmediğinden birkaç soruyla artık... Çünkü Van halkı sizden söz veya müjde değil net ve şeffaf cevaplar bekliyor.

1) Çevre yolu yapılacak mı yapılmayacak mı? Van Çevre Yolu’nun bitiş tarihi nedir?

2) Neden Van’da 18’inci madde uygulandı? Farklı illerde yapılan çevre yollarında olduğu gibi neden kamulaştırma usulüyle yapılmadı?

3) Van’da 18’inci madde zulmüne son verecek misiniz? 18’inci madde mağduru vatandaşlardan haberiniz var mı? Konuşmada belirttiğim mağduriyetlere ilişkin çözüm üretecek misiniz?

4) Vasfı değiştirilen hazine ve mera alanları kimlere tahsis edildi? İmar planında ne olarak planlandı, planlanan bu oranlar ne kadardır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

MURAT SARISAÇ (Van) – Ben teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Ayşe Sibel Ersoy’a söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır Ayşe Hanım.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İklim kriziyle mücadelede Paris Anlaşması’nın imzalandığı 2015 yılından bu yana katedilen gelişmenin ilk defa küresel olarak değerlendirildiği Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı 31 Ekim-13 Kasım 2021 tarihleri arasında Glasgow’da gerçekleşti. Bu toplantı öncesi Cumhurbaşkanımız tarafından Paris İklim Anlaşması’na dâhil olduğumuz açıklanmıştı. Glasgow İklim Paketi 197 ülke tarafından kabul edildi. Birleşmiş Milletler, iklim sürecinde bir ilk olarak, ülkeleri kesintisiz kömür enerjisi kullanımının aşamalı olarak azaltılmasına ve verimsiz fosil yakıt teşviklerinin aşamalı olarak kaldırılmasına yönelik çalışmalarını hızlandırmaya çağırdı. Kapanış kısmında aşamalı olarak kaldırmadan aşamalı olarak azaltmaya geçilmesinin ve “verimsiz” kelimesinin belirsizliğinin birçok eleştirinin hedefi olduğunun altını çizmemiz gerekiyor.

COP26’da alınan kararlarla iklim değişikliğine odaklanan tüm dünyayı Rusya-Ukrayna savaşının patlak vermesi başka bir tartışmanın içine çekti. Bu savaş süresince hissedilen ilk olumsuz etki enerji krizi ve gıdaya ulaşımdaki aksaklıklar oldu; özellikle, Rusya’nın doğal gaz vanalarını kapatması üzerine Avrupa Birliği ülkelerinin bu yıl donacakları ifade edildi.

Şimdiye kadar soğuklar başlamadı, zira kullanılan balistik füze, bomba ve diğer silahlardan çıkan kimyasal gazların ısınmaya yol açtığı belirtiliyor. Savaşta kullanılan silah sistemlerinden yayılan gazların hemen etki edip etmeyeceği tartışmalı fakat bunların iklime olumsuz etkisi mutlaka olacak. Savaşa bağlı enerji tedarikindeki olumsuzluklar ne yazık ki fosil yakıtlara olan ilgiyi bir süreliğine olsa da artırdı. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin her saniye daha fazla geri dönülemez hâle geldiği yadsınamaz bir gerçektir. Harekete geçmediğimiz her an enerji, ulaştırma, kentleşme, tarım, sanayi, ticaret ve turizm gibi kilit sektörlerde büyük ekonomik kayıplarla karşı karşıya kaldığımız bir kâbus senaryosu bizleri bekliyor. Çevre politikamızın esasının gelecek nesillere temiz, yaşanabilir, doğal ve kültürel değerleri korunmuş bir çevrenin intikalinin oluşturması olduğunun farkındayız.

6 Kasım’da başlayan COP27’nin bütün dünyanın geleceği ve insana hizmet eden bir bakış açısıyla önemli kararların alındığı ve uygulandığı bir geleceğe imza atması tüm dileğimizdir.

Sayın Bakanım, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün en önemli sorunlarından biri olan arşiv memurları ve aynı işi yapan tüm unvanlar arasındaki maaş farklılığı, ki tek unvan sorunu çözümü için yapmış olduğunuz çalışmalar dolayısıyla teşekkür ediyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğüne yazmış olduğunuz 7/7/2021 tarih ve 1838843 sayılı yazı tüm çalışan arkadaşlar tarafından takdir ve şükranla karşılanmıştır. Çalışan arkadaşlarımız bu konuyla ilgili Cumhurbaşkanlığındaki yazınızın sonucu olarak sizlerden Cumhurbaşkanlığı kararnameyi veya kanun teklifiyle bu sorunun çözümü yönünde güzel haberler beklemektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımız bünyesinde personelimiz için önem arz eden görevde yükselme, unvan değişikliği sınavları ile Millî Emlak uzmanlığı sınavları için teşekkür ediyor, bu sınavlarda sınava girmeye hak kazanan personel sayısınca alımların olmasını temenni ediyoruz.

2021 yılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızca hazırlanan Millî Emlak Bülteni'ne göre hazine taşınmazları yönetiminden 7 milyar 563 milyon lira gelir elde edilmiş, ayrıca belediyelerimize de yaklaşık 1 milyar lira pay aktarılmıştır. Kurum içi işlemlerdeki diğer döner sermaye katkıları da oldukça fazladır. Hâl böyle olunca özveriyle çalışan personelin söz konusu döner sermayeden yararlanmaları en doğal hakları olmalıdır. Bu nedenle, yapılacak çalışmalara destek olmanızı temenni ediyoruz.

Son olarak, İller Bankası personelinin sorunlarından olan yeşil pasaport edinilmesine ilişkin olarak Pasaport Kanunu'nda emekli sandığına tabi kamu personelinin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alalım.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - ...ilgili şartları taşıması hâlinde yeşil pasaport sahibi olabileceği hükmü vardır. Bu konuyu da dikkatinize çekerek Bakanlığımızın bütçesinin vatanımıza, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Ersoy.

Sayın Ednan Arslan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli Bakanım, değerli bürokrat arkadaşlar; hoş geldiniz.

Bu kitapçıkla Sayın Bakanımız burada sabah bizlere bir sunuş gerçekleştirdi. Güzel bir kitap olmuş ama Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının sadece şehircilik kısmıyla ilgili çok fazla bilgi ve veriye sahibiz bu kitapçık sayesinde. Açıkçası, bir vatandaş olarak bu kitapçığı incelediğimde kendimi bir müteahhitlik ofisine giden bir müşteri gibi hissettim; daireler -güzel yapılmış daireler- çevre düzenlemeleri “Yeşil alanı da işte şöyle olmalı.” işte “Burada yeşil enerjiyi şöyle kullandık.” gibi hissettim. Hâlbuki Sayın Bakanım, her ne kadar şehircilik bizim alanımız, Bakanlığımızın iştiğal alanı olmuş olsa da aslında çevre ve iklim değişikliği dünyanın bir numaralı konusu; yani bu kitapçıkta biz daha çok çevreden ve daha çok iklim değişikliğinden bahsediyor olmalıydık. Gittiğiniz uluslararası birçok toplantıda 1'inci gündem maddesi iklim değişikliğidir, çevredir, ekosistemin korunmasıdır, sürdürülebilirliktir yani daha çok beton değildir. Bizim önceliğimiz bu olmamalıydı diye düşünüyorum. Yani biz bu kitapçıkta daha çok şunları görmeyi beklerdik: “Türkiye artık, dünyanın çöp sepeti değil, o yüzden biz plastik atık ithal etmiyoruz, bunu bitirdik. Geçmişte sanayimizin ihtiyacı vardı ama artık yok. Biz kendi çöpünü, kendi atığını dönüştürebilen bir ülke hâline geldik.” demenizi beklerdik.

Mesela, bir nükleer santralimiz var, olacak; gerçi o nükleer santral bizim değil çünkü yap-işlet-sahip ol modeliyle bir başka ülkenin egemenlik alanında, bir başka ülkeye ait olan bir nükleer santralden bahsediyoruz. Yani 2023'te 2 tane reaktörünü devreye alacaksınız ama nükleer atıkların bertarafıyla ilgili ne yapacağız? Yani Çevre Bakanlığının burada bir sorumluluğu yok mudur? Yani burada Enerji Bakanlığıyla eş güdüm hâlinde ne yapacağımız sorusunun cevabını ben bu kitapçıkta bulamadım. Yani bu ÇED'lerle ilgili olumlu, olumsuz, iade, iptal... Burada daha detaylı, şeffaf, kimlere, ne zaman, ne kadar verildi, ne kadar iptal edildi, ne kadar olumsuz; bunların da böyle şeffaf bir tablo hâlinde verilmesinin çok kıymetli olacağını düşünüyorum.

Karbon ayak iziyle kamuda ne yapıyoruz, ne yapmalıyız, özel sektörle nasıl iş birliği yapıyoruz? Bu karbon ayak izi yarın öbür gün bizim sanayicimizin karşılaşacağı en büyük sorunlardan biri olacak çünkü sınırda karbon vergisi olacak. Bununla ilgili daha böyle detaylı bilgi ve bilgilendirme olmuş olsa, enerji verimliliğiyle ilgili sadece “Şu kadar binaya enerji kimlik belgesi verdik.” demenin ötesinde daha açıklayıcı birtakım bilgiler olmuş olsa diye düşünüyorum.

Tabii, süre sınırlı burada ama İzmir’den de bahsetmek istiyorum, bu İzmir depreminden. Ben o deprem sonrası emeği geçen genel, yerel herkese teşekkür etmek istiyorum ama Sayın Bakanım, bazı problemler var. Mesela, ben bir kanun teklifi verdim; 30 Ekim 2020 öncesi binası gitmiş, yıkılmış, ağır ve orta hasarlı bina sahiplerinden hâlâ vergi talep etmek zorundayız. Belediye başkanlarının böyle bir talebi var yani 30 Ekim 2020 öncesi varsa resen belediyemiz tarafından bu vergiler terkin edilsin, bunları hep beraber yapalım, başaralım. Zaten genel bütçeye de bir şeyi yok bunun, sadece belediye bütçesine bir zararı var. Belediye başkanı da bu işe razı çünkü sonuçta Sayıştay bu vergilerin talep edilmesi yönünde birtakım bildirimlerde bulunuyor.

Proje alanında sorunlarımız var Sayın Bakanım. Ya, proje alanındaki binaları keşke yapmasaydık, keşke o insanlar yukarıdaki rezerv alandan yer almış olsalardı, daha sonra onlar gelip kendileri kendi alanlarına evlerini yapmış olsalardı. Ya, orada kura çekilirken yani insanların konumlarına dair herhangi bir değerlendirme yapılmadan, işte, iyi noktada iyi para vermiş olarak satın alan adam zeminde çıkan kura nedeniyle zarar etti, yani sonuç itibarıyla mağdur oldu. Metrekareleri düştü bu insanların. Bu insanların, bu rezerv alanından birer konut talep hakkı var, bunu da gerçekleştirmeniz bu vatandaşlar açısından son derece önemli ve kıymetli.

Son olarak da ben bu Sao Paulo gemisinden bahsetmek istiyorum. Sayın Bakanım, Sao Paulo bu gemisi bir buçuk aydır gidecek liman bulamıyor. Bakın, okyanusta dolaşiyor, demir aldığı limana bile yanaşamıyor. Bu, buradaki şeyin, üstlenici firmanın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ednan Bey, süreniz bitti hatta yarım dakika aştınız.

Teşekkür ediyorum.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümleyle...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Üstlenici firmanın tekrar birtakım testlerden sonra bu gemiyi bizim limanlarımıza getireceği iddia ediliyor. İnşallah iddia aşamasında kalır, burada almış olduğunuz kararın arkasında olursunuz Bakanlık olarak.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, değerli arkadaşlar, şimdi HDP grubundan söz isteyen Murat Çepni Bey var.

Buyurun, süreniz beş dakikadır.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Bütün katılımcıları selamlıyorum ben de.

Arkadaşlarımız geneli üzerinde detaylı değerlendirmeler yaptılar. Bakanlığın yaptığı sunumunu da dinledik fakat Bakanlığın sunumunu dinlerken Çevre Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığı mı sunum yaptı yoksa Müteahhitler Birliği mi sunum yaptı tam anlayabilmiş değiliz çünkü bu sunumda çevre yoktu, ekoloji mücadelesi yoktu, bu sunumda Aliağa asbestli gemi yoktu, Gaziemir yoktu, SINPAŞ yoktu...

(Mikrofon teknik arıza nedeniyle kapandı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mikrofonu çekince bazen temassızlık oluyor. Hemen bakalım lütfen, seyyar mikrofonu da bu arada getirelim, ne olur ne olmaz.

OYA ERSOY (İstanbul) – Başkan, sistemde problem var, hepsi gitti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biliyorum, şimdi hâllerderler arkadaşlar, teknik bir sorun.

Şu anda geldi, evet.

Buyurun lütfen.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Evet.

Bu sunumda Aliğa yoktu, Gaziemir yoktu, SİNPAŞ yoktu, Şırnak'ta katledilen ağaçlar yoktu, İzkizdere yoktu ve daha niceleri yoktu, olan bir tek şey var, o da beton vardı, yeni betonlaşma vardı. Biz başından beri şunu söylüyoruz: Doğaya ve insana rağmen, insan sağlığına rağmen herhangi bir kalkınma tartışılmaz. Bu olsa olsa sermayenin kârı olabilir çünkü tüm dünyada bir avuç sermaye grubu kâr rekorları kırarken milyonlarca, milyarlarca insan bırakın sağlıklı ortamda yaşamayı, su hakkına bile sahip değiller.

Ben sadece birkaç şey sormak istiyorum: İklim krizi tüm dünyanın temel sorunu, defalarca konuştuk, dünya bir yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. Bizim Bakanlığımız bunun çözümünü betonda mı buluyor? Ormanların hızla yok olduğu, ülkenin yüzölçümünün yarısından fazlasının maden şirketlerine tahsis edildiği, ormanların, suların, göllerin hızla yok olduğu, kentlerin bir mezarlığa dönüştüğü koşullarda Çevre Bakanlığının inşaatçılık mı konuşması lazım yoksa bunların çözümünü mü konuşması lazım? Böyle bir şey olabilir mi?

Bakın, ben Bakan Beye de buradan şunu sormak istiyorum: Özellikle, Aliğa'da asbestli bir gemi meselesi yaşandı, Sao Paulo gemisi Türkiye'ye geldi, gelecekti; hem dünyada hem de Türkiye'de bilim insanları bu konuda açıklamalar yaptılar, dedik ki: "Bu gemide 600 ton asbest var, zehir var." fakat Bakanlık dediler ki "Hayır, bu gemide sadece 6 ton zehir var. Zehrin çoğu değil de azı var, buna razı olun." Daha sonrasında bu geminin gelişi Bakanlık tarafından iptal edildi. Şimdi buradan soruyorum: Bakanlığın bu konuda bir öz eleştiri vermesi gerekmez mi, bir özür dilemesi gerekmez mi? Bu konuda, bilim insanlarını, ekoloji örgütlerini tebrik etmesi gerekmez mi, teşekkür etmesi gerekmez mi? Böyle bir Bakanlık olabilir mi? Böyle bir Çevre Bakanlığı olabilir mi?

Peki, Gaziemir... Hâlâ, orada, İzmir'de nükleer atıklar duruyor, bu konuda Bakanlığın hâlâ yaptığı herhangi bir şey yok. Peki, bu konuda biz hangi çevreciliği, hangi insan sağlığını konuşacağız? Bu mümkün değildir. Ormansızlaşmanın, maden şirketlerinin, enerji şirketlerinin ülkeyi esir aldığı koşullarda sadece Çevre Bakanlığı değil, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı dâhil olmak üzere bütün bakanlıkların yaptığı tek şey şirketlerin daha çok kâr yapması için emir telakki ettiklerinin yerine getirilmesidir, işleyişin başından sonuna budur. Nasıl Mecliste biz bugüne kadar işçinin, emekçinin, doğanın lehine tek bir yasa çıkartamadıysak bugüne kadar çevre konusunda da şirketlerin talepleri dışında tek bir tartışma yapamadık, bırakın karar almayı tartışma yapabilmemiş bile değiliz. Dolayısıyla bir yıkım ekonomisi sürüyor, doğa katlediliyor, insanlar zehirleniyor, dünya yaşanmaz hâle geliyor ama bir avuç sermaye kârına kâr katıyor ve bakanlıklar bırakın ekoloji örgütlerini, bilim insanlarını dinlemeyi bize burada ne kadar inşaat yaptıklarını, ne kadar beton ürettiklerini anlatıyorlar. Kaldı ki Türkiye'de insanların barınma sorunu var, evet ama bu barınma sorunu binanın, evin olmamasından kaynaklı değil fazlasıyla içi boş olan stoklar var sermayenin yani ama siz bankalara yeni krediler sağlıyorsunuz, bankalar yeni kredileri halka verecekler, insanları köleleştirecekler, bunun başka bir açıklaması yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çepni, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, üç isim açıklayacağım; Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Aydın Özer, daha sonra Sayın Behiç Çelik İYİ Parti’den, ardından Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Hasan Kalyoncu şeklinde.

Sayın Aydın Özer’e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Antalya’dan iki meseleye dikkat çekmek istiyorum.

İlki, Kurşunlu Şelalesi’ni besleyen Sarıkavak Deresi’ndeki kirlilik meselesi. Geçen haziran ayında çevredeki bazı tohum ve fide firmalarının kimyasal atıklarını dereye dökmeleri nedeniyle kirlilik yaşandığı, gri ve bulanık renkli derenin tarımsal sulamada ya da hayvancılıkta kullanılmadığı, balıkların ölmesine neden olan pisliğin Kurşunlu Şelalesi’ni tehdit ettiği, Tarım ve Orman Bakanlığının incelemesinde kirliliğin gözlemlendiği ancak Bakanlığımızın incelemesinde sonucun temiz çıktığı iddialarına ilişkin size bir önerge vermiştik. Çünkü deredeki kirlilik çekilen görüntülerde açıkça görülebiliyordu. Ağustosta sizden yanıt geldi; il müdürlüğü personeli tarafından söz konusu dere ve civarındaki tesislerde gerekli denetimlerin yapıldığı ama dereye su akışı olmadığı için dereden numune alınmadığı, işletmelerin dereye herhangi bir atık bıraktığı yönünde bir bulguya rastlanmadığı ifade edildi. Ayrıca, Bakanlığımızın görev yetkilerinin kapsamında il müdürlüğünüzce denetimlere devam edileceği, ilgili yönetmeliklere aykırı bir durum tespit edilirse idari işlem uygulanacağı belirtildi.

Sayın Bakan, Bakanlığımızın görev ve yetkileri kapsamında Sarıkavak Deresi’nde denetimlere devam ettiniz mi? Dereden numune alınabilecek su akışına denk gelinmiş midir? Eğer dere civarındaki tesislerin dereye atık bıraktığı yönünde bir ize rastlanmadıysa denetim yapan personeliniz deredeki kirliliğin oluşumu nedeniyle ilgili herhangi bir rapor hazırlamış mıdır, böyle bir rapor varsa durum nedir?

Ayrıca, Sayın Bakan, Antalya’da son birkaç yılda kaç tesis çevreye, doğaya, canlılara zarar verdiği nedeniyle denetime tabi tutulmuştur? Kaç tesiste Çevre Kanunu ve ilgili yönetmeliklere aykırı bir husus tespit edilerek idari para cezası uygulanmıştır? Bu tesisler hangileridir, cezaları, gerekçeleri, hususları nelerdir? Denetimler ve cezalar sonucu kaç tesis mevzuata uygun hâle getirilmiştir?

İkinci mesele ise, Manavgat’taki yangın mağdurlarına yapılan evlerle ilgili. Nitekim sunumunuzda da var; bir iki fotoğraf paylaşmışsınız, belli ki gururlusunuz. “Yeni yuvalarına kavuşan milletimizin mutluluklarına şahit olmanızı dilerim.” diyorsunuz. Sayın Bakan, bizde de bir iki fotoğraf var, birazdan göstereceğim, biraz da detay vermek isteriz. Evet, Bakanlığınız yangında evlerini, ahırlarını, depolarını kaybedenler için yeni yapıların yapılması yönünde TOKİ’yi devreye soktu. Sayılarda yanlışlık varsa lütfen düzeltin, Sayın Bakan, toplamda 1.192 yapı için bir yılda tamamlama sözü verildi, 255 kişiyle sözleşme imzalandı ve yangının üzerinden yaklaşık bir yıl geçmesine rağmen evlerin yüzde 177’si sahiplerine teslim edildi. Bölgedeki köylülerin söylediğine göre mallarını, hayvanlarını kaybeden bu insanlar TOKİ’ye en az 200 bin lirayla 700 bin lira arasında borçlandırıldı yani hiçbir şey bedelsiz yapılmadı.

Şimdi Sayın Bakan, öğrendiğimize göre bu evlerdeki işçilik ve kullanım malzemeleri kötü. Örneğin, kapıların pervazı yerinden sökülecek ve çıkacak kadar kalitesiz; eksikliklere ve kötü işçiliğe rağmen evlerin teslim edildiğine dair vatandaşlar imza atıyor. Vatandaş, eksikleri kendi çabası ve imkânıyla tamamlıyor. Yamaç arazide inşa edilen evlerin önlerine istinat perdeleri dahi yapılmadan teslim edilmiş,

yani bir toprak kaymasında evler, insanlar risk altında. Sayın Bakan, sanırım, insanlar sizin söylediğiniz kadar mutlu değil. Sayın Bakan, sizin de evlerin sağlamlığı konusunda verdiğiniz garanti nedir? Evlerde herhangi bir hasar gerçekleşmesi durumunda Bakanlığınız sorumluluk üstlenecek mi?

Başka bir yönü de, önemli nokta ise, yangından ders çıkarıldı mı? Yaz aylarında sıcaklığın 40 ile 50 derece arasında seyrettiği bölgede ve benzeri yerlerde olası yangınlara yönelik neler yapılması gerektiği konusunda Çevre Bakanlığı olarak, ilgili diğer kurumlarla ortaklaşa bir plan yaptınız mı? Örneğin, Manavgat'ta yangın anında elektrikler kesilmişti. Buna yönelik önlem olarak su vanaları, jeneratör kuruldu mu veya köylere yangın söndürme istasyonları kuruldu mu; yangın göletleri sayısı artırıldı mı; birçok köy yolu dar olduğu için, söndürme araçlarının ulaşımında sorun yaşanmıştı, bunlarla ilgili bir çalışma oldu mu ya da köylülere yangın söndürme eğitimleri verildi mi?

Son olarak ise, Sayın Bakan, çevre mühendisleri diyor ki: Son dört yılda kamu kurumlarına yapılan merkezî atamalarda bölümümüze ait kadro sayısı sadece 75 oldu. Takdir edersiniz ki bu sayı çok az. Her dönem merkezî alımlarda çevre mühendislerine ayrılan kontenjan sayıları düşerken KPSS'ye girip yüksek puan alarak atanmayı bekleyen sayı artıyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Özer toparlar mısınız lütfen.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Üstelik kurumlarda merkezî atama yerine açıktan alımların yapılması yüksek KPSS puanına sahip olanların atanmasını daha da zorlaştırıyor. Yaşanan bu mağduriyetler endişe verici oluyor, umutsuzluğa sevk ediyor. Özetle, çevre mühendisleri çevre ile insan yaşamını doğrudan ilgilendiren kamusal hizmetlerin gerçekleşmesi noktasında süreçlere daha hızlı, daha fazla dâhil edilmek, sürdürülebilir çevre politikalarına katkıda bulunmak istiyor.

Bu makul talebi seslendirmiş olalım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ediyorum.

Söz sırası İYİ Parti'den Sayın Behiç Çelik'te.

Sayın Çelik buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Süre yetersizliği nedeniyle Bakanlık bütçesine eleştirilerimi kestirmeden yapacağım. Bakanlık yapısal olarak Türk idari yapısına uyumsuz, işlevsiz, dağınık, toplama bir Bakanlık olarak gözüküyor. Mesela, Millî Emlak, yerel yönetimler gibi birimlerin bu Bakanlıkla ne ilgisinin olduğunu hâlâ düşünüyorum.

Evet, 25 Şubat 2021 tarihli 1279 No.lu kararla kurulan Küresel İklim Değişikliği Hakkındaki Komisyon aynı yıl temmuz ayında çalışmalarını tamamlayarak kapsamlı bir rapor hazırlamıştır, ben de bu Komisyonun üyesiydim. Sayın Bakan, rapor içeriğine lütfen önem veriniz, tavsiye hükümlerini de hayata geçiriniz.

Sayın Başkan, “Şehircilik Bakanlığı” deyince her şeyden önce kentlerde yaşam standardını yükselten, insanları hoşnut edecek çevre ve ulaşım ortamını sağlayacak bir Bakanlık akla gelir, imar ve inşaa faaliyetleri de akla gelir. 3194 sayılı İmar Kanunu ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği hep istismar konusu olagelmıştır. Onun için şehircilik ve çevre koşullarının imarla uyumluluk göstermediği bir olguyla karşı karşıya kalıyoruz. Ne diyor mevzuat? Diyor ki: “Fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek koruma ve kullanma dengesini sağlamak ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek sağlıklı ve güvenli çevreler

oluşturmak.” Ülkemizde kentleşmede birçok büyük imar uygulamaları hep anlatılagelmiştir; Adnan Menderes’in -merhumun- İstanbul imar faaliyetleri, Haşim İşcan’ın, Konya’da Hilmi Nalçacı’nın imar faaliyetleri gibi. Şimdi, yeni nesil şehircilik derslerinde, gelecekte AKP’nin imar ve rant faaliyetlerini okuyacaklar, AKP’nin İstanbul imar yolsuzlukları ve ihanetini okuyacaklar, Ankara Çukurambar, Atatürk Orman Çiftliği, Beytepe yağmalarını okuyacaklar, AKP’nin dikey yapılaşma faaliyetlerini okuyacaklar, yurt genelinde 4 milyon hektar tarım arazisi nasıl yok edildi bunu okuyacaklar. Evet, Mersin Sahili’nde bulunan 14.589 metrekarelik PTT arazisinin Bakanlık baskısıyla ranta açılmak istendiğini de duyuyoruz. Burada buna benzer daha onlarca örnek söyleyebiliriz. Bakanlık olarak bu rant odaklı icraatlardan vazgeçilmesini diliyorum.

Diğer taraftan, yerel yönetimlerin uhdesinde olan 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli nazım ve uygulama imar planlarında Bakanlıkça fazlaca yetki kullanılması yerel yönetimlere baypas yapmak değil midir? Yolsuzlukların temeli olan bu yanlıştan bir an evvel dönülmesinin şart olduğunu düşünüyoruz. Bunun yerine milletimizin esas sorunlarına, dertlerine odaklanılmasını da öneriyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; diğer bir konu, orman yangınları sonrası görülen suistimal ve istismarlardır. Sadece geçtiğimiz yıl meydana gelen orman yangınlarında 139 bin hektarlık bir alan zarar görmüştür. Bu alanların bazıları Orman Kanunu’nun ek 16’ncı maddesi uyarınca orman alanı dışına çıkarılmıştır. Ormanların, yaylaların, sit alanlarının, askerî alanların acımasızca imara açılmasında hangi kamu yararının gözetildiği, kriterlerin neler olduğu da belirsizdir. İmara açılmadan bırakılan alanlarda ise ciddi bir ağaçlandırma faaliyeti göremediğimizi ifade etmek isterim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yani ezbere konuşuyorsunuz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Unutulmamalıdır ki 780 bin metrekarelik vatan coğrafyasının her bir karış toprağı 85 milyon nüfusumuzun namusu ve ortak malıdır.

Sayın Başkan, tabii bir de TOKİ meselesi var. Yüzyılın Konut Projesi olarak takdim edilen bu proje paylaşılmıştır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hep ezbere konuşuyorsunuz. Önünüze verilen notları okuyorsunuz ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, müdahale etmeyelim lütfen.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Süre ve ödeme planındaki afaki tablo yurttaşlarımızı seçime endeksleyerek bir aldatma ve kandırma lansmanı olarak görülüyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Çelik, lütfen toparlar mısınız.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – “Projenin içeriğindeki belirsizlikler giderilmeliydi.” diyorum.

Evet, sözlerimi bir soruyla tamamlamak istiyorum: İki sene önce Bingöl’de yaşanan depremde birçok evin zarar gördüğünü biliyoruz. Yedisu ve çevre ilçelerde çok sayıda vatandaşımız çadırlarda yaşamaktadır. Orada henüz bir çalışma yapılmıyor. Soru-cevap bölümünde buna yanıt vermenizi bekliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet, bu düşüncelerle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum. Bu bütçenin her bir kuruşunda milletimizin emeğinin, alın terinin olduğunun unutulmaması konusunda da ikaz ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Çelik.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Hasan Kalyoncu'da.

Sayın Kalyoncu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği dünyamızı küresel olarak etkileyen ve önlem alınmaz ise 6'ncı yok oluş sürecine kadar götürebilecek olayları tetikler durumdadır. Bu konuda uluslararası anlaşmalar yapılsa dahi büyük belirsizlikler mevcuttur. Gelişmiş ülkeler tarihî sorumlulukları ve güncel sorumlulukları düzeyinde etkin bir faaliyette bulunmamaktadırlar, bunun yanında, hâlen fosil yakıt aramaya ve dünyanın kaynaklarını sömürmeye de devam etmekte. Durum böyleyken, ülkemiz, iklim değişikliklerinden en fazla etkilenen olan Akdeniz havzası içerisinde yer almakta ve olumsuz şartlardan çok fazla etkilenmektedir. Bakanlığımızın emisyon azaltımıyla ilgili çalışmaları yeterli düzeydedir fakat biz emisyonu sıfırlasak dahi olumsuz etkilerden ülkemizde tüm alanlar etkilenen düzeydedir. Bu sebeple, ülke olarak bizim asıl yapmamız gereken şey, uyum politikalarını geliştirmektir; bu uyum politikaları ise emisyon azaltımı yönünden ziyade önlem alan politikalarıdır. Uyum politikaları olarak gündeme getirmek istediğimiz, olumsuz şartlara karşı alınacak önlemler ve bu şartlara karşı uyumdur yani iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ülke olarak nasıl bertaraf edeceğimiz ve sürdürülebilir şekilde nasıl planlayacağımızdır. Mesela değişen iklime uyum sağlayan bitki ve hayvan türleri tespit edilerek biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik planlamalar yapılmalıdır. Kamu ve özel alanlarda çevreye uyumlu ve bölge doğal yapısına uygun yerel bitkilerin yetiştirilmesi teşvik edilmeli ve kentteki ağaç ve yeşil alan envanterleri çıkarılmalıdır. Yeşil alanların altyapılarının durumu değerlendirilmeli, bu alanlar iyileştirilmeli ve sayıları artırılmalıdır; bu kapsamda, millet bahçeleri de bu amaca uygun olarak planlanmalıdır. Aynı zamanda, şehir içi yeşil alan sulamalarının tamamında vahşi sulamadan vazgeçilmeli; kapalı, basınçlı, damla sulama sistemlerine geçilerek de su tasarrufu sağlanmalıdır. Yeşil alanlarda kullanılan bitkilerin köklenme durumları; alerjik, suya dayanıklı, yüksek karbon tutucu özellikli bitki olup olmadığı konularının da incelenerek bir standarda bağlanması gerekmektedir. Şehirlerdeki park alanları, şehrsel tarım alanları, şehir ormanları, diğer açık ve yeşil alanlar, sokak ağaçlandırması, yeşil duvar ve yeşil çatı uygulamaları, cep parkları ve spor alanları gibi şehrsel unsurlar ekolojik öncelikler göz önünde tutularak planlanmalı ve çoğaltılmalıdır. Bütün bunlar yapılırken şehirlerde hava koridorlarının oluşturulması, ısı adalarının belirlenerek ortadan kaldırılması gerekmektedir. Yani, yeni imar alanları açmak yerine bozulmakta olan ve işlevsiz hâle gelen kentsel alanların yeniden kullanılmasına yönelik projelerin ve kentsel dönüşüm projelerinin ekolojik yapıyı destekleyecek şekilde planlanmasına öncelik verilmelidir.

Doğal alanlar yerleşim açısından değerlendirilirken ekolojik yönden planlamanın yapılması ve doğayla uyumun üst düzeyde olması sağlanmalıdır. Sıfır Atık kampanyasını destekliyor olmakla beraber kaynaktan ayrıştırma tarafımızdan önerilmektedir. Oluşacak çöpler oluşturduğu kaynaktan ayrıştırılmaya başlanmalı; konteynerler, taşıma araçları ve depo alanları ayrı olmalıdır. Bu sayede, ekonomik açıdan büyük fayda sağlayacağı gibi, çöpten geçim sağlayanların daha iyi şartlarda çalışmaları da sağlanabilecektir. Bunun yanında, organik çöpün kaynaktan ayrıştırıldığından, gübre olarak kullanılabilmesinin de önü açılacaktır. Ayrıca, kaynaktan ayrıştırma depo alanlarında oluşan çöp sızıntı suyunun da büyük ölçüde azalmasına sebebiyet verecektir.

Bütçenin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diler, hepinizi saygıyla selamlarım.

OTURUM BAŞKAN ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Kalyoncu.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın İsmail Güneş'te.

Sayın Güneş, süreniz on dakika.

Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, çok değerli Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, çok değerli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanım, bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

Tabii ki pek çok hizmet yapıyorsunuz fakat bazı hizmetler maalesef muhalefet tarafından hâlâ görülmemekte. Bir arkadaşımız AK PARTİ iktidarları döneminde insanların ev sahibi olamadığını iddia etti; ben bunu duyunca gerçekten de üzüldüm. Şimdi, hem özel sektör tarafından yapılan inşaaata bakın hem de diğer taraftan TOKİ'nin yaptığı inşaatlara bakın ve insanların ev sahibi olma oranına bakın, gerçekten de ne kadar yanıldığımızı göreceksiniz. Eskiden insanlar, memurlar sadece emekli olduğu zaman ev alabilme hayali kurarken AK PARTİ iktidarlarında, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde insanlar çalışırken ev sahibi olabilme imkânına sahip oldu. Sadece memurlar değil, aynı zamanda asgari ücretliler de bugün özel sektörden de ev alma imkânına sahip oldu. Bu, Hükümetlerimizin, insanların alım gücünü artırması neticesinde olduğu gibi, aynı zamanda ev alabilmenin şartlarını kolaylaştırmakla da oldu. Bununla da kalınmadı, sadece TOKİ, gerçekten de 1984 yılında kurulmuş olan ve işlevselliği bizim dönemimize kadar daha az olan TOKİ, yirmi yılda yaklaşık 1 milyon 170 bin ev yapmış, daire yapmış. Bu dile kolay bir sayı değil arkadaşlar ve dolayısıyla da bunun sayesinde eskiden ev sahibi olma hayali dahi kuramayan ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı olan kesimlerimizin ev sahibi olma imkânını sağladık. Bundan da Uşaklı hemşehrilerimizde ziyadesiyle yararlandı Sayın Bakanım. Uşak ilimizde de 5.530 konut yapıldı. Biz bundan dolayı sizlere müteşekkirimiz. Toplu Konut İdaresi sadece konut mu yaptı? Hayır. Bunun yanında hastaneler yaptı ve diğer taraftan camiler yaptı, okullar yaptı, kamu binaları yaptı, aklımıza gelebilecek pek çok hizmeti hayata geçirdi. Ben bundan dolayı da TOKİ Başkanlarımıza teşekkür ederim.

Diğer taraftan, “Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız sadece inşaat yapıyor.” diye itham edenler oldu, bu da üzücü bir şey. Daha önceki dönemlerde yapılmış olan çarpık yapılaşmanın dönüşümünde de Sayın Bakanlığımız çok öncülük etti ve bunun ilklerinden bir tanesi de Uşak şehrimizde yapıldı. Eskiden “Tabakhane” olarak adlandırılan, şehrin merkezindeki bir yer aşağı yukarı 1.267 konut ve 923 iş yeri olmak üzere camisi, okuluyla beraber 2017 yılında bitirildi. Bunun için de müteşekkirimiz Sayın Bakanım.

Diğer taraftan, Dokumacılar Sitesi, aynı şekilde, Bakanlığımız tarafından ihya edildi. İnşallah önümüzdeki dönemde yine, çarpık yapılaşma olan ve düzeltilmesi de mümkün olmayan Ayakkabıcılar Sitesi, Eski Garaj ve Çarşamba Pazarı yerini de sizlerin önderliğinde... Vatandaşlarımız da burada, onlarla da toplantı yaptık ve buraya olur verilerse -inşallah vermeye başladılar Sayın Bakanım- burada da güzel bir kentsel dönüşüm yapacağız ve Uşaklı hemşehrilerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Diğer taraftan, aynı zamanda şehirlerin güzelleşmesi, insanların sosyal alanlardan faydalanması adına 81 ilde, 81 milyon metrekare millet bahçesinden Uşak'ımız da inşallah nasibini alacaktır. Burada projeleri, her şeyi çizildi ve 15 Aralıkta inşallah ihalesine çıkacağız.

Diğer taraftan, tabii ki muhalefetin görmek istemediği, görmek istemese de halkın çok memnun olduğu... Gerçekten de afetler sırasında, Sayın Bakanımız, her daim milletin yanında oldunuz ve nerede bir afet varsa biz orada sizi gördük. Allah bu millete afet yaşatmasın. Ama bugün İzmir'inden,

Elâzığ'ından, diğer taraftan, Malatya'sından, Antalya'sından ve Kastamonu'sundan; nerede bir afet varsa sizi orada gördük ve kısa sürede burayı inşa ettiniz, hiçbir vatandaşımızı mağdur etmediniz. Bundan dolayı milletimiz size müteşekkirdir diye ben söylüyorum.

Fakat burada diğer bir konu da Sayın Bakanım, çevreyle ilgili işler yapmadığınızı iddia edildi. Bu arkadaşlar tabii ki işlerin nasıl döndüğünü herhâlde yakından takip etmiyorlar. Bugün organize sanayideki arıtma tesislerinin 24 saat Bakanlığımız tarafından izlendiğini herhâlde bilmiyorlar. Diğer taraftan da bu arıtma tesislerinin sayısının artırılması yönünde de oldukça çaba harcıyorlar. Diğer bir şey arkadaşlar, dediniz ki: "Türkiye çöp ithal ediyor." Olayın gerçeğini bilmiyorsunuz arkadaşlar. Bugün Türkiye'de geri dönüşümün yüzde 70'i bizim Uşak'ta gerçekleşiyor, tamam mı? Bunlar nelerdir? (CHP sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Elyaf atıklarıdır ve pet şişelerdir, şu pet şişelerdir arkadaşlar. Bunların ham maddesinde yetersizlik çekildiğinde diyelim ki insanların yurt dışından ithalat yapıyorlar. Bunlar bizim için atık değil, bir ham maddedir. Siz bunu kısıtladığınız zaman üretim duruyor arkadaşlar ve dolayısıyla da Bakanlığımız burada ne yaptı? Bunu önlemek adına, kapasitesinin yüzde 50'sine sınır getirdi arkadaşlar ve dolayısıyla da sizin "çöp" dediğiniz bizim için ham madde ve bu da üretimden bu kadar uzak olduğunuzu gösteriyor arkadaşlar.

(CHP sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hep beraber müdahale ediyorsunuz ama usul böyle değil. Biraz sonra size vereceğim sözü.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Geçtiğimiz yıllarda Sıfır Atık Projesi sayesinde çöp poşetlerini ücretli hâle getirdiniz; bu, çok önemli bir adımdı, hatta seçimlere az bir zaman kalmıştı. Gerçekten de bu kadar riskli bir adımı o dönemde attınız.

Diğer taraftan, aynı zamanda depozito sistemini getirecek olmanız da gerçekten bizim tarafımızdan memnuniyetle karşılanacaktır. Dolayısıyla da sizin, işte, Salda Gölü'nde ne yaptığınızı biz biliyoruz, vatandaş da biliyor; müsailajla ilgili mücadelede nasıl çalıştığınızı biz biliyoruz, vatandaş da biliyor arkadaşlar görmese de. Dolayısıyla da gayretli çalışmalarınız var. Allah yolunuzu açık etsin diyorum.

Sadece şunu ifade etmek istiyorum: Sayın Bakanım, bizim, ormanla ilgili 2B çalışması yapılan yerlerde -daha önceki arkadaşlar da bunu izah etti- orman vasfından çıkarılmış araziler belirleniyor fakat Tapu Kadastro Genel Müdürlüğümüz onlarla birlikte hızlı hareket edemediği için tapular çıkarılmıyor; dolayısıyla da 2B çalışmış, ormandan çıkmış arazi, normalde tapu verilmesi lazım. Bu tapular çıkarılırsa millete kısa sürede inşallah bunların dağıtılması lazım.

Diğer taraftan, önemli bir konu da; araziler, önceden diyelim ki dededen çocuklara, çocuklardan torunlara geçiyor ve daha sonra da onlardan onların çocuklarına geçen araziler var. Bu araziler, miras arazileri uzun süre kişilere geçmeyince bunlardan bir ceza çıkıyormuş, herhâlde beyan vergisi. Vatandaşlarımızın temennisi bu verginin kaldırılması Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, tabii ki sadece biz size gelmiyoruz, aynı zamanda siz Bakanlıkta öyle bir farkındalık yarattınız ki siz bizlerin ayağına geliyorsunuz, şehrimize geliyorsunuz ve orada hep beraber belediye başkanlarımızı topluyorsunuz ve arkadaşlar, orada tek tek ne sorun varsa Sayın Bakanım birebir ilgileniyor ve sorunları çözüyor.

Sayın Bakanım, bu arkadaşlar sizlerin nasıl hizmet ettiğinizi bilemiyorlar dolayısıyla da boş konuşuyorlar, dolayısıyla da bazı şeyleri bilmeden konuşuyorlar. Kendilerinde de büyükşehir belediyeleri var, orada kendilerini gösterebilirler. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Belediyesi Başkanı olduğunda hükümetle aynı partiden miydi arkadaşlar? Susuzluğu çözdü, çöp sorunlarını çözdü arkadaşlar, pek çok ulaşım sorununu çözdü, bir sürü borcu da ödedi; dolayısıyla bunlar bahane değil. Neymiş efendim? “Hükümet bize yardım etmiyor.” İşte, İstanbul’da İstanbul Havaalanı’ndaki ulaşım problemini kim çözdü arkadaşlar?

(CHP sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, arkadaşlar, lütfen... Lütfen müdahale etmeyelim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Arıtma ile ilgili “Arıtma tesisini yapmama protokolü yapıyoruz, programı yapıyoruz.” diyenler sizlersiniz. Milletimiz olanı görüyor.

Sayın Bakanım, gayretli çalışmalarınıza şahidiz. Allah yolunuzu açık etsin. Ekibinize ve sizlere canı gönülden teşekkür ederiz. Bütçenizin de hayırlı uğurlu olmasını dilerim, saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Güneş.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Barış Karadeniz’de.

Daha sonra -hazırlanmaları açısından- söz vereceğim arkadaşları okuyorum: Sayın Muazzez Orhan, Sayın Metanet Çulhaoğlu, Sayın Okan Gaytancıoğlu, Sayın Halil Öztürk, Sayın İbrahim Aydın. Bu şekilde olacak.

Şimdi söz Sayın Barış Karadeniz’de.

Süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakan, sevgili milletvekili arkadaşlarımız, bürokrat arkadaşlar ve burada bize bu desteği sağlayan arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, az önce Uşak Milletvekilimiz bir konuşma yaptı. Bu belediye seçimlerini kaybetmenin hazımsızlığı sizde çok büyük bir etki yaratmış belli ki.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hiçbir şey yok, hiçbir şey yok. Biz yirmi beş yıl yapmışız, yirmi beş yıl.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yani iktidarı kaybedince daha çok masalara çıkarsınız inşallah.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Siz laf atarken bir şey olmuyor, ben atınca bir şey oluyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Güneş, şimdi de sizi uyaracağım, müdahale etmeyelim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, yani bir tarz meselesi; tarz, biraz daha nazik olabilirdi, kusura bakmayın.

Geçen, Cumhurbaşkanımızın Rusya’da, Rusya Devlet Başkanıyla bir görüşmesinde Sinop Nükleer Santral Projesi tekrar bir gündeme geldi, nasıl oluyorsa. Burada Rusya devletine bağlı Atom Enerjisi Kurumu Rosatom’un Genel Müdürü “Türkiye’de, Sinop’ta bir nükleer santral anlaşması yapabiliriz.” dedi; bu da 4 reaktörlü, çok cazip bir teklif olarak algılandı. Yani beraber birçok iklimlendirme toplantısına gittik heyetle. Türkiye’nin şu anda yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi gerekirken tekrar bu nükleer santral gibi bir çöp santralinin Türkiye’de yapılmasının çevresel anlamda da çok etkisi olacağını düşünüyorum. Bir ÇED raporu verdi Bakanlığınız, bu olumlu ÇED raporunun bilirkşi

raporunda 270 tane aykırı durum söz konusu çevresel anlamda. Yaptığımız itirazlar nisan ayında reddedildi ve bu 270 madde hâlen gündemden kayıp. Bu ÇED raporu yapılırken de bizi, Sinop halkını oraya almadılar. Önceden doldurulmuş bir alana, üniversite öğrencileri tarafından rezerve edilmiş bir alana Sinop halkı alınmadan bir ÇED tanıtım toplantısı yapıldı ve olumlu bir rapor verildi. Bu uzmanların görüşleri var, sıkıntı anında tahliye edilmesiyle ilgili Sinop'un bir sorunu var, Sinop tahliye edilemeyecek. Jeolojik yapısı, rüzgârın esme yönü, deprem, kıyılardaki heyelanlar hiç hesaplanmamış ve gidişat çok kötü. Su soğutmalı bir sistem, oradaki reaktörlerin soğutulması için denizlerden çekilecek suyun oradaki iklim değişikliğiyle beraber doğaya vereceği tahribat, biyolojik çeşitlilik, ekolojik yapısı hiç hesap edilmemiş ve Türkiye'nin şu anda balıkla ilgili en verimli, balığın doğurganlığının iyi olduğu alana nükleer santral yaparsak Karadeniz'i bir sefer daha yok etmiş oluruz, zaten Sinop gözden çıkmış durumda. Bunun çok dikkatli bir şekilde bir sefer daha gündeme alınması ki 1990 yılında başlayan bu projenin bence bir sefer daha düşünülüp hiç gündeme getirilmemesi lazım.

11 Ağustosta geçen sene bir sel felaketi yaşadık, 16 vatandaşımızı kaybettik Ayancık ilçemizde. Belediyemize verilen bir söz vardı; hasar tespit raporu yapıldı, hasar tespit raporunda 98 milyon lira çıktı, tekrar gündeme geldi, 28 milyona düştü. Tekrar gündeme getirilmesi gereken bir durum, hasar tespit raporundan sonra 10 milyon lira ödeme yapıldı, 18 milyon daha duruyor; aradan bir, bir buçuk yıl geçti. Ayancık'a verilen bir de pazar yeri sözü vardı, pazar yeri hibeyle yapılacaktı çünkü pazar yerimiz yıkıldı. Ayancık halkı şu anda pazar yeri olmadan bir şeyler yapmaya çalışıyor. 10 milyon TL'lik bir hibe söz konusuydu ama şimdi, o hibe "1 milyon TL verelim, gerisini 10 milyonluk kredi verelim, böyle yapalım." Ya, bir sel felaketinden çıktık. Lütfen, rica ediyorum, biraz önemsenmesi gereken bir durum. Ayancık halkı bunu sizden önemle bekliyor. Bu Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının vermiş olduğu çevre kirliliğinin giderilmesiyle ilgili... Gençlik ve Spor Bakanlığının Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu, Okçuluk Federasyonuna 5 milyon aktarılabiliriyorsa Ayancık'a da bunun bir zahmet, bir an önce gerçekleştirilmesini talep ediyoruz.

Sinop kent meydanı için güzel bir çalışma yaptınız, teşekkür ederim. Bu çalışmanın sonucunda Sinop kent meydanı güzel bir hâl alacak inşallah, devam ediyor. Bunun için ayrıca teşekkür ederim ama Ayancık halkına verilen sözün mutlaka tutulması, bu nükleer santralle ilgili Sinop'a düşünülen... 1990 yılından beri vermiş olduğumuz mücadelenin sonucunda bunun tekrar gündeme gelmemesi gerekiyor çünkü iklimlendirme, Türkiye'nin, artık yenilenebilir enerji kaynaklarıyla dünyada...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Lütfen toparlar mısınız?

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – ...bir şekilde yol alması lazım.

Bir de denizlerimizin kirliliği, 28 tane kıyısı olan denizlerimizin mutlaka ileri derecede biyolojik artması Bakanlığımız tarafından gündeme getirilmesi ve belediyelere bırakılmaması. Bu proje yapılırsa Karadeniz'i, Ege'yi, Marmara'yı tamamen kurtarırsınız ve tekrar edecek müsilaj sorunlarını da ortadan kesin bir çözümle kaldırmış oluruz, bunun da gündeme getirilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Karadeniz.

Söz sırası, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Muazzez Orhan'da.

Sayın Orhan, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkürler.

Türkiye’de ekolojik yıkım temel bir sorundur ve ciddiyetle ele alınmalıdır. Dünya genelindeki iklim krizi, kuraklık, çölleşme ve su sorunu ülkede bir türlü ciddi bir gündem olmamaktadır. İktidar bu sorunlara çözüm arayışı yerine bu sorunları derinleştiren politikalarda ısrar etmektedir.

Türkiye’de hanelerin ve yurttaşların temiz suya erişim sorunu vardır. AKP iktidarının rant, enerji ve sermaye öncelikli baraj ve HES politikaları suyu bir metaya dönüştürmüştür. Halkımızın musluktan ve ücretsiz su içebildiği günler artık nostalji olmuştur. Damacana su satışı ise denetimsiz bir sektör hâline gelmiştir. Su hakkı rant politikalarıyla gasbedilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde suyun fiyatı 10 kattan fazla artmıştır. Belediyeler ve su şirketleri suyu metalaştırmış ve kâr aracına dönüştürmüştür. Yaşamın temel kaynağı olan su fahiş fiyatlarla faturalandırılarak halka satılmaktadır.

İklim krizinin etkisiyle, Karadeniz Bölgesi’nde ve birçok ilde son yıllarda yaşanan aşırı hava olayları ve sel baskınları nedeniyle onlarca yurttaşımız yaşamını yitirdi. Bu olayların ciddi boyutlarda maddi kayba yol açacağı ülkedeki ve dünyadaki vakalardan görülmeli ve bugünden tedbirler alınmalıdır; şehir imar planları bu sorunlar öngörülerek revize edilmelidir, dere ve vadi yataklarındaki yerleşim yerleri için ciddi bir dönüşüm programı uygulanmalıdır.

Doğayı talan eden ve rantı önceleyen iktidarınız kuraklık, çölleşme ve iklim krizi sorununu derinleştirmektedir. Ormansızlaşma ve çölleşmeye karşı acil tedbirler alınmalıdır ancak iktidar orman yangınlarını önleme ve çıkan yangınları erken söndürme yerine rantı öncelemektedir. Orman yangınlarını önlemek amacıyla gerekli teçhizat ve kadro için gerekli bütçe ayrılmadığından her yıl yüzlerce hektar kül olmakta ve birçok canlının yaşam alanı yok edilmektedir; yanan bu alanlar hemen ranta ve yandaşa açılmaktadır. Bölge illerindeyse bu durum daha vahimdir; Dersim, Şırnak ve Çatak başta olmak üzere birçok yerde güvenlik iddiasıyla yol ve karakol inşaatı nedeniyle ormanların yok edildiği, yakıldığı veya yangınlara müdahale edilmediği gibi, halkın müdahale etmesi de engellenmektedir.

İktidar sadece ormanların yok edilmesine seyirci kalmıyor, ÇED politikalarıyla bazı alanları kasten yok ediyor; bu alanlardan biri de Van Gölü havzasıdır. Van Gölü kuraklık ve çölleşme riski altındadır. AKP’nin kayyumları ve belediye başkanlarıyla, dört tarafı çevrili Van Gölü havzasında yasa dışı yapılar her geçen gün artmaktadır. Van Gölü kıyısında İmar Kanunu’na ve Kıyı Kanunu’na aykırı yapılar bizzat devlet bütçesiyle yapılmaktadır. Ahlat’ta yapılan saray da dâhil Tatvan’dan Edremit’e, Tuşba’dan Erciş’e Kıyı Kanunu’na aykırı yüzlerce kamu binası ve özel işletme mevcuttur; bunların atıkları, çöpleri, belediyelerin kanalizasyonları Van Gölü’ne dökülmektedir. Gevaş’ta olduğu gibi sahile çok yakın yerlerde maden ve taş ocakları işletilmektedir. Zilan ve Bendimahi’deki gibi Van Gölü’ne su taşıyan onlarca dere HES’lerle gasbedilmiştir. Bu kötü durum sadece Van Gölü için değil, ülke genelindeki göller, ırmaklar, su havzaları, sazlıklar için de geçerlidir. Sanayi atıkları, kimyasallar, evsel atıklar su kaynaklarına karışmakta, yaşamı ve sudaki canlı çeşitliliğini yok etmektedir.

Türkiye’deki su politikaları tarih boyunca komşu ülkelere karşı tehdit olarak kullanılmıştır. Suriye’deki iç savaştan sonra yapılan birçok HES nedeniyle Rojava’da yaşayan yüz binlerce insanın en temel hakkı olan su ve elektrik hakkı gasbedilmektedir. İki gün önce İnsan Hakları İzleme Örgütünün yaptığı açıklamada, Suriye’de temiz suya erişimdeki sorunlar nedeniyle kolera salgınının olduğu, komşu ülkelere yayıldığı ve bu ağır su krizine Türkiye’nin yol açtığı belirtilmiştir. Benzeri salgınların bir bölgede sınırlı kalmadığını Covid pandemisinde hepimiz yaşadık.

AKP iktidarının 2013-2015 yılında PYD temsilcilerini Ankara’da ağırlayıp Süleyman Şah Türbesi’ne yönelik IŞİD saldırılarını önlemek için destek aldığını bir kez daha hatırlatmak istiyorum. Çözüm sürecinin sonlandırılmasıyla buradaki halka yönelik IŞİD ve cihatçı saldırganlarla büyük bir saldırı dalgası başladı ve hâlâ devam ediyor. En son, Afrin HTŞ’ye teslim edildi; tarım alanları talan

edildi, insanlar topraklarından edildi, Afrin'deki zeytinlikler yağmalandı. Türkiye'ye hiçbir tehdit teşkil etmeyen Rojava halkına bunca zulüm ve asimilasyon politikaları yetmezmiş gibi şimdi de su kesintisiyle hastalık ve salgınlara yol açarak yaşamı tamamen yok etmeye çalışıyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Orhan, lütfen toparlar mısınız.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Bu durumlar halklar arasında tarihî kırılmalara yol açabilecek kadar riskli ve telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açmaktadır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Orhan.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Bu insanlık dışı su kesintisi uygulamasından bir an önce vazgeçilmelidir.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Söz sırası İYİ Partiden Sayın Metanet Çulhaoğlu'nda.

Buyurun Sayın Çulhaoğlu.

Süreniz beş dakika.

MEHMET METANET ÇULHAOĞLU (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basınımızın kıymetli mensupları; hepinizi en içten sevgilerle ve saygılarla selamlıyorum.

Sözlerime, seçim bölgem Adana ilimizde AK PARTİ iktidarının yarattığı çok önemli birkaç sorunla başlamak istiyorum. 1938 yılında hizmete giren tarihî Adana 5 Ocak Stadı'mızı 3.500 metre yürüyüş yolunun, 942 metre bisiklet yolunun olacağı millet bahçesi yapacağımızı söyleyerek yıktınız. Yıkıldığından beri stadın yeri toz toprağa terk edilmiş durumda, her yer kazılmış, çukurlar pis sularla dolu ve koku yayan bir vaziyette. Bu alan, her türlü hastalığa davetiye çıkaran bir alan oldu. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Adanalılara verdiği söz yine askıda kaldı, bunu dikkatlerinize sunuyorum Sayın Bakanım.

Adana Sarıçam Buruk TOKİ 2.135 Konut Projesi neden teslim edilmiyor diye soruyor hemşehrilerim, evlerini görmediklerini söylüyorlar. Evleri ne zaman verilecek? Bundan da bilgi alamadıklarından dert yanıyorlar. Dört yıldır evleri teslim edilmeyen hemşehrilerim kiminle muhatap olacak? “TOKİ hattına hiçbir şekilde ulaşamıyoruz.” diyorlar, bunu da bilgilerinize sunuyorum.

Uluslararası Çevre Örgütü Greenpeace, cennet Adana'mızın Seyhan Kuyumcular ve Yenidam Mahalleleri, Yüreğir'in İncirlik Mahallesi ve Çukurova'nın Karahan bölgesindeki iki atık bölgesinde çöpleri incelemiş, sonuçta plastik atıkların geri dönüştürülmeden yakıldığını ve yüksek derecede zehirli kimyasal oluşturduğunu ortaya çıkarmıştır. Yani insanlarımız zehirlenmektedir ama bunları iktidarımızın duymazlıktan geldiğini de görüyoruz Sayın Bakanım.

AK PARTİ iktidarı olarak, ülkemizin atık ticaretini “ham madde ticareti” adı altında yapmaktasınız. AK PARTİ iktidarının “ham madde ticareti” adında yaptığı ve yeterli denetimini yapmadığı şey, aslında nasıl işlendiği bilinmeyen atık çöp ticaretidir. İktidarınız, ülkemizi Avrupa'nın en çok atık ithal eden ülkesi durumuna getirerek şehrimizi de zehir yuvası hâline getirmiştir. Daha önce, denetimlerin artırılması için uyarılarda bulundum, benimle beraber muhalefete mensup birçok milletvekili arkadaşımız da bu konunun üstüne gittiler ama iktidar yanı sıra ısrara devam ettiği için bir sonuç elde edilemedi.

EUROSTAT verilerine göre, ülkemiz Avrupa'dan 2021'de 580 bin ton atık ithal etti. Atık ithalatıyla birlikte iktidarın dikkatini çekmeye çalıştığımız bir diğer konu ise geri dönüşüm konusudur. Türkiye, geri dönüşüm konusunda Avrupa Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü verilerine göre yüzde 12'yle son sıralarda. Bu demek oluyor ki burada büyük bir sıkıntı var Sayın Bakanım. Adanalı hemşehrilerim şehrimizin Avrupa'nın çöp deposu hâline getirilmesine isyan etmektedirler, bilginize sunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, daha üç sene geçmedi, Aralık 2019'da yine Sayın Cumhurbaşkanı 81 ilde 100 Bin Sosyal Konut Projesi açıklamıştı. 100 bin konutluk projeyi başaramayan iktidar, şimdi de seçim yaklaştığı için alelacele bir şekilde asla yapamayacağı, arsa ve dükkânların da olduğu 500 Bin Konut Projesi'ni açıkladı. TOKİ'nin sayfasında deniliyor ki: "Konutların adet, brüt metrekafe, net metrekafe ve fiyat bilgileri projenin ihalesi yapıldıktan sonra kesinlik kazanacaktır. Buna göre 2+1 konutun satış bedeli 680 bin ile 770 bin Türk lirası arasında değişecek, bunun yüzde 10'una tekabül eden 68.900 lirası peşinat olarak ödenecek. 3+1 konutların satış bedeli 850 bin ile 950 bin lira arasında olacak, 90 bin lirası peşinat olarak ödenecek. Taksitleri de 2.280 ve 3.187 lira olacak. Anahtar tesliminde ise 2+1 daireler için 55.120 lira ve 3+1 daireler için de 72 bin Türk lirası KDV'yi daha peşin olarak ödeyecekler. Ayrıca, her altı ayda bir memur maaşı artış oranında da fiyatlar artacak." Şimdi, soruyorum: Bunun neresi sosyal konut projesi Sayın Bakanım?

Beni sabırla dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyor, Bakanlık bütçesinin hayırlı olması temennilerimle saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Çulhaoğlu.

Söz sırası, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Okan Gaytancıoğlu'nda.

Sayın Gaytancıoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; bugün, ismine bakılınca çok iddialı bir Bakanlığın bütçesini görüşeceğiz; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ama gerçekte yaptığı işler adından tamamen farklı. İlginiz olan tek şey, beton ve kamuya ait arazileri nasıl plan değişiklikleriyle yandaşa rant sağlamak için kullandığımız. İklim değişikliğinden ne anladığımızı, nasıl mücadele ettiğinizi bilmiyoruz ama AKP iktidarında Türkiye'nin iklimi öyle değişti ki şimdi vatandaşlarımız, zamlarla, talanlarla cehenneme çevrilmiş bir ülkede yaşamaya çalışıyor.

Ben burada beton sevdanızı atlayarak kendi seçim bölgem olan Edirne'deki Saros Körfezi'nde yaptıklarınıza ya da yapamadıklarınıza değineceğim. Katar kazanacak diye Saros Körfezi'nin kalbinde Sazlıdere'de bir FSRU limanı yapıyorsunuz. Doğayı talan ettiniz. Bakanlığınızın Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün sayfasında deniliyor ki: "Saros Körfezi, 144 çeşit balık, 78 tür deniz bitkisi ve 34 tür süngere ev sahipliği yapan su altı zenginlikleriyle dolu ve su altı etkinlikleriyle ilgilenenler için oldukça önemli bir bölgedir. Körfez, içinde barındırdığı zengin balık çeşitleri nedeniyle bu denli önemli biyologları ve dalış meraklıları arasında büyük ve doğal bir akvaryum olarak nitelendirilir. Kaptan Cousteu bile 70'li yıllarda gemisi 'Calipso' ile Türkiye'yi ziyareti sırasında bu Körfezde dalış yapmış 'Kızıl Deniz'in kuzey versiyonu' olarak nitelendirmiştir. Ege Denizi'nin en tuzlu kesimlerinden olan Saros Körfezi'nde karmaşık girdaplar çizen akıntılar görülür. Bu akıntılar nedeniyle kendi kendini temizleyen bir körfez konumundadır." Dünyada kendi kendini temizleyen, temiz kalan 5 körfezden biri olduğu için siz nasıl böyle bu Katar'ın çıkarlarına bunu peşkeş çekebiliyorsunuz? Körfezin kalbine bomba atar gibi büyük gemiler sokacaksınız. Halkın karşı çıktığı bir projeye 10 bin ağacı katlederek

doğal gaz limanı yapıyorsunuz. 7 kilometre ileride fay hattı var. Kanal İstanbul'a "Türkiye'nin en çevreci projesi." diyen bir Çevre Bakanı olunca maalesef en değerli çevre hazinelerimiz böyle talan ediliyor.

Yine siz Saros'tan o kadar bihabersiniz ki yukarıda söylediğim sözleri yazdığınız internet sayfasına konulan fotoğraflardan birinin -bakın- Saros'la uzaktan yakından ilgisi yok. Başka ülkelerin... Bugün Kanadalılara, Katarlılara liman yapacaksınız diye buraları peşkeş çekiyorsunuz. Saros'u yok ederken bir yandan da elde kalan kamuya ait yerleri yandaş vakıflara, faydasız TÜGVA'ya devrediyorsunuz. Yine Saros'ta Yaylaköy'ümüzün sahillerine yapılmış olan balıkçı barınağı yüzünden yok oluyor. On beş yılı aşkın zamandır üç kuruluştaki yatırım yapıldı bu güzellikleri... Maalesef düzeltemediniz; Ulaştırma Bakanlığı topu size atıyor, birbirinize top atıp duruyorsunuz.

Tabii ki bir de Ergene meselesi var ki Bakana tavsiyemiz o konuya hiç girmemesidir. Kirliliğin ne kadarı evsel, ne kadarı sanayi atıklıdır, kaynaklıdır? Arıtmalar çalışıyor mu? Derin deşarj işe yaradığı mıdır yoksa Marmara'ya yeni bir kirlenici mi eklenmiştir? Bu konularda yeterli cevap vermeden konuşmaması Bakanın yararındır. Sonuç olarak, bir ağaç dikip ormanların yanmasına seyirci kalan ama "En çevreci biziz." diyenlerin iktidarından başka bir şey düşünmüyoruz.

Edirne'de doğal bir alan var, doğal bir orman; Söğütlük. Buraya da millet bahçesi yapıyorsunuz. Kendiliğinden yetişmiş ağaçların olduğu, herkesin yıllarca piknik yaptığı bir mesire yeri olan Söğütlük'e siz nasıl bir millet bahçesi projesi yapabiliyorsunuz, 230 milyon lira parayı da buraya gömmeyi düşünüyorsunuz?

Onun dışında, Kırklareli-Edirne kara yolunda bölünmüş yol çalışmaları var, orada da yandaşlarınıza çıkar sağlamak amacıyla bir köyün, Söğütlüdere köyünün merasından taş almaya çalışıyorsunuz yani bu kadar doğa katliamı sizin zamanınızda yapılıyor. Bunları hiç görmüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Meralar anayasal olarak hayvanlarındır, bu dünyada hayvanların da hakkı vardır. Canlıların doğada iç içe yaşadığı bir ortamda siz meraları da korumak zorundasınız, ormanları da korumak zorundasınız. Katliamı bırakın, doğaya dönün. Madem Çevre Bakanlığını konuşuyoruz, Çevre Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz, doğayla dost olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Halil Öztürk Milliyetçi Hareket Partisinden.

Süreniz beş dakikadır.

HALİL ÖZTÜRK (Kırkkale) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun birbirinden kıymetli üyeleri, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin ülkemize ve vatandaşlarımıza hayırlar getirmesini diliyor; bütçenin çıkarılmasında emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

Diğer taraftan, içinde bulunduğumuz 2022 yılına göre yüzde 245'lik ciddi bir artışla 2023 yılına yüksek ve iddialı bir bütçeyle başlayacak olan Bakanlığımızı dolayısıyla Sayın Bakanımızı, Bakan Yardımcılarımızı ve kıymetli bürokratlarımızı da Bakanlığın genel bütçedeki payının artırılması hususundaki çabalarından dolayı da tebrik ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde de çevre sorunlarına duyarlı politikalar, Bakanlığımızca sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde küresel kalkınma amaçlarıyla uyumlu bir şekilde gelişmekte ve uygulanmaktadır. 2023-2025 dönemi Orta Vadeli Program'da "yeşil dönüşüm" başlığı

adı altında yer alan çok sayıda politika ve tedbire yer verilerek kalkınma öncelikleri çerçevesinde ekonominin tüm sektörlerinde yeşil dönüşüme yönelik adımlar hedeflenmiştir. Bu bakımdan da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızı ayrıca tebrik ediyoruz.

Bakanlığın görev alanı ve sorumluluklarının ne kadar geniş olduğunu burada tek tek anlatmaya zamanımız yetmez ancak ne zaman Bakanlığımıza bir işimiz düşse her seferinde özellikle Sayın Bakanın büyük bir ilgi ve alakayla karşıladığını; belediyelerimizin, köylerimizin, Kırıkkale'yle ilgili taleplerimizin çok kısa sürede çözüme kavuşturulduğunu da buradan belirtmek ister, huzurunuzda Sayın Bakana da teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, tam bu noktada bir talebi de dile getirmek isterim: Kırıkkale ilçelerinin çoğunda ödenek yetersizliğinden özellikle köylerin ve ilçe merkezlerinin katı atıklarını toplama merkezlerine ulaştıramadıklarını belirtmek istiyorum. Bu konuda Bakanlığımızın bir öncelik tanıyıp koordine sağlanmasını bekliyoruz. Bu atıklar arazilere gelişigüzel dökülmekte ya da taşınmakta, araç ve yakıt yetersizliği nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. Belediyelerimize çöp konteyneri, çöp kamyonu desteğiyle atıkların düzenli depolama sahalarına naklinin sağlanabileceği gibi il özel idarelerine çıkarılacak yakıt ödeneğiyle de bu önemli sorun çözüme kavuşturulacaktır.

Yine Keskin, Balışeyh, Bahşılı, Karakeçili, Çelebi ilçe belediyelerimizin atık su arıtma tesisleri bulunmamaktadır. İller Bankası koordinasyonunda atık su arıtma tesislerinin yaptırılması, mevcutları da nakdî ödenek çıkarılması hususu büyük önem taşımaktadır Saygıdeğer Bakanım.

Diğer taraftan, petrol ve petrol ürünleri ile kimya sanayisinin çok yoğun olduğu Kırıkkale'mizde faaliyet gösteren firmaların çevre duyarlılığının daha sık ve nitelikli denetlenmesini, bu fabrikalara mamul ürün taşıyan tankerlerin de atıklarını çevreye bırakmaması hususunun takibini talep ediyoruz. Yine bazı ilçe belediyelerimizin ihtiyacı olan çöp konteyneri, çöp toplama kamyonu -özellikle çöp konteyneri, Sayın Bakanım, çok ciddi bir sıkıntı- bunların da Bakanlığınız tarafından karşılanmasını talep ediyoruz. Zira, Sayın Bakanım, köylerde çöpler açık arazilere atılmakta, o da hem çevreyi hem de insan sağlığını ciddi anlamda tehlike ve tehdiye uğratmaktadır.

Biz, sizin ne kadar çalışkan bir bakan olduğunuzu biliyoruz. Bu noktada bu talebimizin de yerinde görülmesini arzu ediyoruz. Nitekim, Sayın Bakanım, son olarak şunu söylemek isterim: Bizim Kırıkkale'mizde daha önceki Valimiz Sayın Yunus Sezer tarafından beton santrali ve kilit parke imalatıyla ilgili bir fabrika kuruldu. Bu fabrikanın kurulmasıyla beraber kilit parke taşlarının imalatı orada yapıldı, köylülere ücretsiz olarak verildi ancak uygulanması aşamasında bir işçilik maliyeti var; bu da işçi... Köylü zaten mağdur, çok fazla ekonomik sıkıntı içerisinde, köyde bunu karşılayacak yeterince insan yaşamadığı için köylümüzü o çamurdan, bataklıktan kurtarmak adına il özel idaremize bir miktar para gönderilirse...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – ...ve gönderilen o parayla da bu taş döşeme işi uygulanırsa köylerimizin önemli bir kısmı çamurdan kurtarılır diye düşünüyorum.

Bu konuda hassasiyet gösterdiğiniz için teşekkür ediyorum. Bundan sonraki süreçte de Bakanlığınızın, zatalinizin önemli çalışmalarını inşallah göreceğimizi ümit ediyor; tekrar 2023 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize ve Çevre Bakanlığımıza hayırlar getirmesini temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Sayın İbrahim Aydın, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Saygıdeğer Komisyon üyesi arkadaşlarım ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın seçkin mensupları; öncelikle hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aslında konuşmamı biraz kısa tutacaktım ama orman yangınlarıyla ilgili konular konuşulunca ve de geçen yıl buradaki arkadaşların yangın mahallinde olan çalışmalarla ilgili konuşmaları olduğu için bu konuşmanın aynı zamanda sunumunu yapmak istiyorum. Belki arkadaşların birçoğu oraya gelemediler, göremediler o yangının zorluklarını veya yapılan işleri görememişlerdir düşüncesiyle konuşmamı sunumlu bir şekilde yapmak istiyorum.

Evet, geçen yıl yani 2021 yılı orman yangınları konusunda gerçekten bir kara yıldız. İklim şartlarının çok kötü olması yani sıcaklığın 42 derece, nispi nemin yüzde 13, rüzgâr hızının 58 kilometre olması... Bu yangın, işte, ilk anda Manavgat'ta başlıyor, otuz dakika içerisinde Kalemler mahallemizi yakarak geçiyor yani otuz dakika içerisinde, normal sürelerde -geçmiş yıllarda olan yangınlarda- böyle bir şeyin olma şansı yoktu. Ve bu yangınlar devam etti, o gece Akseki'nin Kepezbeleni... Yangının şeklini görüyorsunuz arkadaşlar, ekrana bakabilirsiniz. Bu şekilde başlıyor, yarım saate köye girdi. Evet, gördünüz, 12.25-12.30'da yangın bu şekilde Manavgat'ın Kalemler köyüne geldi. Köyü yakarak geçti ve merkezde de aynı anda bir yangın çıktı. Yine bu devam ederken, Gebece köyünde... Özellikle şehir merkezindeki yangın çok büyük tehlikeler yaratabilirdi. Biz tabii bunları tam kontrol altına alacağız derken -birinci yangını- hava hâllerinin çok kötü olması sebebiyle Akseki'den başlayan yangın dört saat gibi kısa bir sürede Manavgat'a geldi ve köyleri resmen yutarak geldi. Allah rahmet eylesin, önce Kepezbeleni'nde 1 vatandaşımız rahmetli oldu, arkasından Karavca köyünde oldu. Öyle hızlı geçti ki bu yangınlar oradaki baraj gölünün bile üzerini aştı geçti. Yine, aynı şekilde Gündoğmuş'ta da bir yangın başladı. Gündoğmuş'taki yangın bir gün sonra... Orası 2004'te 6 şehit verdiğimiz bir yerd, burası da çok zor bir araziydi. Bu yangınlarla ilgili on bir gün boğuştuk. Özellikle de bu ekranda görüyorsunuz arazi şartlarının zorluğunu, şekillerini. Bu yangın mücadelemiz bu şekilde devam etti.

Tabii biraz önce arkadaşlar dediler ki "Ya, yanan yerler imara açıldı." falan. Herhangi böyle bir şey söz konusu değil arkadaşlar. Evet, tabii, bu yangınlar olurken ilk etapta tüm devletin gücü oradaydı yani Bakanlarımızın hepsi, özellikle Cumhurbaşkanımız geldi Kalemler köyüne. Orada -tabii herkes perişan vaziyette, üzüntülü vaziyette- işte, bir vatandaş "Ya, ben evimi bir şekilde yaparım, bana traktör lazım." deyince "Tamam kardeşim, senin traktörünü hemen alıyoruz." dedi ve 24 vatandaşımızın yanan traktörünü anında vatandaşımıza ulaştırdık.

Evet, yangınla mücadeleyi görüyorsunuz arkadaşlar yani bu işin şakası yok. Millet bayılmayı ölüm zannediyor ama öyle bir şey değil yani görüyorsunuz ne kadar zor şartlarda çalışıldığını. Evet arkadaşlar, bu çalışmalarımızda bir yandan orman yangınlarıyla mücadele ediyoruz bir yandan da Bakanlarımızla beraber sahada geziyoruz ve sahaya gittiğimiz zaman vatandaşlarımızın dertleri çok ama Bakanımız... Geçen yıl hatta burada bir konu olmuştu, Sayın Torun demişti ki: "Ya, Bakanlarımız çakarlı arabalarla geldiler, geçtiler." Sayın Torun dinlese iyi olacaktı ama telefon geldi herhâlde.

SEYİT TORUN (Ordu) – Çok dinledim.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Evet "Çakarlarla geziyor." demiştiniz, Bakanımız her eve, her yanan noktaya gitti ve vatandaşın dertini dinledi, eksik ne varsa anında yerine getirildi, bir bir gezmediği, gitmediği hiçbir tane köy ve ev kalmadı. İşte, Kalemler'deki yanan arkadaşlarımızın yanında; tüm sahanın hepsi gezildi bire bir. Bunu burada görmesini istiyorum, bence bu konuda geçen seneki yaptığı eleştiri, bu salondaki yaptığı eleştirilerden dolayı bir özür dilemese bile teşekkür etmesi gerekiyor. Evet, görüyorsunuz, hepsine, tüm yanan evlere tek tek gitti ve yerinde gördü.

Görüyorsunuz, ben anlatıyorum, sözle anlamıyorsunuz hiç olmazsa görün diye bunların hepsini anlatıyorum. Bak, milletvekili arkadaşlarımızla vatandaşlarımızın yanına gidildi tek tek “Sizin evleriniz yapılacak.” dendi, “Yapılacak.” deyince...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Doğru değil mi bunlar, yalan mı?

CAVİT ARI (Antalya) – Siz resimlerden görüyorsunuz, biz oradaydık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, İbrahim Bey anlatıyor, müdahale etmeyelim.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Muhalefet, sırf muhalefet yapmak adına...

CAVİT ARI (Antalya) – Biz oradaydık.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tamam, ne güzel...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Arkadaşlar, müsaade ederseniz... Bak, görüyorsunuz vatandaşın feryadını.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Size feryat ediyor, bize değil yani, yirmi yıldır iktidarda siz varsınız.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Bakanımız Murat Kurum sahada bire bir gezerek insanların hepsini ikna etti, insanlar da ona inandı ve sonra da evleri yapıldı. Ama bazıları geldi “Ya, siz boşu boşuna uğraşmayın, sizin evlerinizi yapmazlar, başvurmayın.” denildi; şimdi o evleri de göreceksiniz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Herhâlde devlet yapacak.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Nereye gitti hemşehrim Aydın Bey? Hepsini göreceksiniz, evlerin hepsi tek tek yapıldı. Şimdi, TOKİ olarak...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Devlet bunu yapmak zorunda. Bir lütuf değil bu, zorunluluk, sosyal devletin sorumluluğu...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Teşekkür edelim...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Uğur Bey, herkes kendisi takdir etsin, İbrahim Bey’in fikirlerini dinleyelim. Evet, İbrahim Bey’i dinleyelim lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Arkadaşlar, ekrana bakarsanız... Biraz önce dediniz ki “İşte, evler yapılmadı, eksik oldu.” falan. Arkadaşlar, işte, evler bu şekilde yapıldı; bakın, Demirciler köyünde yapılan evlerimiz. Şu anda kentsel dönüşüm köysel dönüşüm oldu, o köylerde imkânı iyi olan kişiler bile bu projelere yakın ev yapmaya çalışıyorlar çünkü bu yöresel ve ileride de orman yangınları olduğu zaman tekrar yanmayacak şekilde dizayn edilmiş evler şeklinde yapıldı. Görüyorsunuz, bakın, bunların hepsi yapılmış. Manavgat Dikmen Mahallesi, burada da çok evimiz yandı, bu hâldeydi yanan yerler. Manavgat Kalemler, bu mahalle ilk yanan yerdi, resmen bir site kuruldu bu şekilde. Görüyorsunuz ne hâldeydi ne hâle geldi.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Devlet bunu yapmak zorunda.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya bu yangınlar niye çıkıyor? Yangın yolları yok, göletler yok.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Bunlar bu şekilde. Bakın, Akseki’de...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yani, arkadaşlar iyilerini yapıyoruz... Zaten gereğini yapıyoruz.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Ben sırf burada göresiniz diye, insan gözüyle gördüğüne inanıyor, onun için bunu özellikle şey yaptım.

Bakın, 2021 yılındaki yanan yer, Kepezbeleni, burada da insanlarımız öldü. Bakın, 2022 alttaki son hâli bu, görüyorsunuz Kepezbeleni Mahallemizde resmen yeni bir köy kuruldu.

Yine, aynı şekilde, Sayın Bakanım o gün vatandaşlarımızın yanına gittiğinde -gerçekten şu anda o anları yaşadım- çok zor şartlardaydı. Gittiniz, İbrahim amca'yı buldunuz, İbrahim amca dedi ki: "Ya, ben bu evden çıkmam." Görüyorsunuz, bakın, resmen bu yeni kuruldu arkadaşlar, bir yıl içinde kuruldu. İbrahim amca "Ben bu evden çıkmam çünkü işte, eşim de burada..."

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son bir dakikanız, hızlanırsanız...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Engelli bir teyzemiz vardı. Dedi ki: "Amca, tamam, ben senin evini yapacağım." "Nereye?" "Şuraya yapacağım." dedi. Arkadaşlar, bakın, on beş günde İbrahim amcanın evi yapıldı; bakın, işte, burada İbrahim amca evinin içine girdi, 19'uncu günde evin içindeydi arkadaşlar. Bu evlerin hepsi yapıldı yani yok işte penceresi bozukmuş... Bu ev işte, bu ev on beş gün içerisinde yapıldı ve İbrahim amcamız, yaşlı amcamız buranın içerisinde engelli eşiyile şu anda oturuyor. Hatta İbrahim amca şöyle dedi: "Benim evladım olmadı ama bu saatten sonra bir evladım var, Murat Kurum." Marifet iltifata tabi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Süreniz bitmek üzere, birkaç cümleyle...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Arkadaşlar, bu işin şeyi yok, orman yangınlarıyla ilgili yapılan mücadeleyi gördünüz ve yapıldıktan sonra vatandaşımızın yanında herkes vardı. Millet, devlet el ele bir araya geldi ve Manavgat'ta tekrar eskisinden daha iyi inşaatlar oldu ve oraları yeniden ağaçlandıracağız, 1 metre kare yer boş kalmayacak. Hatta birisi bu konularda Gündoğmuş Belediye Başkanına "Milleti ikna etmeye çalışıyor, bu Bakan bu evimizi yapacak." dediği anda Belediye Başkanımız dedik ki: "Ya, bakın, bir gün olacak keşke bizim evimizi..."

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey, süreniz bitti; onu da daha sonra bir vesileyle anlatın. Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Ben emeği geçenlerden Allah razı olsun diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, şimdi CHP'den Sayın Ömer Fethi Gürer'e söz veriyorum.

Süreniz dört dakikadır.

Buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, "Plastik poşet kaynaklı 550 bin ton plastik atığını engelledik." diyorsunuz. Bu poşet kullanımı nerede azaldı? Market, pazar, büfe, fırın; poşet sayısı azalmadı çünkü artık marketler, 25 kuruş olan poşeti, ürünleri ancak 2 tane poşetle alınabilecek noktaya taşılar çünkü boyutlarını küçülttüler; daha çok noktada poşet sarfiyatı var. Bu bağlamda, bu 550 bin ton plastik attığını poşet üzerinden nasıl belirlediğinizin dökümünü bize bir gönderirseniz biz de görmüş olalım. Yani burada olan şu: Vatandaş marketten bir bedava poşet alıyordu, şu anda o da 25 kuruş, bu 25 kuruşun da boyutu küçültülerek 50 kuruşa iş yürüyor. Bu anlamda eğer bir dökümünüz varsa onu görmek isteriz çünkü ben gidiyorum -istediğiniz yere de gidelim, bakalım- marketlerde poşet poşet azalmadı, arttı.

İkincisi, örtü altı üretim yapılan bölgelerde bu naylon olarak kullanılanlar ürün elde edildikten sonra tarlada bırakılıyor; tarlada bırakılanların yarattığı kirlilik, bir dönem sonra gidip o tarlada sürüm yapan traktörün pulluğuna dahi takılıyor. Yani bu anlamda örtü altı üretim yapılan bölgeler... Örneğin, "Zengen" diye bir bölgemiz var -arkadaşları gönderin oraya- tarlaların rengi değişti, her taraf poşet.

Bunun yanı sıra, dağlara turizm amaçlı gidildiğinde atıklar çöp torbalarına konuyor, sonra da onlar zamanında alınmadığı için, özellikle yaban hayvanları parçalayınca, turizm anlamında gidilen bu dağlarda da gerçekten bir atık kirliliği oluşuyor, özellikle piknik sonrası buraların da durumunu görmenizi öneririm.

Sayın Bakan, biz size “Ülkemizde ne kadar araziyi yabancı aldı, ne kadar konut var, ne kadar arazi aldı?” diye sorduğumuz zaman yanıt veriyorsunuz ama bu yanıtlar her seferinde değişik oluyor çünkü bize “TAKBİS üzerinden kayıtları esas aldık.” dediğinizde tarla, bağ, çay, elma, sera, pamuk gibi rakamları içine koyduğunuz yerde örneğin pancarın, buğdayın, arpanın tanımlaması yok; onun için bu rakamların gerçekçi olarak ne olduğunu da öğrenmek istiyoruz. Bizim bölgemizde de 600 bin dönüme yakın yabancıların arazileri var, buralarda meyvecilik yapıyorlar ama bunları sizin kayıtlarda görmüyoruz.

Niğde'nin Bor ilçesinde organize sanayinin bulunduğu yerde bir dere akıyor, Kızılca köyünün tarım arazilerinin içinden geçiyor ve burada artık canlı yaşamıyor, gerçekten büyük bir kirlilik var; daha önce de bunu defalarca ifade ettik, köy halkı da bununla ilgili muzdarip ama bu dereye akan atığın önlenmemesi sorun yaratıyor.

Güneş enerjisi santralleriyle ilgili de bir önerim var: Biliyorsunuz, 24 milyon hektar mera arazimiz 12 milyon hektara düştü. Şimdi de güneş panelleri yapılıyor, bunların altındaki arazi atıl kalıyor; eğer buralarda en azından gezen tavuk uygulaması gibi bir düzenlemeler geliştirilebilirse güneş panelinin altındaki o alanlar verimli olarak kullanılabilir çünkü araziler atıl duruma geliyor. Bu arazileri güneş panelinin dışında da kullanabiliriz noktasında çalışmanın yararlı olacağını düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ayrıca, bu gürültü kirliliği ölçümünden vaz mı geçtiniz çünkü ben sabah Meclise geliyorum, bazen yürüyüş yapıyorum; buradaki gürültü Türkiye'nin gürültü ortalamasının üstünde herhâlde çünkü dökülen yaprakları falan çok sesli bir şeyle topluyorlar; geçmişte bunun Türkiye genelinde ölçümü yapılıyordu. Bu gürültü kirliliğinin ses açısından bu bağlamda kontrolünü Bakanlık bıraktı mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ben çevreyle ilgili yapılması gereken çok şey olduğunu düşünüyör, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Gürer.

AK PARTİ Grubundan Sayın Eyüp Özsoy, buyurun lütfen.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Başkan, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılına ulaşırken yaşanabilir çevre, afetlere hazır kimlikli ve akıllı şehirler vizyonuna ulaşmak için gece gündüz demeden çalışan, sel olduğunda orada olan, deprem olduğunda orada olan, yangın olduğunda orada gördüğümüz Sayın Bakanımızı ve ekibini tebrik ediyorum. Gerçekten “Devlet milletin yanındadır.” dedirttiler, çok teşekkür ediyoruz her zaman.

Biraz önce vekillerimizden birisi “Dağınık bir Bakanlık.” dedi Bakanlığımız için. Tabii böyle kapsamlı bir Bakanlığı yönetmeyi hayal edemeyenlerden bizim yaptıklarımızı anlamalarını, yönettiklerimizi anlamalarını bekleyemiyoruz. Sizlerin hayal edemediklerini bizler yönetiyoruz ve

yapıyoruz. Öncelikle cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi başlatıldı. Bunun için de ayrıca tebrik ediyorum Bakanlığımızı. Bugüne kadar 1 milyon 170 bin sosyal konutu vatandaşımızın hizmetine nasıl sundularsa bu projenin de altından kalkacaklarına inancımız tamdır.

Seçim bölgem olan İstanbul ilimizde kentsel dönüşüm faaliyetleriyle ilgili de ayrıca Bakanlığımıza teşekkür etmek istiyorum. Kartal'da, Beykoz'da, Üsküdar'da, Güngören'de, Beyoğlu'nda, Kadıköy'de, birçok ilçemizde kentsel dönüşümler yapılıyor; buralardaki vatandaşlarımızın memnuniyetlerini sizlere iletmek istiyorum. Özellikle Kartal'da o yıkılan binanın tekrardan yapılması ve etrafındaki dönüşümle ilgili gerçekten çok teşekkür ediyorum, vatandaşlarımızın da teşekkürlerini sizlere iletmek istiyorum.

81 ilde, 81 milyon metrekaare millet bahçesi projelerimiz de devam ediyor. 152 millet bahçesi açıldı, 310 millet bahçesinin çalışmaları devam ediyor. Her açılan millet bahçesiyle ülkemizin akciğerlerini genişletiyoruz. Yeni oluşan sosyal donatı alanlarıyla da milletimizin yaşam kalitesini artırıyoruz. Bir peyzaj mimarı olarak bunun için de ayrıca size teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Ayrıca Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde yürütülen Sıfır Atık Projesi de Birleşmiş Milletlerin 77'nci Genel Kurulunda imzalanan Küresel Sıfır Atık İyi Niyet Beyanı'yla artık dünyanın örnek aldığı bir proje oldu. Tabii birazcık millî duyguları olan insanlar bence bununla gurur duyar diye düşünüyorum. Ayrıca bu Sıfır Atık Projesi'yle de şu ana kadar 33,8 milyon ton atık dönüştürüldü. Bununla beraber 62,2 milyar TL de kazanç sağlandı; bunun da önemli bir kazanım olduğunu düşünüyorum.

Tabii yönettikleri hiçbir yerde yeşillığe yatırım yapmayıp hatta mevcutları yok edenler, ağaçları kurutanlar, çevreyle ilgili tabii burada bize ders vermeye kalkıyorlar ama bizler milyarlarca fidan diken bir iktidar olarak Cumhuriyet Halk Partisinin İstanbul'daki Belediyesinin asırlık çınarları kuruttuğunu da gördük. Bizlerin yapmış olduğu o dikey bahçeleri kaldırdıklarını gördük. Tabii Cumhuriyet Halk Partisinin çevrecilik anlayışını da bizler İstanbul'da çok net görüyoruz.

(CHP sıralarından gürültüler)

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – İzmir'de de görüyoruz, diğer illerde de görüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, herkes fikir ifade edecek sırayla.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Bizler AK PARTİ iktidarı olarak konutlar yapıyoruz, yollar yapıyoruz, köprüler yapıyoruz, havalimanları yapıyoruz, millet bahçeleri yapıyoruz...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Millet aç, millet aç!

CAVİT ARI (Antalya) – Her tarafı delik deşik ettiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eleştirilere tahammül gösterelim değerli arkadaşlar.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – ... bizler barajlar açıyoruz; sizin gibi musluk açmıyoruz kusura bakmayın. Sadece heykel yapmaktan başka bir şey bilmeyenler bize gelip de burada ne belediyeciliği öğretsinler ne de iktidarı öğretsinler. İnşallah 2023 yılında milletimiz en güzel cevabı sandıkta verecektir, o konuda hiç endişemiz yok; hiç merak etmeyin.

(CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hatibe müdahale etmeyelim lütfen değerli arkadaşlar.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – İstanbul'da yirmi beş yıldır asırlık ağaçları nasıl kuruttuğunuzu, nasıl kestiğinizi gördük.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Belediye bütçesini görüşmüyoruz, Çevre Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kaç tane orman alanlarımı...

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – 7-8 ağaç için ortalığı ayağa kaldıranlar, Gezi Parkı'nda ayağa kaldıranlar şimdi Beşiktaş'taki çınarları gelin görün.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, eleştiri hakkını sürekli siz savunuyorsunuz ama başkaları da sizi eleştirme hakkına sahip. Rica ediyorum...

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Bunları milletimiz unutmuyor ve görüyor, o konuda hiç endişe olmasın.

Ben, cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yılı olan 2023 yılı bütçemizin devletimize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Sayın Bakanımıza, ekibine ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Eyüp Bey.

CHP Grubundan Sayın Hüseyin Yıldız, buyurun lütfen.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Demin Aydın Milletvekilimiz, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız Özlem Çerçioğlu'yla ilgili, ASKİ'de 5 bin kişinin çalıştığını, 2.500 kişinin işe gelmediğini söylemişti. Geçen sene yine aynı konuyu Aydın'da gündeme getirmişti; müfettişler zaten bizim büyükşehir belediyelerinden, ilçe belediyelerinden eksik olmuyor ve yapılan denetimlerde hiç bir şey yoktu ve müfettiş rapor hazırlamıştı.

Ben, Sayın Vekilime birkaç soru soracağım: Bugün, 1 milyar 130 milyon lira Aydın ASKİ para harcadı; bunun 3.643 kilometresi altyapı, 579 adet içme suyu sondaj kuyusu, 5 adet atık su arıtması, 90 adet içme suyu paket arıtması ve 2 tane baraj yapıldı. Barajların parasını Büyükşehir Belediyemiz ödüyor şu an. Büyükşehir Belediye Başkanımız Özlem Çerçioğlu için inanım ki gittiğimiz her ilde yaşayan bütün vatandaşlarımız “Keşke Özlem Çerçioğlu gibi büyükşehir belediye başkanı bizde de olsaydı.” diyorlar, o konuda da sizi bilgilendireyim.

Sayın Bakanım, iki gün önce, bir yazı okumuştum; Deniz Zeyrek iyi bir gazeteci, yıllardan beri takip ederim, araştırmadan asla herhangi bir konuyu yazmaz ve ender gazetecilerden birisidir. Tabii, BAYINDIR MEMUR-SEN ile Bakanlık arasında imzalanan toplu sözleşme gereği koruyucu giyim malzemesi yalnızca teknik personele verilebilecekken ve aynı olarak verilmesi gerekirken;

1) Koruyucu giyim malzemesi gerektirmeyen görev ve unvanlarda çalışan müfettiş, genel müdür, daire başkanı, başkan unvanlı üst düzey personel ile diğer unvanlarda çalışan idari personele verilip verilmediği?

2) Malzemenin aynı olarak verilmesi gerekirken her bir personel adına düzenlenen alışveriş kartlarına yüklenen 4.250 lira tutarında Boyner, Mavi, DeFacto, Altınyıldız firmalarından yapacakları alışverişte kullanılmasının sağlandığı doğru mudur?

3) Koruyucu giyim malzemesi dağıtılan tüm merkezî teşkilat ve taşra teşkilatında çalışan personelin kadro unvanlarının ve görevlerinin listesinin komisyona sunulmasının istenmesi doğru mudur?

Sayın Bakan, tabii ki sizin en başarılı dediğiniz TOKİ. TOKİ Başkanı burada. Özellikle önümüzdeki yıl, 2023'te 100'üncü yıla giriyoruz Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda. Bunun tam yirmi yılında bu ülkeyi AK PARTİ iktidarı yönetti, beşte 1'i demektir arkadaşlar. Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Bakana

“7,5 milyon TOKİ’ye müracaat var.” dediğiniz zaman seviniyorlar, aslında üzölmeleri gerekir; yirmi yıldır bu öölkeyi yönetiyorsunuz, konut sorununu çözmemişsiniz, 7,5 milyon vatandaşımız müracaat etmiş. Sayın Bakanım, çıktınız dediniz ki: “250 bin, hatta 500 bin konutu iki yılda teslim edeceğim.” Ben özellikle burada TOKİ Başkanına soruyorum: 2020 ve 2021’de kaç tane konutun ihalesini iptal ettiniz? Ve hatırlıyorsanız Meclise de getirdiniz, 2020 ve 2021’de yapılan ihalelerin gerçekleşme oranı yüzde 15’i geçmemişse feshedilecek, geçtiği zaman müteahhitler istediği takdirde teminatlarını yakabilecekler. Soruşturdum, araştırdım, iki yılda yapılan ihalelerden 70 bin konutun ihalesi iptal olmuş değerli arkadaşlar. Şimdi, Sayın Bakana ve Sayın TOKİ Başkanına soruyorum: 70 bin konut neden iptal oldu? Çünkü TÜİK enflasyon oranını yanlış hesapladığı için, TÜİK’e göre fiyat verdiğiniz için o müteahhitler işlerini bitirmediler ve teminatlarını yaktılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hüseyin Bey, süreniz dolmuştur. Bir cümleyle...

HÜSEYİN YILDIZ (Ayдын) – 70 bin insan tekrar sizden ev bekliyor. Onları ne zaman bitireceksiniz? 250 bin konutu nasıl yapacaksınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

MHP Grubundan Yaşar Karadağ Bey, buyurun.

YAŞAR KARADAĞ (İğdır) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcılarım ve Bakanlığımızın değerli bürokratları; öncelikle 2023 yılı bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, 2019 yılı Mart ayında ilimiz İğdır’a yapmış olduğunuz ziyaretle birlikte planlanan yatırımlarla ilgili biraz konuşmak istiyorum ve ayrıca ilimizin ihtiyaçlarıyla ilgili. Sayın Bakanım, yapmış olduğunuz ziyarette, özellikle ilimizin içme suyuyla ilgili yıllardır yaşadığı problemler vardı, büyük oranda çözölüyor, şu anda musluklarımızdan Allah’a çok şükür temiz sular akıyor; gerçekten her gün dua alıyoruz.

Onun dışında, şehrin kanalizasyon problemi vardı, büyük ölçüde çözölüyor. Bu üç yıl içerisinde şehrin içerisine yaklaşık 300 kilometreye yakın borular döşendi içme suyu ve kanalizasyonla ilgili. Yine, aynı zamanda, planlananlar arasında bir şehir otogarı vardı, şu anda yapımı devam ediyor; ondan dolayı da teşekkür ediyoruz. Devamında, sebze hali, yeni bir belediye hizmet binası hayata geçti ve şehrin içerisindeki yollar komple bir şantiye hâline dönüşmüştü, şu anda asfalt kaplamaları yapılıyor; bu bakımdan biraz eksiklerimiz var. Bu konuda tabii ki her zaman olduğu gibi desteklerinizi bekliyoruz.

Bunun dışında, Sayın Bakanım, bir millet bahçesi yapıldı İğdır’ımıza, çok güzel bir millet bahçesi kazanıldı. 125 bin metrekare üzerindeki bir arsaya 1.800 metrekare inşaat alanına sahip ve 24 bin metrekare biyolojik üretim alanı olan çok büyük bir sosyal tesis, bir millet bahçesi ilimize yapılıyor; İğdırılı hemşehrilerimiz adına bu konuda da teşekkür etmek istiyorum.

Bunun dışında, Sayın Bakanım, şehrimizde bir otopark projesiyle ilgili bir şehir meydanı projemiz var biliyorsunuz, malumunuz; bununla ilgili de hızlı kamulaştırma yapıldı. Yalnız o meydan içerisinde 62 esnafımızın olduğu küçük dükkânlarımız var. Bu esnaflarımızın en büyük beklentileri mutlaka ve mutlaka bir yer tahsis edilip o dükkânları kamulaştırdıktan sonra kendilerine yapılması, kendileri de katkı sağlamaya hazırlar; o esnaflarımızın mağdur edilmemesi babında sizden özellikle ricamız.

Sayın Bakanım, tabii ki Iğdır dediğimiz zaman maalesef dünyadaki ülkeler arasında baktığımız zaman en yüksek hava kirliliği... Bu biraz da coğrafi konumundan kaynaklanıyor, kış aylarında havanın çok kirli olduğunu biliyoruz: Bu konuda doğal gazın yaygınlaştırılmasıyla birlikte bu problemimizin de düşürüleceği kanısındayım.

Onun dışında, hemen sınırimızın dibindeki, Ermenistan'daki Metzamor Nükleer Santrali 1980'lerin teknolojisine ait ve kapatılması gerekiyor, yaklaşık on yıl öncesinden kapatılması gereken bir santral maalesef çalışıyor. Bununla ilgili de girişimleriniz olduğunu biliyoruz. Bu konuda da Iğdırli hemşehrilerimizin önemli ölçüde beklentileri var, ayrıca bunu dile getirmek istiyorum.

Sayın Bakanım, ayrıca, ilçe belediyelerimize ve belde belediyelerimize yapmış olduğunuz destekleri biliyoruz, defaatle görüştük; onların da hem bu parke taşıyla ilgili, yol yapımlarıyla ilgili hem de bu konteynerlerle ilgili ufak tefek ihtiyaçları var; tabii ki bunları bizler de sizlere iletacağız, inşallah bu problemlerin de küçük problemlerin de çözüleceği inancındayım.

Ben ayrıca 2023 yılı Bakanlık bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum ülkemize. Hizmetlerinizden dolayı tekrardan teşekkür etmek istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, devam ediyoruz. Şimdi CHP'den Gürsel Erol, sonra HDP'den Hüseyin Kaçmaz'a söz vereceğim, daha sonra Türkiye İşçi Partisinden Ahmet Şık Bey'e, sonra CHP'den devam edeceğim.

Gürsel Bey, buyurun lütfen.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Bakanlığımızın değerli bürokratları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık bütçemizin hem Bakanlığımıza hem de ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Tabii biz 2020 yılında Elâzığ'da bir deprem yaşadık, o deprem süreciyle ilgili, yaşananlarla ilgili ben Komisyonu bilgilendirmek isterim, hem bakanlıkların başarılı yaptıkları işlerle ilgili hem kurumların başarılı işleriyle ilgili hem aksaklıklarla ilgili hem yetki kargaşasından dolayı neler yaşandığı konusunda Komisyonu bilgilendirmek isterim çünkü yaşanan mağduriyetler de var ama yapılan doğru işler de var.

Birincisi, deprem olduktan sonra devletimiz oradaydı; siyasi parti genel başkanlarımız, parti ayrımı yapmaksızın bütün partilerin belediye başkanları. Gerçekten herkesin, 85 milyon yurttaşımızın gönlü Elâzığ'da yaşanan depremle ilgili mağduriyete aktı ve kriz süreci son derece doğru yönetildi; krizde insanların beklentileri, talepleri yerine getirildi, çözüldü. Daha sonra hak sahipliğiyle ilgili, yapılan konutların alanlarıyla ilgili, metrekaireleriyle ilgili, köy evleriyle ilgili doğru işler de yapıldı, eksik kalan işler de oldu. Mesela, ben TOKİ'yle ilgili bir değerlendirme yapmak isterim. Elâzığ'da iki yıl içerisinde yaklaşık 25 bin konutun yapılıyor olması, ihalelerinin yapılması, teslim aşamasına gelmesi kurum adına bir başarıdır ama aynı şekilde, bunların dağıtımıyla ilgili, kura çekimiyle ilgili, metrekaresiyle ilgili, yapılan yerlerin yanlış tercihleriyle ilgili, köy evlerinin metrekaresiyle ilgili hak mağduriyetleri var mıdır? Vardır. Memnuniyetsizlikler var mıdır? Vardır.

Sayın Bakanım, biraz önce Antalya Demirciler Köyü'nü, köylerinde yapılan evleri seyrettik. Sayın Antalya Milletvekiline de asıl o görüntüleri gösterdiği için teşekkür ederim. Mesela, Elâzığ'daki köy evleri de keşke öyle olsaydı. Elâzığ'daki evler aslında konum olarak çok uygun değil. Mesela, Sivrice bölgesi için uygun ama Kovancılar, Karakoçan bölgeleri için uygun değil çünkü orada kar yağdığı zaman, 2,5-3 metre kar yağıyor, zaten ev karın altında kalıyor. Yani bunun gibi sorunlar var ve şunu da belirtmek isterim: En büyük sorunlardan biri de kura çekimleri. Kurayı kim çekiyor? Valilik

çektiriyor ama herkes sanıyor ki TOKİ çektiriyor. Kura çekimleriyle ilgili inanılmaz bir amatörlük var, oluştu. Mesela “3+1” ile “2+1” kuralına herkesi ortak, tabii tutuyorlar; nüfusa bakmaksızın, hanede kaç kişi yaşadığına bakmaksızın bir karı ve koca “3+1” kurayı çekiyor ama bir evde 5 nüfus varsa “2+1”i çekiyor. Aslında Emlak Konut bu konuda son derece profesyonel işler başarmış bir kurumunuz. Niye ön talep alarak ihtiyaca göre ve fiyata göre, insanların tercihlerine göre kura çekilmedi; anlamış değiliz.

Sayın Bakanım, bir de bunu birkaç defa gündeme getirdim, yazılı olarak şahsınıza sordum: Konut fiyatlarında haksızlık var. Niye? Yani şimdi, bir mağduriyet ne zaman gündeme gelmiştir? Hak sahipliği olduğu günden itibaren herkes, Anayasa’nın eşit yurttaşlık temelinde aynı koşullarda ve şartlarda aynı imkânlardan yararlanmak zorunda. Mesela, ilk hak sahibi olanlar, konutu teslim edilenler Cumhurbaşkanının indirimiyle 300 bin liraya yakın, 200 bin küsur liraya konut sahibi olurken şu anda alanlar Cumhurbaşkanının indirimiyle 600 bin liraya konut sahibi oluyorlar yani burada bir adaletsizlik ve bir haksızlık var; bunun düzeltilmesi lazım.

Diğer taraftan, ben bir konuya daha dikkat çekmek isterim. Sayın Bakanım, özellikle deprem bölgelerinde; İzmir gibi, İstanbul gibi, Malatya, Elâzığ gibi deprem bölgelerinde kentsel dönüşüm yetkisini kesinlikle belediyelere vermeniz lazım. Bakın, İzmir geçtiğimiz haftalarda da bir deprem sorunu yaşadı, yine bakanlarımız yerine gittiler, oranın yerel yöneticilerini yok sayarak incelemeler yaptılar ama bunlar doğru işler değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

GÜRSEL EROL (Elâzığ) – Yani bir bölgede eğer bir deprem varsa devlet de yerel yöneticiler de o ilin siyasetçileri de ortak sorumluluk duymalı, kentsel dönüşüm yetkisi kesinlikle yerel yönetimlere verilmeli diyorum.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Erol.

Sayın Hüseyin Kaçmaz, buyurun.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye, 2001-2020 yılları arasındaki bu dönemde -tek başına- yarım milyar ton asfalt serilip 1 milyar ton çimento dökülerek aslında Anadolu’nun şeklinin bozulduğu gerçekliğiyle karşı karşıya; tabii, yetmedi, dünyada yarım milyar ton kömür ithal edip çıkarılan kömürle beraber 1,8 milyar ton kömürü de yaktı, her yıl milyarlarca metreküp gazı ve milyonlarca varil petrolü de ithal ettik, bunları da tabii yaktık. Kuzey Ormanlarının, Atatürk Orman Çiftliğinin ve kent ekolojisi için kritik pek çok mekânın da ranta açıldığını görüyoruz yine bu yirmi yıllık AKP iktidarları döneminde. Böylece tabii, atmosfere 8,2 milyar ton sera gazının salındığı gerçekliği karşımıza çıkıyor. Bu, sadece atmosferdeki karbondioksit miktarını milyonda 1 parçacık artırmaya tek başına yetiyor yani dünyanın atmosferinin bozulmasına epeyce katkı sunmuş oluyorsunuz AKP iktidarı olarak.

Tabii, şimdi, sunumda da aslında yapılan birçok icraattan, iddiadan bahsedildi ancak bir harita paylaşmak istiyorum: Bu harita, yine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza bağlı Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğünün internet sitesinde yer almaktadır. Bu haritaya baktığımızda net bir tablo görüyoruz, burada çölleşme riski olan yerleri görüyoruz. Bakanlığımızın yine 17 Haziran Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü’ne ilişkin mesajına baktığımızda,

küresel ısınma, iklim değişikliği, çölleşme, arazi bozulumu, biyolojik çeşitlilik kaybı ve kuraklığın çağımızın en önemli sorunları arasında olduğunu anımsatmış, küresel arazi kaynakları üzerindeki baskının her zamankinden daha fazla olduğunu ve bu baskının artarak devam ettiğini, buna karşı mücadele edeceğinizi belirtmişsiniz. Ancak Sayın Bakan, soruyorum: Gerçekten öyle mi? Gerçekten bu dediklerinize karşı mücadele ediyor musunuz? Öyle olmadığını düşünüyoruz. Bunun gerekçesini de şu şekilde paylaşmak isterim yine haritalarla: Sayın Bakan, bu göstermiş olduğum görsel 2020 yılına ait, üst taraf da yemyeşil, görüyorsunuz; bu alt kısım da yine 2021 yılına ait yani yaklaşık bir yıllık arayla doğa talanını buradan görebiliyorsunuz. İki yıldır Şırnak halkı ve yine biz Şırnak'ın Milletvekilleri olarak, HDP Milletvekilleri olarak bu durumu sürekli gündeme getirmeye çalıştık. Tabii, Kastamonu'da ticari gerekçelerle bir doğa talanı söz konusu, bir ağaç kıyımı söz konusu ancak Şırnak'ta ve diğer bölgedeki kentlerde de bu sefer güvenlikçi bir politika anlayışı sebebiyle yine bir doğa talanı söz konusu. Her gün Şırnak'ta şu manzaralarla karşı karşıya kalabiliyorsunuz: Sadece son iki yılda Şırnak'ta 500 bin ton ağacın kesildiğine ilişkin veriler var, bilgiler var elimizde. Sadece araç başı olarak da hesapladığımızda, 25 ton üzerinden hesapladığımızda yaklaşık 20 bin tır ediyor, 20 bin aracın yan yana durduğunu ve o doğa talanının resmini siz hayal edin. Ve buradan da soruyoruz, iki yıldır soruyoruz "Bu ağaçlar nereye gidiyor?" diye ancak bir türlü cevabını bulamadık. Bir yanda "İklim değişikliğiyle mücadele ediyoruz." diyeceksiniz, çevreyi, doğayı, ekolojii korumadan dem vuracaksınız, sonrasında da -dediğimiz gibi- iki yıldır devam eden ağaç kesimlerine ilişkin tek bir söz kurmayacaksınız. Tabii, bu ekolojik yaşamın tahribatını hedefine alan bu toplu kıyım -ki daha önce de bunu defalarca dile getirdik- 90'lı yılların bir benzeri durumu da yine karşımıza çıkarıyor. Bu dönemde de bu toplu ağaç kıyımları, doğa talanı askerlerin gözetiminde, korumasında korucular eliyle yapılıyor ve bunda yine AKP iktidarına yakın ve yine yandaşlara bir sermaye aktarımı söz konusu olduğunu görebiliyoruz.

Tabii, Şırnak'ta yine TOKİ'lerle ilgili büyük bir sorun var. Evleri yıkılan yurttaşlara TOKİ konutlarının verileceği sözü verilmişti fakat TOKİ evlerinin dağıtımında AKP'li yöneticilerin ve akrabalarının kayırıldığı ve onlara iltimas geçildiği yönünde ciddi iddialar gündeme gelmiş, 2015 yılında ilan edilen sokağa çıkma yasaklarında evleri yıkılan ailelerden 1.200'üne arsa bedeli veya konut verilmemiş, bu aileler etap dışı bırakılmış ve bu sorun hâlâ yerli yerinde devam ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son yarım dakikanız.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) - Tamam Sayın Başkan.

Sayın Bakana bu görüntüler sonrasında da tekrar hatırlatmak istiyorum. Elimizde başka veriler de var Orman Genel Müdürlüğü'nün ve yine işlenmemiş odun üretiminin il düzeyinde dağılımına ilişkin ve yine endüstriyel odunun metreküp bazında gösterimine baktığımızda Kürt kentlerinden hiçbirinin verileri paylaşılmıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ne demek "Kürt kentleri" ya!

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) - Bunlar niye paylaşılmıyor? Paylaşılmayan kentler; Ağrı, Iğdır, Van, Muş, Hakkâri, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt. Yine, diğer yerde -dediğimiz gibi- işlenmemiş odun üretiminin il düzeyinde dağılımına da baktığımızda yine aynı kentlere ilişkin veriler paylaşılmıyor. Bu veriler niye paylaşılmıyor? Bu konuda bir cevap bekliyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Şırnak Milletvekili Hüseyin Kaçmaz'ın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine

ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, bu “Kürt şehirleri, Kürt kentleri” gibi kavramlarla ilgili defalarca açıklama yaptık, bir kez daha tekrar etmek istiyorum: Türkiye’de 81 ilimiz var, 81 il herkese ait; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkese ait. Belli bir ilin, belli bir etnik yapıyla nitelendirilmesi doğru bir yaklaşım değil. İstanbul’da da Kürt vatandaşlarımız var, Antalya’da da var, Diyarbakır’da da var, her tarafta yaşıyorlar. 81 il, Kürt’üyle, Türk’üyle, Laz’ıyla, Çerkez’iyle; Alevi’siyle, Sünni’siyle, Müslüman’ıyla, gayrimüslimiyle herkesindir dolayısıyla böyle ayrımlar, nitelendirmeler doğru değildir. Tekrar bunu kayıtlara geçirmiş olayım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a)Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b)Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c)Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç)İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, şimdi sözü Türkiye İşçi Partisinden Sayın Ahmet Şık Bey’e veriyorum.

Evet, buyurun lütfen.

AHMET ŞIK (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkan.

Herkese merhaba.

1999’da çok ağır bir yıkım yaşamıştık ülke olarak, o depremin üzerinden yirmi üç yıl geçti. Van, Elazığ, İzmir depremlerinin kaybına dönük hafızamız hâlâ taze. Ama gelinen süreçte özellikle 1999 depreminden sonra geçen yaklaşık yarım asra baktığımızda hiçbir ders alınmadığı da ortada. Çünkü hâlâ yurttaşları dünyadaki en güvensiz evlerde yaşamaya mecbur bırakan bir anlayış var. Ya müteahhitler için yurttaşlar evlerinden yaka paça sokağa atılıp “kentsel dönüşüm” adı altında sürgün ediyorlar ya da kâr edecek bir müteahhit yoksa da haracını ödeyip o evler başlarına yıkılsın diye bekleyen bir iktidar anlayışı var. Her felaketten sonra da ağız birliği edilerek aynı açıklama yapılıyor “Kader.” “Fıtrat.” Hâlbuki sizin sorumluluktan sıyrılmaya çalıştığınız bu açıklama yerine, her yıkımı önlem almayarak, denetleme işlerinizi yerine getirmeyerek, müteahhitlerden başkasını düşünmeyerek hazırlayanın kendiniz olduğunuzu düşünmeniz gerekiyordu. Örnek mi? Doğru düzgün yapı denetiminin olmadığı, her bir bölgesi deprem kuşağı olan ülkede “imar barışı” adı altında oy satın alınmaya çalışılıyor. 2018 seçimlerinde yapılanlar şimdi yine seçim konuşulan bugünlerde yeniden ortaya sürüldü. Mimarlar Odası bu konuyla ilgili açıklama yapmıştı daha önceki imar affıyla ilgili. Bugüne kadar afete maruz kalabilecek bölgelerde veya dere yataklarında olup olmadıklarına, içme suyu havzaları ve tarihi sit alanları üzerine inşa edilip edilmediklerine bakılmaksızın yaklaşık 3 milyon 120 bin kaçak ve imara aykırı yapı için 26 milyarın üzerinde yapı kayıt belge bedeli alınmış ve yurttaşlara riskli yapıları kullanma izni verilmiş. Yapı güvenliği olmayan; planlama, mimarlık ve mühendislik süreçlerinden geçmemiş, teknik olarak sağlık ve güvenlik koşulları belirsiz toplam 7 milyon 393 bin 413 bağımsız belge düzenlenmiş yani 26 milyarlık ölüm satılmış bu imar barışıyla. Bu tür imar afları açıkça kaçak,

mühendislik hizmeti alamamış ve almamış yapılarda yaşamaya, güvensiz ve plansız yapılaşmaya alıştırılan halkı kendisiyle baş başa bırakmak anlamına geliyor. İmar affıyla affedilen binaların deprem karşısında dayanıklılığı da mülk sahiplerinin beyanına bırakılıyor.

Hakikaten soruyorum: “Vatandaş ne yaparsa yapsın, başına ne gelirse gelsin kendi bileceği iş.” diyen bir devletle iktidar anlayışı olabilir mi? Bu insanların çocukları, komşuları, kendi canları kıymetli değil mi? Müteahhitlerin projelere aykırı yaptığı binaları imar affıyla affedip dairelerini rahatça satabilmeleri o dairede oturacak vatandaşın canından daha kıymetli bir uygulama mı? Bu ülkede yaşayanların güvenli çevrelerde yaşama hakkını fitrata, kadere bırakıp mı koruyacaksınız? Her şey fitrat, kader ise siz ne işe yararsınız?

“Kentsel dönüşüm” diye bir şey icat edildi, rantiyeye giren bir müteahhit bulunduğu anda yoksula yıkım ve sürgün getiriliyor ve böylelikle her projeyi “deprem önlemi” diye satıyorsunuz; birden güvenli çevre savunucusu olarak karşımıza çıkıyorsunuz. Kentin ve kentlerin çıkarlarını gözeten dönüşüm böyle olmaz. Bu yeni palazlanan, yandaş müteahhit usulü bir kentsel dönüşümdür, insan için değil, rant için yapılan bir dönüşümdür. Bu projelerin ardında yoksul halka konut edindirme ya da altyapı, ulaşım, kente yakın yaşam koşulları gibi standartların yükseltilmesi değil, sermaye için yeni yatırım ve kâr alanları yaratmak vardır. Bugün “kentsel dönüşüm” adı altında yapılan, yoksul vatandaş sokağa atmak, bir de üzerine çökülen arazide belirlediğiniz müteahhitlerden ev alsın diye ömür boyu borçlandırmaktan ibarettir; başka bir şey değil. Bazılarını da kendi mahallelerinden, evlerinden koparıp şehir dışına sürgün ettikten sonra “Siz tokken aç yatan komşunuz olmasın.” diye kendi yandaşınız müteahhitlerden satılan evler de kendi çevrenizden uzaklaştırmaktan ibarettir

Okmeydanı’nda, Fetihtepe’de, Fikirtepe’de, Tozkoparan’da, Kâğıthane’de, Çekmeköy’de ve Tokatköy’de yapılanlar da söylediğimizin kanıtıdır. “Yıkım çalışmaları başlayacak.” dediniz, mahalleliye “Evinizi terk edin.” diye tebligat gönderdiniz. Evlerinden çıkmayan halkın elektriğini, suyunu, doğal gazını kestirdiniz; bu da yetmedi, kapılarını kırıp yurttaşları gözaltına aldınız. Göstermelik ve hiçbir işe yaramayan kira yardımlarıyla tapusu olanları yirmi yıllığına borçlandıracak, her sene faiz koyduracak, olmayanı da gözünüzün önünden atacak bir rant alanını kentsel dönüşüm diye pazarlıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Bir taraftan “Deprem var.” diye yoksul vatandaş evinden atıp öte yandan kaçak binlerce binaya ölüm affı çıkarmak size yakışır, yaptınız. Sahi soruyorum: Siz, müteahhitlerden başkasını umursamaz mısınız?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisinden devam edeceğim.

İsmet Tokdemir Bey, buyurun.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri ve değerli bürokrat arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çevreyi ve şehirciliği korumakla, insan ve doğa yaşamını korumakla görevlidir fakat verilere baktığımızda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı özellikle AKP döneminde rantın merkezi hâline gelmiştir. Bırakın Bakanlığın korumasını; insanlar, köylüler, şehirde yaşayan insanlar yaşam alanlarını ve ormanlarını Bakanlıktan korumaya çalışıyorlar. Bakanlık bu konuda tercihini sermayeden, kârdan, ranttan ve inşaattan yana koymuş durumda çünkü imar planlarını da bu Bakanlık yapıyor; sadece imar rantında değil, milyarca liralık bütçesinde de görülüyor. Nasıl mı? Buna en güzel

örnek Sayıştay raporundan: 801 milyon TL kaynak Türkiye Çevre Ajansına aktarılıyor. Bu Ajansın harcama yetkisi ise Bakana verildi yani Ajansın yönetimi bütçeyi hazırlıyor ve Çevre Bakanına sunuyor. Peki, Bakan neye göre buna onay veriyor? Ayrıca, bu Ajansın denetimi Sayıştaydan kaçırılıyor. Daha neler, neler... Diğer yandan, bu kadar fakir fukara var, pazar ve markette alışverişini yapamayan aileler var. İktidar bunlar için kılını kıpırdatmıyor. 5’li çete ballı ihalelerle besleniyor, peşkeş çekilen koyularla büyüyor, silinen vergilerle kayırılıyor.

21/b pazarlık usulü ihale, doğal afet, salgın hastalık, acil durum, yapım tekniği özellik arz eden işler için kullanılması gerekirken bu yöntemle ihaleye sadece belli şirketler davet ediliyor, ihaleye de sadece bu şirketler girebiliyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ihale sistemi... Mobil test laboratuvarı cihaz alımı ihalesinin yaklaşık değerini belirlemek üzere teklif alan 3 firmayla ihaleye davet edilen 3 firma aynı. Sayıştay diyor ki: “İhalede gizlilik yok, eşit rekabet yok, saydamlık yok.”

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ülkenin her il ve ilçesinde millet bahçeleri... Vatandaşlar ekmek kuyruklarında beklerken millet bahçelerinin maliyeti katlanıyor. Sayın Cumhurbaşkanının “Gider yuvarlanırsınız.” dediği millet bahçeleri için sadece TOKİ’nin 2022 yılında harcadığı tutar 4 milyar TL’yi aştı. İktidarın seçim öncesi bir hamlesi olan sosyal konut projesiyle -dar gelirli vatandaşlar için hayata geçirilecek bir proje olarak lanse edilen- dar gelirli vatandaşların ekonomisinin oldukça kötü durumda olduğu ve enflasyon karşısında tasarruf yapmanın zorlaştığı bir dönemde peşinat bulabilmesi kolay değil. Diğer yandan, ailede tek kişi asgari ücretle çalışıyor, 5.500 lira alıyor; hem kira ödeyecek hem konut kredisi taksiti ödeyecek hem de evini geçindirecek. Bunun için, vatandaşımızın, dışını biraz sıkarak, eşinden dostundan biraz borç alarak, biraz ek mesai yaparak bu bedeli karşılayabilmesi mümkün değildir. İktidar da bunun farkında ve verecekleri makul cevaplar yok.

Sayın Bakan, 5 milyonun üstünde kişinin başvuruda bulunduğunu duyurmuştu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, son cümlelerinizi alalım lütfen.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Hatay ilimizde 3 ilçemizde TOKİ yapılmasıyla ilgili bir programın olmaması Hatay’da ilçeler arasında sıkıntı oluşturmuştur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aştınız, son cümlelerinizi alalım.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Suriye sınırındaki 1,5 milyon insanın yaşadığı Atme Kampı’nın foseptik ve atık kirli suları Reyhanlı’daki Kuşaklı köyünde dereye akmaktadır. Reyhanlı halkımızın sağlığı tehdit edilmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Mahir Polat, buyurun.

MAHİR POLAT (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, milletvekillerimiz; hepinizi selamlıyorum.

Sunumu büyük bir titizlikle izledim, teknik olarak mükemmel fakat geçtiğimiz dönemki eleştirilerimizden maalesef bir pay alınıp daha dikkatli, daha titiz davranılmamış. Geçtiğimiz yıllarda da hep söyledik; torba yasa gibi torba bir bakanlığa dönüştü, en sonunda iklim krizi eklenince tam bir torba bakanlığa dönüştü fakat sunumda sadece Bakanlığın bir yanını alıyoruz. Geçtiğimiz yıllarda yine seçim vaatleriyle millet bahçesini sunumlarda görürken bu sefer de sosyal konut projesinin önümüzdeki süreçte AK PARTİ’nin önemli bir seçim vaadini Bakanlık yine burada dillendirmiş ve önümüze koymuş oldu. Türkiye’nin 2022 İklim Şeffaflığı Raporu’na göre, hükümetler arası iklim değişikliği paneli Paris Anlaşması’nda yer alan 1,5 santigrat derece ısınma sınırını canlı tutmak için

2030 yılına kadar emisyonların yarıya indirilmesi gerektiği yönünde uyarılarına rağmen fosil yakıt üretiminin sübvansiyonlarının 2021'den şimdiye kadarki en yüksek seviyesinde olduğunu görüyoruz. 2021 başından 2022 ortasına kadar 2,9 gigavatlık ek yenilenebilir enerji üretimi onaylandı ancak rapora göre bu, Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyelinin çok altında kalıyor ve enerji ithalatını azaltmak için büyük bir fırsat kaçırılıyor. Rapora göre, Türkiye, önemli bir yenilenebilir enerji potansiyeline sahip olarak görülüyor ancak daha iddialı yenilenebilir enerji hedeflerine ve bu hedeflere ulaşmayı destekleyecek politikaları uygulamaya koyması gerekiyor. Bunun yerine yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji kaynaklarındaki payı 2023 hedefinin altına düşmüş durumda. Türkiye'nin kömür üretimini artırmak yerine yenilenebilir enerji yoluyla enerji bağımlılığını güvence altına alırsa yeni istihdam alanları da yaratılabileceği ve kısmi yüksek fosil yakıt fiyatlarından kaynaklı mevcut enflasyonu azaltabileceği öngörülüyor. Türkiye'nin karbon salınımını azaltacak ya da emisyonu düzelterek herhangi bir atılım yapmadığı gibi hâlâ fosil yakıtlara, kömüre yönelik finansal desteklerinin sürdürdüğünü gözlemlemekteyiz, bankaların bununla ilgili teşvikleri devam ediyor. Türkiye güneş enerjisine yatırımını maalesef yeteri kadar yapmıyor.

Sempatik birçok şey anlatmışsınız sunumda; bisiklet yolları gibi, birkaç yerde de TOGG araçlarıyla ilgili vurgu yapmışsınız. Tabii ki elektrikli araçlar önemli, çağın gerekleri bir şekilde, elektrikli araçları Türkiye'de kullanmak gerekiyor. Egzoz gazı emisyonlarından kaynaklı çevre kirliliklerini göz önüne alırsak ülkemizin özellikle elektrikli enerjiyle çalışan araçları teşvik etmek yerine bunlara yüzde 60'a varan oranlarda ÖTV'ler getirdiğini görüyoruz, bazı ülkeler bunları sıfırladı, hatta tüm vergileri de sıfırlarken, bizim iklim değişikliğiyle ilgili bir bakanlığımız olmuş olsaydı eğer karşımızda sadece inşaat düşünen bakanlık dışında, bunu Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığıyla müzakere eder, elektrikli araçları teşvik ederlerdi.

Geçtiğimiz dönemlerde millet bahçelerini bir seçim yatırımı olarak kullanmıştık; işte "kek yiyip yuvarlanma" adı altında. Yeşile karşı çıkmak mümkün değil, insanların dinlenebilecekleri yeşil alanların yaratılması elbette ki hükümetlerin görevleri arasında. Fakat bunların sadece iktidara, sadece saraya, sadece bakanlıklara yaranılmak anlamında birtakım yerel yöneticiler tarafından suistimal edildiğine çok ciddi bir şekilde tanıklık ediyoruz. Mesela, benim seçim bölgem İzmir'de, Bergama'da her taraf doğal bir park hâlindeyken "yeni bir millet bahçesi yapmak" adı altında kentin -sizin sunumunuzda da kent belleği ve kent kültürü vurgusu varken- göbeğindeki herkesin hatıralarının olduğu yerde yüzlerce esnaf mağdur edilerek yeni bir alan yaratılmaya çalışılıyor, bu, sadece parti genel merkezine ve genel başkanına yaranmak adı altında yapılıyor ve insanlar mağdur edildi. Bunlar da seçim yatırımı olarak düşünülüyor. Bundan sonraki noktalarda Bakanlık umarım, millet için çalışır, AK PARTİ'nin önemli seçim yatırımı bakanlığı olarak görülmez diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Geçtik sürenizi, son bir cümle alayım.

MAHİR POLAT (İzmir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun, teşekkür ediyorum.

Sayın Murat Bakan, buyurun lütfen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Bakan, değerli bürokrat arkadaşlarımız, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2023 bütçesi hayırlı olsun.

Şimdi, Sayın Bakanın sunumunu baştan sona dinledim, sunumda her şey var ama iklim kriziyle mücadeleyle ilgili bir şey yok. Şu an Şarm El-Şeyh'te, Mısır'da COP27 devam ediyor, herhâlde pazar günü siz gideceksiniz, biz de gideceğiz; şu an iklim başmüzakerecimiz de orada. Dünya iklim krizini

konusuyor, bununla mücadele için neler yapılacağını konuşuyor ama bütçeye bakıyoruz, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesine bakıyoruz, 29 milyarlık bütçe içinde aşağı yukarı 154 milyon lira bütçe ayırmışsınız. Avrupa Birliğinin bununla ilgili mücadelede ayırdığı bütçe ne kadar? Yani bizim pozisyonumuzu göstermek açısından söylüyorum: Avrupa Birliği 2023 yılı toplam AB bütçesinde 2,018 trilyon euronun neredeyse yarısını iklim kriziyle mücadele ve onunla bağlantılı işlerle ilgili harcıyor Sayın Bakan. Dolayısıyla bu, sunumun içinde son derece zayıf. Bakanlığın iklim kriziyle mücadelede koordinatör Bakanlık olmasına rağmen bu koordinasyonu yapmadığını görüyoruz. Orman Genel Müdürlüğünün, Tarım ve Orman Bakanlığının, Enerji Bakanlığının, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının, Ticaret Bakanlığının hepsinin koordinasyonunu sizin yapmanız lazım ama hepsi, tamamına yakını iklim kriziyle mücadeleden bihaber noktadalar. Niye söylüyorum bunu? Bizim yaşam alanı olarak yani karbon yutak alanı olarak gördüğümüz ormanlarımızı, sulak alanlarımızı Tarım ve Orman Bakanlığı öyle görmüyor. Önceki Bakan “Cari açığı orman ürünleriyle kapatacağız.” demişti ve gerçekten de 2020 yılının bütçesinde -2021 yılında saklamışlar, bulamadık onu- Orman Genel Müdürlüğünün 10 milyarlık bütçesinin 7 milyarı orman ürünlerinin satışından, 2 milyar 600 milyonu ormanların madenlere kiralanmasından, sadece 1 milyarı genel bütçeden alınmaktaydı. Sulak alanlarla ilgili durum yine aynı. Yani siz yetkili değilsiniz ama bu bakanlıkları koordine etmesi gereken sizsiniz.

Yine, yenilenebilir enerji politikaları noktasında dünya artık politika ajandasının en üstüne iklim politikalarını yerleştirdi. Dolayısıyla iklim politikalarına göre tüm politikalar, enerji politikaları şekilleniyor. Geçmişte enerji politikaları savaşlar çıkartırdı, hükümetler kurardı ama şimdi dünyada o paradigma değişti ama Türkiye’de değişmedi her şeye hâlâ Enerji Bakanlığı penceresinden bakılıyor.

İkinci nükleer santral Sinop’a, Sayın Cumhurbaşkanı açıkladı. Kömürlü termik santral planlanmaya devam ediliyor, kömürle ilgili bir azaltım yok. Glasgow’da geçen sene kömürden çıkış koalisyonu vardı Polonya gibi. Rusya-Ukrayna savaşını bir yana tutuyorum, orada bir enerji krizi yaşandı ama dünyanın yolu belli, kömürden çıkış. Bununla ilgili hiçbir şey yok. Siz Bakanlık olarak bu işi koordine edemiyorsunuz. Yani bir tarafından Sanayi ve Teknoloji çekiyor, bir tarafından Ticaret çekiyor.

Bakın, bu plastik atık ithalatıyla ilgili siz Bakanlık olarak daha duyarlısınız, bunu Komisyon çalışmalarından biliyoruz, aslında burada konuşan arkadaş bilmiyor; burada Sanayi Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ağızyla konuştu. Biz ülkemize plastik atık temiz atıksa ve Türkiye’nin içindeki atıkların tamamı geri dönüştürülüyorsa ithalata karşı değiliz, ham madde olarak kullanın ama Türkiye’ye kirli atık geliyor. Basel Sözleşmesi’ne göre geri dönüştürülmesi mümkün olmayan 141 konteyner atık yıllarca bizim limanlarımızda bekledi. Yunanistan’a, daha sonra oradan Vietnam’a gitti. Türkiye’de bu İnterpol’ün raporlarına geçmiş durumda. “Atık ithalatı aynı zamanda suç rotalarını belirliyor, mafya bu konuyla ilgili çalışıyor.” diye. Türkiye’yi ismiyle söylüyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alayım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Dolayısıyla söylenecek çok şey var ama neticede Bakanlık iklim kriziyle mücadelede yeterli değil.

Son olarak bir şey söyleyeyim: Bize sözünüz vardı, Çevre Komisyonunun tüm üyelerini kastediyorum, AK PART’li, MHP’li, HDP’li, CHP’li, İYİ Parti’li hepimiz geçen sene Glasgow’a size destek olmaya gittik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama bu sene...

Bir saniye Sayın Başkanım, bitiriyorum sözümü, cümlemin sonu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, bitirin, hızlı bitirin ama.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hızlı bitiriyorum.

Bu sene sadece belli sayıda milletvekili arkadaşımız gidiyor. Eğer mümkünse bu sayıyı artırın lütfen, biz de destek olalım, orada iklim kriziyle birlikte mücadele edelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Polat Şaroğlu'na söz vereceğim.

Polat Bey, buyurun lütfen.

POLAT ŞAROĞLU (Tunceli) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; değerli milletvekilleri ve kıymetli konuklar; yirmi yıllık AK PARTİ Hükûmeti süresince uygulanan ranta dayalı çevre politikaları ülkemiz doğası açısından kapkara bir tablo yaratmış ve bu durum doğal yaşam alanları üzerinde tafefisi güç sonuçlar doğurmuştur. Sınır tanımaz rant talan projelerinden biri olan 2010 yılından beri faaliyet yürüttüğü Erzincan da başta olmak üzere bölgeye resmen zehir saçan İliç'teki maden sahası hepimizin malumudur.

Değerli milletvekilleri, burada göz göre göre bir çevre katliamı yaşıyor. Bizler de “Türkiye Çernobili” olarak adlandırdığımız bu ölüm havuzunun yarattığı tahribatı kamuoyuna taşımak ve canları hiçe sayılan bölge insanının mağduriyetini dinlemek üzere parti heyetimiz olarak bölgeyi ziyarete gitmiştik. Altın madeni için oluşturulan bu gölette 38 öldürücü kimyasal madde depolanıyor, altın üretiminden sonra da elde edilen kimyasal buraya akıtılıyor. Oysa siyanür ve diğer kimyasalların yeryüzünden metreler altında depolanması gerekirken daha az masraflı olduğu için yaklaşık 200 futbol sahası -depolama- büyüklüğüne denk gelen bir gölet kurulmuş durumdadır. Burada bir denetim yok, bir inceleme yok. Ziyaret sırasında -atık su- havuzdaki asit boğazımızı, burnumuzu yakmış ve nefes almakta zorluk çekmiştik. Bu bölge göçmen kuşlarının göç alanlarıydı. Buraya gelen kuşların ölmüş bir sürü fotoğrafları çekilmişti, maalesef, onları gördük. Bölge halkı da “Bu bölgede kuşlar uçmuyor.” diyorlardı. Aynı zamanda Erzincan fay hattı üzerinde yer almasına rağmen bölge sahası içinde bu göletin yapılması, bu göletin her zaman çökme riskiyle karşı karşıya olması; bilim insanlarının, deprem uzmanlarının bu konuda uyarıları da vardır.

Değerli milletvekilleri, parti ve heyetimizin bölge ziyaretinden sonra haziran ayında altın madeninde yaşanan boru patlaması sonrası kimyasallar çevreye sızdı. Bakanlığın geçici kapama kararı ve para cezası adında Anagold Madencilik faaliyetleri kaldığı yerden devam etti. Kamuoyunun yaptığı açıklamada ise tesisin insan ve çevre sağlığı açısından iyileştirildiği öne sürüldü. Şimdi, ben burada sormak istiyorum: Sayın Bakanım, etrafa zehir saçan bu ölüm göletinde insan ve doğa yaşamını etkileyecek ne gibi iyileştirme yapıldı da firma faaliyetleri tekrar devam etti? Atık havuzundan sızan siyanürün Fırat Nehri ve baraja karıştığı iddia ediliyor; doğru mudur? Gerek bölge halkına gerekse canlı yaşamına büyük bir tehdit oluşturan maden sahasına kilit vurmaya düşünüyor musunuz? Söz konusu maden sahasının büyütüleceği iddiaları doğru mudur?

Ayrıca, Sayın Bakanım, geçen sene nisan ayında seçim bölgem Tunceli'ye yaptığımız ziyaret sırasında Munzur ve Pülümür Vadilerinin Tunceli'de can damarı olduğunu ve bu 2 vadinin kesinlikle korunacak alan ilan edileceğinin sözünü verdiniz. 2023 seçimine çok kısa bir süre kaldı, verdiğiniz sözün arkasında duracak mısınız? Munzur ve Pülümür Vadilerini koruma altına alacak mısınız?

Sayın Bakanım, 2020 Elazığ'da yaşanan depremde Mazgirt, Pertek, Çemişgezek ve merkez ilçemize bağlı köylerde ağır hasarlar oluştu. Kış aylarının ortasında acil bir şekilde evlerinden çıkarılan vatandaşlarımıza bir yıl içinde evlerini teslim edeceğiniz sözü verildi, birçoğunun ihalesi daha yapılmadı, ihalesi yapılanlar da hâlâ teslim edilemedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, son cümlelerinizi alalım.

POLAT ŞAROĞLU (Tunceli) – Üçüncü kış kapıda, konutlar ortada yok. Sayın Bakanım, yakın zamanda yeni bir sosyal konut projesini kamuoyuyla paylaştınız, 2019 yılında 100 bin sosyal konut projesinde, Tunceli’de 329 konut projesi yapılma sözü verildi, kuralar çekildi, hâlâ ortada ne konut var ne konut alanı var ne de ihalesi var; bu konuda ne diyeceksiniz?

Teşekkür ediyorum.

Bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şaroğlu, sağ olun.

Sayın Ulaş Karasu, buyurun.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Sayın Bakan, 2019 yılında 100 bin konut projesi açıklamıştınız, aradan geçen sürede TOKİ’nin hedefi vaat olarak kaldı. Bazı projeler temel atma işinden öteye geçmezken “yüzyılın konut projesi” olarak lanse ettiğiniz bu projeyi hangi kaynaklarla yapacaksınız şimdi; size sormak istiyorum. Dört yıldır derin bir kriz yaşayan inşaat sektöründen bahsediyoruz. Son on dokuz yılda ortalama 62 bin konut inşa eden TOKİ, iki yıllık süreçte yüz yirmi beşer bin konutu hangi kaynak ve iş gücüyle gerçekleştirecek? Müteahhitlerin şu anda içinde bulunduğu durumdan ne kadar haberdarsınız? Dört yıldır müteahhitler ciddi krizle uğraşırken, bu yıl içinde iki sefer fiyat farkı kararnamesi çıktığı hâlde müteahhitler teminat mektuplarını yakarken, birçok müteahhit işleri yarım bırakırken siz bu inşaatları hangi müteahhitlerle gerçekleştirmeyi düşünüyorsunuz?

Yeni açıklanan sosyal konut için “Kırk gün içinde temel attık.” dediniz. Bu süre zarfında, projeler nasıl hazırlandı; alanlar nasıl tahsis edildi; yükleniciler nasıl bulundu; hangi ihaleler gerçekleştirildi? Buraları da 21/b’yle mi gerçekleştirdiniz yine? Birim fiyatlar nasıl belirlendi? Ben bir inşaat mühendisi olarak bu kısa sürede bu kadar inşaatın ihalesini nasıl tamamladığınızı merak ediyorum.

Projeye göre ilk konutlar yirmi dört ay içinde teslim edilecek. Proje kademeli olarak 2028 yılında tamamlanacak. Bu takvim Türkiye genelinde yaşanan konut krizine nasıl çözüm olacaktır? Bakın, 500 bin konut büyük bir miktar olarak görülebilir ama size bir istatistik sunayım: Sadece 2021 yılında Türkiye’de evlenen çift sayısı 561 bin. Bu çiftlerin konut ihtiyacı var mı? Var. Birçoğu hayata yeni atılmış mı? Evet. Peki, bu kadar gencin konut ihtiyacını kim karşılayacak? Öğrenciyi, dar gelirliyi hesaba dahi katmadan böyle bir tablo ortaya çıkıyor.

Sayın Bakan, dar gelirli vatandaşların ev sahibi olması için onlara “İkinci işlerde çalışınlar.” tavsiyesinde bulundunuz. Size göre, dar gelirli vatandaşlar hangi işlerde çalışmalı? İstanbul gibi bir kentte yol süresiyle birlikte günde on iki-on üç saatini işte geçiren bir vatandaşımıza uygun hangi işler var sizce?

Sayın Bakan, arkanızda bürokratlarınız oturuyor, hepsi önemli görevlerde ve maaşları da görevlerine uygun belirleniyor. Sormak istiyorum: Sizce hangi bürokratımızın aldığı maaşla bugün Ankara’da orta sınıfın ikamet ettiği Çayyolu’nda, Ümitköy’de, Ayrancı’da sıfırdan bir daire alma şansı var; böyle bir imkânları mevcut mu? Bu ülkede “ev” dediğiniz, “konut” dediğiniz yapılar maalesef sadece zenginlerin alabildiği bir gayrimenkule dönüşmüştür. İktidarınızın ve Bakanlığımızın konut politikası orta sınıfı tüketmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı gibi değil de sadece TOKİ Genel Müdürüymüş gibi bir sunum yaptınız. Peki, Elâzığ depreminin ardından üç yıldır konteynerde yaşayan 84 yaşındaki Nebahat Şen’i gördüğünüzde iktidarın ve Bakanlığın afetle mücadelede, afet sonrası yeniden imar ve kentsel dönüşümde yeterli icraatı yaptığını düşünüyor musunuz?

Son olarak Sivas'a dair konuşmak istiyorum. 7 Ekim 2022 günü Sivas'a geldiğinizde şu açıklamayı yaptınız: "Leyleğin ömrü laklakla geçer. Ülkemizde muhalefet de böyle, ömürleri laklakla geçiyor." "Demokrasi bizim için amaç değil, araçtır." diyenlerin bakanlarının da böyle düşünmesi normaldir. Şimdi ben Sivas'ın tek muhalefet vekili olarak sormak istiyorum: On yıldır para toplayıp da bir türlü yapamadığınız Seyfebeli Sanayi Sitesi'nin akıbeti nedir? On iki yıl önce "Seyfebeli'ye taşıyacağız." dediğiniz ama ortada bıraktığınız eski sanayi sitesinin esnafının durumu perişan, ortada kaldılar. Bu esnafların mağduriyeti ne zaman giderilecek? 2020 yılında Sivas Tapu ve Kadastro Müdürlüğü, kendilerine tahsis edilen ve İl Özel İdaresiyle kullandıkları binadan tahliye ediliyor ve hazineye ait başka bir binaya geçiyor ancak bina depreme dayanıksız diye bir anda 21/b usulüyle ihale açılıyor. 3 firma davet ediliyor, 3'ü de birbirleriyle bağlantılı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aştınız, son cümlelerinizi alalım.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Tamamlıyorum efendim.

11 milyon 500 bin TL olarak çıkarılan maliyet için firmalara 18 milyon ödeme yapılıyor. Aradaki 6,5 milyon fark nereden oluşmuştur ve kimlere gitmiştir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok aştınız sürenizi.

Teşekkür ediyorum.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi İlhami Özcan Aygun'a söz veriyorum.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli vekiller; hava ve su kirliliğinin önlenmesi ve iklim değişikliğine etkin önlemlerin alınması konusunda Bakanlığınızın sınıfta kaldığını söyleyebilirim. Tekirdağ hava kirliliği açısından Türkiye'nin havası en kirli illerindedir. Mavi gözlü şehrimiz Tekirdağ, AK PARTİ iktidarınızda kara gözlü hâle geldi çünkü havası berbat, kentin kokusu fecaat. Bu tespitleri yapan ben değilim, siz Bakanlık olarak yaptınız, Ocak 2022 tarihinde "Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu" adlı bir rapor çıkardınız. Bu raporda aynen şöyle deniliyor: "Tekirdağ'da ısınma amaçlı kalitesiz yakıt kullanımı; Malkara, Süleymanpaşa, Hayrabolu ve Şarköy ilçelerinde linyit ocaklarının olması ve evsel ısınma ile sanayide yoğun olarak kömür kullanımı; Süleymanpaşa ilçesinin topografik yapısı ile meteorolojik koşulları ilde hava kirliliğine sebep olmaktadır." Bu rapora göre, Marmara Denizi'ne kıyısı olan iller arasında hava kirliliği açısından en kötü illere baktığımızda; Bursa, Çanakkale, Kocaeli ve Tekirdağ gelmektedir. Bu konuda Bakanlığınıza soru önergesi verdim ancak bu yanıt hemşehrilerimi de beni de tatmin etmedi. Yanıtınızda sadece, mevzuata aykırı tespit edilen kömürleri piyasadan toplatıp il dışına çıkardığını söylüyorsunuz. Sayın Bakan, sizden ricam, uygun olduğunuz tarihte gelin Tekirdağ'da beraber olalım; sabah veya akşam Süleymanpaşa sahilinde gezelim, bakalım hava kirliliğinden yürüyebilecek miyiz. Ondan sonra da yolumuzu diğer ilçelerimiz Çorlu'ya, Muratlı'ya ve Ergene'ye yöneltelim; orada da sabah ve akşam vatandaşlarımız camlarını açamıyorlar, gelin beraber onların evlerine misafir olalım, onların dertlerini beraber dinleyelim diyorum.

Size soruyorum Sayın Bakanım: Temiz hava eylem planlarını neden hazırlamıyorsunuz? Tekirdağ için hava kirliliğini önlemeye dönük neden hedef ve vizyon ortaya koymuyorsunuz?

Türkiye'nin şu anda kanayan bir yarası var; orman içlerinde, zeytinlik alanlarda, üretim yapılan alanlarda maden sahalarının genişletilmesine sebep olan izinleri veriyorsunuz, doğayı talan ediyorsunuz. Madenler için yeşil alanların, ormanların, meraların, insanların tarımsal üretim yaptığı

alanların heba edilmesine siz göz yumuyorsunuz. Sizin iktidarınız döneminde tüm madenler için ÇED olumlu raporları çıkıyor, “ÇED raporu olumlu” rekorları kırıyorsunuz. Vatandaşlarımız ağlıyor ama sanayiciler, madenciler ise kıkır kıkır gültüyorlar sayenizde.

Yine, Sayın Bakan, Tekirdağ'ın hava kirliliği kadar su kirliliği ve su kıtlığı da mevcut. Ben Müsilaj Komisyonundaydım, baktığımızda Ergene Havzası'ndaki yer altı sularının yüzde 85'inin tükendiği söylendi değerli hocalarımız tarafından ve önerileri de atık suların tekrar artırılarak sanayide kullanılmasıydı ama maalesef ortada bir şey yok. Sayın Cumhurbaşkanı ve dönemin Bakanı Eroğlu'nun da söylemiş olduğu bir cümle vardı: “Ya, Haliç'i biz temizledik, Ergene bizim için bebek oyuncuğu.” Tam on yıl oldu, hâlâ ortada bir şey yok.

Yine bakınız, Sayın Bakan, bir de “PAKOP” diyoruz, plastik sanayi; siz tarım arazilerini, sit alanlarını kalkıp plastik sanayiye açıyorsunuz, diyorsunuz ki “Biz plastikle mücadele edeceğiz.” ama Ergene Havzası'nda, su havzasında kıtlık olmasına rağmen birinci sınıf tarım arazilerine gidip plastik sanayi OSB kurduyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Bakan, ayrıca şunu da belirtmekte fayda görüyorum: Çorlu'da Nusratiye Mahallesi Çardaklı Çeşme Sokak'ta geçmişte askerî lojman olarak bulunan on dekarlık alan yıkıldı. Biz bu alanın okul veya park yapılmasını beklerken siz her zaman olduğu gibi -kupon arazilerde olduğu gibi- buradaki alanı ticari alan olarak açtınız. Bir an evvel bu yanlıştan dönün diyorum.

Yine bakınız, kentsel dönüşümde insanlarımızı mağdur etmeyecek sistemi neden kurmuyorsunuz? Tekirdağ'ımızın ve ülkemizin diğer kentlerinde depreme karşı şehirlerimizi güçlendirecek etkin önlemleri neden almıyorsunuz Sayın Bakan diyor, saygılar sunuyorum.

Hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi şöyle bir şey yapacağım: Önce Sibel Özdemir Hanım'a -çok kısa bir söz istemişti, iki dakika- bir söz vereceğim, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu'ya, daha sonra AK PARTİ'den Sayın Ziver Özdemir'e söz vereceğim, sonra da... Şöyle: Cumhuriyet Halk Partisinin söz hakkı doldu açıkçası, belirlediğimiz kural gereği söz hakkı kullanması gereken arkadaşlara söz verdik ama çok sayıda talep var. Başka bakanlıklara emsal olmamak kaydıyla -bu Bakanlığımız herkesi çok daha yakından ilgilendirdiği için- başka toplantılarımıza emsal olmaması kaydıyla, diğer partilerimizin de anlayışına sığınarak -çünkü onlar da eşitlik istiyorlar haklı olarak, eşit muamele istiyorlar; dolayısıyla onların da anlayışına sığınarak- üçer dakika 5 arkadaşımıza söz vereceğim sadece -başka da yapamam- kalanlara da soru-cevapta öncelik vererek bu konuşma taleplerini de ancak o şekilde karşılamış olacağım. Doğrusu bunu yapmak istemiyorum ama bir taraftan da arkadaşlarımız burada uzun süredir bekliyorlar, onları da hani kırmamak adına böyle bir ara çözüm geliştirmiş durumdayım.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sibel Hanım'a öncelikle söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Anlayışınız için teşekkür ederim Başkanım.

Evet, Sayın Bakan, çevre faslını Avrupa Birliği Uyum Kriterleri noktasında açmıştık ama ciddi eksiklikler var burada hâlâ. Özellikle Kanal İstanbul noktasında, çevresel ve sosyal maliyetleri noktasında ciddi, şeffaflıktan uzak eleştiriler yapılmakta; bunu tekrar bilginize sunuyorum.

Şimdi, siz sunumunuzda başka bir tablo çiziyorsunuz Sayın Bakan. İşte, özellikle de bu hafta sonu mesela biz Göktürk Mahallesi'nde, Kemerköy'deydik. Burada işte, Demirören Grubu, Ziraat Bankası, teminat, kredi ve sonunda bir doğa talanı var. Bununla ilgili ne düşünüyorsunuz? Oradaki vatandaşlarımız... İşte, rezerv alanı ilan edilmiş, bir betonlaşma, yürütmeyi durdurma kararı var ama neticede bir mağduriyet de var. Ne düşünüyorsunuz, oranın yapılaşmaya açılması ve bu ilişkinin arkasında ne var acaba?

Şimdi, yine aynı şekilde, İstanbul'da gerçekten, işte, Tokatköy, Tozkoparan, Okmeydanı... Burada sunumda başka bir tablo, başka bir fotoğraf ama onun arkasında vatandaşların bize ilettiği, bizim onları ziyaret ettiğimizde başka bir mağduriyet... İşte, tapularıyla ilgili, o kentsel dönüşümde yaşadıkları mağduriyetleri iletiyorlar. Ya, şimdi, biz milletvekili olarak doğru bilgiye ve doğru kaynağa sahip olmak zorundayız. Vatandaşlarımızın ortaya koyduğu tablo ile sizin ortaya koyduğunuz tablo arasında ciddi bir fark var. Ve Sayın Bakan, İstanbul'da TEM'in kenarında Başakşehir, Avcılar, işte, Arnavutköy ilçelerinin mahallelerinde çok ciddi imar sorunları var. Şimdi, siz bugün "bisiklet yolu" diyorsunuz, işte, "millet bahçeleri" diyorsunuz ama yani gelip oradaki tabloyu görmeniz lazım; okul yapılamıyor, "teneke okul" diye tabir ettikleri okullarda öğrenciler ders görüyor. Ya, bunları dikkate almanız gerekiyor ve imarla, iskânla ilgili bu sorunlarla gerçekten ciddi anlamda ilgilenmeniz gerekiyor. Ben sizi o mahallelere davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu.

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, çevre, iklim değişikliği politikaları, millet bahçesi, kentsel dönüşüm, afete duyarlı planlama, bu konularda önemli projeler uygulamaya koydunuz, koymaya da devam ediyorsunuz. Ayrıca sosyal konut anlamında cumhuriyet tarihimizin en büyük projesini devreye koydunuz. Bunlar için sizi kutluyorum, ekibinizle beraber tebrik ediyorum.

Ben bir hususu dikkatinize sunmak için söz aldım. 4706 sayılı Kanun'un uygulanması konusunda -özellikle İstanbul-Silivri-Çatalca bölgesini yakinen bildiğim için ifade etmek istiyorum- uygulamadan kaynaklı bazı sıkıntılar bize intikal ettirildi, müsaade ederseniz onları aktarmak istiyorum. Bunlardan bir tanesi tarım vasfını yitirmiş diye kapsama sokulmama, buradaki gerekçe de mesela bir yıl nadasa bırakılmış, yahut hayvancılık yapılıyor diye bir uygulama yapılmış ya da vatandaş bahçenin bir kısmını çevirmiş, işte, domuz girmesin diye veya zararlılar girmesin diye. "Bütün bunlardan dolayı bu vasfını yitirdi." diye olumsuz cevaplar gelmiş; bir tanesi bu. Bir başkası da; aynı durumda olduğu hâlde hatta bir kişiye ait olan arazilerin 1-2 tanesine olumlu, 1-2 tanesine olumsuz cevap gelmiş yani burada takdir komisyonları, bilirkişiler belirleme yaparken bir sıkıntı olduğu anlaşılıyor. Yani vatandaşımız da bu konuda çok ısrarlı. Acaba itiraz üzerine bunların yeniden değerlendirilmesi söz konusu olabilir mi? Şöyle bir sıkıntı var çünkü: Eğer yılbaşına kalırsa...

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatip konuşurken konuşmazsak seviniriz. Bir sükûneti sağlayalım, sonradan bürokrat arkadaşlarımızla konuşalım lütfen.

Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – ...bazı harç ve vergiler nedeniyle tekrar maliyet artışı da olacağı için bu meselenin...

(Uğultular)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, müsaade ederseniz bitireyim konuşmamı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir hatip konuşurken... Rica ediyorum, hem bürokratların hem Sayın Bakanımızın dinlemesi gerekiyor. Sonradan başka ortamlarda anlatalım dertlerimizi.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Bakan, bu mesele yıl sonuna, öbür yıla kalırsa, işte, harç, vergi vesaire gibi vatandaşımız maliyetin daha da artacağından endişeli. O sebeple bu yıl içerisinde bunların yeniden gözden geçirilmesi mümkün müdür? Bunu dikkatinize sunmak istedim.

Bir başka mesele de biliyorsunuz, “kırsal mahalle” kavramı getirerek köy tüzel kişiliğini yeniden kazandırmasak da o şartlarda kırsal mahallelerde yaşayan vatandaşlarımızın bazı haklardan yararlanmasını sağlayan bir yasa çıkardık. Ancak bunun uygulanabilmesi için belediye meclislerinin karar alması gerekiyor. Burada belediyelerin bundan imtina ettiklerini görüyoruz yer yer. E, buna gerekçe olarak da işte “Hizmet vereceğiz ama oradan bir gelirimiz olmayacak.” gibi şeylerle... Hâlbuki bunun hızlandırılması lazım. Yani vatandaşımızın hayrına, lehine olsun diye bu düzenleme yapıldı. O çerçevede, belediyelere bir uyarı, genelge olabilir mi? Bunu da dikkatlerinize sunmak istedim.

Bütçeniz hayırlı olsun bütün kurumlarımızla beraber. Tekrar tebrik ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aksu.

Şimdi Sayın Ziver Özdemir’e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Teşekkür ederim.

Kıymetli Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza özellikle Bakanlığa geldikten sonraki çözüm odaklı, pratik çözüm yollarıyla getirdiğimiz sorunlara hemen çözüm bulmasından dolayı kendisine teşekkür ediyorum öncelikli olarak.

Hasankeyf’te malumunuz İlisu Barajı’ndan dolayı yeni bir şehir, yeni bir ilçe kuruldu. Bu ilçede yapılan konutlardan kamu ofislerine kadar, bahçesinden parkından bütün her türlü sosyal donatısıyla, altyapısıyla beraber çok hızlı bir şekilde vatandaşımızın hizmetine koyduklarından ve o pratik çözüm yollarını bulduğu için de gene Batmanlı hemşehrilerim ve Hasankeyfli hemşehrilerim adına kendilerine teşekkür ediyoruz, tebrik ediyoruz.

Hasankeyf’te özellikle yeni bir şehir kuruldu ve bu şehirde tabii, ufak tefek eksikliklerimiz hâlen devam ediyor. Onlardan birini de Sayın Bakanımıza da bu vesileyle hatırlatmak isterim Hasankeyf’te bir millet bahçesi vardı. Bu, millet bahçesiyle ilgili bir de arkeopark yapılıyor, Şahap Vadisi proje aşamasında yapıldı. Bunlara da son süreçte bir omuz verilmesini, el verilmesini talep ediyoruz.

Batman ilimizde de İluh Deresi’nde 2006 yılında bir selden dolayı 11 vatandaşımız hayatını kaybetmişti. İlk defa Batman’ımızda da bu kentsel dönüşüm projesine verdiği destekten dolayı da özellikle teşekkür ediyorum ve bu kentsel dönüşümün ikinci etabı için de Sayın Bakanımızın gösterdiği hassasiyeti ve duyarlılığı, desteği de bekliyoruz.

Ayrıca Batman’ımızda tekrar, malumunuz Sayın Bakanım, Esentepe’imizde külliye çevresindeki bir millet bahçesi olarak da talebimiz vardı. Bu talebimizin de değerlendirilmesini istiyoruz.

Bugüne kadar özellikle Batman’ımızda 6.500 civarında konut yapıldı bugün de gene sosyal konut İlk Evim Projesi kapsamında 1.850 konutun kurası Batman’da çekildi, çok ciddi bir kalabalığın huzurunda, noter huzurunda kuralar çekildi ve milletimizin bu sevincine ortak olduk biz de. Sayın Cumhurbaşkanımıza ve kendilerine teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanımızı ve bürokratlarını her türlü getirdiğimiz soruna gösterdikleri duyarlılıklardan dolayı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Ziver Bey.

Şimdi, Sayın Cavit Arı’ya söz vereyim.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, Bakan yardımcısı arkadaşlarımız, bürokratlarımız ve sayın basın mensupları; ben de öncelikle hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Şimdi, yangın sürecine bu yıl farklı bir şekilde değinelim. Geçtiğimiz yıllarda da burada gerçekten detay şekilde değinmiştik ancak biraz önce konu gündeme gelince yangın süreciyle ilgili şunları söylemem gerekir: Bakın, yangının çıktığı gün yangına bütün kurumlar müdahale etmeye çalıştılar ancak o günkü Tarım Bakanının beyanını söylüyorum, yangının çıktığı gün Tarım Bakanı akşam saatlerinde “Çok şükür ki yangını kontrol altına aldık.” dedi. Yangın on iki gün sonra söndürüldü. Yani kontrol altına alınan yangın on iki gün sonra söndürüldü. Bu yangından sonra yaşanan mağduriyetle ilgili tespitler şöyleydi: 1.350 ev yandı, 750 ahır yandı, çok sayıda ahır, çok sayıda hayvan telef oldu. Tabii, bu arada kaybettiğimiz vatandaşlarımız da vardı. Şimdi, ben şunu sormak istiyorum: Tabii, orada yapılan evler var, devam ediyor bir kısmı da ancak bugüne kadar kaç ev yapıla geldi? Hâlihazırda belli mahallelerde daha temelin atılmadığını da biliyoruz. Bunun yanı sıra buradaki en büyük sorun vatandaşımız kaç para ödeyecek? Daha bugün de oldu, evi biten veya teslim aşamasına gelen evlerin kaç paraya vatandaşa... Yani o yüzde 50’sinin kaç para olduğu konusunda herhâlde bir netleşme yok; önemli konulardan bir tanesi de bu.

Yine, bir başka konu, bu süreçte şöyle bir sorun yaşandı: Evi yanan vatandaşlar eğer TOKİ üzerinden ev yapmayı kabul ederse -arazisinin miktarı çok önemli olmadan- inşaat yapıldı arsasına eğer uygunsa ancak 13-14 bin metrekairelik taşınmazı olup da “Evi ben kendim yapmak istiyorum.” diyen vatandaşa da izin verilmedi Sayın Bakan; bundan herhâlde haberiniz vardır. Kısa özet: Yapılan ve teslim edilme aşamasına gelen vatandaşların şu an kaç para ödeyeceğini bilmemesi bu süreçteki en büyük sorun olarak devam ediyor.

Şimdi, Sayın Bakan, Antalya’da 2016 yılından başlayarak devam eden Antalya bölgesinin ve belki de Türkiye’nin sayılı kentsel dönüşüm projelerinden biri yapılmakta. Şimdi, bu, Sur Yapı tarafından yürütülen süreçte ciddi sıkıntılar var Sayın Bakanım. Şimdi, geçtiğimiz yıllarda 4’üncü yıl kirasıyla ilgili bir sorun vardı, gündeme taşımıştık, 4’üncü yıl kirasıyla ilgili sorun çözülmüştü, ödendi, devlet tarafından Sur Yapı adına ödendi. Şimdi, inşaatla ilgili sorun şöyle devam etmekte: Bakın, Sur Yapı son dönemde kendine isabet edecek olan inşaatları yapmaya devam etmekte. Antalya Büyükşehir Belediyesi, bu sürecin müteahhit tarafından özellikle bitirilmesi noktasında sıkı takipçi ancak gerek pandemi nedeniyle bir yıl süreyle, işte, uzatmalar vesair en son -şöyle söyleyeyim-önümüzdeki yıl Haziran ayına kadar yeniden süreler verildi. Aksi hâlde yargıya taşınsa iş uzayacak, yıllar alacak, ihtilaflar hâline dönüşecek. Büyükşehir Belediyesi de elinden gelen gayreti göstererek bazen, işte, ödenmesi gereken kiralari ödeme yönüyle destekler vermekte, işte, inşaatın bitirilmesi

için gayret göstermekte. Ancak gelinen aşamada, Büyükşehir Belediyesi ne kadar bu konuda gayret gösterirse göstereceksiniz mutlaka Bakanlık olarak sizin müdahalenize ihtiyaç var Sayın Bakan. Bakın, orada, hâlihazırda şunu söyleyeyim: 1.100 TL kira ödenmekte; ilk kira ödemesi 600 TL'ydi, sonra 750 TL'ye çıktı, o tarihte bu dairelerin fiyatları örneğin 150-200 bin TL civarındaydı. Şimdi, 1.100 TL ödenmekte Sur Yapı tarafından, kaldı ki o da düzenli ödenmiyor ama inşaatın... Daha doğrusu Sur Yapı tarafından şu an satılan daire fiyatlarına baktığımızda en az 2-2,5 milyon TL rakamlarına ulaşmış durumda ama kira 1.100 TL. Yani bu kira yönüyle vatandaşımız ciddi mağduriyet yaşamakta. Şu an 3.259 daire yönünden kira ödenmesi gerekir. Dediğim gibi, bir taraftan düzensiz, geç ödemeler bir taraftan da 1.100 TL kira gerçekten vatandaşımızı ciddi mağdur etmekte. Hem kiranın iyileştirilmesi hem de düzenli kiranın ödenmesi ve özellikle de inşaatın bir an evvel bitirilmesi yönüyle Bakanlık olarak önemli bir müdahaleye ihtiyaç var. Sayın Bakan, bu konuda ne yapacaksınız... Antalya halkı bu konuda gerçekten -özellikle Kepez'de yaşayan vatandaşlarımız- rahatsız durumda.

Şimdi şunu söyleyeyim: Efendim, çevreyi koruduğunuzu -zaten Bakanlığın adı "Çevre Bakanlığı" olmakla beraber- çevreyi koruma gayreti içerisinde olduğunuzu defalarca söyleye geldiniz. Ancak benim buradan her seferinde söylediğim, sizin uygulamalarınızın tipik bir örneğini burada bir kez daha gündeme taşımak istiyorum. Şimdi, Antalya Korkuteli İlçesi Dereköy'de 5 bin dönümlük bir alanda linyit kömürü ocağı açmak için bir girişim var Sayın Bakan. Vatandaş, köylü orada ciddi şekilde mücadele etmekte çünkü bu alan, birinci sınıf tarım alanı, üstelik mutlak sulu tarım alanı, dikili tarım alanı ve yine, arkeolojik açıdan milattan sonra 3'üncü yüzyıla ait tarihi eserlerin bulunduğu bir alan, Korkuteli içme ve sulama, su kaynaklarının bulunduğu bir alan, yine hayvancılığın yapıldığı bir alan.

Şimdi, bununla ilgili Antalya İdare Mahkemesine köylülerimiz tarafından dava açıldı. Neden açıldı? Bakanlığınız tarafından bu kadar hassas bir bölgeye -inanın, ÇED raporu bile gerek görmediniz- "ÇED Gerekli Değildir" kararı verildi. Bu "ÇED Gerekli Değildir" kararına istinaden açılan bir dava sürecinde mahkeme yürütmeyi durdurma kararı vermişti ve üstelik de bu "ÇED Gerekli Değildir" kararını iptal etti. Ancak Danıştay bu kararı bozdu eksik incelemeye dayalı yani sözde vatandaşın lehineymiş gibi yapıp bu kararı bozdu. Şu an yürütmeyi durdurma da bu nedenle kaldırıldı, şimdi şirket orada daha yargılama süreci devam ederken ve ortada bir ÇED raporu dahi yokken -bakın, çevreyi gerçekten mahvedecek olan bu süreç nedeniyle- tarafınızdan yani Bakanlığınız tarafından "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmiş olması nedeniyle şu an vatandaşımız mağduriyet yaşayacak. İşte sizin çevreye, tarım topraklarına bakış açınızın tipik bir yansıması. Siz nasıl çevreye, tarım topraklarına sahip çıkıyorsunuz Sayın Bakan? Yani bunu Tarım Bakanına söylüyorum, tarım il müdürü gidip imza attı bu işlere; size söylüyoruz, ÇED raporuna bile gerek görmediniz, "ÇED Gerekli Değildir" raporuyla şu an orada madenciye hizmet eden, çevrenin gerçekten katledilmesine yol açan bir süreç içerisindeyiz Sayın Bakan.

Şimdi, geçtiğimiz yıl, 2022 yılı içerisinde 5.542 taşınmazın satılacağına dair rakamlar vardı. Şimdi, memleketimizin toprakları Bakanlığımıza bağlı birimler tarafından her gün satılmakta, her gün TOKİ ilanlarını görüyoruz. Bu satışlardan elde edilen parayla da işte, sosyal konutlar ve sosyal konutlarla ilgili diğer donatı alanlarının yapıldığına dair de soru önergeye karşı verdiğimiz bir cevap var. Üstelik şimdi yeni bir sürece girildi, sosyal konutlar ve arsaların satılması. Yani sonuçta, bu arsa satılmalarının nereden sağlanacağını da çok merak ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum.

Bu arsalar nerede üretildi, hangi arsalar satılacak? Yani bir taraftan, TOKİ üzerinden sadece bu yıl 5.542 taşınmaz... 2023'teki sayınız kaç olacak, satılmadık neresi kalacak Sayın Bakan?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Tülay Kaynarca, AK PARTİ Grubundan.

Buyurun lütfen.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli hazırun, ben de seçim bölgem Çatalca, Silivri'yle ilgili -az önce hem soru hem görüşler vardı- hem bilgi vermek hem de Saygıdeğer Bakanımıza teşekkürlerimi sunmak için söz aldım.

Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Öncelikle, o bölgede imar sorunu, evet, vardı ama on yıllık, elli yıllık değil, tam yüz kırk yıllık kangrenleşmiş bir problem vardı, Çatalca ve Silivri'nin 8 köyünde imar problemi. Önce, bu 4 ayrı başlıktaki problemlerin her biri peyderpey çözüme kavuştu; çok kısa başlıklarla söyleyeceğim. Köy içi alanlarda hiç tapu yokken bizim dönemimizde köy içinde bu tapu problemi sonuna kadar çözüldü ama bazen imar planlarında gözükken donatı alanı ya da yeşil alan gibi farklı alanlar da -ama üzerinde, köy içinde evler var- Saygıdeğer Bakanımızın gayretleri ve belediye başkanlarımızın da o konudaki emeğiyle birlikte rezerv alan ilan edilerek bu problem çözüldü; bu bir.

İkincisi, 2B. Bahsedilen alan, orman, ORKÖY'lerin olduğu bir alan. Dolayısıyla, 2B yasal düzenlemesi sayesinde de İstanbul'da orman köylümüzün her bir yerini en uygun fiyatlarla satın aldı. Yüzde 98 çok ciddi bir orandır ve başvuruyu kaçırmış olanlar da yeniden başvuru hakkını yeni çıkardığımız yasal düzenlemeyle sağladı. Dolayısıyla 2B'yle imar sıkıntısı olan o bölgeler de tapularına kavuştu. Üçüncüsü, bu da kırk yıllık, diğerleri yüz kırk yıllık bir problem, hiç tapusu olmayan alanlardı. Bir de kırk elli yıllık, 88-89'lu yıllarda ANAP döneminde alınan ama CHP'li bir vekilimizin “İz bedel konmadı.” diyerek Anayasa Mahkemesine başvurduğu için tapusu iptal edilen köylülerimiz vardı. 2B Yasası içerisine koyduğumuz bir maddede tapusu iptal edilen köylü vatandaşlarımız da bunu almayı başardı yani o 3'üncü imar krizi problemi de yüzde 99 oranında çözüldü.

Peki, şimdi, tarım arazisi gözükün, hazineye ait olan ve tarım vasfını kullanmaya devam etmek şartıyla köylümüze, vatandaşımıza satılacak yerler var. Şu anda da bununla ilgili işlemler, başvurular, bedel tespitlerinin yapıldığı süreç var. Ben bütün bu süreç içerisinde Çatalca ve Silivrimizdeki, benim seçim bölgemdeki vatandaşımızın tüm talepleri karşısındaki duyarlılığı, haklı beklentileri karşısında gösterdikleri hassasiyet için değerli Murat Kurum Bakanım, değerli bakan yardımcılarımıza çok çok şükranlarımı sunuyorum. Bu, bölgemle ilgiliydi.

Ülkemle ilgili söylemek istediğim de şu: Birçok proje yapıldı; TOKİ bünyesinde olsun, diğer çalışmalarda ama son dönemde İlk Evim İlk İşyerim Projesi ve kampanyası çok ciddi teveccüh gördü. Gençlerimiz, engellilerimiz, yaşlılarımız, vatandaşımız, milyonlarca talep. Aslında bu talebin şöyle de bir anlamı var: “Güveniyoruz.” diyor değerli vatandaşlarımız, “Güven duyuyoruz, Çevre Bakanlığımıza, saygıdeğer Cumhurbaşkanımızın liderliğinde bugüne kadar yapılanlara ve yapılacak olan projelere ve hayallere.” Bu da beni çok heyecanlandırıyor ve milletimiz adına çok çok mutlu olduğumuzu ifade etmek istiyorum ve şu anda da işte dün itibarıyla 12 ilde noter huzurunda kuralar çekildi, onun adaletini hissetti vatandaşımız ve inşallah 2023 Marta kadar her biri bitmiş olacak. Bu kıymetli proje için de emekleri dolayısıyla ben inanıyorum ki tüm Bakanlığımızın kadrolarıyla, tüm ekibiyle birlikte inanılmaz bir emek var çünkü binlerce konuttan, binlerce iş yerinden ve milyonlarca başvurunun olduğu hayal ve heyecan uyandıran bir projeden bahsediyoruz.

Bu anlamda da Saygıdeğer Bakanımıza şükranlarımı iletiyor, Türkiye yüzüylünde geleceğin şehirleri, marka şehirleri yolculuğunda da başarılar diliyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum Tülay Hanım.

Şimdi, Sayın Kamil Okyay Sındır'a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesini görüyorsunuz. Sayın Bakanım, Bakanlığımızın çok değerli bürokratları hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Peşinen, bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum çünkü sizin bütçeniz bizim geleceğimiz, hepimizin geleceği adına çok önemli.

Şimdi, Sayın Bakanım, bütçenize baktığımda, tabii, geçmiş yıllarda da genelde merkezî yönetim bütçesiyle kafa kafaya giden, kimi zaman önde, kimi zaman oransal olarak biraz daha fazla olan; örneğin 2022'de 1,5 misli fazla bir oranda artış olan bir bütçeniz var ama 2023 yılı bütçesi, merkezi yönetim bütçesinin çok üzerinde. Burada dikkatimi çeken cari transferler ve sermaye transferlerinde yaklaşık 15 milyarın üzerinde artı bir bütçe ödeneği var. Bunların ne olduğunu ben bulamadım ama açıklarsanız memnun olurum çünkü gerçekten önemli bir bütçe. Program bütçesine de baktığımda, programlar itibarıyla bunların yoksullukla mücadelede sosyal yardımlaşma için 10 milyar olduğunu görüyorum. Şehircilik ve risk odaklı bütünlük afet yönetimi için 5,6 milyar görüyorum. Tahminen bunlardan kaynaklanıyor. Bir açıklama gelirse sevinirim.

Sayın Bakanım, tabii, su kaynaklarımız, yer altı sularımız, toprağımız, havamız sürekli kirleniyor. Bu bizde değil dünyanın her yerinde. Yapılan bilimsel araştırmalar, ülkemizde de ilgili kamu kuruluşları değerlendirmeleri, işte TÜİK ve buna bağlı istatistikler bu gerçekleri önümüze koyuyor. Ve bu gerçekler içerisinde baktığımızda, gerçekten yüzey sularımızın neredeyse yüzde 80'e varan oranda kirlendiğini görebiliyoruz, hatta sağlıklı içme suyu bile arar olduğumuzu söyleyebilirim. Tabii ki bunların yanında orman alanlarımızın, tarım alanlarımızın, meralarımızın, doğal karakteri korunması gereken alanların çeşitli yasal düzenlemelerle özellikle son iktidar döneminizde madencilik, sanayi, enerji, turizm tesisleri, konut ve çeşitli faaliyetlere açılarak gittikçe yok olmaya yüz tuttuğunu da görüyoruz, bunu da özellikle altını çizerek vurgulamak istedim.

Sayın Bakan, tabii ben yine bütçenizin öncesinde performansla ilgili birtakım hedefler ortaya koymuşsunuz, bunları da şöyle bir incelediğimde bir iki konuda dikkatinizi çekmek istiyorum. Ki, mesela siz bize bir kitap verdiniz, bir kitapçık millet bahçeleriyle ilgili ve bayağı da kapsamlı, bayağı da masraf etmişsiniz; millet bahçelerini tanıtan. Tabii, bunun tanıtılmaya da ihtiyacı yok, millet bahçesine gidersiniz oranın doğal ortamını yaşarsınız ama olsun, hadi bunun tanıtımına da bir ihtiyaç duydunuz. Ama bakıyorum, 2023 yılında 81 milyon metrekaare millet bahçesi öngörünüz var, 2024 ve 2025 sıfır yani 2023'te son buluyor herhâlde millet bahçesi projeniz çünkü alt program performans göstergelerinde, alt program hedefinizde 2024, 2025 için sıfır metrekaare millet bahçesi öngörmüşsünüz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Hükümet değiller 2024'te.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Efendim?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Hükümet değiller 2024'te.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Herhâlde hükümet olmadıklarını, olamayacaklarını düşünüyorlar, o da bir espri olsun.

Hazırlanan kırsal konut projeleri sayısı yine aynı şekilde, hani kırsal konut projeleri az önce ekrana da geldi, işte köy konutları falan 2023'te 490 proje öngörüyorsunuz var ama 2024, 2025'te sıfır yani bu yıllara yönelik bu konuda herhangi bir gelecek öngörüyorsunuz, hedefiniz yok anlaşılır. O da seçim bitiyor, seçimden sonra da gerek yok bunlara mı diye düşünüyorsunuz, o da sorulması gereken bir soru olarak önümüzde.

Çölleşme ve erozyonla mücadele bağlamında ne yapıldı, ne yapılacak, bunu sormak istiyorum. 59 milyon 320 bin lira bütçeniz var, bunun da 31,6 milyon lirası personel gideri.

Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Programı'nda ne yapıyorsunuz? 366,8 milyon lira bütçeniz var, bunun yaklaşık 213 milyon lirasının personel gideri olduğunu söyleyebilirim.

Sayın Bakanım, bakan ÇED'le ilgili, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nin uygulanmasına dair...

Eğer dinlerseniz memnun olurum çünkü önemli bir konuya... Sayın Başkan, yani siz de farkında değilsiniz, Sayın Bakanın dikkatini çekmek istiyorum hani...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Bakan, dinleyebilirlerse memnun olurum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dinliyor Sayın Bakan gördüğüm kadarıyla.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, teşekkür ederim.

Bakın, 2002'den bugüne verilen ÇED olumlu karar sayısı Türkiye'de 3.117, İzmir'de 145. Hadi ben Türkiye'yi sayayım, "ÇED Gerekli Değildir." karar sayısı 28.944 tane "ÇED Gerekli Değildir." demişsiniz, 3.117 tane ÇED olumlu kararı vermişsiniz. Kaç tane olumsuz karar vermişsiniz biliyor musunuz? 1/1/2002'den yani sizin iktidar döneminizde toplam 24 ÇED olumsuz kararı. Yani 30 binin üzerinde başvurudan bahsedebiliriz. ÇED gerekli kararı da 729. Bir de bu İnceleme Denetleme ve Değerlendirme Komisyonuna giden 3.982 var, halkın katılım toplantısı 4.686. Nihai karar ve bu İnceleme Değerlendirme Komisyonu yönetmelikten gelen de bir tabir olsa gerek bu ama bu kabul edilebilir bir şey değil. İşte diyor ki: Nokta, nokta, nokta tesisi projesiyle ilgili olarak hazırlanan ÇED raporu İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenerek son şekli verilmiş olup..." Yani İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunun görevi ÇED raporuna son şeklini verip onun önünü açmak mıdır, bu da ayrı bir soru işareti.

Buradan sizin dikkatinizi şu konuya çekmek istiyorum Sayın Bakan: Bu 2009/7 sayılı biliyorsunuz bir Genelge var. Bu Genelge uyarınca şöyle bir ifade var: "ÇED raporu alınamamış olsa bile, bir mahkeme kararıyla iptal edilmiş olsa bile eksiklikler yeniden değerlendirilerek İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilir ve gerekli ÇED yine verilebilir." gibi bir noktada. 2009 yılından beri uygulanan bir Genelge. Yani hangi yasaya... Mahkemeyi arkadan dolanmak, mahkemeleri yok saymak "Mahkeme kararlarını acaba nasıl aşabiliriz?"in bir Genelgesi ve bunu hâlâ uyguluyorsunuz. Siz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanısınız ve çevreyle ilgili bir sorunu ortaya koyan bir raporun nasıl aşılabilmesi gerektiğine yönelik bir uygulama içerisindeyiz.

Sayın Bakan, ayrıca, bakan, İzmir'de Aliğa'da ağır sanayi kirliliği artarak devam ediyor. Bakın, 1960 yılına kadar "tarım" olarak tanımlanan bölge ağır sanayi bölgesi ilan edildi. Aliğa'da ağır sanayi, petrokimya, hurda, demir çelik, haddehaneler, petrol rafinerisi, doğal gaz çevirim santrali, gübre fabrikası, gemi söküm tesisleri, kömür depolama alanları, hurda depolama alanları, çok geniş çürük yığınları, yüksek yoğunlukta taşımacılık, kara yolu, demir yolu trafiği ve daha nice kirlenici tesis ve ne yazık ki bölgede havanın, suyun, toprağın kirlenmesine ve canlı yaşamın olumsuz etkilenmesine neden oluyor. Böylesi çevresel kirlilik yükü olan bölgede yük kapasitesi dolmasına rağmen hâlen daha

yükleniyorsunuz. Son olarak, Aliğa'ya yapılmak istenen Batı Ege ve Güney Marmara Endüstriyel Atık, Cüruf Bertaraf Tesisi için ÇED olumlu kararı verildi ve bölge halkı bunu istemiyor. İzmir, Manisa, Aydın, Denizli, Çanakkale, Balıkesir, Bursa illerinden Ege ve Marmara Bölgeleri'ndeki bu 7 kentte bulunan metal fabrikalarından çıkan atıklar, cüruf, toplamda 3 milyon 138 bin 573 ton atık Aliğa'da birikecek, 7 kentin cürufu burada birikecek ve İzmir'de her geçen gün birikecek. Daha önce Almanlarla ortak Ege Üniversitesinin yaptığı bir araştırmada Aliğa'daki bir partikül maddenin İzmir Çatalkaya'da görüldüğüne dair bilimsel tespitler olduğu hâlde Aliğa'da böylesi bir cüruf tesisine izin veriyorsunuz.

Sorularımı daha sonra iletirim. Son olarak şunu da sormak istiyorum: İzmir'de geçen gün geldiniz Sayın Bakan, bir toplantı yaptınız, toplantıda AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı vardı, toplantıda Sayın İzmir Valimiz vardı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz aşmıştır, toparlarsanız bir cümleyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum, şu cümleyi toparlayayım.

Toplantınızda bürokratlar vardı, AFAD vardı vesaire, bir kişi yoktu Sayın Bakan, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı ve kendisinin olmamasının nedeni de davete icabet etmediği için değil, davet edilmediği için orada değildi. AK PARTİ İl Başkanı bu konuda “Ne var canım, gelseydi, toplantı herkese açık.” Bu kabul edilebilir bir devlet bürokrasisi değildir. Çok rica ediyorum, çalışmalarınızı siyasetüstü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika aştınız sürenizi, çok sayıda konuşmacımız var, rica ediyorum, son bir cümle söyleyecekseniz buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Cümlemi bitirmeme izin vermediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikayı aştınız Kamil Bey.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum, cümlemin noktasını koyayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, siz bir dakikayı aştınız. Lütfen, rica ediyorum... Suçlu ben çıktım burada.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çalışmalarınızı rica ediyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, çok sayıda arkadaşımız söz bekliyor. Bir cümleyle “Hayırlı olsun.” deyin, bitirin.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onu diyeceğim Sayın Başkanım. Yani siz her seferinde sadece bana yapıyorsunuz bunu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çünkü siz sadece bu kadar aşıyorsunuz o yüzden, kusura bakmayın.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani ben anlamıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkası yapsa, başkasına da aynısını söylerim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Yani söylediklerimden çok mu rahatsız oluyorsunuz yoksa, anlamıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Vallahi buna gülüyorum sadece, gülüyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben çalışmalarınızın siyasi değil, bir devlet bürokrasisi adabında olmasını özellikle diliyorum.

Hayırlı olsun diyorum bütçeniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika kırk dört, kırk beş saniye oldu değerli arkadaşlar.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bu kadar itiraz etmeseydiniz, bu bir dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hiç alakası yok, en fazla on saniyedir benim sözlerim, en fazla.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) - Hayır, bu tartışma olmasaydı, bu kadar olmayacaktı Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kusura bakmayın, benim sizin sözlerinizle ilgili hiçbir rahatsızlığım yok. Sadece şu konuda hassasiyet gösteriyorum: Daha fazla arkadaşımız söz alsın diye herkesi vakte uymaya davet ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Hayır, başkasının...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama siz geçmişe dönük bakın, sürekli bir şekilde fazla söz kullanıyorsunuz. Bu sizin takdirinizde, yapmazsanız bence daha doğru olur.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Eğer müdahil olmasaydınız en fazla bir dakikalık bir fazla süre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olmaz, buna ben müsaade etmiyorum, Başkan olarak uygun görmüyorum. 60 kişi bir dakika kullanınca bir saat oluyor. Doğru değil, doğru bulmuyorum. Benim uygulamam bu şekilde.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Yüzde 10 toleranstan bahsediyorum Sayın Başkan, yüzde 10 toleranstan bahsediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, öyle bir tolerans yok, uygularsınız, uygulamazsınız. Benim böyle bir toleransım yok.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Hiç konuşmayalım isterseniz daha iyi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hiç öyle bir şey söylemiyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – O zaman on dakika tasarruf etmiş olursunuz Sayın Başkan. Hatta on değil, yüzde 10'la birlikte on bir dakika tasarruf etmiş olursunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar... Doğru mu bu sözleriniz şimdi? Sadece vakti zamanında bitirin dediğim için böyle bir sonucunu nasıl çıkardınız Kamil Bey ya?

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Ama siz... Cümlemin, sözümün sonuna geldiğimi bildiğiniz hâlde araya giriyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aşmıştınız; aştığınızı birkaç cümleyle toparlamanızı söyledim. Buna rağmen ısrarla konuşmaya devam ettiniz, ben de uyardım, yaptığım bu. Lütfen... “Hem suçlu hem güçlü” denir buna.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, beş dakika bir arkadaşla söz verebilirim, ardından bir ara vereceğim.

Yemek yemek isteyenler için aşağıda hazırlığımız vardır, ayrıca dürüm yaptırılmış, dürüm de dağıtılacak.

Son bir kişiye bir beş dakika son söz verip araya gideceğim.

Mustafa Açıkgöz Bey'e söz veriyorum, sonra ara vereceğiz, devam edeceğiz tabii ki.

MUSTAFA AÇIKGÖZ (Nevşehir) – Sayın Bakanım, Komisyon Başkanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım ve bürokratlarımız; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçemiz hayırlara vesile olsun inşallah Sayın Bakanım, vatanımıza, milletimize, ülkemize.

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Bakanlığımız uhdesinde yapılan TOKİ sosyal konutlar, millet bahçeleri, kentsel dönüşümler gibi birçok güzel işler için Sayın Bakanım, milletimiz adına teşekkür ediyorum sizlere. Türkiye yüzyılında Bakanlık olarak katkınızın ne kadar önemli olduğunu biliyoruz ve bunu başaracak da bilgi, birikime sahip olduğunuza da inanıyoruz Sayın Bakanım.

Tabii, yerelde Sayın Bakanım, ihalesi yapılmış olan millet bahçesi için -yakında yapıldı- tarihî Kurşunlu Cami'mizin çevresel, kentsel dönüşümü için, TOKİ'ler için ve birçok güzel iş için çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım ama Sayın Bakanım, bizim için en kıymetlisi bunlardan dünyanın en güzel yeri olan Kapadokya'mızdaki tarihî ve ören yerlerindeki karşılama yerlerinin, o gerçekten Kapadokya'ya yakışmayan yerlerin Bakanlığınızın uhdesinde doğasına uygun yapılması. Üç Güzeller'de, Devrent'te, Cevizlibağ'da, Ürgüp'te, Göreme'deki seyir tepesindeki o karşılama yerleri bizi çok mutlu etti. Onun için de şehrim adına çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Bir de şehirlerimizin tüm problemlerine ortak olup, çözüm ürettiğiniz için sizlere, şahsınıza ve tüm Bakanlık personeline, çalışanlarına çok teşekkür ediyorum.

Tekrar bütçemiz vatanımıza, milletimize hayırlı olsun.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, saat 19.00'a kadar oturuma ara veriyorum.

Döndüğümüzde Sayın Abdullah Güler Bey'le başlayacağız, öyle devam edeceğiz inşallah.

Kapanma Saati: 18.39

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.10****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 13’üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Biraz geç başladık, kusura bakmayın.

Şimdi “Abdullah Bey” demiştim ama Sayın Yaşar Kırkpınar “Üye olarak önce ben konuşmalıyım.” diyor, saygı duyuyoruz talebine.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, çok saygıdeğer Bakanım, kıymetli Bakan Yardımcılarımız, çok değerli genel müdürlerimiz, kıymetli bürokratlarımız ve basınımızın çok saygıdeğer mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu dikkatli bir şekilde takip ettim, gerçekten “Türkiye Yüzyılı” vizyon belgesine uygun bir perspektif çizdiniz; sizi ve ekibinizi tebrik ediyorum. Zaten yüz yılda yapılamayacak hizmetleri AK PARTİ hükümetleri olarak yirmi yıl içerisinde gerçekleştirdik. AK PARTİ hükümetleri olarak, ecdadın emaneti olan şehirlerimizi içinde yaşayan nesilleri ihmal etmeden ihya etmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın da liderliğinde, medeniyetimizi yaşatan, çevreye saygılı şehirler hedefimize kararlılıkla yürüyoruz. Dünyada hiçbir ülkeye nasip olmamış tarihi ve doğal kadim şehirlerimize, medeniyet değerlerimize sahip çıkıyor ve geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımıza yeniden ihya ve inşa etmek üzere inşallah teslim edeceğiz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, şükürler olsun ki -Allah’ına binlerce şükürler olsun- biz İzmir’de, çok güzel bir vilayette yaşıyoruz. Gerçekten temsil etmekten büyük onur ve gurur duyduğumuz bir şehrimiz. Burada sabahleyin konuşma yapan arkadaşlarımızdan bazıları bizim Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın yapmış olduğu faaliyetlerin sadece algıdan ibaret olduğunu ifade ettiler. Tabii, ben bunlara yani “Kuldan utanmıyorsanız Allah’tan korkun.” diyerek bir iki şey ifade etmek istiyorum. Tabii, İzmir’de tarihin en büyük dönüşümünü yaşıyoruz, eğer göremiyorsanız İzmir’e davet ediyorum bu arkadaşları. Eskiden afetler olduğunda “Nerede bu devlet!” diye çağrıda bulunulurdu ama devlet, felaket yerlerine de aylarca ulaşamazdı. Şimdi, devlet tüm kurum ve kuruluşlarıyla anında olay yerine vaziyet ediyor ve yaraları sarıyor. İşte, bizim devleti milletin ayağına getirerek devleti nereden nereye getirdiğimizin bir göstergesi. Tabii, biz vatandaşımızın ayağına gitmekten, vatandaşımıza hizmet etmekten hiçbir zaman için gocunmadık, bundan sonra da gocunmayacağız.

Ben, bu vesileyle de İzmir’de yapılan işlerle ilgili birkaç hususu da yine burada arz etmek istiyorum. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından 2003-2022 yılları arasında İzmir ili ve ilçelerine -güncellenmiş rakamlarla- 18,3 milyar TL’lik bir yatırım yapılmıştır. Bu kapsamda, 23.662 adet sosyal konut, 442 dükkân, 34 adet köy evi, 1 adet stadyum, 7 hastane, öğrenci yurdu, 58 okul, 2 hükümet konağı, 34 ticari ünite ve diğer sosyal donatılar üretilmiş ve İzmir’imiz için üretmeye de devam ediyoruz. 13.489 adet konut vatandaşlarımızı bugüne kadar teslim edilmiştir. Yine, 30 Ekim 2020 tarihinde meydana gelen

İzmir depremi sonrasında -rezerv alan dâhil olmak üzere- 5.061 konut planlanmış, 1.404 konut ve 289 dükkân bitirilerek hak sahiplerine teslim edilmiştir. 3.657 konut da yıl sonuna kadar vatandaşlarımıza teslim edilecektir. Yine, kentsel dönüşüm kapsamında Bayındır ilçemizin Yenice Mahallesi'nde 161 konutun inşası da hızlı bir şekilde devam ediyor. İzmir'imize 250 bin sosyal konut kapsamında 12.400 konut, 1 milyon konut arsası ve 10 bin iş yeri kapsamında da 25 bin arsa, 700 iş yeri inşa edilecektir. Bunun için de Sayın Bakanım size ve ekibinize gerçekten çok teşekkür ediyorum.

Tabii, büyükşehirlerimiz sadece hükümetten ibaret değil, orada yerel yönetimler de var. Özellikle, İzmir bu konuda her açıdan çok şanssız bir vilayetimiz yani yerel yönetimler maalesef bu güzel İzmir'imizi çöküntü bir vilayet hâline getirdiler. Hiçbir yatırım yapılmadı İzmir'de bugüne kadar, taş üstüne taş konmadı. İzmir'de korkunç bir trafik var yani bugün hiç kimse "İzmir'de trafik yok." diyemez.

Yine, İzmir'in altyapısı âdeta içler acısı yani kısacası yok İzmir'de altyapı, en küçük bir yağmurda her tarafı su basıyor, seller alıyor, caddelerden, iş yerlerinden lağımlar akıyor. Arkadaşlar, güzel İzmir'imiz maalesef kokuyor, aslında, İzmir'imizin gül kokması gerekiyor ama İzmir'imiz başka bir şey kokuyor.

İzmir'de başka bir sorun, çöp sorunu var, 2022 yılına ulaştık hâlâ İzmir'de vahşi çöp depolanıyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Hayal görüyorsun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Siz oranın milletvekilisiniz...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İzmir'de mağarada mı yaşıyorlar!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Arkadaşlar, size de söz vereceğim, o zaman cevap verirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İnsanlarımız mahallelerde altyapısı olmayan konutlarda yaşıyorlar. İnsanlarımız hâlâ asbestli borulardan su içiyor. Gerçekten bugün hâlâ tankerlerle İzmir'e su taşıyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Maraş olmasın o? Maraş'ın köylerinde tankerlerle su taşıyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İzmir'i yirmi beş yıldan beri yönetenler maalesef çöküntü bir il hâline getirdiler. Kentsel dönüşümle ilgili İzmir'de yerel belediyeler hiçbir şey yapmadı, yerinde dönüşümle ilgili hiçbir şey yapmadı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Ya, devlet nerede İzmir'de?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Hatibe müdahale etmeyelim lütfen, size sıra geldiğinde fikirlerinizi söylersiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yine, depremle ilgili Büyükşehir Belediyesi bugüne kadar hiçbir şey yapmadı. Köprülerle ilgili, yeşil çevreyle ilgili, ıslahla ilgili yapmadığı o kadar çok şey var ki maalesef bugün burada bunları açıklamak durumundayım. Biz, bu hizmetlerimizi, bu eserlerimizi, İzmir'de yapmış olduğumuz eserlerimizi ve hizmetlerimizi bütün engellemelere rağmen yapıyoruz.

Tabii, Büyükşehir Belediyesi dava açarak engelliyor.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Kim engelliyor?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Mesela, Konak Tüneli için dava açmıştı, daha birçok hizmetimiz için dava açtılar. Kiraz'da hastane yapıyoruz, dava açıyorsunuz. Bergama'da millet bahçesi yapmak istiyoruz, önüne engel olup dava açıyorsunuz; dolayısıyla bunları çoğaltabiliriz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada sabahleyin bir arkadaşımız ""İzmir işgal altında... ' Bununla ilgili bir özür bekliyoruz." ifadesini kullanmıştı. Şimdi, tabii, İzmir'de biz Büyükşehir Belediye Başkanının yapmış olduğu açıklamalardan çok müteessir oluyoruz. Eğer siz Yunanistan'ı metherdesiniz,

cumhuriyetin 2'nci yüzyılında alternatif pankartlar asarsanız, “başka bayrak, başka para, başka tarım” derseniz, terörle bağlantılı olan birilerini belediyenizde istihdam ederseniz, bütün hizmetleri de eğer engellerseniz, birileri de çıkıp “İzmir işgal altında.” diyebilir yani bu kadarını da bize çok görmeyin, bu kadarını da bize çok görmeyin.

SEYİT TORUN (Ordu) – Söylediklerine inanıyor musun? Okurken inanıyor musun?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “Keşke Yunan kazansaydı.” diyen biz değiliz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, müdahale etmeyelim hatibe.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Aslında, sizin özür dilemeniz gerekiyor, ben ayrıca bunu da ifade etmek istiyorum.

Tabii, bizim İzmir için yapmış olduğumuz onlarca proje; İzmir-İstanbul otoyolundan tut işte Kuzey yolu, Ödemiş yolu, Kiraz yolu, bunlar olmamış olsa, bu, devletin yapmış olduğu yatırımlar olmamış olsa bugün İzmir’de gerçekten ulaşım ile ilgili çok büyük bir kaos olur.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, eleştiriyi dinleyeceksiniz, siz de eleştiriyorsunuz, bu taraf da eleştiriyor; sıra geldiğinde cevap vereceksiniz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Cumhurbaşkanı diyor ki: “Devletin cebinden 1 lira çıkmadı.”

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, ben bir dakika istiyorum çünkü en az...

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, herkes fikrini söyleyecek, eleştirisini de söyleyecek yeter ki hakaret olmasın. Sayın hatibin hakaret ettiği yok, eleştirilerini söylüyor; katılırsınız katılmazsınız, size sıra gelince fikrinizi söylersiniz.

Ek yarım dakika veriyorum, buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bugün, arkadaşlar, bakın, Sayıştay bulgularıyla ilgili İzmir Büyükşehir Belediyesiyle alakalı, ilçe belediyeleriyle alakalı onlarca bulgu var, ben sadece birini ifade etmek istiyorum Sayıştay raporlarıyla ilgili: Heykel sayma ihalesi yapmış İzmir Büyükşehir Belediyesi, Sayıştay bulgularına bakarsanız, işte, İzmir Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu hizmetleri görürsünüz.

SEYİT TORUN (Ordu) – Sayıştay raporlarına hep beraber bakalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim Sayın Kırkpınar. Son cümlemenizi alayım lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz İzmir Büyükşehir Belediyesinin hizmet etmesini, altyapıyı düzeltmesini, güzel İzmir’imize layık bir belediyecilik yapmasını arzu ediyoruz; başka bir şey istemiyoruz.

Sayın Bakanım, güzel Bakanım; ekibinizle birlikte yapmış olduğunuz hizmetlerden dolayı sizle gurur duyuyoruz, onur duyuyoruz.

Bütçenin bereketli ve hayırlı olmasını temenni ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

HDP Grubundan Sayın Rıdvan Turan’a söz veriyorum.

Sayın Turan, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

RIDVAN TURAN (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben biraz Marmara Denizi'ni konuşmak istiyorum ama öncesinde şu çöp ithalatıyla ilgili bir şey söyleyeyim bölgenin milletvekili olmam hasebiyle. Şimdi, geçen gün, Ticaret Bakanı "Çöp değil, hammadde ithal ediyoruz; onları biz çöp olarak görmüyoruz." dedi. Öyle de telakki edebilirsiniz ama Çukurova'ya geldikten sonra bunların bir kısmı işleme tabi tutuluyor ama fabrikaların işine gelmeyen, kullanamayacağı kısımda olanların ise başına 3 şey geliyor; ya toprağa gömülüyor ya su kenarlarına konuluyor ya da yakılıyor. Her 3 durumda da toksik ve kanserojen maddelerin konsantrasyonu ekolojik sistemi ve insanları tehdit edecek hâle geliyor yani sizin hangi niyetle ithal ettiğinizden bağımsız, o Çukurova topraklarında çöp vasıtası görüyor.

Şimdi Marmara üzerine biraz konuşalım. Karekin Deveciyan'ın 1915 yılında -biliyorsunuz, Osmanlı Ermenisiydi- İstanbul ve balıkları konulu kitabında İstanbul için 124 ticari balık türünden bahseder. Kitabın hemen arkasında da 40 bin ton orkinos, 80 bin ton kılıç balığı, 2,5 milyon ton uskumrudan bahseder. Şimdi, o günden bugüne kadar gelen zaman dilimi içerisinde deniz ciddi bir problemle malul fakat bu probleme ilişkin geçtiğimiz dönemde kurmuş olduğumuz Müsilaj Komisyonunun çıkardığı rapor derde derman olan nitelikte bir rapor olmadı; ben bu Komisyon içerisinde yer alıyordum. Marmara Denizi'ni de iyi bildiğimi düşünüyorum; hem dalgıç olmam hasebiyle hem kaptan olmam hasebiyle çok fazla yerinde dalış yaptım ve niteliğini iyi bildiğimi düşünüyorum Marmara Denizi'nin.

Şimdi Marmara'ya ilişkin bir eylem planı hazırlandı, herkes biliyor bunu fakat o zamandan bu zamana kadar Marmara'da su kalitesinin artmasına dönük olarak herhangi bir pozitif adım atılamadı.

Sayın Bakan, siz biliyorsunuzdur, Deşarj Yönetmeliği var, Deşarj Yönetmeliği'ne göre, üst su katmanında -Marmara Denizi'nin 2 katmanlı olduğu düşünülürse- desilitrede 6 miligramdan daha az oksijenin olması kabul edilemez. Alt su katmanında 25 metre ve aşağısındaysa bu 5,5 miligram/desilitredir yani eğer çözünmüş oksijen miktarı bu değerlerin altına düşüyorsa iki şey olur; bunlardan bir tanesi, attığımız atıkların oksidasyonu mümkün olmaz. İkincisi, kalan oksijen oksidasyona sebep olacağından dolayı ortamdaki oksijenin daha da azalmasına ve canlı hayatının riske girmesine sebep olur. Bu sebeple, Komisyon da ifade etmiştim, burada ifade edeyim: Şu anda Çevre Bakanlığı yönetmeliklere aykırı bir tutum içerisinde. Yönetmeliklere göre, şu anda Marmara Denizi'nde hiçbir biçimde derin deşarj yapılamaz. Yapılamıyor mu? Şimdi İstanbul'dan başlayalım, İstanbul'un derin deşarjından başlayalım: 89'da Güney Marmara kolektörlerinin açılmasıyla beraber zaten büyük bir balık ölümü meydana gelmişti. Dalan'la başlayan Sözen'le devam eden, daha sonrasında sizin iktidarıyla süren bir derin deşarj serüveni hâlâ devam ediyor fakat sizin bu işi şahikasına çıkarttığımız nokta Ergene derin deşarjı oldu. Ben bir grup oşinografla beraber çalışıyorum, biz Ergene deşarjının çevresinden su numuneleri aldık ve bunları analiz ettik. O zaman Komisyona da söyledim: Bizim bu analizlerimize inanmıyorsanız, gelin beraber gidelim, siz de bakın; buradaki ağır metal konsantrasyonlarına bakın. Olması gereken konsantrasyonun üstünde 10 binlerce kat kadmiyumdur, nikelidir, civadır, kurşundur, vesair daha fazla konsantrasyonda ağır metaller söz konusudur ve hâlâ o zamandan bu zamana kadar bu deşarj devam ediyor. Daha önce siz şöyle söylemişsiniz: "Biz 7/24 takip ediyoruz ve bunlara sürekli çok noktadan analizler yapıyoruz ve bunları paylaşıyoruz, paylaşacağız." demişsiniz ama o zamandan bu zamana biz sizin numunelerinizin sonucunu bir türlü alamadık. Şimdi, Ergene derin deşarjı Marmara Denizi'nin beynine sıkılan kurşundur. Bütün İstanbul derin deşarjlarını da bunun içerisine katıyorum ama takdir edersiniz ki "mix" kirleticilerin yani birden çok sanayinin kirlettiği kirleticiler evsel atıklara göre, yani İstanbul'un derin deşarjına göre çok daha potenttir, çok daha ciddi risk barındırır. İki taraf da devam ediyor ve siz buna ilişkin herhangi bir şey yapmıyorsunuz. Peki ne oluyor günün sonunda? Daha önce de söyledim, tekrar söylemek istiyorum: Balıklarda enfeksiyon var, bu balıkların gonadlarının

gelişmesi mümkün olmuyor, karaciğerlerinde nekroz var. Bizim tespit ettiğimize göre vibrio ailesinden bir bakteri balıkları enfekte ediyor. Bu yalnızca Marmara balıkları için değil, çok sayıda farklı balıkları yakalayarak bu sonuca vardık biz. Aynı zamanda Kuzey Ege’de balık avlıyorum mesela, Kuzey Ege’de de benzer durum ortaya çıkmış durumda yani kirlilik engellenmediği için balıklardaki bu pandemi, bir tür balık pandemisi balık piştiğinden dolayı henüz insan sağlığını tehdit etmiyor olsa da bunun yarın ne olacağı belli değil. Peki, niye böyle oluyor? İşte “Küresel ısınma.” dendi “İklim krizi.” dendi; yok “Marmara göl gibi davranıyormuş.” bilmem neymiş; yahu arkadaşlar, Marmara’yı insan kirletti. İnsan derken de kapitalist insan, kâr derdinde olan, fabrikaların sahipleri, bunlar kirlittiler. Yoksa şunun izahı var mı: “Küresel ısınma, iklim krizi sebebiyle Karadeniz 1,5 derece ısındı, Marmara 2,5 derece ısındı.” Marmara’nın 2,5 derece ısınmasının tek bir sebebi var, o sebep de Marmara’nın planlı, programlı, taammüden kirlatiliyor olması.

Ben kendi dalışlarımda çektiğim kayıtlarda da şunu görüyorum: Yani kirliliğe çok dirençli bazı türler var, işte vatozlar bilmem neler; bunlar iyi kötü yaşıyorlar ama onun dışında Marmara’nın kendine has, yerli balıkları diyebileceğimiz balıkların çok önemlice bir kısmı yok. Denecektir ki: “Ya, sen felaket tellallığı yapıyorsun, bak palamut ne kadar çoktu, lüfer de geldi arkasından.” Böyle değil arkadaşlar, bakın, hamsi yoktu. Palamut ve lüfer zaten Marmara’yı transit geçiş yolu olarak kullanan balıklardır. Bunlar Karadeniz kökenlidir ve ondan sonra başka yerlere doğru giderler. Dolayısıyla bu göçmen balıkların giriş hattında olması başka bir şeydir ama Marmara’ya özgü yani Karekin Deveciyan’ın 124 dört tane tarif ettiği balıkların tür sayısı ne yazık ki 6-7’den daha fazla değildir, bunu Çevre Bakanlığının da biliyor olması lazım. Hani “Türk gibi başlamak.” diye bir şey vardır ya; Türk gibi başladı Komisyon, gelindi, raporlar sunuldu, tartışmalar oldu falan filan ama günün sonunda çıkan ve çok yanlış bir rapor olduğunu düşündüğüm o raporla birlikte tamamen sönmüldü. Ne zamana kadar biliyor musunuz? Bir dahaki müsilaj ya da müsilaj türü bir kirlilik belirtisi ortaya çıkana kadar. O zaman diyeceğiz ki: “Vay anam, bu denizde sorun varmış.” Tekrar komisyonlar kurulacak, tekrar şeyler yapılacak. Arkadaşlar, bir şey yapıyorsak, bunun mantıklı sonuçlarını da değerlendirmek gerekir. Bakın, “Müsilajla mücadele ettik.” diyorsunuz; şimdi müsilajla mücadele ediyorsanız, mesela Çanakkale-Balıkesir Bütünleşik Sahil Yolu’nu niye yapıyorsunuz? Sahilleri yok ederseniz müsilajla başa çıkamazsınız. Ergene derin deşarjına niye devam ediyorsunuz? Marmara Adası’nda ki “ÇED Gereкли” raporu olmadan yapılan taş ocakçılığına niye izin veriyorsunuz? Mesela, Küçükçekmece lagününü yok edip oradan bir Kanal İstanbul açma projesini niye sürdürüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bunları yaptığınız koşullarda Marmara’yı temizleyebilmek -Marmara’nın eski hâline dönmesi zaten mümkün değil de- en azından kendisini toparlayabilmesi mümkün değil. İnşaatçı eksenli bir Çevre Bakanlığı ve çevre politikasına sahip olduğunuzda Marmara’yı kaybedersiniz, zaten Marmara’yı kaybediyorsunuz. Bunun için de ileriye doğru atılan hiçbir adım yok çünkü siz bizleri dinlemiyorsunuz. Siz kendi bildiğiniz ve bir kısım insan tarafından bir istikamettesiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Son cümlemi söylüyorum.

Bu istikamet Marmara’ya zerre kadar faydası ne yazık ki olmayacaktır. İvedilikle Marmara’nın gerçek bir koruma alanı -Erdoğan’ın yönetmelikle çıkardığı karamnamede olduğu gibi değil- hâline getirilmesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kadim Durmaz, buyurun.

Süreniz üç dakikadır.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle 2023 bütçesinin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Bu aziz milletten toplanan paraların, bizden geleceğini bekleyen nesillere hizmet etmesi noktasında da çaba ve gayretlerinizi diliyorum.

Tabii, arkadaşlar birçok boyutuyla ülkemizdeki çevre ve doğa sorunlarından bahsettiler. Benim yaşadığım il Tokat Sayın Bakanım, sizin de ziyaret ettiğiniz bir il, sizden önceki Bakanlarında sık uğrak yeri olan. Sayın Bakan, Tokat meralarının yüzde 56'sı iktidarınız döneminde madene açıldı. Yine Tokat'ın ormanlarının yüzde 44'üne ruhsatlar sizin döneminizde verildi. Yine, korunan alanların yüzde 38'i sizin döneminizde maden ruhsatlarıyla buluştu. Yine, önemli doğa alanlarının yüzde 30'u sizin döneminizde maden ruhsatlarıyla buluştu ve yaşadığımız pandemi süreci gösterdi ki sağlıklı gıdaya erişimin çok kıymetli olduğu bir dönemde ne acı ki 3 büyük ovaya sahip Tokat'ın yüzde 27 olan tarım alanları maalesef, maden ruhsatlarıyla buluştu yani kısacası Tokat'ın haritadaki alanının yüzde 46'sını ne acı ki madenle buluşturdu.

Tokat, maden arayışlarıyla gözden çıkarılan 22 tane ilden biri ama hatırlatayım -olumlu bulduğum- iktidarınızın, yer altı ve yer üstü sularının korunma yönetmeliğine uymayan arayışlar ne acı ki yine Tokat'ın 3 büyük ovasında. Tokat'ta, Erbaa'da, Sakarat ve Boğalı bölgesinde, Amasya ve Tokat'ı ilgilendiren yaklaşık olarak 40'a yakın köyün içme suyu kaynaklarının, gözelerinin bulunduğu, beslendiği bu coğrafyaya ruhsat verildi, 5 milyona yakın ağacın kesileceği tahmin ediliyor. Ve hepimizin bildiği gibi sık sık yaşadığımız deprem tehditleriyle Kuzey Anadolu fay hattının tam da merkezinde bir coğrafyada, milyonlarca metre küp hafriyatın yapılıp tahrip edilecek bir bölgedeyiz. Ve Sayın Bakanım, Tokat bu tahribatların yanı sıra 1 Aralık 2018'de sizin ziyaret ettiğiniz bazı toplulaştırma projelerinin -basında da yer alan boyutuyla- belli mağduriyetlerin yaşandığı bir yer.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hemen toparlıyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, 300 konutun yerine “toplulaştırma” “kentsel dönüşüm” adı altında ne acı ki 4.800 konut yapılıyor, bunlardan bine yakın insan da mağdur durumda Tokat'ta.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Hemen toparlıyorum Başkanım.

Yapılan bölgenin geçmişten yapılmış altyapısı, yolu, kanalizasyonu ve diğer hizmetlerin hiçbiri kaldırmıyor; şu anda Tokat'ta mağdur aileler sizden bir çözüm bekliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Durmaz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – O kadar konut yapılır mı o kadarlık yere? Bu insanlar Sayın Bakanımızdan da önemli bir özür bekliyor, zaten yazılı soruyla da soracağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ Grubundan, aynı zamanda Adalet Komisyonu Değerli Başkanı Sayın Abdullah Güler'e söz veriyorum.

Buyurun Abdullah Bey.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Saygıdeğer Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesinin memleketimize, milletimize ve Bakanlığımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Ünlü bir düşünürümüzün dediği gibi “Marifet iltifata tabidir.” kavramı üzerinden özellikle ülkemizin yüz akı bir kuruluşu olan TOKİ’ye dair bazı bilgileri Değerli Komisyon üyelerimizle paylaşmak istiyorum. Son yirmi yılda ülkemizin her köşesinde geliştirdiği projelerle ülkemize çok büyük yatırımlar kazandıran, şehirlerimizin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlayan, vatandaşlarımıza bir sıcak yuva kazandıran, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza bağlı Toplu Konut İdaresi Başkanlığına (TOKİ) huzurlarınızda öncelikle Başkanına, Başkan Yardımcılarına, daire başkanlarına, uzmanlarına hassaten teşekkür ediyorum.

Toplu Konut İdaresi dünyada yaşanan pandemi sürecine rağmen sosyal konut alanında son yıllarda yaptığı atılımlarla 5 milyon vatandaşımıza 1 milyon 170 bin konutu inşa ederek büyük bir başarı göstermiş, sosyal konuttan kentsel dönüşüme, hastanelerden okullara, stadyumlardan millet bahçelerine kadar devletimizin ve aziz milletimizin ihtiyaç duyduğu yaklaşık 26 bin sosyal donatıya da ülkemize kazandırmıştır. Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı kentsel dönüşümü başlatılarak riskli alanlarda yeni mahalleler, semtler oluşturulmuş, kısa süre içerisinde yaklaşık 206 milyarlık dev yatırımlarla 184 bin konut dönüştürülerek İstanbul ve Ankara başta olmak üzere yüzlerce il ve ilçemizde yepyeni projeler geliştirilmiştir. Ayrıca, sanayi siteleri inşası ve tarihi kent meydanları projeleriyle şehirlerimizin geçmiş ile geleceğinin ihyası yolunda da çok büyük başarılarla imza atılmıştır.

Değerli milletvekilleri, şehircilik alanında atılmış en önemli adımlardan biri olan millet bahçeleri projesinin 81 ilimizde başarıyla devam ettiğini görmekten çok büyük mutluluk duyuyorum. Vekili olduğum İstanbul’da 45 millet bahçesi inşa ediliyor şu anda. Türkiye’nin en büyük millet bahçesi olacak İstanbul Havalimanı Millet Bahçesi de inşallah önümüzdeki yıl hizmete açılarak İstanbul’umuza büyük bir yeşil alanı da kazandırmış olacağız. Son yıllarda TOKİ tarafından başlatılan sosyal konut kampanyaları da ülkemiz konut stokunun yenilenmesi, vatandaşlarımızın konuta erişimi noktasında önemli bir atılım olmuştur. 2019 ve 2020 yılları arasında başlatılan 50 bin ve 100 bin sosyal konut kampanyalarında vadedilen konutların hemen hemen büyük bir kısmının inşa edilerek vatandaşlarımıza verilen sözlerin tutulduğunu görmekten büyük bir memnuniyet duyuyoruz. 13 Eylülde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından başlatılan cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut hamlesiyle de ilk etapta 250 bin konut, 1 milyon konut arsası ve 10 bin sanayi sitesi, iş yeri olmak üzere evi olmayan vatandaşlarımızı ev, işi olmayan vatandaşlarımızı iş sahibi yaparak hem istihdama hem de ülke ekonomisinin gelişmesine çok büyük bir katkı sağlanacaktır. Projenin ilan edilmesinden sonra kırk gün içerisinde 5.615 konutun temeli nasıl atıldıysa, 1 milyon 170 bin konut nasıl inşa edildiye ve sahiplerine teslim edildiye, 50 bin ve 100 bin konut nasıl inşa edilerek vatandaşlarımıza teslim edilmekteyse bu konutlar da iki yıl içerisinde inşallah, tamamlanarak vatandaşlarımıza teslim edilecektir. Vatandaşlarımız tarafından büyük teveccüh gören bu projenin ülkemize, aziz milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Sözlerime burada son verirken Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımıza, TOKİ’imize, özellikle, hassaten Bakanlığımızda görev yapan Bakan Yardımcılarımıza, Genel Müdürlerimize, Daire Başkanlarımıza; TOKİ Başkanımıza, Başkan Yardımcılarına, Daire Başkanlarına, uzmanlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyor, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, bu projelerin yapımında emeği geçen herkese teşekkürlerimi arz ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Güler.

Sayın Turan Aydoğan, size söz veriyorum.

Süreniz üç dakikadır.

Buyurun lütfen.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Bakanım, hoş geldiniz.

Şimdi, çevre ve şehircilikten ve teknik konulardan bahsetmeyeceğim çünkü yatırım bütçesi faiz ödeyeceği paranın 200 milyar altında olan bir ülkede ne çevre ne şehircilik ne de başka bir şey olabileceğine inanmıyorum ben.

Ayrıca, bugün düşüncelerini açıkladı diye Ekmek Üreticileri Sendikası Başkanının hapse atıldığı bir ülkede -ben araştırdım hukukçu olarak “Suç teşkil eden ne vardır?” diye, hiçbir şey görmedim- insanın değerinin olmadığı bir yerde doğanın ve çevrenin de hiçbir değerinin olabileceğini düşünmüyorum. Yönetiminin insanı değersiz kılan bir yönetim olduğu için özel bir beklentim bu yıl içerisinde de yok bu konularla alakalı ama Necip Fazıl’ın çok güzel bir lafı var “İhya etmek için ne kadar ilim lazımsa imha için de o kadar cehalet kâfidir.” diyor. Umarım, iktidar milletvekillerinin “ihya” diye saydıkları aslında bir imha sonrasındaki çabalar değildir çünkü önce doğayı rant alanlarına çevirdiniz, yok ettiniz, hâlâ devam ediyorsunuz buna. Mesela, örnek olarak söylüyorum: İstanbul Kemerköy’de Ziraat Bankasına geçene kadar bir arazi durduk yerde duruyor; sonra siz oraya imar planı hazırlıyorsunuz, karşılığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi başka bir imar planı hazırlıyor. onlar “Yeşil alan.” diye tariflemeye çalışıyorlar. Siz bir iş adamından, yandaşınız, yöredaşıınız Demirören Grubundan batırdığınız paraları tahsil etmek için Ziraat Bankasına orayı imara açarak alan yaratmaya çalışıyorsunuz ve çok net bir yeşili yok ediyorsunuz, herkesin gözünün önünde yok ediyorsunuz, deprem toplanma alanını yok ediyorsunuz. Ben şimdi Necip Fazıl’ın bu sözünü buraya uyarlamayayım da nereye uyarlayayım ya da birçok uygulamanıza uyarlamayayım da nereye uyarlayayım? Sonra burada arkadaşlarımız çıkıyorlar “Biz millet bahçesi yaptık.” diyorlar. Ya, yapın, kimsenin itiraz ettiği yok ama doğayı talan ettikten sonra, ucundan ucundan birtakım şeyleri de yeni şirketlere para kazandırmak için millet bahçesine çevirip gelip karşımızda böbürlenmeyin. Hâlâ kulaklarımızdadır Sayın Cumhurbaşkanının bir arkadaşına gökdelenler yapıldıktan sonra “Küstüm sana.” dediği. Devlet yönetmeyi böyle anlıyorsanız, bu şekilde bir yere varmak mümkün değildir.

Bakın, ben size bir hatırlatma yapacağım. Burada İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanından bahsedildi, birçok konu söylendi; İzmir Büyükşehir Belediye Başkanından bahsedildi. Siz Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanısınız; bir gün İzmir Büyükşehir Belediyesini ziyaret ettiniz mi, bir gün Ekrem İmamoğlu’nu ziyaret ettiniz mi, bir gün onların ziyaret taleplerine cevaz verdiniz mi? Sayın Cumhurbaşkanı ona verilmemiş bir yetkiyi kullanıyor şu anda, muhalefet partilerinin almış olduğu belediyeleri ya refüze ediyor ya belediyeyi ellerinden alıyor, 59 belediyeyi aldığı gibi.

O yüzden, ben bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını kuşkusuz burada söyleyeceğim ama harcayacağınız bir para yok, milletin sırtından harcattırıyorsunuz az önce İzmir Otoyolu’ndan bahsedildiği gibi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Milletin sırtından harcattığınız bir parayı kafa karışıklığıyla, hukuk bilmezlikle “Devlet yaptı.” diye tarif edecek kadar da karışık bir kafaya sahiptiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, bitireceğim.

AK PARTİ iktidarı devlet değildir, bunu yirmi yıl sonra artık anlayın ne olursunuz, devlet başka bir şeydir.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Orhan Yegin’e söz veriyorum.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanı, ekibini ve burada bulunan herkesi saygıyla ve hürmetle selamlıyorum.

Hatipler konuşurken “Başarısızınız.” diye başladı birisi, oradan devam edeceğim ben de. “Başarısızınız kardeşim, yirmi yılda niye konut talebini bitiremediniz? Başarılı olsaydınız bu kadar talep olmazdı.” dedi bu, son “İlk Evim, İlk İşyerim”e olan müracaattan hareketle. Ben size bir rakam vereceğim -az önce Abdullah ağabey de kısmen bahsetti- bir kıyas olsun, oradan başarının ölçüsü nasıl yapılır, nasıl yapılmaz anlayalım diye. Otuz sekiz yıllık bir tarihi var TOKİ’nin. Otuz sekiz yıllık tarihin on sekiz yılı AK Parti öncesinde geçiyor, yirmi yılı AK Parti yani neredeyse kafa kafaya iki dönem. AK PARTİ öncesi o yarım dönemde TOKİ’nin ürettiği konut sayısı 50 bin.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – 44.500.

ORHAN YEGİN (Ankara) - 50 bin; yuvarlayalım Abdullah ağabey. Yuvarlama rakam 50 bin ama AK PARTİ’nin kalan yarısı olan o dönemde ürettiği konut sayısı 1 milyon 170 bin artı sosyal donatı alanları...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Tarımı bitirdiniz, tarımı!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Orhan Bey, Türkiye’nin nüfusu ne kadar?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, buradan bir hesap yapabiliriz. Yani eğer başarılı olmamız için verilen ölçüte göre gitseydik on sekiz yılda 50 bin konutun üzerine biz yirmi yılda 55 bin konut daha ekleyecektik, TOKİ’nin tarihi boyunca, otuz sekiz yıl boyunca ürettiği toplam konut 106 bin civarında olacaktı; biz bugün 1 milyon 170 binleri konuşuyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – O sürecin iktidarında Refah Partisi vardı, MHP vardı...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hepsi vardı, hepsi vardı. Ya, kimseyi suçlayarak konuşmuyorum, bir matematik olsun diye, bir kıyas olsun diye söylüyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Suçlama yok, suçlama yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ama siz bakın “maşallah” demiyorsunuz, “maşallah” diyemiyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen hatibi dinleyelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Aslında buna söylenecek sözler çoktur, buna takdir için söylenecek sözler çoktur, tebrik için söylenecek sözler çoktur, teşvik için söylenecek sözler çoktur ama siz ne diyorsunuz? “Yandaş şirketlere iş üretmek için, rant için bu kadar iş yaptı, bunlar o yüzden yapıyor.” diyorsunuz. Sevinemiyorsunuz arkadaşlar. Dışarıdan alıp getirip birileri koymadı bunu oralara; illerimize, ilçelerimize, her birimizin ilçelerine. Bunu sizin ülkeniz başardı ya, hepimizin ülkesi başardı, hepimizin devleti başardı. Bunun için hepimizin sevinmesi lazım.

Hadi üstüne şunu da ekleyelim: 3 milyon 200 bin konutu kentsel dönüşümle yenilemiş ve 250 bin konutun dönüşümünün sürdüğü bir süreci yaşıyoruz bugün ve siz “Kentsel dönüşümünüz, insan için değil yandaş sermaye için yapılan bir araziye çökme işidir.” diyorsunuz, böyle tanımlıyorsunuz. Yazık ediyorsunuz arkadaşlar. Hakaret ederek, yaftalayarak, bu şekilde ifadeler kullanarak bir yere varılmaz. Bu sözlerin sahibi kimse kendini biliyor, herkes üstüne alır, hepimizi kastederek söylemiyorum.

500 bini sosyal konut, 1 milyon konut arsası ve 50 bin iş yerini içeren “İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi açıklanıyor eylülde. Açıklamayla kalmayıp ekimde 12 ilde temeli atılan ve kasımda ihale süreci bitirilenlerle beraber 20 bini aşan konutun işlemleri bir ayda başlıyor ve kuralar şimdiden illerimizde çekilmeye başlıyor. Mart 2023’te bitecek ve teslim edilecek konutlar yavaş yavaş yükselmeye başladı elhamdulillah temel atma törenleriyle beraber ve hedef iki yılda 250 bin konutu teslim etmek. Bakıyorum, bazı arkadaşlar buna bile değişmeyen nakaratı hâlâ tekrar ediyorlar, yandaşı zengin etmekten bahsediyorlar, “rant” diyorlar, öyle diyorlar, böyle diyorlar. Hey gidi muhalefet, hey diyorum ben de, hey gidi muhalefet hey!

Sadece bunlar mı? Konutların yanında sosyal donatılar, dükkânlar, iş yerleri, sıfır atık kültürü, bunun kanunları, bunun uygulamaları, ödülleri, tapuda ve işlemlerinde yapılan sistemsel dönüşümler, devrimler, kentsel dönüşümler, tarım köyler, sanayi alanlarının şehir dışına taşınması, tarihin ihyası, yeniden canlandırılması, çevreci uygulamalar, bisiklet yolları, yapı denetimde alınan onca mesafe, millet bahçeleri, 81 ilde 81 milyon metrekare millet bahçesi, terörden arındırılan şehirlerin yeniden ihyası, hani “‘İmha’ mı, ‘ihya’ mı?” dediler ya, işte imha edilen, yok edilen şehirlerin tarihe, insana, sosyolojiye saygı duyarak yeniden inşası, afetlerde, yangınlarda “Kurumlar ilgilensin geçsin kardeşim, biz başka işlere bakalım.” diyen değil, olaylar gerçekleşir gerçekleşmez olay yerine “Benim orada olmam lazım.” diye intikal eden ve günlerce insanların acıları hafifletilinceye kadar onların dertleriyle dertlenen ve her konuya vaziyet eden bir anlayış, bir yönetim anlayışı...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Bravo, helal olsun!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yangından bahsedildi “Biz de oradaydık, siz yoksunuz.” dedi bir arkadaş. Biz de oradaydık, siz de ama biz yangın ve afetlerle ilgilenirken, o acılarla ilgilenirken, sizler değil belki ama sizlerin adamları, sizleri temsil eden adamlar ekrana çıkıp helikopter sesleri, uçak sesleri duyulurken “1 tane uçak, 1 tane helikopter yok.” dediler vatandaşlar ekranlardan o sesleri duyarken.

CAVİT ARI (Antalya) – Yoktu. Yoktu. Biz oradaydık, yoktu. Olmayanı söylediler.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sözüm sana değil.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Nasıl yoktu ya?

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Ben vardım orada.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hey gidi muhalefet, hey... Hey gidi muhalefet...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Ben vardım orada ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı diyalog usulümüz yok. Rica ediyorum...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi, ya, ayıptır arkadaşlar. “Bir teşekkür edin bari.” diyor arkadaşımız, “İşiniz bu kardeşim...”

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, yoktu.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Var ya, var, var.

CAVİT ARI (Antalya) – O feryatlardan sonra geldi helikopterler.

ABDLULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Yanlış zamanda gitmişsin sen.

CAVİT ARI (Antalya) – O feryatlar olmasaydı gelmezdi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ondan sonra da iş dönmeyince, iş açığa çıkınca “İşiniz bu kardeşim, yapacaksınız.” diyorlar. Eyvallah, işimiz bu. Ama sizin biçtiğiniz roller değişik. Rollerini siz şöyle biçmişsiniz: Biz iş yapacağız, onlar karalayacaklar; biz koşacağız, onlar takoz koyacaklar. Böyle olmaz abiler, böyle olmaz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Eyvallah karşılıklı... Ama haksızlık yapıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yok, yok, öyle düşünüyorum; düşündüğümü söylüyorum, ifade ettiğim bu.

Bak, ne oldu? Yangınlar oldu, bütün Bakanlarımız oraya gitti, Cumhurbaşkanımız oraya gitti. Cumhurbaşkanımız demiş ki: “Evet, Bakanlarım oraya gitti, kurumların orada, herkes elinden geleni yapıyor ama benim vatandaşım mahcupdur, kalabalığı görür, derdini söyleyemeyebilir, ihtiyacını ifade edemeyebilir; mahcupdur benim vatandaşım.” 20’şer, 30’ar, 50’şer kişilik milletvekili arkadaşlar için talimat vermiş “Gönderin gitsinler, benim vatandaşımla birebir görüşsünler, bir talebi, bir sıkıntısı, bir eksiği, bir noksanı varsa çözebiliyorlarsa orada, hemen çözsünler yoksa toplayıp bana getirsinler.” diye. Gittik, Genel Merkezden aradılar, gittik buralara; Antalya’ya, Muğla’ya ilçeleri gezdik, köyleri gezdik. İnsanlara gittik, dedik: “Selamünaleyküm. AK PARTİ’den geliyoruz, milletvekiliyiz.” “Hayırdır yavrum?” dediler. Dedik: “Bizi Tayyip Erdoğan gönderdi, böyle, böyle konuştuk.” Dedi ki: “Yavrum, Bakanlarınızın hemen hemen hepsi geldi; İçişleri Bakanınız geldi, Orman Bakanınız geldi, Adalet Bakanınız geldi, uzun boylu bir Bakanınız var, o geldi...”

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Orman Bakanı, eski Bakan mı?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bitirelim, devam edelim.

“Çevre Bakanınız geldi, Aile Bakanınız geldi, Cumhurbaşkanımız geldi. Evde yaşayan kişi başına hesaplarımıza paralarımız yattı. Evdeki eşyayla ilgili bir ödenek varmış, o yattı. İhtiyaçlarımız karşılandı. Otelde yerimiz ayarlandı, her gün bizi götürüp getiriyorlar. Bir de uzun boylu bir Bakanınız var, o da yanan evimizin yerine nasıl bir ev yapılacağını fotoğraflarıyla, projesiyle bize gösterdi. Siz niye geldiniz yavrum?” dedi.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Nerede?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Nasıl nerede? Gösterdik ya.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Aynen...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dedik ki: “Amca, teyze, Tayyip Erdoğan bizi gönderdi, bir ihtiyacınız var mı?” diye “Allah razı olsun. Selam söyleyin. Allah devlete zeval vermesin. Allah Tayyip Erdoğan’ı başımızdan eksik etmesin.”

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Âmin.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Herkes memnun yani?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, arkadaşlar, biliyorum, içiniz gidiyor bu tarafta siyaset yapmadığınız için; bu tarafta siyaset yapmadığınız için içiniz gidiyor, farkındayım.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Allah korusun. Allah, yazdıysa bozsun.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) - Bence de Allah, yazdıysa bozsun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Allah göstermesin.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şimdi “Selamınızı götürün dedi.” şey yaptık.

Başkanım; sürem bitiyor, şunları atlayıp şuraya geleyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreye titizlik gösterirsek memnun olurum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bitiriyorum.

Şimdi, arkadaşlar, muhtemelen içinizden şöyle geçiyor, diyorsunuz ki: “Ya, bu Tayyip Erdoğan nasıl bir adam? Helal olsun ya. Gidiyor, dışarıdan başarılı adamları buluyor. Adam siyasi bile değil, siyasi bir geçmişi bile yok, geliyor, iş yapıyor, bu kadar başarılı oluyor; gidiyor, yangında, afette, selde, depremde, vatandaşın içinde günlerce, haftalarca kalıyor, hemhâl oluyor, bu kadar başarılı, içten ve samimi. Tayyip Erdoğan böyle adamları buluyor, maşallah. Peki, ya bizimkiler ne yapıyor? Bizimkiler gidiyor, öyle adamlar buluyor ki güya adamlar siyasi, güya siyasetten geliyorlar ama sel oluyor, ortada yok, afet oluyor, ortada yok, tatilde çıkıyorlar; şehri felç eden karı değil, büyükelçiyle yediği balığı tuzluyor.”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Kendi ailesi...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Söyle kim buldu? Ruhsar Pekcan'ı kim buldu? Pakdemirli'yi kim buldu?

CAVİT ARI (Antalya) – Bu sana yakışmadı!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi size söz vereceğim, o zaman cevap verirsiniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla, içiniz gidiyor, içiniz gidiyor, bunu biliyoruz. “Bir Tayyip Erdoğan'ın getirdiklerine bak, bir bizimkilerin getirdiklerine bak.” diyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, süre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son bir cümle alayım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Eyvallah.

Son cümleye diyeceğim şudur: Sayın Bakanım, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde bizim hepimizi, bütün ülkeyi, bu memleket için sevinen herkesi gururlandıran çalışmalarınız için sizden, komple ekibinizden -çünkü biz sizin bir ile gittiğiniz zaman sadece Bakan olarak değil Bakanlık olarak gittiğinizi, konularla nasıl ilgilendiğinizi biliyoruz- Allah razı olsun. Bu ülkede vatan için, millet için taş üstüne taş koyan kim varsa sizden, bizden, Allah hepsinden razı olsun. Memleket, millet için yürüten kim varsa Allah yolunu, bahtını açık etsin; onu büyütsün, yüceltsin diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bu kadar yağ yeter.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, şimdi Suzan Hanım'a söz vereyim. Kadınlara pozitif bir ayrımcılık yapalım.

Süreniz üç dakikadır

Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sürem ne kadar Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Üç dakika maalesef, orada pozitif ayrımcılık yapamıyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Vallahi, olmaz, ben kabul etmem, beş diye hazırladım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve basının değerli emekçileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Denetimsiz ve ranta dönük madencilik faaliyetlerinden bahsedeceğim. Yeryüzünün genel yapısında, bitki örtüsünde, bölgesel havasında, yer altı ve yer üstü sularında ve yüzey yapılarında ölçülebilir, olumsuz yönde etkileri ortaya çıkarmakta. Kanunlarda ve yönetmeliklerde yapılan değişiklikler talan şirketlerinin işini kolaylaştırdı. Doğa ve halk sağlığı ranta, talana kurban ediliyor. Bu ülke hepimizin. Çevreye duyarlı politikaların üretilip uygulanması hepimizin yaşam zorunluluğunda Sayın Bakan.

Değerli katılımcılar, seçim bölgem Hatay’da çevresel etkenleri toplum sağlığı ve doğaya büyük zararlar verecek faaliyetler yürütülüyor. Tüm dünya yenilenebilir enerjiye yönelmiş, doğa ve canlı hayatını önceleyen projeleri hayata geçirirken Hatay’da rant uğruna 9 alanda, 75 bin dönümlük alanda maden arama sahası açmak beraberinde felaketleri getirecektir. Arsuz Hüyük’te 1.820 hektarlık orman ve tarım arazisinin üzerinde yapılmak istenen madencilik faaliyetleriyle turizm alanları, doğal ve tarım sit alanları, kültürel sit alanları, meralar, su kaynakları ile gözeler maden ve taş ocaklarıyla talan edilmek istenmektedir.

5 bin hektar ormanımız yandı; artık, Hataylının fazlasını kaldıracak gücü yok. Öyle söylendiği gibi -bahsedilen- yanan ormanlarla ilgili Hataylıların -bu oran yüzde 10-15- mağduriyeti de giderilmedi. Turizm bölgesi olan, ayrıca tarımsal ve kültürel sit alanı vasfı taşıyan, doğal yaşamı koruma alanı olan su kaynaklarının gözünde, Arsuz’da, adı Hüyük olan Kurtbağı’nda planlanan maden projesi iptal edilmelidir, doğa katliamlarına “Dur!” denilmelidir.

Aynı şekilde, Hatay’ın Erzin ilçesindeki Burnaz Plajı, lastik kimyasalı işlenecek alan polipropilen tesisi tehdidi altında. Hatay, kontrolsüz sanayileşme ve bunun yarattığı kirlilikle mücadele ediyor. İkamet alanlarının dibinde olan bu tesiste halk sağlığı da bundan doğrudan etkileniyor. Hatay’da kanser vakaları artıyor, sanayi bölgelerindeki bacaların filtrasyon denetimleri yapılmıyor, hava kirliliğinde gri bölgedeyiz. Buna rağmen, polipropilen tesisi, Burnaz sahilinde mera ve dere yatağı doldurularak geniş bir alanda yapılmak isteniyor, üstelik Bakanlığımız da buna “ÇED Olumlu” kararı veriyor; bu bir hata, yeniden değerlendirilmesi gerekiyor Sayın Bakanım. Yapılacak bu tesis verimli toprakları yok edecek, çevre katliamı yaratacak; tarıma, hayvancılığa, ekolojiye ve insan sağlığına en büyük darbeyi vuracak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir. Son cümlemenizi alalım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu nedenle, uzmanların ve halkın taleplerini görmezden gelmeyin lütfen; Sayın Bakan, iptal edin bu projeyi.

Belediye meclislerinin onaylamadığı talepler için kısa bir çözüm bulunmuş. Nedir o çözüm? Belediye meclisleri baypas edilerek doğrudan bakanlık kararı. Mesela, İskenderun Organize Sanayi Bölgesi’nde, taş ocaklarıyla delik deşik olan dağlar, 400-500 dönüm deniz dolgusu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yemyeşil ormanın olduğu alana “Orman vasfını yitirmiştir.” diye Bakanlık onayıyla depolama alanı yapıldı Sayın Bakan. Hepimizin gözünün içine baka baka ormanlar talan edildi. Ne için? Rant için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şahin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümleyi alalım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın milletvekilleri, bir diğer kanayan yaramız da Payas ilçesinde. İskenderun Demir Çelik Anonim Şirketi, Payas'ta karbon siyahı fabrikası kurulacağını açıkladı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hanımefendinin sözünü kesmek istemiyorum ama tamamlayın artık, çok aştınız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Karbon siyahı fabrikası ikamet alanlarımıza tam 20 metre mesafede. 20 metre mesafe içerisinde yapılacak bu tesise de izin vermemenizi diliyor, hepimize teşekkür ediyorum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, AK PARTİ Grubundan Sayın Salih Cora'ya söz veriyorum

Buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) - Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 bütçesi üzerine söz aldım.

Aslında, Orhan Yegin Başkanımızdan devam etmemiz gerekiyor; az önce konuşmasında muhalefet tarafını iktidar tarafına davet ettiğinde muhalefet tarafı “Allah korusun.” dedi. Hakikaten şunu görüyoruz ki: Muhalefette kalmak için yemin etmiş ve hâllerinden memnun gibi bir durumları söz konusu. Aynı şekilde geçmişle bir kıyaslama yapıldığında 91 ile 93 dönemini reddimiras yapmalarını da çok ilginç değerlendiriyorum.

Değerli arkadaşlar, AK PARTİ iktidarı döneminde, özellikle son yirmi yılda ülkemizin her bir şehri ihya eden, vizyoner projeleriyle şehirlerimizi güzelleştiren, kentsel dönüşümlerle birlikte şehirlerimizde yeniden altyapıyı sağlamlaştıran, binalarımızı güçlendiren, yine milletimize TOKİ'yle beraber imkânlar oluşturan Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız esasında şehircilik alanında bir çığır açmıştır. Yine, tapu işlemlerindeki hantal sistemi sil baştan yenileyerek şeffaf, açık, hızlı ve güven veren bir anlayışı hâkim kılan, altyapı ve üstyapı yatırımlarıyla, makine ekipman destekleriyle yerel yönetimlere destek olan, şehirlerimizi SUKAP'la içme suyuna kavuşturan, sıfır atık projeleriyle çevreyi koruyan, millet bahçeleriyle huzur veren, 2/B yasasıyla 1 milyon vatandaşımızın sorununu çözen bir siyaseti, bir çalışmayı AK PARTİ döneminde inşa etti yani bunun anlamı şudur: Bizim insan odaklı bir siyasetimiz, millet odaklı bir siyasetimiz vardır. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” anlayışıyla hareket eden bir siyaset anlayışımız vardır.

Değerli Bakanım, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı özellikle afet dönemlerinde kendini çok net bir şekilde vatandaşımıza hissettirmiştir; deprem oldu vatandaşın yarasına merhem oldu, sel oldu, heyelan oldu ama çok şükür bir hezeyan olmadı. Vatandaşımız hiçbir zaman “Nerede bu devlet?” demedi. Arkadaşlarımızın da az önce ifade ettiği gibi vatandaşlarımız hep “Allah devletimize zeval vermesin.” dedi, memnuniyetini ifade etti. Yangın oldu, anında orada oldunuz; salgın oldu, yine aynı şekilde durmadan, yorulmadan, üşenmeden milletin derdine derman oldunuz. Bu manada, size aziz ve asil milletimiz adına teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, hülasa, bizler hiç boş durmadık; laf değil, iş ürettik. “Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.” anlayışıyla hareket ettik. En baba çevreciler bile bizimle çevre konusunda aşık atamazlar çünkü her şey ortadadır; şehirlerimize, 81 ilimize doğal gazı getirerek hava kirliliğini büyük ölçüde ortadan kaldırdık, şehirlerimizin her bir tarafında elektrik hatlarını şehir merkezinde yerin altına alarak görüntü kirliliğini ortadan kaldırdık, her bir tarafta özellikle sokak sağlıklaştırmalarıyla beraber şehirlerimize ayrı bir vizyon kazandırdık. Rakamlar ortadadır, 1 milyon 943 bin binanın kentsel dönüşümünü gerçekleştirdik, bu depremle mücadele noktasında ne kadar samimi bulunduğu ortaya çıkmaktadır. 152 millet bahçesi yaptık, 18 milyon metrekarelik millet bahçesiyle şehirlerimizde nefes alınabilecek önemli mekânlar, alanlar oluşturduk. 1.615 kilometre bisiklet yoluyla vatandaşımıza

hem spor hem sağlık için çok önemli destinasyon alanları oluşturduk. 170 bin sosyal konut yaptık, Toplu Konut İdaresi tarafından 1 milyon 170 bin adet konut yapıldı. Özellikle son İlk Evim İlk İşyerim Projesi'yle milletimizde inanılmaz bir teveccüh oluştu. Bu manada, özellikle bu alanda zirve yapan çok kıymetli TOKİ Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; yine, Trabzon'da da kendi seçim bölgesinde de çok önemli çalışmalar yapıldı. Bu konuda Değerli Bakanımıza ve emeği geçenlere özellikle teşekkür ediyoruz. Tabakhane ve Zağnos vadileri geçmişte o zamanlar âdeta mezbelelik olarak değerlendirilen yerler, kentsel dönüşümle beraber yeşil alan olarak bırakıldı. Çömlekçi artık bir sorun olmaktan çıktı, kentsel dönüşümün ardından Çömlekçi'de yeni binalar yükselmektedir. Ayasofya Camisi'nin etrafı kentsel dönüşümle beraber turizme kazandırılmış oldu. Pelitli Dönüşüm Projesi'yle beraber şehrimizde yeni bir ticari merkez oluştu. Akyazı Stadyumu TOKİ tarafından inşa edildi ve hakikaten tüm sporseverlerin takdirini kazanmaktadır. Avni Aker, Akçaabat ve Vakfikebir Millet Bahçelerimiz vatandaşımızın memnuniyet duyduğu projelerdendir. Meydan bölgesi sokak sağlıklılaştırması, balık halinin yeniden yapılması gibi nice projelerde Bakanımızın imzası vardır.

Ben Kıymetli Bakanım, Bakan Yardımcılarımıza, Yerel Yönetimler Genel Müdürümüze, İller Bankası Genel Müdürümüze, Millî Emlak Genel Müdürümüze, Kentsel Dönüşüm, Mekânsal Planlama Çevre Yönetimi Genel Müdürlerimize, ÇED Genel Müdürümüze her birine çok çok teşekkür ediyorum. Güzel bir ekip çalışmasıyla milletimize, memleketimize hizmet etmektedirler. Milletimizin derdine derman olma noktasında büyük bir gayret ortaya koymaktadırlar. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız hakikaten son yıllardaki atılımlarıyla beraber milletimizin gönlünde taht kurmuştur. Bakanımıza özellikle bir kez daha teşekkür ediyorum. Bütçelerin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum. Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

şimdi, Sayın Abdurrahman Tutdere'ye söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, Adıyaman 2017, 2018 ve 2022 yıllarında 3 tane deprem geçirdi ve bu depremlerin üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen Adıyaman'da yaralar sarılmadı, milletin mağduriyeti devam ediyor.

Sayın Bakan, Adıyaman ili Merkez Samsat, Kâhta, Sincik ve Gerger ilçeleri ile köylerine toplam 480 adet köy evi işi; Adıyaman ili Samsat ilçesi Yenısamsat ve Örentaş Mahallesi 131 adet konut inşaata, altyapı ve çevre düzenlemesi işi; Adıyaman ili merkez, Samsat, Kâhta ilçeleri merkez ve köylerinde 2'nci etap 220 adet köy evi, 60 adet ahır inşaata, altyapı ve çevre düzenleme işi; Adıyaman ili merkez, Samsat, Kâhta ilçeleri, merkez ve köylerinde 1'nci etap 230 adet köy evi ve 40 adet ahır inşaatları işi ile altyapı işi bugüne kadar yapılmadı.

Uzun boylu Bakan, Adıyamanlı anneler, sizin onların sesini duymanızı bekliyor, çocuklar bekliyor. Beş yıldır konteynerde insanlar yaşıyor. Sayın Bakan, artık bu sesi duyun ve bu mağduriyeti bir an evvel giderin. Adıyamanlılar bunu hak etmiyor. Her yere var, Adıyaman'a gelince yok.

Sayın Bakan, yine, seçim bölgem Adıyaman'la ilgili özellikle Koçali Barajı göl havzası içerisinde bulunan köylerimiz var. Bu köylerimizin tarımsal iskândan kaynaklı taleplerini yıllardır biz burada dile getiriyoruz, bir türlü yapılmadı ve herhangi bir adım atılmadı. Bu konuda büyük bir beklenti var, mağduriyet var. Bu mağduriyetin bir an evvel giderilmesini istiyoruz.

Adıyaman merkezde Mara ve Musalla Mahallelerimizde kentsel dönüşüm projelerinin ihaleleri de yapıldı ama bir türlü başlanmıyor Sayın Bakan. Bunu da bütün Adıyamanlı hemşerilerimiz bekliyorlar. Yeni bir deprem olmadan, vatandaşlar mağdur olmadan bu işi bir an evvel çözün. Sabahtan beri her tarafta yaptığımız binaları, inşaatları söylüyorsunuz, sayıyorsunuz ama bizim memleketimizde bugüne kadar hiçbir şey yapmadınız; yaptıklarınız var ancak eksikler çok fazla.

Sayın Bakan, yine, sizin Bakanlığınızın sorumluluk bölgesinde ve Adıyaman'ın büyük bir kısmını olumsuz etkileyen bir sorun var. Defalarca size soru önergesi de verdik. Organize sanayi bölgesinin katı atığı çalışmadığı için bölgenin, Adıyaman'ın büyük bir kısmında kimyasal silah atılmış gibi büyük bir koku var. Çocuklar, kokudan gece yarılari uykudan uyanıyorlar, kokudan millet rahatsız. Bölgedeki vatandaşlar evini satmak zorunda kalıyor. Yani bu organize koruduğunuz birileri mi var? Bu meseleyi bir türlü çözemediniz. Sembolik para cezaları kesiyorsunuz. Koku devam ediyor, devam ettiği için de mağduriyet devam ediyor.

Sayın Bakan, yine, Adıyaman'da Koçali Barajı Projesi var. Atatürk Barajı'na ev sahipliği yapıyoruz. Atatürk Barajı kirleniyor Sayın Bakan, tedbir alın. Çevredeki özellikle yerleşim birimlerinin kanalizasyonları artırılmadan baraja bırakılıyor. Bu büyük bir tehdit. Ayrıca Cengiz Holdinge ait kirli havuzlar var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alayım.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Bu kirli havuzlar da Koçali Barajı için büyük bir tehdit oluşturuyor. Bu konuda da gerekli tedbirleri almanızı bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Adıyaman 1'inci derece deprem bölgesi, fay hattında büyük sarsıntılar her gün oluyor. Bu konuda da Gölbaşı başta olmak üzere bölgede tedbir almanızı talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan Sayın Ahmet Kılıç, buyurun lütfen.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, çok Değerli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlarımız, değerli milletvekillerimiz; hepimizin bildiği gibi Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde geçtiğimiz günlerde ülkemizin cumhuriyet tarihindeki en büyük konut seferberliğini ilan ettik. Türkiye'nin 81 ilinde toplamda 500 bin sosyal konut, 1 milyon konut arsası ve 10 bin sanayi sitesi inşallah önümüzdeki günlerde yapılacak. İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi kapsamında bugüne kadar yapılan başvuru sayısı 8 milyonu geçti. Bursa'mızda da inşa edilecek 8.650 adet sosyal konut projesi söz konusu ve bunlara da müracaatlar yoğun bir şekilde oldu. Özellikle bu projelerde gençlerimize özel bir kontenjan ayrılmış olması da bizim için dikkate değer bir husustur. Aynı şekilde, gençlerimizin de projeye yoğun bir şekilde başvuru yaptığını görüyoruz. İnşallah, en kısa zamanda konutları vatandaşlarımızla buluşturacağız.

Değerli Bakanım, milletimiz kendisine kara tablolar çizenleri de geleceğe dair bir planı, projesi olmayanları da Türkiye için gece gündüz demeden aşkla çalışanları da gayet iyi biliyor. Birileri masaların etrafında toplanıp toplanıp punto büyüklüklerine, kenar boşluklarına karar veredursun, biz istikbalimiz için çalışmaya ve proje üretmeye devam edeceğiz. “Yapamazlar, edemezler.” dedikleri TOKİ, bugün itibarıyla 1 milyon 170 bin konutu üretmiş vaziyette. İnşallah, bu eserleri nasıl ürettiyse

söz verdiğimiz gibi diğer eserlerimizi de hayata geçireceğiz. Hükümetlerimiz döneminde ülkemizin her yanı âdeta dantel gibi ilmek ilmek örülerek hizmetlerimizle donatılmıştır. 2002 yılında belediye nüfusunun yüzde 35'ine atık su arıtma hizmeti verilirken, 2022 yılı itibarıyla bu oran yüzde 89'a ulaşmıştır.

Merkezî yönetim bütçesinden atık su arıtma tesisi yönetimlerini teşvik etmek amacıyla atık su arıtma tesislerinin enerji giderlerinin yüzde 50'sine tekabül eden miktar şu an itibarıyla desteklerle sağlanmıştır. Yine, 2023 yılına arıtma tesislerinin enerji desteği için 750 milyon lira ödenek ayrılmıştır. Çevre kirliliğinin giderilmesi amacıyla yerel yönetimlerimize, kamu kurumlarımıza, belediyelerimize, il özel idarelerimize, çevre altyapı projeleri ve temizlik araçları, enerji teşvik destekleri sağlanmıştır ve toplamda 12 milyar 831 milyon liralık bir tutar bugüne kadar hayata geçirilmiştir.

Elbette ki Bakanlığımızın en önemli icraatlarından bir tanesi de şüphesiz kentsel dönüşüm ve şehircilik alanındadır. Ülkemizin asla aklımızdan çıkarmaması gereken gerçeği de deprem gerçeğidir. Yaşanan birçok acı tecrübenin ardından 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun kapsamında 59 ilimizde 278 adet riskli alan, 38 ilimizde de 180 adet kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı, 11 ilimizde 20 adet yenileme alanı ilan edilmiştir. Ayrıca, yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere de 63 ilimizde 54 bin hektar büyüklüğünde rezerv yapı alanı belirlenmiştir.

Değerli Bakanım, tabii ki Sıfır Atık Projesi de tüm hızıyla devam etmekte. Sıfır Atık Projesi'yle Türkiye genelinde yaklaşık 150 bin bina Sıfır Atık Yönetim Sistemi uygulamasına geçmiştir. Toplanan atıklardan 62,2 milyar lira ekonomik kazanç sağlanmış, 530 milyon kilovat enerji tasarrufu, 572 milyon metreküp su tasarrufu ve 69 milyon metreküp depolama alanından tasarruf sağlanmıştır. 650 milyon ton ham maddeden de aynı şekilde tasarruf edilmiştir.

Değerli Bakanım, öncelikle ben Bursa'mızın dört bir yanında millet bahçelerimizin hayat bulduğunu ifade etmek istiyorum. Özellikle sizin katılımlarınızla hayata geçirdiğimiz Vakıf Bera Millet Bahçesi 225 dönümlük bir alan; şu anda tüm Bursalılar buraları keyifli bir şekilde kullanıyor, spor yapıyor, geziyor, orada vakit geçiriyor. Aynı şekilde, eski stadyum -millet bahçemize dönüştürülmesiyle- 61 dönümlük alanımız şu an itibarıyla millet bahçesine dönüştürüldü. Mustafakemalpaşa Millet Bahçemiz de 321 dönümlük bir alanda, sahada inşallah hayat bulacak, yüzde 85'i şu an itibarıyla tamamlandı. Gökdere Millet Bahçemiz, yine, Bursa'mızın merkezinde atıl vaziyette duran bir alandı, sizlerin gelmesiyle beraber temelimizi attık ve şu anda yüzde 80'i bitmiş vaziyette. İnşallah, toplamda baktığımızda 257 dönümlük büyük bir alan Bursa'mıza, Bursalılarımıza hizmet edecek.

Yine, Bursa'mızın tarihî silüetini sizlerin desteğiyle ortaya çıkardık, gün yüzüne çıkardık. Tarihî hanlar bölgemiz, yapmış olduğumuz kamulaştırma çalışmaları Büyükşehir Belediyemizin ve sizlerin Bakanlık olarak destekleriyle şu an itibarıyla tam manasıyla tarih gün yüzüne çıktı ve sizin de destek olduğunuz projeler kapsamında Osmangazi Belediyemizin tarihî Hisar bölgesinde yine tarihe yakışmayan yapılar kamulaştırılarak tarih gün yüzüne çıkarılmaya devam ediliyor. Bu noktada sizlere bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Bu vesileyle, ben, ayağında çizmesiyle afet bölgelerinde en önde gördüğümüz, gecesini gündüzüne katarak çalışan başta çok Kıymetli Bakanımıza ve Bakanlık yetkililerine teşekkür ediyorum. 2023 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, unutmadan söyleyeyim, bir de talebimiz var. Şimdi, biz sizin yayınladığınız yönetmelikle A4 grubunda yer alan belediyeler bölümünde yer alıyoruz Bursa olarak, 3 milyon 150 bin nüfusumuz var. İzmir iliyle aynı grupta yer almamıza rağmen K cetvelinde maktu mesailer kısmında İzmir Büyükşehir Belediyesinden ayrı tutulmuşuz. Bu farkın giderilmesini talep ediyoruz.

Tekrardan teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Vakti tasarruflu kullandığımız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Mustafa Adıgüzel Bey'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz üç dakikadır.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, anayasal sağlık ve çevre hakkına rağmen, çok açık delillerin ve kesin tespitlerin dahi siyasetin ve bağımlı adaletin eliyle görmezden geldiğini, devlet kurumları eliyle suç işlendiğini size iki örnekle aktaracağım.

Ordu Çaybaşı İlküvez'de bir vahşi katı atık depolama alanı var; bu, Ordu Büyükşehir Belediyesine ait. "Burada sıfır atıkla enerji üreteceğiz." dendi fakat enerji üretmeyi bıraktım, şu anda maliyet sebebiyle artık suyu da artılmadan zehirli suyu çevre derelere salınmaktadır. Buradaki ÇED izninde 1,5 metre çöp, 1 metre toprak; 1,5 metre çöp, 1 metre toprak şeklinde en fazla 11 metre dendiği hâlde şu anda kaç biliyor musunuz? Tam 35 metre. Ve orası da yetmedi, yanlara dinamitle sürekli yerler açılıyor. Peki "Burada su içilemez durumda ve çevre derelere zehirli su akıtılıyor." diyen kim biliyor musunuz? Ben değilim, sizin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünüz. Bu tespiti yapıyor; Şubat 2020'den itibaren, bir buçuk yıldır Ordu Büyükşehir Belediyesine ve ilgili firmaya defaatle yazı yazmasına ve ceza kesmesine rağmen hâlâ da orada bu zehir salınmaya devam ediyor. Yargı ise tüm alanı kapatmak yerine; aşağıdaki Ünye, Çaybaşı ve İkizce zehirleniyor, oraları kurtarmak yerine; Büyükşehir ve ilgili firmayı yargılamak yerine orada buna itiraz eden halkı yargılıyor. 80 yaşında teyzeler aylardır on beş günde bir mahkemeye gidip geliyor.

İkinci konu, Fatsa ilçemizde siyanürle işlenen bir altın madeni var, buna biz "yeşil Fatsa'nın bağrındaki sarı çıban" diyoruz. 2018 itibarıyla firmanın ÇED izninden gelen 3 milyon 400 bin ton cevher işleme hakkı doldu. Bu hakkın dolduğunu firma yeni izin isterken belgede açıkça itiraf etti "Benim iznim doldu, bana yeni izin verin." dedi, şu ana kadar bir izin verilmedi. Ayrıca, MAPEG'in alanda yaptığı tespite göre, hakkından fazla, 900 bin ton da fazladan cevher işlediği tespit. Peki, bir işlem yaptınız mı Bakanlık olarak veya mahkeme yaptı mı? Hayır. Ceza bile verilmedi, şu anda orada hiçbir işlem yapılmadı, görmezden gelindi. İlişkili dere yataklarında ise uluslararası akredite bir laboratuvarında yapılan analiz sonuçlarını size okuyorum: Kurşun ve kadmiyum 100 kat, alüminyum ise tam 3 bin kat fazla çıktı. Burada zehir dolu bir atık havuzu var. Bir yağmur coğrafyasında, Karadeniz'de ve Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın hemen 20 kilometre üzerinde bir deprem bölgesinde, Fatsa'daki 100 bin insanın tepesinde bu şekilde bir zehir potansiyeli olarak, bir depo olarak duruyor. Bu zehir yuvasını neden kapatmıyorsunuz? Maalesef yüce Mecliste koltuk sahibi bazı siyasetler de bu firmaya destek vermektedir. Ama bilinmelidir ki bu siyanür ve sülfürik asit çetelerinin, bu su ve toprak düşmanlarının arkasında kim varsa er ya da geç bunu ortaya çıkaracağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mustafa Bey, süreniz bitmiştir.

Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – İşte belge, işte bilgi, işte analiz sonuçları. Maalesef bilim çağında tüm realite ortadayken siyasetin ve güdümlü adaletin elinde insanlık suçu kamu kurumlarıyla işleniyor. Bunu dikkatinize sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Sayın İbrahim Aydemir, AK PARTİ’den Komisyon üyemiz.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, şahsınızda bütün heyete saygı sunuyorum.

Şimdi, sizin Bakanlığınızın bütçesi görüşülürken her yıl hemen hemen özel notlar düşüyoruz burada ve altını çiziyoruz ki bu Bakanlık bizi ifade ediyor, milleti bütünüyle ifade ediyor, yaşadığımız zemini ifade ediyor. Dolayısıyla serzenişler de elbette sahiplenilmeli ama yapılanları da bütün bütün alıp yüreğimize koymalıyız. Muhalefet maalesef -yani “görene, köre ne” darbimeseline- görmüyor. Görenler yok mu? Elbette var.

Şimdi, biraz önce Seyit Hocama, Seyit Başkanına “Erzurum’a en son ne zaman gittiniz?” dedim. Niye Seyit Başkanım, CHP Genel Başkan Yardımcısı? Aynı okuldan mezun olduk, Atatürk Üniversitesinden. Dolayısıyla Atatürk Üniversitesini ve Erzurum’u çok iyi bilen birisi. Onun okuduğu yıllarda, bizim okuduğumuz yıllarda şimdiki geldiğimiz noktaya kıyas götürmeyecek kadar şehirleşme bakımından bir nakıs hâl vardı, noksan bir hâl vardı. Geldiğimiz nokta fersah fersah bunu aştığımızı gösteriyor. Noksanlarımız yok mu? Elbette var, onları sizlerle zaten paylaşıyoruz ve size minnettarız. Arkadaşlarımızın özellikle düştükleri kayıtlara kat kat katılıyorum ben, Allah razı olsun.

Ben şunu biliyorum Değerli Bakanım; bir güzelleme olsun diye değil, hak teslimi: Çözüm odaklı kim varsa o samimi söylüyorum ki Cenab-ı Hakk’ın inayetiyle kuşanıyor ve yolu da açık oluyor. O yüzden, şu beş yılda; beş yıl da olmadı, dört buçuk yılda eşi emsali görülmemiş mesafeler aldınız. Ben Erzurum özelinden biliyorum, başka yerlerden de biliyorum ama Erzurum için özellikle hayatının tamamını Erzurum’da geçirmiş bir kardeşiniz olarak söylüyorum yani ilk mektepten başlayıp üniversiteyi de orada bitirip milletvekili olduktan sonra buraya gelen, milletvekilliği bittikten sonra da Allah nasip ederse tekrar Erzurum’da hayatını devam ettirecek birisi olarak söylüyorum. Çok özel, güzel işler yaptık; elhamdülillah. Katkısı olan kim varsa müteşekkirimiz. Noksanımız yok mu? Elbette var ama hakikatleri dillendirmek lazım.

Şimdi, Abdüllatif Bakanımız nerede, burada bir muhaveremiz oldu, bir sohbetimiz oldu yani o büyüklüğünün gereği bir not düştü bana ki “Kendi şehrinde seçilmiş biriyle cedele girmeyin.” ben de girmiyorum zaten. Naci kardeşimi seviyorum, bunun altını da çiziyorum, sık sık da bunu söylüyorum ama bir hâli de mutlaka burada tashih etmek lazım, düzeltmek lazım; neye ait? Erzurum’a ait düştüğünüz notlar. Bir defa, demiştiniz ya: “Erzurum’da yüksek bina yoktu.” Şimdi -TOKİ Başkanımız Ömer Bey çıkmış dışarı- Erzurum’da 5 katın üzerinde TOKİ’nin yaptığı bir yapılaşma yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Öyle demedim, dışarıdan gelen müteahhitler...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim o müteahhitler?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – İstanbul’dan gelen...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kim gelmiş? Ben bilmiyorum arkadaş, ben Erzurum’da yaşayan birisi olarak söylüyorum.

Şimdi, şunu...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Erzurum’da müteahhit kalmadı mı...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Birak, “dışarıdan gelen müteahhitler” deyip de yani orada bir soru işareti açmaya gerek yok kardeşim; doğruyu konuşalım.

Bak, beni de ilgilendiren bir ilzamda, bir ithamda bulunuyorsunuz; ne diyorsunuz? “2018 yılında, seçim döneminde sırf bana inat hatta benim için, köyümle ilgili bir yaptırım söz konusu oldu.” dediniz.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hatta benden çok kaymakam benim köyüme...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Etmiyorum, yok, yok, etmiyorum ama şimdi, aslında sizin söylediğiniz...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Kaymakamlığa seçim çalışması...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – ...AK PARTİ'nin seçimlerle ilintili bir icraat yapmadığını da gösteriyor. Bakın, bu Bakanlık özellikle poşetlerle ilgili aldığı kararı hangi zaman dilimine yaydı? Mahallî seçimlere değil mi, mahallî seçimlerden bir iki ay önce o kararı aldı. Herkes “Yahu arkadaş, bu kararı aldınız, oylarda epeyce bir erime olur.” dedi ama biz ne dedik, Bakanımız ne dedi? Cumhurbaşkanımız şunu söyledi: “Doğru bildiğimiz bir olayın seçimle ilintilendirilmesi doğru olmaz.” Kararı aldık, uyguladık.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tamam, niçin?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, seçim döneminde -aynen, dediğini ben biliyorum yani o söylediğiniz doğru- efendim, bir talep vardı, ücret talepleri vardı, yatırılmamıştı, 2004'te yapılmış yapılarla ilgili, geldi ama kime? Cinis köyüne değil güzel kardeşim, her yere geldi; seninle bir ilgisi yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne için geldi?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, bizim orada, sizin köyünüzde aldığımız oyları bile ben çıkardım, onu da isterseniz paylaşırım. Bakın, biz 2014 yılında sizin köyde ne almışız? 2014'te 450 oy...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Sadede gel, bırak...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sadede geliyoruz güzel kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Öyle ben söyleyeceğim, altında...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, bırak Allah aşkına!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Öyle şey yok, öyle şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı diyalog usulümüz yok. Herkes fikrini söyleyecek.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Senin köyünle ilgili konuşuyorsam bunu söyleyeceğiz. Efendim, “Biz oraya bağışta bulunduk, aile olarak bağışta bulunduk, onu da gasbettiniz.” anlamına gelecek şeyi söyleyin.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne münasebet ya, ne alakası var!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Öyle söylüyorsun. İşte tutanaklar burada.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, bırak Allah aşkına ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, bırakmıyor, burada. Öyle şey yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, Erzurum’u konuşamayacak mıyım ben! Memleketim hakkında konuşamayacak mıyım!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yalan söylemeyeceksin!

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hayır, ben yalan falan söylemiyorum, ne alakası var!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bağırmeden söyle, saygılı ol!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sakın olalım. Sakın olalım, rica ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ben Erzurum’u, memleketimi savunamayacak mıyım!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen yalan söylüyorsun güzel kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cinsli, sakın olalım. Sayın Cinsli...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tamamı yalan, yalan söylüyorsun sen, bin defa söyledim ya! (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sakın olalım.

Sayın Cinsli, sakın olalım, sonra oturursunuz, detaylı konuşursunuz. Erzurum Vekilisiniz ikiniz de, rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, efendim, ben hep şunu söylüyorum: Hakikati söyle, kimsenin buna itirazı yok. Şu düştüğün kayıtların tamamı hakikat dışı, yalan.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, bırak Allah aşkına, sen kimsin! Erzurum’u gündeme getiriyorsun ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Söylemeyecek miyim ben? Sen Erzurum’la ilgili aleyhte konuşacaksın, Erzurum’u bilmezsin sen güzel kardeşim ya.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, bırak Allah aşkına, sen kimsin! Ben 14 nesildir Erzurumluyum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen İstanbul’da yaşamışsın... Sen burayı böyle konuşmazsın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı diyalog usulümüz yok. Sayın Cinsli, rica ediyorum, karşılıklı diyalog usulümüz yok. Daha sonra oturup konuşursunuz, aynı ilin vekillerisiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yok, ben bunu söyleyeceğim, olur mu öyle şey?

Şimdi “Erzurum cahili” deyince itiraz ediyor. Böyle bir şey olur mu güzel kardeşim? Yapmayacaksın. Ben buradayken Erzurum’a dair düştüğün bütün yanlışları düzelteceğim. Öyle şey yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Erzurumlularla ilgili konuşamayacak mıyım!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Efendim “Bizim aile orada bilmem ne yapmış.” (İYİ Parti sıralarından gürültüler) Sizin aileniz kim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum. Karşılıklı diyalog usulümüz yok, rica ediyorum. (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bakın, arkadaşlar, o köyde 170 dönüm arsa bağışlanmış. Ne için? Bu depremden dolayı. Ancak “bizim aile” dediği 10 dönümlük bir isim... (İYİ Parti sıralarından gürültüler) 10 dönümlük bir yer vermiş ama şunu vermiş, bakın, ben o belgeyi de aldım. Ne diyor? Akif Cinsli diye bir isim, şerh koyuyor, kamulaştırma olmaz diyor.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok ayıp! Çok ayıp yaptığınız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Aha, burada, belgeyle konuşuyorum ben.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Yakışanı yapıyorsunuz!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben belgeyle konuşuyorum, ezbere konuşmuyorum, ezber yok.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Aileyi karıştırma!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum. Herkes fikrini söyleyecek, rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben belgesiz konuşmam. Bağışladık, bilmem neyi bağışla... Bağışlama falan yok, böyle bir şey yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ölmüş insandan bahsediyorsun, Akif Bey öldü, ölmüş insanın arkasından konuşuyorsun. Ayıp!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kardeşim kim olduğunu bilmem. Bağışlama yok, bağışlama yok, yok bağışlama, burada belge. Ne bağışlaması? “Bağışladık.” deyip öyle burada beylik laflar etmeyeceksin, öyle bir şey yok.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Beyliği bana mı öğreteceksin!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bağışlama falan yok, ezbere konuşuyorsun sen.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Beyliği bana öğretme!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen aslında birçok şeye zihnini açsan, biraz öğrensen çok iyi olur. Bak, şunun hep altını çizdim ben. (İYİ Parti sıralarından gürtültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, tartışmaları mümkün olduğunca diyalogdan kaçınarak, kişiselleştirmeden yapalım. Mesaimizi tamamlamak durumundayız

Buyurun Vekilim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Zihin haritan uyuyor, zihnini aç!

Şimdi, Değerli Bakanım, bizim “şehir” kavramına bir defa medeniyetimizin düştüğü özel kayıtlar var. Ben özellikle paylaşmak istiyorum. Tabii ki İbn Haldun’un düştüğü notlar var. Burada böyle bir allame edasıyla konuşacak değilim ama bir kavramı özellikle not düşeceğim: Şehirler nerelerde inşa edilmiş? “Nerelerde inşa edilmeli?” diye medeniyetimiz bize tembihatta bulunuyor, pendname koyuyor. Bir kayıt, efendim, aynen şöyle: “Yeri, dağı, çiçeği kekik, kuşu keklik / Düşünme, kur orada bir beylik.” Tarife bakar mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Olmaz, Değerli Başkanım.

Peki.

“Yeri düz, çiçeği saz, kuşu kaz, bu sana ikaz / Orada beylik olmaz.” Şimdi, böylesine medeniyet kodları olan bir yapı, hele hele o kodları sahiplenmiş AK PARTİ gibi, Cumhur İttifakı gibi bir siyasi kadro nerede bir tohum ekiyorsa, bir tohum atıyorsa oradan bir büyük lezzet çıkıyor. Ben şehir şehir gezdiğimizizi... Hepimiz geziyoruz, hepimiz. Noksanımız yok mu? Hatay’da elbette noksanımız var; İstanbul’da, efendim, Antalya’da yaptıklarımızın dahasını yapmalıyız, eyvallah. Ancak yapılanlara müteşekkir olduğumuzu da kayıt altına almak lazım. Bütün bütün yok olduk, hep bunu söylüyorum ben. Öyle değil. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ya. Bizim bayrak adresimiz, bayrak adresimiz, en şahika bakanlıklarımızdan biri. Şurada Bakan Yardımcılarımız var, elhamdülillah, ben biliyorum, kim yönelse muhalefetten yönelenlere de hemen kapılarını açan bir kadro.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Efendim, hemen bitiriyorum.

Ömer Bulut Bey, Allah razı olsun, zaten üretkenliğin zirvesinde; bizim Abdullah Bey kardeşim anlattı onu, çok özel işler yaptı. Efendim, Milli Emlak Genel Müdürümüz, kim yönelirse müsbet bir karşılık verir, hacet kapısıdır. Burada Tapu ve Kadastro Genel Müdürümüz var, İlbank Genel Müdürümüz var -isimlerini sayamadıklarım haklarını helal etsinler- her biri çok özel hizmetler yaptılar memleketeye. Dolayısıyla, noksanları söyleyelim ama ardından da arkadaşlar, şuna da teşekkür ediyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Peki.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Yok yok, tek tek hepsinin ismini say.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayayım İsmet Ağabey, sayayım da isimleri sığmaz yani vakit yetmez. Hepsine müteşekkirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hepsine teşekkür ediyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, bütçeniz hayır uğur getirsin inşallah.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Emine Gülizar Emecan, buyurun lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlarımız, değerli basın emekçilerimiz; öncelikle hepinize hayırlı akşamlar diliyorum. Akşamın ilerleyen bu saatinde ben de Bakanlığımızla ilgili, çalışmalarıyla ilgili birkaç görüşümü paylaşacağım.

Sayın Bakan, Bakanlığınız Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Tabii, çevre, şehircilik, iklim değişikliği bunların anlamına girmeyeceğim bu dar zamanda çünkü değinmek istediğim birkaç konu var. Direkt konulardan başlamak istiyorum.

Öncelikle sizin, tabii, şehircilik anlayışı... Bugüne kadar biz 5'inci bütçemizi yapıyoruz, 5'inci bütçe görüşmesindeyiz şu anda. 4 bütçedir Bakanlıkla ilgili çok sayıda değerlendirme yaptık sizin şehircilik anlayışınızla ilgili ve diğer konularla ilgili. Bugün sosyal konut projesinden bahsetmek istiyorum ben bu İlk Evim İlk İş Yerim Projesi, yeni açıkladığımız. Öncelikle şunu söyleyeyim: Kesinlikle başarılı olmasını istediğim bir proje çünkü bu ülkenin buna ihtiyacı var. Bunun altını çizelim ancak yirmi yılın sonunda böyle bir projeyi başlatmış olmanızı da eleştireceğim. Şimdi, "Ya, yirmi yılda hiç mi sosyal konut yapmadık?" diyeceksiniz. Verdiğiniz ve tutmadığınız sözler var. Yirmi yıl boyunca Türkiye'de sosyal konut oranına bir bakalım dersek mesela ne kadar yapmışsınız? Sosyal konutların toplam konut stokuna oranı şu anda yüzde 2 Sayın Bakan, yani bin kişiye düşen sosyal konut sayısı 10. Eğer siz bu konuda samimi olsaydınız çok daha önce bu oranı artırırdınız. Şimdi, 300 milyon metrekare hazine arazisinde 2028 yılına kadar 500 bin sağlam ve güvenli konut üreteceğinizi söylüyorsunuz. İnşallah olur, destekleriz üretilmesini, olmasını. Ancak yaratılan bu ekonomik krizle konut satış fiyatlarının da kira fiyatlarının da çok arttığını hepimiz biliyoruz ve maalesef bu ülkede barınma hakkı artık bir ayrıcalık hâline geldi ve çok zor bir dönemde elbette ki bu projeye başladık. Zaten başvuru sayısının 8 milyon olduğunu ifade ediyorsunuz, bu durumun ne kadar vahim olduğunu da gösteriyor bu sayı, tablonun ne kadar vahim olduğunu.

Şimdi, o nedenle siz dar gelirli vatandaşlarımıza umut dağıtılıyorsunuz. Lütfen dikkatli olun projenizi yürütürken. 2019'da da 150 bin konutluk bir proje sözü vermişsiniz ama ne oldu? Sonu hüsrana oldu. Şimdi o projede verilen sözlerle ilgili hiçbir şey söylemiyorsunuz. Ne yapacaksınız? Biraz bundan

da bahsedin. Ödemelerle ilgili kafalarda soru işaretleri var. Bu soru işaretlerini gidermeniz lazım. Her yıl memur zammı oranında artışlar olacağı... E, enflasyonun artış oranı ortada. Yani bazı soru işaretleri, haklı soru işaretleri... O nedenle lütfen daha net açıklamalar bekliyoruz sizden.

Bir de mesela boş konut, talep fazlası konutlarla ilgili bir çalışmanız var mı? Şu anda Türkiye’de bu şekilde konutlar da var ama bunlardan hiç bahsetmiyorsunuz ve hiç bu konuda bir çalışma yaptığınızı da söylemiyorsunuz.

Şimdi, diğer yandan derdiniz gerçekten sosyal konut üretmek mi, yoksa seçim öncesi bir rüzgâr yaratmak mı diye baktığımız zaman birkaç veri paylaşmak istiyorum bu konuda. Emlak Konut örneğın 2002-2022 arasında Türkiye’de 132 bin konut tamamlamış. Bu sayı yılda 6.285 konuta denk geliyor. Oysa 1947-1989 yılları arasında yıllık ortalama üretilen konut sayısı 11.539 olmuş yani siz bu sayının çok altında kalmışsınız.

İstanbul’daki verilerden biraz bahsetmek istiyorum İstanbul Milletvekili olarak. 2002-2022 arasında İstanbul’da 80.788 konut tamamlanmış. Bu konutların, üretilen konutların 68.644 adedi lüks konut Sayın Bakan ve bu lüks konutlar nerelere yapılmış, 7 adet afet riskli alana yapılmış, 16 adet gecekondu önleme bölgesine, 12 adet askerî alana yapılmış ve Fikirtepe kentsel dönüşüm alanı. Şimdi bu alanlarda lüks projeler yerine sosyal konut yapılamaz mıydı diye soralım. Üretilebilirdi değil mi? Ama yapmadınız, siz lüks konut üreterek rant yaratmayı tercih ettiniz.

Yine, İstanbul’da yüksek, yoğun yapılaşma olan 130 projenin kaybedilen kamu arazilerinden bahsetmek istiyorum. 17’si park alanı, 8’i askerî alan olan toplam 78 alan sizin döneminizde imara açıldı Sayın Bakan. Bakın, 7 adet orman alanı imara açılarak 751.590 metrekare inşaat yapılmıştır. Pardon da sizin nereniz çevreci, nereniz yani yeşili destekliyor? Ağaç dikme projeleriyle bu işi götürebileceğinizi mi zannediyorsunuz siz? 44 alanda emsal değeri artışı veya fonksiyonlar arasında değişim ile imarlı alanlarda da artışlar yapılmış. Bakın, Sayın Bakan, İstanbul’da 3 milyon 80 bin metrekare imar hakkı olan alanda 10 milyon 514 bin metrekare inşaat yapılmış. E tabii, Cumhurbaşkanınız da “Biz bu şehre ihanet ettik.” demişti zaten zamanında.

Gelelim yine bu rant yaratmayla ilgili Göktürk örneğine. Birçok vekil arkadaşımız bahsetti bu projeden. Ziraat Bankasının Demirören ailesine verdiği krediyi tahsil edememesiyle birlikte İstanbul’un Göktürk Mahallesi’ndeki Kemerköy Sitesi boş sahası Demirören Grubundan bu borcuna karşılık Ziraat Bankasına geçti. Şimdi, Emlak Konut eliyle aslında yeşil alan olması gereken bir araziye siz yine lüks konut yapıyorsunuz, zararınızı tahsil etmeye çalışıyorsunuz sanırım ancak 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Kanunu’nu kullanarak bu araziye rezerv yapı alanına dönüştürdünüz Sayın Bakan ve bu sayede de tabii, plan yapma yetkisini İstanbul Büyükşehir Belediyesinden aldınız.

Rezerv yapı alanı nedir? Rezerv yapı alanı nedir arkadaşlar? İstanbul’da ya da başka şehirlerde riskli alanlarda yaşayan nüfusun taşınması için ayrılan alandır ama şimdi bu alana lüks konut yapılacak. Değerli arkadaşlar, bir de yetmedi, iş makineleri bu araziye girebilmek için orada Cendere Deresi’nin sel baskınlarının önlenmesi için yapılan istinat duvarını kırarak içeriye girdi, oradaki halkı gerçekten mağdur etmiş durumda.

Sayın Bakan, sizin gerçekten çevreciliğinizi ve yeşile olan ilginizi sadece Göktürk değil millî servetimiz olan Atatürk Havalimanı’na yaptığınız muamele de zaten gösteriyor. Bölgemizde Atatürk Havalimanı’nın hemen karşısında Çobançeşme Fidanlığı’nı zamanında imara açıp yani bir şekilde birilerine peşkeş çektiniz, ondan sonra da İstanbul Havalimanı’nın millî servet olan pistlerini kırarak oraya millet bahçesi yaptınız. Ya, millet bahçeleri yapmakla övünüyorsunuz ama hâlâ birçok yerde de yeşil alanları konut alanlarına çevirmekten vazgeçmiyorsunuz.

Sayın Bakan, Tozkoparan'da da yaşanan büyük bir sıkıntı var. Orada bir kentsel dönüşüm yapılacaktı ama bir türlü halkla uzlaşmadınız ve halkı çok zor duruma soktunuz, Çevik Kuvvetlerle evlerinden zorla çıkardınız. 1.950 lira kira yardımıyla kiraların bu kadar arttığı bir süreçte -ki bir yılda kiraların artış oranı yüzde 166 oldu- o insanları sokağa ittiniz. Bu yanlış uygulamalarınız konusunda da sizi kınıyorum. Bakın, şunu bir göstermek istiyorum Sayın Bakan, size bunu gösterdiler mi? Sosyal medyada ve basında çok yer aldı. Okuyorum şimdi: Bir çocuk Tozkoparan'da "Korkmayın, biz çıktık, kapıyı kırmanıza gerek yok." yazmış. Bu ne demek biliyor musunuz? Orada yaşayan çocuklar üzerinde travma yarattınız. Belki kanunu uyguluyorsunuz ama biraz da lütfen, insanlığınızı da konuşurum diyorum.

Sayın Bakan, son olarak memleketimle ilgili bir sorundan bahsetmek istiyorum. Ben Giresunluyum. Giresun'un Espiye ilçesinde yine, tabii, bu 5'li müteahhit grubunun içinden bir müteahhit olan Cengiz Holdinge ait Eti Bakır şirketi tarafından maden işletmesi yapılıyor Sayın Bakan. Şirket, işletme alanında -Sayın Cemal Öztürk Vekilim, lütfen, bölge Vekili, il Vekili olarak bunu sizin de dikkatli dinlemenizi rica ediyorum- 6 bin dönümlük araziye kapsayan bakır, çinko, pirit açık ocak kapasite artışı yapmak için başvuruda bulunuyor şirket. 2.555 dönümü ormanlık olmak üzere, 3.050 dönüm alan fiziki kullanıma açılacak o bölgede. Şu anda orada üretim var, üretim yapılıyor ama genişletme çalışması. Bu alanın Soğukpınar beldesi ve 8 köyü etkileyeceği dikkate alınarak İl Genel Meclisi Tarım Orman Komisyonundan görüş isteniyor. Komisyon, 6 Haziran 2022 tarihli raporuyla sakıncalarını ortaya koyuyor ve neler yapılması gerektiğini de 12 maddeyle aktarıyor. Fakat daha sonra -bu raporlar elimde, ikisi de var- bu rapor tüm partilerin oy birliğiyle İl Genel Meclisinden geçmiş olmasına rağmen -sonra ne oluyor biliyor musunuz, e, biliyorsunuzdur mutlaka- şirketin baskısıyla İl Özel İdaresi Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü İl Genel Meclis Başkanlığına 5 Eylülde bir yazı gönderiyor ve Komisyon raporunun yeniden değerlendirilmesini istiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aştınız, toparlarsanız sevinirim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Toparlıyorum.

Sayın Bakan, bu nasıl bir şey? Bu çıkan rapor tekrar değişiyor, tam tersi bir raporla yani Eti Bakır AŞ'nin bu sahasına ait ÇED başvuru dosyasının olduğu gibi uygulanmasıyla ilgili bir karar çıkıyor. Sormak istiyorum: Bu nasıl bir uygulamadır, bu nasıl bir çevrecilik anlayışıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bu konuda lütfen sizden açıklama bekliyorum.

Yine de Bakanlığın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Eğer göz geçirmediyseniz, lütfen, Meclisten geçen bu 2 raporu da gözden geçirmenizi rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, aslında diğer partiler tamamladılar ama AK PARTİ'den son girenler oldu, talepte bulunanlar oldu. 3 arkadaşımız var AK PARTİ'den, peş peşe söz vermek durumunda kalacağım. Kısa tutarlarsa sevinirim doğrusu çünkü bundan sonra soru bölümü var, sorudan sonra Sayın Bakana cevap için söz vereceğim, oylamalar var, o esnada önergeler var, onları işleme koymamız gerekiyor; ayrıca, bir maratondayız, yarın da başka bir bakanlığı görüşeceğiz malum, dolayısıyla anlayışımızı bekliyorum.

Sayın Cemal Öztürk, buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, sizi ve ekibinizi burada 5'inci defa bütçe görüşmelerinde görmekten duyduğumuz memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlıyorum çünkü dört buçuk yıllık Bakanlığınız döneminde gerçekten her kesim tarafından takdir gören çok önemli çalışmalar yaptınız, Türkiye'nin rengini değiştirdiniz; Allah sizden razı olsun, biz sizden razıyız, Rabb'im de razı olsun, ekibinizden de tabii.

Çok kısa söz aldım ben. Değerli arkadaşlarım güzel değerlendirmeler yaptılar, muhalefetten de önemli katkılar oldu. Elbette tenkitler olacak çünkü burası Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu, millet adına denetim yapan ve yetki veren bir Komisyon; bardağın boş tarafı da dolu tarafı da görülür.

Değerli Bakanım, ben bir hakkı teslim etmek için de kendi şehrimle ilgili yaptığımız hizmetler için teşekkür etmek istiyorum. 20 Ağustos 2020'de Giresun'da meydana gelen büyük felaketten sonra anında yanımıza geldiniz ekibinizle, genel müdürlerinizle, Bakan Yardımcılarınızla. Başta Dereli olmak üzere, Doğan kent'teki, Espiye'deki, Güce'deki ve beldelerimizdeki, köylerimizdeki felakette gece gündüz bizimle çalıştınız ve yaraları sardınız. Bütün Giresunlular size müteşekkir, teşekkür ediyoruz ve Allah razı olsun diyoruz.

Bazı eksiklikler var, özellikle millet bahçeleriyle ilgili. Eminiz, önümüzdeki günlerde bunları da talimatlarınızla sonlandıracağız.

Biraz önce değerli hemşehrim Emine Hanım'ın dile getirdiği Espiye'deki madenle ilgili mevzuu dikkatinize ben de sunmak isterim. Eğer çevreye bir zarar verilecekse eminim ki ona siz müdahil olursunuz, engel olursunuz.

Ben hizmetleriniz için tekrar teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum. Bütçenizin ülkemize, milletimize, bütün insanlığa hayırlı olmasını diliyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Cemal Bey.

Sayın Nilgün Ök, buyurun lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Değerli Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarım, bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Tabii, bugün, sabahki oturumlarda burada oldum. Orada, şunu söylemek istiyorum: Bugün bir konuşmada konuşmacı dedi ki: “Vaat verip hizmet üretemeyen bir Bakanlığınız var.” Tam tersine, aslında sizin şahsınıza bizim Bakanlığımız bugüne kadar hangi sözleri verdiyse, vaatleri verdiyse illere geldiği ziyaretlerde o ilçenin siyasi görüşüne bakmadan her türlü katkıyı koymuş bir Bakanımız var. Bugüne kadar tabii, 1 milyon 570 bin konutu teslim etmişiz, 500 bin sosyal konut, 1 milyon konut arsası çok kıymetli.

Yine, Denizli'de biz küçük depremler yaşadık, çok şükür ki can kaybı yoktu ama Sayın Bakanımız geldiğinde oraya biz Bozkurt'ta ve Çardak'ta Bozkurt ilçesi farklı bir partide, Çardak ilçesi AK PARTİ'deydi- parti gözetmeksizin hemen depremin ertesi günü belediyelere direkt nakit para yardımı yaparak... Eşit bir şekilde, depremin yaralarının sarılması için göstermiş olduğunuz o hassasiyet için çok teşekkür ediyoruz.

Gerçi sunumunuz çok kıymetliydi. Yani yaptığımız işte 3 milyon 200 bin konutun dönüşmesi, bunlar kolay işler değil. Ben bu anlamda size çok teşekkür ediyorum. Özellikle o meydan projeleri çok güzel; Edirne'yi gördüm, Diyarbakır'ı gördüm Sayın Bakanım, elinize sağlık, inanılmaz güzel olmuş, o Sur'un tarihi dokusu ortaya çıkmış -eski hâlleri, yeni hâlleri- çok kıymetli.

Bir de yine yangınlarla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Biz, Muğla'daki yangınlara gittiğimizde, teyzenin birine orada sonrasında ziyarete ettiğimizde "Ev ne kadar sürede olur?" diye sordum -evin de temeli atılmıştı- o da "On beş-yirmi gün sonra teslim edecekler." dedi. Allah var, Bakanım, ben inanmadım ama siz gerçekten bir ay sonra teslim ettiniz. Teyze bana sonrasında "Evime yerleştim." diye fotoğrafını attı. Bu anlamda da çok kıymetli.

Ben, tabii, şunu söylemek istiyorum, ANKAPARK burada gündeme geldi, ANKAPARK bir değerdi. Ben, ilk, milletvekili olduğumda 2018 yılında inanın oraya hem çocuklarımı hem de Denizli'den gelen misafirlerimizi götürdük ama ne acıdır ki öyle bir bakımsızlığa terk edildi ki 2.933 tane ağaç da şu an orada çürümeye terk edilmiş durumda. Bu yazıktır, günahıdır, bari ağaçları sulayın, şimdi onu sökmeyi düşünüyorlar, böyle olmamak lazım. Projeler, evet, değişir, başka partilere geçer ama projeler devam ettirilebilir, yaşatılabilir. Bu tarz projeler dünyanın her yerinde var, keşke yaşatsalardı, onu söylemek istiyorum. İşte bizim bakış açımız bu, her zaman aldığımızda yeni hizmet üretmek, bunu yaşatmak, sizler gibi çürümeye bırakmak ya da yıkmak değil.

Bakanlık bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum, çok teşekkür ediyoruz Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bir dakika Sayın Bakanım, bir şey daha söyleyeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bizim Çardak ilçemiz var, Çardak ilçemize de tam böyle organize sanayinin olduğu bir yerde, orada böyle küçük sanayi sitesi istiyoruz, yaklaşık 30-40 sanayi sitelik küçük bir şekilde.

Bir de bizim bu konutlar Güney ilçemizde yok Sayın Bakanım. Güney'e de böyle bir konut ilavesi yapabilirsek çok güzel olur. Bu arada projeler çok güzel, o dokuya uygun projeler ürettiğiniz için ayrıca çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Uğur Aydemir, son konuşmacı olarak.

Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, çok Kıymetli Bakanım, değerli bakan yardımcılarım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli bürokratlarımız, basınımızın çok değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Bakanlığımız bütçesinin öncelikle hayırlı olmasını, her kuruluşunun bereketli olmasını Cenab-ı Allah'tan temenni ediyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, ben de sözlerime bazı arkadaşlarımızın "İşte bu sizin son bütçeniz, artık son bütçeyi yapıyorsunuz." sözleriyle başlamak istiyorum. "Bundan sonraki bütçeleri Millet İttifakı yapacak." diye dile getirdiler arkadaşlar. Evet, arkadaşlar, bu 27'nci Dönemin son bütçesi, doğru söylüyorsunuz. Hayal kurmak güzel bir şey, en azından bunu başarmaya başlamışsınız. Hayal kurmadığınız zaman gerçekleştiriyorsunuz, bir adım atmışsınız. Bundan dolayı sizi tebrik ediyorum. İnşallah, Rabb'im, hep birlikte, hep beraber güzel ülkemize nice bütçeler yapmayı nasip etsin diyelim.

Evet, değerli arkadaşlar, bugüne kadar Bakanlığımız, birbirinden güzel ve sağlam kamu binalarını, millet bahçelerini, kentsel dönüşüm çalışmalarını, sosyal konut projelerini hayata geçirdi. Evet, bu kentsel dönüşümde belediyelerin de tabii, yerel yönetimlerin de etkisi oluyor, Bakanlığımızın da büyük etkisi oluyor. Belediyelerden, tabii, arkadaşlarımızın yine bazıları bahsettiler. Belediyelerden bahsederken İller Bankamızın vermiş olduğu kredilerde Cumhur İttifakı belediyelerine çok büyük oranda kredi imkânı açtığı ama muhalif belediyelere kredi imkânı vermediği gibi ifadelerde bulundular. Ben Manisalıyım, Türkiye geneliyle alakalı bir şey söylemek istemiyorum ve buradan İller Bankası Genel Müdürlüğümüze huzurunuzda teşekkürü borç biliyorum, Bakanımıza teşekkürü borç biliyorum. Manisa'mızda beni gören, bizimle temasa geçen -size göre- muhalif belediye başkanları teşekkür ediyorlar. İstedikleri zaman kredi imkânına ulaşabiliyorlar. Manisa'da bunların yaşandığını ve belediyelerimizin Sayın Bakanımıza, Genel Müdürlüğümüze teşekkür ettiklerini öncelikle ifade etmek istiyorum, bundan dolayı da Bakanımızı tebrik ediyorum değerli arkadaşlar.

Evet, diğer bir konu, bazı arkadaşlarımız, işte, efendim, Kanal İstanbul... Cumhurbaşkanımız Kanal İstanbul'u açıkladığı zaman kendilerine göre bir rakam verdiler, daha sonra rakamları Cumhurbaşkanımızın revize ettiğini, Bakanımızın revize ettiğini ifade ettiler ve sonunda da "Allah bu duruma kimseyi düşürmesin." dediler. Doğru, dünyanın geçtiği bir süreç var, küresel ekonomik kriz var. Arkadaşlarımız bu küresel ekonomik krizi, dünyanın geçtiği dönemi herhâlde bilmiyorlar, farkında değiller. Yani üç sene önceki fiyatlarla bir iş yapmanız kaç paraya mal oluyordu, şimdi hangi fiyatlarla hangi paraya mal edersiniz, bunu Plan ve Bütçe Komisyon üyesi olarak çok net bir şekilde görmeniz lazım, bilmeniz lazım. Yani enflasyondan daha öte bu Covid-19'la beraber başlayan süreç, küresel iklim kriziyle devam eden, emtia fiyatlarının aşırı fiyatlanması, enerji maliyetlerinin aşırı yükselmesi, çeliğe, demire ulaşamamak, enerjiye ulaşamamak, maliyetlerin hepsini üstüne koyduğunuz zaman, çünkü fiyatlarla bugünkü fiyatları kıyasladığımız zaman bence bir hata yaparız. Bu hataya düşmeyin bence, kaldı ki buradan ben bir defa daha Bakanlığımıza, Hükümetimize teşekkür etmek istiyorum. Niye? Yapılanları bir tarafa koyduğumuz zaman yani Çanakkale Köprüsü, Yavuz Sultan Selim Köprüsü, otobanlar, şehir hastanelerini üst üste koyduğumuz zaman evet, "Durmak yok, yola devam." diyerek ne kadar büyük bir mesafe kat ettiğimizi çok net bir şekilde görürsünüz. Kanal İstanbul maliyetlerini kıyartarak bunun en güzel şekilde hesabını, kitabını yaparsınız diye düşünüyorum değerli arkadaşlar.

Evet, bazı arkadaşlarımız da sizinle beraber halkın değil şirketlerin büyüdüğünü söylediler. Herhâlde Türkiye'nin gayrisafı millî hasılasının büyüklüğünü arkadaşlarımız gözden kaçırıyorlar. Büyüklüğü göz önüne aldığınız zaman Türkiye'yi kaç kat büyüttüğümüz ortada, Türkiye'nin her alanda mesafe kat ettiğini çok net bir şekilde görebiliriz.

Evet, diğer bir konu da biz algı oluşturuyormuşuz. Evet, arkadaşlar, bizim de en büyük sıkıntımız algı oluşturamıyoruz diye kendi kendimize serzenişte bulunuyoruz; ya biz algıyı bilmiyoruz ya siz olguyu bilmiyorsunuz. Bizim işler yapmadığımızı ve çok güzel bir algı oluşturduğumuzu ifade eden arkadaşlar oldu. Şimdi bakıyorum ben, bunlardan hangisi algı? Diğer kitapçığa da baktım, olguların hepsini Bakanlığımız, ekipleriyle birlikte çalışmışlar, fotoğraflamışlar, kitapçığa koymuşlar. Nasıl algı oluşturuyoruz, anlamadım. Yani sizce algı mı bu yapılanlar, olgu mu? Bizim yani muhalefetle anlaşamadığınız nokta bu. Algı mı, olgu mu, tekrar bir algı tanımını ve olgu tanımını ortaya hep birlikte koymamız gerektiğini düşünüyorum.

Yine, çok kıymetli bir vekil arkadaşımız da -kendisini ben de çok severim- Sayın Sındır dedi ki millet bahçeleriyle alakalı "Güzel bahçeler yapıyorsunuz, bence bunları fotoğraflamaya gerek yok, gidip yerinde görmek lazım." Arkadaşlar, biz Türkiye'nin her tarafına gidemiyoruz yani kendi ilçemizde, kendi şehrimizde millet bahçesini görüyoruz ama hakikaten devasa, birbirinden güzel millet

bahçeleri yapıyoruz, bunlardan birbirimizi mahrum bırakmamak lazım. Ülkemizin, milletimizin, devletimizin hangi aşamaya geldiğini, ne kadar bir çevreci Bakanlık olduğumuzu, her alanda yeşile ne kadar büyük önem verdiğimizi nasıl anlayacağız? Yani Türkiye'nin 81 iline gidemiyoruz, değil mi arkadaşlar, dolayısıyla bu tanıtımlarla bu kitapçıklarla da nereden nereye geldiğini Türkiye'nin net bir şekilde görmemiz lazım.

Evet, ben birkaç cümleyle de TOKİ'den bahsetmek istiyorum. Rakamlara girmek istemiyorum, 1 milyon 170 bin TOKİ ürettik, işte 500 bin konut, onlara girmek istemiyorum. Yalnız şunu ifade etmek istiyorum arkadaşlar: Belki Bakanımızın sunumunu kaçırmış olabiliriz, dikkatli dinlememiş olabiliriz, şu anda 81 tane ilimizde, bakınız, ekonomik krize rağmen, küresel ekonomik krize rağmen -dünya ekonomik krizle boğuşuyor, salgını bir şekilde atlattık, sağlıkta belli bir noktaya getirdik ama küresel ekonomik kriz devam ediyor- buna rağmen Türkiye'nin 81 tane ilinde 750 tane şantiyede âdeta harman yapıyorlar, her tarafında Türkiye'nin. 750 tane şirket, TOKİ harıl harıl çalışıyor şu anda arkadaşlar, 135 bin tane inşaat şu anda devam ediyor ve -çok önemli burası- 60 bin konutumuzu inşallah TOKİ'miz ne yapacak? Yıl sonuna kadar anahtar teslimi yapacak arkadaşlar. 60 bin konutun -işte kasımın kaçındayız diyelim, 9'u, yarın 10'u- bir buçuk ay sonra Bakanlığımız inşallah anahtar teslimini yaparken davet eder ama iktidar partisinin milletvekili olarak, AK PARTİ'li olarak ben de sizleri davet edeyim, buyurun, gelin, hem binalarımızı gezin, TOKİ'yi gezin, neler yaptığımı... 60 bin konut az bir konut değil arkadaşlar. Bu sayıların içerisinde 60 bin konut yok, şimdi 60 bin de ilave edeceğiz, 135 bin tanesi devam ediyor, 60 bin konutun da inşallah anahtarlarını teslim edeceğiz. Vatandaşlarımıza, milletimize hayırlı olsun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Uğur Bey, bedava mı yapıyor?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Değerli arkadaşlar, TOKİ'mize, Bakanlığımıza hakikaten teşekkürü borç biliyoruz.

Bizim AK PARTİ olarak yeşili sevmediğimizi ifade eden arkadaşlar oldu, arkadaşlar. "AK PARTİ yeşili sevmiyor." 6 milyar fidanı toprakla buluşturmuşuz.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Nerede, nerede?

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Nerede?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sizin "fidan" dediğiniz kuru fidan mı yani kuruyan fidanları mı zannediyorsunuz? Yeşil değil mi fidan? 2022'nin sonuna kadar inşallah 7 milyar fidana ulaşacağız.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Günaydın!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Orman varlığını büyüten nadir ülkelerdeniz. İnşallah, yüzölçümümüzün de yüzde 30'una kadar orman varlığımızı da arttıracamız değerli arkadaşlar.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kaz Dağları'nı katlettiniz, koskoca Kaz Dağları'nı katlettiniz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yeşili sevmek bu. Sadece millet bahçesi yapmıyoruz, orman varlıklarımızı da arttırıyoruz. Neye rağmen? Yangınlara rağmen. İşte, yangın oldu, bazı vekil arkadaşlarımız... Yangın oldu, Sayın Bakanın açıklaması oldu ilk gün "Yangını kontrol altına aldık." diye.

Evet, değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Orman Bakanı, Orman Bakanı...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Arı da yangınlarla mücadele etti, gitmiştir Antalya’da... Allah bir daha ülkemizin başına bu afeti getirmesin. Akhisar’da yangın oldu, ben de gittim gördüm. Arkadaşlar, orman yangınları çok felaket bir şey. “Kontrol altına alındı.” dediğimiz an bakıyorsunuz bir rüzgâr oluyor, tekrar yangın devam ediyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Rüzgâr suçlu!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Arkadaşlar, orman yangını böyle bir şey yani “Yangını kontrol altına aldık.” diyorsunuz, arkanızı dönüyorsunuz, “İnşallah, kontrol altına almışızdır.” diyorsunuz kendi kendinize çünkü sizin bire bir kontrolünüzle ilişkili olan bir şey değil. Dolayısıyla, arkadaşlar, bizler ne söylediğimizi biliyoruz ama her şey kendi söylemimizle alakalı değil; doğayla alakalı, rüzgârla alakalı, o araziyle alakalı, coğrafyayla alakalı. Değerli arkadaşlar, bir kuş yanıyor, gidiyor, uçuyor öbür tarafa, tekrar yangını yayıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir dakikanız...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Dolayısıyla, arkadaşlar, bunlara da dikkat ederek, göz önüne alarak Bakanlığımızı eleştirelim. Biz tabii ki bardağın dolu tarafını görmenizi istiyoruz ama arkadaşlar, bu ülke hepimizin ülkesi. Ben her zaman söylüyorum: Muhasebe yaparken, bilanço çıkarırken, bir yıllık envanter çıkarırken Türkiye’nin dününü unutmamak lazım. Türkiye nereden nereye geldi arkadaşlar, bir bakın, bir kıyaslayın; 2002 öncesini Türkiye’yi terazinin bir kefesine koyun, 2022’yi terazinin bir kefesine koyun, ondan sonra “Önümüzdeki seçimlerde biz daha iyi yaparız.” diye ortaya çıkın ama arkadaşlar bunu yapmadan önce hemen kalkıp “Biz şunu yapacağız, bunu beğenmiyoruz, şunu yapmıyoruz.” diye cümleler kurmanız bizleri üzüyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Son cümle...

Kaldı ki bir arkadaşımız yine ifade ettiler: Marifet iltifata tabidir. Arkadaşlar, bir sigara ikram edene dahi bakıyorum, arkadaşlarım teşekkür ediyor, zehir ikram ediyor. Sayın Bakanımız Akhisar’a da geldi depremde, bizimle beraber oldu, çok teşekkür ediyorum, ekibiyle birlikte geldiler, gece geç saatlere kadar, sabaha kadar toplantılar yaptık. “Bakanlık yardım etmiyor.” dediniz. Bizim Akhisar CHP’li belediye arkadaşlar, Büyükşehir Belediyesi Cumhur İttifak’ı Belediyesi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Bakanımız belediye ayırmaksınız hem Akhisar küçük belediyeye hem büyük belediyeye aynı oranda yardımlar yapmıştır. Ben bunlara bizzat şahidim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Aydemir.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İnanırsınız inanmazsınız, kendi cephenizden bakabilirsiniz, yaşayarak bunları anlatıyorum. Ben bundan dolayı, hizmetlerinden dolayı, genç, dinamik ekibiyle beraber, bütün genel müdürlüklerimize ekibiyle birlikte -hepsini, ayrı ayrı ayırmadan- her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum ve başarılarının devamını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Allah hepsinden razı olsun diyorum. Bütçemizin her kuruşunun tekrar bereketli olmasını, hayırlı hizmetlerde kullanılmasını Cenab-ı Hakk’tan diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece, bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Bugün bir rekor kırdık. Bugüne kadarki görüşmelerimizden en fazla söz alıp konuşan arkadaşlarımız bugün konuştu. 67 milletvekilimiz söz alıp görüşlerini, eleştirilerini, fikirlerini, sorularını ifade etmiş oldu. Meclisin yüzde 11'inden fazlası bugün burada konuştu yani. Konuşamayan arkadaşlarımız oldu, keşke vakit olsa da herkese daha fazla süre verebilsek. Onlara da soru-cevap bölümünde öncelik vereceğim, şimdiden ifade ediyorum. Daha önce konuşmaları esnasında sorularını soran arkadaşlarımız soru-cevap bölümünde anlayış gösterirlerse iyi olur, diğer arkadaşlarımıza daha fazla zaman kullandırma imkânımız olur.

Şimdi soru-cevap bölümüne geçeceğim ama geçmeden bir anonsta daha bulunmak istiyorum. Bugün biraz uzadı çalışma süremiz, yarın da özel bir gün, 10 Kasım dolayısıyla saat 10.00'da değil de on buçukta yarınki mesaimizi başlatalım diye düşündük, Maliye Bakanımıza da artık on buçuk diye ilettik, Bakanlığımız da ona göre hazırlık yapacaklar. Yarın da uzun bir gün olacak tabii.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, 11.00 olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On buçuk diye ilettik artık, keşke daha önce söyleseydik ama on buçuk... Bazı arkadaşlarımız biraz daha gecikmeli gelip katılabilirler ama gece bir saatte de bitirmemiz gerekiyor, o açıdan on buçuk. Herhâlde ortayı bulmuş olduk.

Öncelikle -biliyorsunuz- kuralları hatırlatayım. On beş dakika soru sorma hakkımız var. Bunun on dakikasını üyelerimize kullanıyoruz. Üyelerimiz daha az kullanırsa, tabii, üye olmayan arkadaşlarımıza daha fazla süre kullandırma hakkı olacak. Öncelikle üyelerimize söz veriyorum, onlar bitirdikten sonra Komisyonumuza üye olmayan arkadaşlarımıza da soruları için süre veriyorum, söz veriyorum.

Şimdi soru işlemini başlatıyorum.

Sayın Rıdvan Turan, buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan, Marmara'nın alıcı ortam olması konusunda ne düşünüyorsunuz ve Marmara derin deşarjı, özellikle Ergene derin deşarjı hakkındaki görüş görüşleriniz nelerdir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakanım, sunumunuzda 5 milyon 135 kişinin başvuruda bulunduğunu söylediniz. Şu anda bildiğimiz kadarıyla başvuru ücreti olarak 500 lira tahsil ediyorsunuz, bu da 2 milyar 567 milyon ediyor. Bu para nerede değerlendiriliyor? Martta kuralar bittiğinde kazanamayanlara iade edilirken faiziyle birlikte mi iade edilecek?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cinisli, devam edelim.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, sokak köpekleriyle ilgili ciddi problemler yaşanıyor. Son olarak bir çocuğumuz da maalesef kuduzdan vefat etti. Genelgeye rağmen barınak sorunu henüz çözülemedi. Belediyelerle birlikte bir çözümünüz var mı? Bunu merak ediyorum.

Bir de kısa bir sorum daha... Şehirlerde gürültü kirliliğinin yanı sıra bir ışık kirliliği de mevzubahis. Özellikle projektörlerle aydınlatılan yerler var ve uzaktan çok göz kamaştırıyor geceleri ve yine, renkli ışıklı reklam tabelalarıyla ilgili de bir çözümünüz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Bakan, Sayıştayda birçok bulgu var, bir iki tanesini sormak istiyorum. Sayıştay Kamulaştırma Kanunu kapsamında belediyelere devredilen taşınmazlara ilişkin olarak Bakanlık tarafından gerekli kontrollerin yapılmadığını belirtmiş. Bu nedenle de idare taşınmazı amacına uygun kullanılmazsa sahip olduğu geri alma hakkı ortadan kalkmış durumda. Söz konusu taşınmazların bir kısmının beş artı bir yıllık geri alma süreci de geçtiği için Bakanlığın geri alma hakkının da düştüğü belirtiliyor. Kaç taşınmazınız bu kapsamda kaybedilmiştir?

İkincisi: Yine, raporda hazine taşınmazı olup genel bütçe kapsamında idarelerin kullanımına tahsis edilmiş konutlarla ilgili olarak tutulan kayıtların eksik olduğunu tespit etmiş Sayıştay. Genel bütçeli idarelere tahsis edilip lojman ve kamu konutu olarak kullanılan taşınmazlara ilişkin rapordaki 127.286 konut bulunurken 2022 yılı bütçe kanunu gerekçesinde yer alan kamu konutu sayısının 195.114 olduğuna... Bu konutların yerini, nasıl ve kimler tarafından kullanıldığını sormak istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 2014 yılından bu yana Muğla ilimizde MUÇEV Limited Şirketine verilen yerlerin kira gelirleri ne kadardır ve bu gelirler nereye harcanmıştır? MUÇEV'in kira gelirleri Bakanlık hesabına mı yoksa Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü hesabına mı aktarılmıştır? Kamu görevlilerinin MUÇEV Limited Şirketinin Yönetim Kurulu üyesi olarak yer alması yasal mıdır? Bu durum 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan ticaret yasağı kapsamında değil midir? Bu kişilere herhangi bir ücret huzur, hakkı vesaire ödenmekte midir? Ödeniyorsa ikinci görevi ücret yasağına girmekte midir? Kıyılarda kamu yararının sağlanması için esas olan kıyı şartlarının yerel yönetimlere tahsis edilmesidir. Bu konuda bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Kaboğlu, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, İç Tüzük madde 29'a göre komisyonlarda istem sırasına göre söz verilir. Ben tam on bir saattir burada bekliyorum, ilk söz alanlardanım ama on bir saniye bile olsa söz verilmedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Liste olarak geldi istemler bize.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – İç Tüzük açıkça ihlal edilmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hayır. Komisyonumuzda...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Soru sormuyorum, bu tavrınızı protesto ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu'nun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin soru-cevap bölümünde, söz sırasıyla ilgili bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben -zamanı durduralım- bir izahatta bulunayım bu konuda.

Değerli arkadaşlar, bütün bütçe süreçlerinde olduğu gibi, bu bütçe sürecinde de bütün gruplarla bir araya gelip istişareler ettik, belli kurallar ortaya çıktı, sonra bu kuralları Komisyonumuzda ilk gün okuduk ve Komisyonumuz oyladı. Buna göre, üye sayısının 2 katı kadar her partiden Komisyon üyesi olmayan arkadaşımıza söz veriyoruz, belli ölçüde de tolere ediyoruz farklılıkları. Bütün dünyada parlamentoların kuralları var, kurallar içinde bunu yapıyoruz. Gönül ister ki tabii, sonsuz zamanımız olsun, hiçbir kısıtımız olmasın ama böyle bir dünyada yaşamıyoruz. Elimizden geldiğince fazla sayıda arkadaşımıza da konuşma hakkı veriyoruz. Ben ömrümün önemli bir kısmını Plan ve Bütçe çalışmalarını bürokrat olarak da takip ederek geçirdim. Geçmişte bir günde 2 bakanlık konuşuldu, son dönemlerde bir bakanlığa tam bir gün ayırıyoruz ama takdir edersiniz ki bir maratondayız; sadece bir gün çalışmıyoruz, sürekli bir çalışma düzeni var ve belli kurallarla çalışmak zorundayız. Bu kurallar hepimiz için geçerli, partiler arasında da herhangi bir farklılık yok, bir eşitlik temelinde bunu sürdürüyoruz.

Bugün konuşan 67 vekilimizden 24’ü Cumhuriyet Halk Partisinden vekil arkadaşlarımız, bunu da ifade etmek isterim.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a)Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Devam)

b)Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Devam)

c)Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Devam)

ç)İklim Değişikliği Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi tekrar başlatalım süreci.

Sayın Suat Özcan’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

SUAT ÖZCAN (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Seçim bölgem Muğla’da tarım, orman ve zeytinlik alanlarda yapılan madencilikle, söndürülemeyen orman yangınlarıyla, otel ve benzeri yapılarla peşkeş çekilen koylarıyla bir talan süreci yaşanmaktadır. Dünya, iklim değişikliği konusunda yüksek bilinçle olumlu değişiklikler yaparken sizler mevcut doğa varlıklarımıza zarar veriyorsunuz. Muğla’da yüzde 68’i orman olan bir bölgenin, şehrin yüzde 60’ına maden arama ruhsatı veriliyor, yerel yönetimlere sormadan imar, madencilikle ilgili kararlar alınıyor. 1.480 kilometre kıyı uzunluğu olan mavi yolculuğun başladığı Muğla’mızın eşsiz koylarına sadece ticari gözle bakıyorsunuz. Oysa bu koyların korunması, mavi yolculukla bilinen dantela kıyılarımızın güzelliğinin geleceğe taşınması gerekiyor.

Hükümetiniz süresince Muğla ili sınırlarında kaç işletmeye ruhsat verdiniz, dağılımı nedir? Orman yangınları sonucu Muğla’da nerelere kaç ev yapıldı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Şeker, buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın İbrahim Kaboğlu'nun da dile getirdiği gibi buraya gelen milletvekilleri illerinin, bölgelerinin sorunlarını dile getirmek için burada bekliyorlar. Sizlerin “Biz oylama yaptık, söz hakkınızı aldık.” şeklindeki tutumunuzu protesto ediyorum ben.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Serkan Topal, buyurun.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarımız; hep diyoruz ya “Devlet adaletle yönetilir.” Hatay’da bir adaletsizliği dile getireceğim. Bakın, Sayın Bakan, yıllardır hazine arazisi üzerinde ecrimislini ödeyen Hataylı hemşehrilerim, sadece, evlerinin tapusunu alamıyor. Bakın, Türkiye’de bütün illerde tapusunu alan vatandaşlarımız var ama Hatay’da alınmıyor. Neden? Şimdi, bazıları diyorlar ki: “Millî güvenlik sorunu.” Efendim, nedir bu millî güvenlik sorunu? Oradaki vatandaşlarımız kanun önünde eşitse...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, bir saniye, bir parantez...

SERKAN TOPAL (Hatay) – Soru soruyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Hasan Baltacı, Komisyonumuzu çekme hakkı yok hiç kimsenin. Kendinizi çekebilirsiniz ama rica ediyorum...

SERKAN TOPAL (Hatay) – Hayır, hayır bu benim telefonum, bu benim telefonum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama sizi değil de Komisyonu çekiyor.

HASAN BALTACI (Kastamonu) – Komisyon farklı bir iş mi yapıyor Sayın Başkan?

SERKAN TOPAL (Hatay) – Hayır, benim telefonumdan çekiyorsunuz Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, sizi çekebilir ama...

SERKAN TOPAL (Hatay) – Hayır, hayır, beni çekiyor Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben buradan görüyorum, siz farkında değilsiniz.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Sayın Başkanım, olmaz ama ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonu çekiyor.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Hayır, hayır Sayın Başkanım, beni çekebilir ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani kuralımızı hatırlatıyorum.

Buyurun devam edin lütfen.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Devam et ya, bir sıkıntı olmaz.

Burada, Hatay halkı adına bunu bir kez daha talep ediyoruz; bu hukuksuzluğu, bu eşitsizliği, bu adaletsizliği lütfen giderin.

Ayrıca, Arszud’da yemyeşil bir araziye maden ocağı yapıyor. Sayın Bakan, buna engel olacak mısınız olmayacak mısınız? Oradaki vatandaşlar istemiyor, oradaki vatandaşlar “Biz ölsek bile istemiyoruz.” diyorlar, lütfen buna engel olunuz.

Son sorum şu: Hatay’ımızın Samandağ, Defne ve Arszu ilçesine millet bahçesi neden yapılmıyor? Yapmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Oya Ersoy, buyurun.

OYA ERSOY (İstanbul) – Sayın Bakan, Sayıştay raporunda, yine bu yıl, özellikle, TOKİ’ye aktarılan, kentsel dönüşüm nedeniyle TOKİ’ye aktarılan kaynakların takibi için bir kontrol mekanizmasının kurulmadığından bahsediyor ve bu sadece TOKİ değil, belediyelere ve İLBANK’a aktarılan kaynağın takibinde de söz konusu. maalesef, üç yıldır yani 2018, 2019 ve 2020’de de aynı şey olmuş. Bir: Niye hâlâ böyle bir kontrol mekanizması kurmaya ihtiyaç duymuyorsunuz?

İkincisi: Size bir soru iletmıştim, Bakanlığınıza “İstanbul, Ankara ve İzmir’de boş yapı stoku sayısı nedir?” diye sormuştum, Bakanlığınızdan “Ticaret Bakanlığının görevleri kapsamında geldiği değerlendirilmektedir...” diye cevap geldi; emin misiniz Sayın Bakan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Murat Çepni...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Dünya Sağlık Örgütü’nün ve ILO’nun asbesti birinci grup kesin kanser nedeni saymasına rağmen Türkiye’de asbestli gemi sökülmesine neden onay veriyorsunuz? Son beş yılda Aliağa’da kaç asbestli gemi sökülmüş ve kaç ton asbest bertaraf edilmiştir?

İzmir Gaziemir’deki nükleer atıkların temizlenmesi konusunda Bakanlık çalışma yapacak mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydın...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Sayın Bakanım, yangının ikinci günü arazide gezerken Karavca köyünde bir talimat verdiniz İLBANK aracılığıyla Büyükşehir Belediyesi ve ASAT’a; Güzelyalı, Değirnenli yani Karavca, Saraçlı, Belenobası, Hocalı, Tepeköy, Erengeriş Mahallelerinin suyu şu anda tamamlanmak üzere. Aynı vatandaşlarımızın hem duaları hem selamları var “Bu yerlere sıcak asfalt ve bisiklet yolu da yapılıyor mu Sayın Bakanımız?” diyorlar, beklentileri var.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdurrahman Tutdere...

ABDURRAHMAN TUTDERE (Adıyaman) – Sayın Bakan, olası deprem öncesi Adıyaman’da hangi tedbirleri aldınız veya hangi tedbirleri alacaksınız?

Adıyaman Millet Bahçesi’nin ortasında açıktan akan kirli suyla ilgili ne tür çalışma yapacaksınız?

Adıyaman’da ıslah çalışması yapmayan mermer ocaklarıyla ilgili ne tür tedbirler alacaksınız?

Adıyaman ili genelinde iktidarınız döneminde kaç maden ruhsatı, kaç taş ocağı ruhsatı verilmiştir?

Atatürk Barajı’ndaki kirliliği önlemek için ne yapacaksınız?

Kâhta ilçemizdeki Mülk Göleti’nin kirliliğini önlemek için ne tür bir çalışma yapacaksınız?

Kırkgöz su kaynağını kirleten katı atık tesisleriyle ilgili ne tür bir işlem yaptınız veya yapacaksınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Muazzez Orhan Işık, buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sayın Bakan, son beş yılda “ÇED Gerekli Değildir” kararı verilen taş ocağı ve maden sayısı kaçtır?

Türkiye’de doğal yaşamı korumak için kara avcılığının yasaklanması amacıyla bir çalışma yürütecek misiniz?

Mahkemelerin yürütmeyi durdurma kararına rağmen inşaatları devam eden HES sayısı kaçtır?

Türkiye’de imar planında yerleşik olmayan nüfus oranı nedir?

Yirmi yıllık AKP iktidarında imar planları neden tamamlanamamıştır?

Van’daki çevre yolu ne zaman tamamlanacaktır?

18’inci madde uygulamasıyla karşı karşıya getirilen Van halkının kangrene dönüşen mağduriyetleri giderilecek mi? Ne zaman?

Van Gölü sahilini işgal eden, Kıyı Kanunu’na aykırı kamu binaları neden yıktırılmamaktadır?

İller Bankasının, kayyum idaresindeki belediyelere 2016’dan bu yana sağladığı kredi ve bütçe imkânları ne kadardır?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hüseyin Yıldız...

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, geçen seneki bütçede bu zamanlarda sizinle görüştüğümüzde Didim Çamlık Mahallesi’nin 1797 ada 1-2-3 parselin özelleştirilip satıldığını söylemişsiniz ve bu fotoğrafı size göstermiştim. Sayın Bakanım dinliyorsanız... Bu fotoğraftan sonra siz belediyemize bir yazı gönderdiniz, bu yerin satışının iptal edildiğini söylediniz, ben de çıktım, size Genel Kurulda kürsüden teşekkür ettim Sayın Bakanım. Ama maalesef, daha üç ay önce belediyemize müracaat etmişler bu yer için, tekrar bu yeri o vatandaşlara satmışsınız ve ruhsat almak için müracaat etmişler. Şimdi size soruyorum Sayın Bakanım: İptal ettiğiniz yeri hangi şartlarda... Ve Genel Kurulda da çıkıp size teşekkür etmemize rağmen altı ay sonra bu yer aynı firmaya tekrar satılmış. Sayın Bakanım, burası Didim’in akciğeri, kendi ellerimizle yıktık, tam yirmi bir yıl önce diktik ve siz söz verdiniz, iptal ettiniz, yazıyı da belediyeye gönderdiniz ama şimdi o vatandaşlar gelip belediyeye ruhsat için müracaat etmişler. Bu konuya cevap vermenizi rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, soru sormak isteyen bütün arkadaşlarımızın talepleri karşılanmıştır, hepsine teşekkür ediyorum.

Bir talep daha geldi.

Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Bakanım, Uşak’ımıza 5.600 konut yaptınız, bunun için teşekkür ederiz. Bu, önümüzdeki 500 bin konut için de Uşak merkezde 500 konut planlanmış. Tabii ki Uşaklı hemşehrilerimizin hem size çok selamı var hem de bunun, gelecek yılın da önemine ithafen “2023” olması konusunda bir talebi var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakanım, gündüz, konuşmalarım esnasında sorduğum soruya cevap verdiniz, arkadaşlar bana bir not getirdiler, o notu ben de Twitter’da paylaştım. Cevabınız şu: “Altın madeni tarafından dereye bırakılan su kirli bir su değil, siyanürlü bir su değil.” Fakat benim sorum bu değildi, biz burada baştan bunun temiz su olduğunda mutabıktık. Benim sorum şuydu, tekrar ediyorum: Böyle bir su kirliliğinin olduğu bir dönemde neredeyse 5 bin nüfuslu bir kasabanın üç ay,

bilemedin bir yıl su ihtiyacını karşılayacak büyüklükte bir su niçin dereye bırakıldı? Bu toplanan suyun önündeki bent mi yıkıldı, toprak mı çöktü? Bunun sebebi nedir, niçin bu su bırakıldı? Bunun cevabı şunun için gerekli: İleride aynı yerde altın elde etmek için siyanürlü havuzlar olacak, o havuzlar da patlarsa sonuç ne olacak? Onun için, ben sizi korumak için bu soruyu soruyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Süleyman Girgin, buyurun.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'da sadece yerleşik nüfusun baz alınması, turizm sektöründen kaynaklı nüfus yoğunluklarının dikkate alınmaması ve turizm şirketlerinin vergi yönünden bağlı oldukları vergi dairelerinin başka illerde olması nedeniyle toplanan vergiden ilimize pay verilememektedir. Bu konuda bir çalışmanız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Serkan Topal, buyurun.

SERKAN TOPAL (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarımızı çok dikkatlice dinledim, özellikle AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarımız şunu söylediler: “Sürekli vatandaşlarımız diyorlar ki ‘Devletimize zeval gelmesin.’” Bizler de aynı şeyi söylüyoruz ama devleti yönetenler adalet duygusundan yoksun olmamalıdır, biz bunu söylüyoruz. Biz, devleti yönetenlerin eşitlik ilkesine uymalarını söylüyoruz, bizim buradaki tartışmamız budur. Mesela, Hatay’la ilgili çok büyük bir sorun var ama bu sorunu, AK PARTİ’li yönetici arkadaşlarımız yani özellikle devleti yönetenler bunu dikkate almak zorundalar, bu sorunu çözmek zorundalar, ötekileştirilmiş bir Hatay halkı var. Hataylı hemşehrilerimiz de söylüyor “Devletimize zeval gelmesin.” diye ama devleti yönetenlerin onları unuttuklarını söylüyorlar, devleti yönetenlerin adalet duygusundan yoksun olduklarını söylüyorlar, ben de söylüyorum burada.

Bu yüzden bir kez daha, Hataylı hemşehrilerimizin sesine lütfen kulak verin diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Sayın Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Değerli Başkanım, Serkan Bey az önce ifade ettiği hususu belki yanlış anlamış olabilir; önceden vatandaşımız “Nerede bu devlet?” diyordu bir afet olduğunda, bir deprem olduğunda; devletin vatandaşa ulaşamadığının ifadesi olarak bunu telaffuz ediyordu. Şimdi, bir afet olduğunda devletin tüm imkânlarını seferber etmesinin oluşturduğu memnuniyetle “Allah devletimize zeval vermesin.” deniliyor. Böyle ortamlarda afet mahalline gidip Kızılay çadırından çıkıp “Kızılay çadırı görmedim.” demiyor ve yine aynı şekilde, basın açıklaması yaptıkları yerde üzerinde yangın helikopterleri geçerken “Nerede yangın helikopterleri?” demiyor, her şeyi görüyor “Allah devletimize zeval vermesin.” diyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Böylece soru işlemleri tamamlanmıştır.

Soru soran, gün boyunca görüş, eleştirileri ve sorularıyla katkıda bulunan tüm vekillerimize teşekkür ediyorum.

Şimdi, görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

Süreniz otuz dakikadır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, yarın 10 Kasım, cumhuriyetimiz banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü vefatının yıl dönümünde rahmetle, minnetle yâd ediyoruz.

Tabii, bugün hep birlikte saatler süren görüşmeler gerçekleştirdik, birbirimizi dinledik. Ben, her şeyden önce katkı, görüş, fikir ve önerileri için her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Plan ve bütçe komisyonları, bu manada hesap verilebilirliğin, şeffaflığın, karşılıklı anlayışa dayalı, yine, bu anlayışla komisyonların tesis edilmiş olmaları açısından çok kıymetli ve değerlidir. Bugün de bu salonda bulunan herkesin önemli fikri ve istişari kazanımlar elde ettiğine de yürekten inanyorum. Ben, sürem elverdiğince sizlere gelen soruları cevaplayacağım, bunların bir bölümünü de yazılı olarak yanıtlayıp sizlere göndereceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; daha önce TOKİ tarafından yapılan 50 bin ve 100 bin sosyal konut projelerinin teslim edilmediği iddiasına birçok kez cevap verdik ve bu kampanyaların başladığı 2019 yılından bugüne kadar şöyle geriye dönüp bir baktığımızda, İzmir, Elâzığ, Malatya, yine, diğer yangın ve sel bölgelerinde toplamda 45 bin konutu yaptık. Biz, ülkemizi de etkisi altına alan tedarik zincirindeki bozulmalara, maliyet artışlarına rağmen -ki bu maliyet artışıyla ilgili tasfiye kararnameğini de yine Meclisimiz çıkardı, sizler çıkardınız- yaşanan afetlere ve pandemiye bakmadan bu konutlarımızı büyük oranda tamamlama başarısı gösterdik. Altını önemle çizerim ki 50 bin sosyal konut kampanyamızda, 142 aktif projede 52.128 konutumuz, yine, 100 bin sosyal konut projesi kapsamında, 252 aktif projede 97.483 konutumuzun hak sahiplerine etaplar hâlinde teslim ediyoruz. Şu anda 150 bin sosyal konutumuzun büyük bir bölümünü vatandaşlarımızla teslim ettik. İşte, konuşmamda da ifade ettim, yıl sonuna kadar 60 bin konutu daha teslim edeceğiz ve kalan inşaatlarımızda hızlı bir şekilde sözümüzü -diğer 1 milyon 170 bin konutta olduğu gibi, afetlerde olduğu gibi, sellerde, heyelanlarda, yangınlarda olduğu gibi- tutmaya devam edeceğiz. Aslında, şöyle yirmi yıl geriye doğru baktığımızda, biz, aziz milletimize Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ne söz verdiysek o sözleri tuttuk. Ben Bakan olduğum ilk günden itibaren tüm ekibimizle birlikte illerimize gittik, illerimizde bir masa etrafında vekillerimiz, belediye başkanlarımızla toplantılar, istişareler yaptık ve orada sözler verdik. Emin olunuz ki o sözlerin büyük bir kısmını gerçekleştirdik, vatandaşlarımıza teslim ettik. Bazı vekillerimizin sorduğu sorulardan TOKİ'nin kaynak üretimine dair bilgileri olmadığını gördüm. Aynı zamanda, TOKİ'nin herhangi bir denetime tabi olmadığını da ifade ettiler. TOKİ yedi gün yirmi dört saat Sayıştay denetimine tabi bir kuruluştur. Sayıştay elemanlarımız, orada, yedi gün gerek merkezde gerekse şantiyelerimizde bilfiil denetimlerini yapmaktadır. TOKİ, kendi dinamikleriyle, konut, iş yeri ve arsa satış gelirleri, kredi geri dönüşleri, yurt dışı çıkış harçları, yapım işlerine hizmet payı ve yine bunun gibi benzeri gelirlerle; bunun dışında, Bakanlığımız, Millî Emlak Genel Müdürlüğümüzde, ürettiğimiz arsalar; Emlak Konut Genel Müdürlüğümüzde, olduğumuz destekler; İller Bankasıyla arsa karşılığı işlerimizle yaptığımız kaynak geliştirme projeleri, yine, TOKİ'nin daha önceki işlerden yaptığı geri dönüşleriyle birlikte sosyal konutun finansmanını gerçekleştiriyor. Bunun dışında, bütçemizde de -ki bütçe tarifinde de göreceksiniz, az önce Başkanımız da ifade ettiler- 10 milyar lira bu sene kaynak

aktardık ki bunun üstünde bir talep gelmesi hâlinde de gerekli kaynağı TOKİ'mize aktaracağız ve TOKİ'miz yani "Bunlar nasıl yapılacaktır?" dediğiniz TOKİ'miz bugüne kadar 1 trilyon 317 milyar liralık yatırımı yapmış ve sadece 170 bin sosyal konutu yapmış, bitirmiş, teslim etmiş bir kuruluş. Bunun dışında 26 bin sosyal donatı yaptık, bu sosyal donatıların içinde stadyumlar var, hastaneler var, okullar var, camiler var, yeşil alanlar var ve bu projeleri bitirdik. Bunun dışında, kentsel dönüşümle ilgili, afetle ilgili sözlerimizin hepsini tuttuk. Yani eksik kalabilir, inşaatı devam edebilir ama kimse diyemez ki "Ya, siz geldiniz, dediniz, afet alanında söz verdiniz ama o sözlerinizi tutmadınız." İnşallah, aynı anlayışla aynı gücümüzü, öz güvenimizi, motivasyonumuzu göstererek üretimlerimize devam edeceğiz. O yüzden sizin hiç endişeniz olmasın. Biz gücümüzü milletimizden alıyoruz, milletimizle birlikte yol yürüyoruz, gönül gönüle gidiyoruz, omuz omuza gidiyoruz; hüznü de beraber paylaşıyoruz, mutluluğu da beraber paylaşıyoruz. 250 bin konutumuzu da inşallah milletimize söz verdiğimiz tarihe kadar yapıp teslim edeceğiz. Tabii, "Kaynak, kaynak" deniyor, aslında kaynağın Türkiye olduğunu, kaynağın milletimiz olduğunu maalesef sizler hâlâ göremediniz. Bu projenin yapım garantisi de yirmi yıldır olduğu gibi, yirmi yıldır yaptığımız tüm işlerde olduğu gibi Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dır. İnşallah, yeni Türkiye Yüzyılı'nda da projelerimizin garantisi, teminatı da Sayın Cumhurbaşkanımız olacaktır.

İlaveten, biz bugün bu görüşmeleri yaparken Iğdır'da 550 konutumuzun, Batman'da 1.850 konutumuzun kurasını çektik. Projeyi açıkladıktan kırk gün sonra temellerini atan, elli gün sonra kuralarını çeken bir iktidar var. Bu ülkeyi gecekondulara ve çarpık kentleşmeye mahkûm eden, afet zamanında milletini terk eden, afetin haberini medyadan alan, milletin sorunlarına, ihtiyaçlarına sırtını dönen o eski Türkiye artık tamamen geride kalmıştır. Aslında biz de size sormak isteriz: 2023 seçimlerine dair yatırımınız nedir? Ülkemiz için, milletimiz için, vatandaşlarımız için, gençlerimiz için hangi projeyi sunuyorsunuz? Milletimizin derdine deva olacak hangi hamleleri yapıyorsunuz? Bu ülkede çevreye, şehre ve iklime dair projeniz, vizyonunuz nedir? Biz de bunları öğrenmek istiyoruz. Ben şu ana kadarki konuşmacıların dikkatle hepsini dinlemeye çalıştım. Bırakın seçim yatırımını -ki onu bile kabul ederim- geleceğe dair tek bir düşüncenizi görmedim, duymadım, dinlemedim.

(Gürültüler)

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Değerli milletvekilleri, maalesef dönüşümü yerinde incelemediğinizi, gidip görmediğinizi düşündüren açıklamalara şahidim.

(Gürültüler)

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Ben sizi nezaketli bir şekilde dinledim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, insicamını bozmayalım lütfen hatibin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Kimseye saygısızlık yapmıyorum, lütfen... Yaptığımız projeleri anlatmaya çalışıyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Devlet her zaman vardır.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Maalesef yaptığımız dönüşümleri yerinde incelemediğinizi, gidip görmediğinizi düşündüren açıklamalarınıza şahit olduk. İstanbul'a ve diğer illerimize gittiğiniz zaman uğrarsanız bizim yapmış olduğumuz dönüşüm projelerindeki vatandaşımızın mutluluğuna şahit olursunuz ki şu an sahada fiilen devam eden 250 bin konut projemiz var, dönüşüm projemiz var ve dönüşüm ofislerimizde arkadaşlarımız sizleri misafir etsinler, detaylı bir şekilde bilgi versinler. Projede biz ne yapıyoruz, vatandaşa ne sunuyoruz,

bu projenin herhangi bir kenarında köşesinde rant var mıdır yok mudur, cevabını siz verin. Eğer “Var.” diyorsanız, eğer o projede “Vatandaşın lehine bir adım yok.” diyorsanız biz de dört buçuk yıl yaptığımız bu şerefli mesleği bırakmaya hazırız, çok net söylüyorum.

TOKİ konutlarının ödemelerine ve taksitlerine dair bir soru geldi. TOKİ projelerimizde aylık taksitler altı ayda bir, önceki altı aydaki yine memur maaş artış katsayısına göre yapılmaktadır ve buna göre konut borç bedelleri güncellenmektedir ancak burada zaten sosyal konut projesi olan, amacı milletimize, alt gelir grubu vatandaşlarımıza yardım etmek için yapılan bir proje olan sosyal konut kampanyamızda bizim vatandaşımıza da ilan ettiğimiz gibi yüzde 50'nin üzerinde bir sübvansiyonu biz zaten sağlıyoruz. Geçen yılki artışlara bakalım. 1 milyon 170 bin -hep belgelerle konuşuyoruz- konutu yaptığımızda -geçen seneki enflasyon oranına baktığımızda yüzde 85 iken- biz vatandaşlarımızın borç bedellerini yüzde 25'le sınırladık yani yüzde 25 artış yaptık. Memur maaş artışı yüzde 80 ve üzerinde olurken biz vatandaşımızın lehine hareket ettik ve borçlarını yüzde 25 artırdık ve bu anlayışla da projelerimizi yürütüyoruz.

Güngören Tozkoparan kentsel dönüşümü soruldu. Oradaki çalışmalarımız da vatandaşımızın yüksek ilgisiyle, teveccühüyle, “yerinde, hızlı, gönüllü” anlayışıyla yapılıyor ve Tozkoparan Mahallemizdeki ilk etabımızı tamamladık. Lütfen, rica ediyorum, gidin orada oturan vatandaşlarımızla görüşün. Ya, bir çayını için, bir kahvesini için, yemeğini yiyin, bir sorun, “Siz bu projede Bakanlık tarafından mağdur edildiniz mi edilmediniz mi?” diye bir sorun. Ve oraya gideceksiniz göreceksiniz ki vatandaşımız değerlendirilmiş evlerinde keyifle, güvenle oturuyorlar, bizlere dua ediyorlar. Biz de gittik, o evlerde kardeşlerimizin misafiri olduk, hanelerindeki mutluluğa şahit olduk. Şimdi, yine vatandaşlarımızın talebiyle -bizim vatandaşımıza rağmen yaptığımız hiçbir iş olmadı ve olmayacak da- 2'nci etaptaki 280 konutumuzun kurasını çektik, inşaatlarımıza başladık, 3'üncü etabını da yapacağız, merak etmeyin, 4'üncü etabını da yapacağız. Orada, Güngören Tozkoparan'da riskli binalarda vatandaşımızın oturmasına müsaade etmeyeceğiz ve onların gönül rızası çerçevesinde bu süreci yürüteceğiz.

Siz demediniz mi... “Dönüşümü siyasetüstü görelim, siyasetüstü anlayışla bakalım.” deyip de gidip bütün kentsel dönüşüm projelerimizde siyaset yaparak, projeyi engellemeye çalışarak maalesef vatandaşımızın konutunu erken almasına müsaade etmiyorsunuz. Projemizi engelleme girişimlerinize rağmen biz kararlı bir şekilde yürütüyoruz.

Tabii, aramızdaki fark şu: Sizler geçmiş iktidarlarımızda şehir yerine gecekondu mahalleleri oluştururken, biz planlı şehirleşmeyle, sosyal devlet anlayışıyla eser üreten ve yerel mimariye, yerel dokuya uygun, modern şehirler oluşturuyoruz. Tabii, yerinde sayanlar yürütenlerden daha çok gürlütlü yaparlar. Siz de şu kavga dilinde, bu algı ve tezvirat dilindeki başarınızı hayırlı işlerimizi de alkışlamada gösterseniz emin olun kazanacaksınız. Gelin, hep birlikte milletimizin mutluluğuna şahit olun ve ortak olun; inanın hiçbir şey kaybetmezsiniz.

İlaveten, biz “Kentsel düşünüm yerinde olacak, hızlı olacak, gönüllü anlayışıyla olacak.” dedik ve bu anlamda ifade etmek isterim ki temelimizi attığımız her yerde anlaşmayı ve vatandaşımızın aynı yerde kalmasını esas aldık. Orada, Ayşe ablamız, Fatma teyzemiz, Mehmet amcamız yine komşularıyla birlikte yaşasın istedik; orada hatıralarını tekrar yâd etsin istedik; oradaki hüznü, mutluluğu birlikte paylaşsın istedik. Okmeydanı'nda, sizin “Zorla yaptınız.” dediğiniz Okmeydanı'nda anlaşma oranımız yüzde 85, vatandaşımızın yüzde 85'iyle anlaşmışız, imza altına aldık. Yine, Beyoğlu Fetihtepe Mahallemizde yüzde 95 anlaşma yaptık. Oradan çıktık, Hacıhüsrev'e gittik, vatandaşımız diyor ki: “Sayın Bakanım, bizim bu alanımızı da dönüştürün.” Şimdi, orada mağdur olsaydı o insanlar “Bizim alanımızı dönüştürün.” der miydi?

Peki, biz bunları yapıyoruz, eksiğimiz olabilir, hatamız da olabilir; siz dönüp şöyle aynaya bir bakın ya, üç buçuk yıldır yönettiğiniz belediyelerinizde kaç tane dönüşüm projesi yaptınız?

SEYİT TORUN (Ordu) – İzmir’de...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Bir görüp aynada kendinizi de bir mukayese edin ya. Ya, deyin ki: “Ya, Sayın Başkan, tamam, biz iktidarı eleştiriyoruz, Bakanlığı eleştiriyoruz...” Ya, sen de bir tane örnek yap da doğru bir örnek yap da... “Gösterelim ya, gösterelim bunlara kentsel dönüşüm nasıl yapılabilirmiş, vatandaşın lehine nasıl hareket edilebilirmiş!”

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, gün boyu konuştuk, Bakanımız sabırla dinledi, şimdi sıra onda, rica ediyorum...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Biz de açıkçası bunları görmek istiyoruz Sayın Başkanım.

CAVİT ARI (Antalya) – Sordu, cevap veriyoruz Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir hakaret söz konusu değil, fikrini söylüyor.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Tabii, yine dediler ki: “Projenin içinde rant var.” Ya, soruyorum: Eğer... Tamam, bu işlerden anlamıyorsunuz, onu biliyoruz ama...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Nereden biliyorsunuz?

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Beyoğlu Okmeydanı’nda attığımız temel, konut sayısı 766, bakan 766; çok basit hesap. 763’ünü hak sahiplerine veriyoruz, dükkânların tamamı hak sahiplerine gidiyor. Şimdi bunun neresinde rant var? Hani nereden alacağız biz geliri ya? Ya, bizim bilmediğimiz gökten bir şey mi yağacak orada, Okmeydanı’nda yaptığımızda? İşte, burada, vatandaşın lehine hareket etme bu. O evler bittiğinde Okmeydanı’nda -vatandaşımız yine bizim Sarıyer’imizde, Kartal’ımızda yaptığımız projelerde de gördü ki- konutların değeri 4,5-5 milyon oluyor, 2+1 daireden bahsediyorum. Şimdi, rant varsa; evet, milletimizin lehine var, milletimizin faydasına var ve biz bundan mutlu oluyoruz, gurur duyuyoruz çünkü milletimiz her şeyin en iyisini, en güzelini hak ediyor ve bu çerçevede de inşallah aynı anlayışla biz bu projelerimizi yapmaya devam edeceğiz.

Yine, bu anlayışla “Antalya’da ve Muğla’da evler bitmedi.” denildi. Bakın, biz yangının ilk anından son anına kadar mahalle mahalle, köy köy bütün oraya gelen vekillerimizle, belediye başkanlarımızla birlikte vatandaşımızın yanındaydık ve onların ihtiyaçları, talepleri neyse o talepleri gidermek için süratle çalışmalarımızı yaptık, altyapılarımızı yeniledik. Orada, Antalya Büyükşehir Belediyesinin de o bölgenin yapılmasına ilişkin ne talebi varsa açın Belediye Başkanınıza sorun, desin ki “Yapmadılar.” Ne talebi varsa gerçekleştirdik, vatandaşımız aç açık kalmasin dedik. Biz konutlarımızı yaparken orada, yine vatandaşımızın lehine olabilecek her türlü desteğe kucak açtık, kimseyi ötekileştirmedik, “Şu partininmiş bu partininmiş, bu belediyeyi o yönetiyormuş.” demedik, demeyeceğiz. Tabii, tam ilk çivimizi çakacakken bir ses duyduk orada, o ses -iyi hatırlayın siz de- diyordu ki: “Ne bu aceleniz?” Ya, yangın bir taraftan devam ediyor, biz de yeni yerleşim alanlarıyla ilgili planlamayı yapıyoruz, muhalefetten gelen ses şu: “Nedir bu aceleniz?” Tabii, bugün ne garip tezahürdür ki bize “Ne aceleniz vardır?” diyenler, “Bu konutlar bitmedi!” diye de şimdi sitem ediyorlar. Az evvel İbrahim Vekilimiz detaylı bir şekilde sunumuyla birlikte gösterdi ve geldiği aşamayı da detaylı bir şekilde izah etmeye çalıştı, ben de ifade edeyim: Biz bugün sadece bölgede yangında çıkan köylerde değil, tüm çevre köylerinde de büyük bir kırsal dönüşümü gerçekleştiriyoruz. Konutlarımızı bahçesiyle, ahırıyla,

vatandaşımızın oradaki ihtiyaçlarını giderecek yoluyla, altyapısıyla bütüncül bir çerçevede yenileme projemizi yürütüyoruz. İbrahim amcamız anlattı, İbrahim amcamız yangın esnasında eşini evde bırakmayan “Gerekirse yanayım ben burada ama eşimi burada tek başına bırakmayayım.” diyen bir amcamız; bizim de oradaki büyüğümüz, ağabeyimiz, babamız, amcamız. İşte, gidip görmek lazım, yaşamak lazım, o insanların yangın sonrasında yaşadıkları hayatları görmek lazım. Biz de İbrahim amcamıza gittik, bir söz verdik, dedik ki: “İbrahim amca, seni eşinden ayırmayacağız, yeni evini yapmadan da eski evini yıkmayacağız.” Çünkü çıkmıyordu oradan “Ben evimden çıkmam, terk etmem.” diyordu. On beş gün içinde biz İbrahim amcamızın evini yaptık ve teyzemizle birlikte onları oraya yerleştirdik.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkürler Sayın Bakanım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Teşekkürler Sayın Bakanım, Allah razı olsun sizden.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Bize mutluluk bu, bu gurur hepimize, emin olun sizlere de yani bu ülkeyi yönetenlerin, bu ülkede taş üstüne taş koyan herkesin alması gereken bir mutluluktur bu. O yüzden, bu mutluluğa sizleri de davet ediyoruz. Hülâsa sayın vekillerimiz de olabilir, Antalya’ya gitmemiş olabilirler, yangın bölgesinde orada olmamış olabilirler, depremde İzmir’de, Malatya’da, Elazığ’da olmamış olabilirler; gelsinler, bize desinler, biz kendilerini alalım, bütün bölgelere götürelim ve orada vatandaşın lehine nasıl hizmet edilmiş tek tek anlatalım ve hep birlikte, milletimizle birlikte gülmeyi, milletimizle birlikte sevinmeyi öğrenelim, öğrenin diyorum.

İYİ Parti Vekilimiz Hayrettin Nuhoğlu’nun üzülerken sözlerini, ifadelerini şaşkınlıkla dinledik. 1 milyon 170 bin konut inşa ettik, “Algı.” diyorsunuz, 3 milyonu aşkın -ki 3 milyon 200 bin oldu- dönüşüm gerçekleştirdik, “Yalan.” diyorsunuz, “Oyun.” diyorsunuz; biz “Pes doğrusu!” diyoruz. Yani bu konutları yaptık, teslim ettik, orada diyoruz, hâlâ “Algı.” diyorsunuz. Biz, bugün, sadece İstanbul’umuzun 39 ilçesinde 93 bin konutu dönüştürmeye devam ediyoruz. Algıyı, tezviratı bırakın, gerçekten, burada sosyal medya belediyciliği veya sosyal medya dilini bırakın, milletimizle birlikte, içinde milletimizin olduğu hayalleri kurarak, milletimizle birlikte inşallah bu projeleri gerçekleştirmenin paydaşı olun diyoruz. Biz milletimizle birlikte bu hayalleri gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Daha inşallah nice hayalleri hep birlikte gerçekleştireceğiz.

“ANKAPARK’a 800 milyon doların harcanmasına ses çıkarmadınız.” diyorsunuz. Maalesef, siz de -beğenirsiniz beğenmezsiniz- 800 milyon dolar harcanmış yerin çürümesine seyirci kalıyorsunuz. Çünkü maalesef, siz ülkemizin tüm kazanımlarını heba etmekten geri durmadınız çünkü yapmak bize, yıkmak size düşer. Her yere pankartlar astınız, parkın devri gerçekleşinceye kadar bir sürü pankartlarla algı yönettiniz ve parkın devri gerçekleşince de bir anda suspus oldunuz, herkes sustu. Evet, ANKAPARK’la ilgili projeniz nedir? Biz de aziz milletimiz gibi, Ankaralı hemşehrilerimiz gibi öğrenmek istiyoruz. Yani burada ağaçların çürümesine, ağaçların kesilmesine göz yumuyorsunuz. Bir taraftan da diyorsunuz ki: “Biz çevreciyiz, çevremizi koruyoruz.”

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 200 milyon dolar...

SEYİT TORUN (Ordu) – Sayın Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim lütfen, rica ediyorum. Herkes fikrini ifade etti, katılırsınız katılmazsınız; rica ediyorum. Burada derin tartışmalar yapabilecek bir ortamımız yok.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Biz de açıkçası aziz milletimiz gibi sadece ne yapacağımızı merak ediyoruz.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 800 milyar doları...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Gerçekten, bu konuda yapılması gereken adımları anbean takip edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devlet olarak...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 800 milyar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sadece konuşuyorsunuz; iş yapın, biraz iş yapın.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Ayıp ya! Her şeye laf attı ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim cevapları lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İş yapın!

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yakışıyor mu sana hiç böyle bir hareket ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, cevapları dinleyelim rica ediyorum. Sükûneti sağlayalım Yaşar Bey, rica ediyorum.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devlet olarak İzmir’de -kabul edin etmeyin- İzmir tarihinin en büyük dönüşümünü gerçekleştirdik. Gittik, depremden iki saat sonra oradaydık, sokak sokak, mahalle mahalle hepsine gittik, enkaz alanından bir saat bile ayrılmadık. Orada vatandaşımızla birlikteydik Sayın Başkan, biz demedik ki burayı -siz de oradaydınız- biz demedik ki Cumhuriyet Halk Partisi belediyesi yönetiyor, buradaki insanlar bize oy veriyor veya vermiyor. Tüm vatandaşlarımıza kucak açtık ve orada yapılması gereken çalışmalar için vatandaşımızla söz verdik, dedik ki: En hızlı şekilde yapacağız, yerinde yapacağız, hızlı yapacağız ve burada yapımla ilgili bir imar artışı da yapmadan İzmir’e, Bayraklı’ya yakışacak, güzel İzmir’imize yakışacak bir proje gerçekleştireceğiz. Gittik, dünyanın, Türkiye’nin en iyi mimarlarıyla projelerimizi çizdik, zemin iyileştirmelerini yaptık. Bunların hepsini pandemi ve salgın sürecinde yaptık, bütün dünyanın durduğu dönemde yaptık ve bir yıl bile olmadan ilk konutlarımızın teslimlerini gururla yaptık. Ardından, etap etap şu an Bayraklı’daki 1.400 konutumuzun tamamını teslim ettik. Yıl sonuna kadar da rezerv alandaki 3.600 konutumuzun teslimlerini yapacağız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Dökülüyor, dökülüyor!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Devletimiz sağ olsun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – İnşallah, o coşkudan, o mutluluktan sizlerin de pay almasını öneriyoruz.

Tabii, burada, Bayraklı ilçemizde vatandaşlarımızla devlet-millet kaynaşması, bütünlüğü nedir, birlik ve beraberlik nedir tüm Türkiye’ye gösterdik. Ben, tüm İzmir’imize, tüm Bayraklı’mıza, oradaki tüm vatandaşlarımıza milletimizin huzurunda teşekkürlerimi sunuyorum çünkü bizi bir an olsun bile yalnız bırakmadılar ve bize destek oldular. Tabii, güzel İzmir’imizi biz kaderine terk etmedik ve bundan sonra da etmeyeceğiz; milletvekillericimizle, belediye başkanlarımızla birlikte milletimize hizmet etmeye devam edeceğiz.

Bizim İzmir’e dair bazı sözlerimizi çarpıtarak, bağlamından ayırarak beceriksizliği, liyakatsizliği, kötü yönetimi de maalesef gizleyemezsiniz. Biz ne dediğimizi çok çok iyi biliyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Büyükşehir Belediye Başkanımızı niye çağırmadınız o toplantıya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, fikirlerinizi gün boyu ifade ettiniz. Rica ediyorum...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Biz kimseden millî iradeye saygıyı, demokrasiyi öğrenecek değiliz. Bizim kastımız, İzmir'in mağdur edildiği, hak etmediği şekilde yönetildiğini ifade etmektir.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Soruya cevap verin!

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM - Yirmi beş yıldır İzmir'de hiçbir şey yapılmayacak, sonra da İzmir'le ilgili bu hakikati ifade edince feveran edilecek ve bu manada... Ya,, gerçekten, şöyle bir aynaya bakın ya, ben üzülüyorum ya; İzmir'e her gittiğimde, o, gecekonduda yaşayan vatandaşlarımızı gördüğümde üzülüyorum. Ya, siz de yapın, ben Belediye Başkanımıza söyledim Sayın Başkan, ne varsa getirin dedim. Aha vekillerimiz, İzmir vekillerimiz ortada; getir, İzmir'de dönüştürülebilecek hangi alan varsa biz destek olacağız dedik, yardımcı olacağız dedik ve hâlâ da aynısını söylüyoruz.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, gün boyu fikirlerimizi ifade ettik.

Sayın Bakanımızı dinleyelim, daha sonra ziyaret edersiniz, ayrıca tartışsınız.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – O yüzden, sizlerden rica ediyorum, bize yaptığımız eleştirilen onda l'ini, bakın, onda l'ini de üç buçuk yıldır yönettiğiniz belediyelerinizle bir yapın ya. Deyin ki: “Arkadaş, siz de bunları niye yapmıyorsunuz?” Biz, sizin millî iradeye samimiyetinizi o zaman göreceğiz.

SEYİT TORUN (Ordu) – Engelliyorsunuz.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Sayın Başkanım, kimseyi engellemiyoruz ya, Allah aşkına, engellemiyoruz ya.

Evet, Sayın Vekilimiz Dedi ki: “Sen, bizim belediye başkanlarımızı bir gün ziyaret ettin mi? Senden randevu istediler görüştün mü?” Görüştüm. Benden randevu isteyen tüm belediye başkanlarımızla görüştüm. Açın, kendi başkanlarınıza sorun, Ankara'ya sorun, İzmir'e sorun, İstanbul'a sorun, Antalya'ya sorun; kim benden randevu istediye ben bir araya geldim. Sayın Başkanım “Görüşmedi.” demeyin, algı yaratma işini lütfen artık bırakın. Her fırsatta geldiler, depremi de görüştük, yapılması gerekenleri de konuştuk. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim Bakanımızı. Rica ediyorum...

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – İstanbul'da müsilağ toplantısında olsun, kentsel dönüşümle ilgili pek çok kere bir araya geldik.

Şimdi, Sayın Vekilimiz, İzmir Buca Açık Cezaevinin imar planı değişikliğini sordular. İzmir Buca'da eski cezaevi olarak kullanılan 78 bin metrekare alan vatandaşlarımızın kullanımına kapalıydı, burası kullanılmıyordu. Bu alan Buca Belediyesi tarafından onaylanan imar planlarında alışveriş merkezi olarak ayrılmıştı, Buca belediyesi böyle planlama yaptı. Biz de Buca Cezaevinin yıkılmasının ardından hazırladığımız imar planlarıyla -iddiaların tam aksine- AVM kullanımını tamamen kaldırdık ve yeni düzenlemeyle yerel yönetimlerin yapmadığı hizmeti yapmak ve Buca'nın eksikliğini tamamlamak adına bu alanın yüzde 57'sini sosyal donatıya ayırdık. Yine bu alanın 20.500 metrekaresini mevcut ağaçların korunmasını sağlayacak şekilde yeşil alan, 7.800 metrekaresini eğitim alanı, 2.600 metrekaresini

Buca Belediyesinin de talebi olan pazar alanı ve belediye hizmet alanı olarak ayırdık. Bence itiraz eden arkadaşlar hazırlanan planı ya doğru incelememiş ya da neye itiraz ettiklerini bilmiyorlar ya da -üzülerek söylüyorum ki- yine kronik muhalefet hastalığına tutulmuş durumdadır.

“Sit alanlarında kaçak yapılaşmaya izin veriliyor.” iddiası da tamamen yanlıştır, hemen cevabımı vereyim: Bugün Türkiye genelinde özel çevre koruma bölgeleri ve doğal sit alanlarında 6.698 denetim yaptık, 9.261 kaçak yapı tespit ettik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal sürenizi bir dakika aştınız, on beş dakika ek süre veriyorum. Tamamlarsanız, geriye kalanları da yazılı alırız artık.

Buyurun.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Tespitte de kaldık mı? Bu yapıların 4.016’sıyla ilgili suç duyurusunda bulunduk, 835 yapıyı yıktık. Yine, İstanbul’da yapılan yapılara ilişkin mücadelemizi sürdürüyoruz, birçoğuna bizzat ben de -Antalya’da, Bodrum’da, güzelim koylardaki o kaçak yapılara- eşlik ettim, gittim orada -Bodrum Belediye Başkanınıza sorabilirsiniz- bilfiil yıkımın başında durdum ve orada ne kadar kaçak, imara aykırı yapı varsa yıkımını bizzat bütün ekibimizle birlikte yerine gitmek suretiyle yaptık.

Her bütçede olduğu gibi “Belediyelere aktarılan ödeneklerde iktidar ve muhalefet belediyeleri arasında ayrımcılık yapılıyor.” diyorsunuz, ben doğrusunu bir kez daha aktarayım: Belediyelerin ödenek ve kredi talepleri belediyelerin kredi kabiliyetleri göz önüne alınarak değerlendirilir ve bu doğrultuda uygun talepler İller Bankasının yatırım programına girer ve sonuçlandırılır.

SEYİT TORUN (Ordu) – Hibelerden bahsedin.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Ben, muhalefet vekillerimizden, önce kendi belediyelerinin kredi kabiliyetlerine, proje tutarlılığına bakmalarını öneriyorum yine. Tabii, sadece muhalefet belediyesinden geldiği için onaylanmadığı iddia edilen bir proje, plan varsa söylensin, neden onaylanmadığına ilişkin açıklamamızı da yapalım Sayın Başkanım.

Tabii, sizden rica ediyoruz, şu, “Engelleniyoruz.” siyasetini bırakın.

SEYİT TORUN (Ordu) – Rakamlar burada, rakamlar.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Bakın, bugün, CHP’li İYİ Partili, HDP’li belediyelerden milletimizin, vatandaşımızın hayrına hangi iş gelmiş de engellemişiz, hangi iş gelmiş de buna engel olmmuşuz? Bir tane örnek vermenizi istediğimi ifade ediyorum.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, sükûneti sağlayalım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Bir Başkanımız -ben ismini vermeyeceğim- diyor ki: “Sizde bekleyen kredi talebimiz var.” “Nerede bekliyor Başkanım?” dedim, “Efendim, işte, Hazine ve Maliye Bakanlığında Stratejide.” Aradım, “Ya, bekleyen bir şey yok bizde.” diyorlar. “Başkanım, sizin Hükümet nezdinde bekleyen bir kredi talebiniz yok.” dedim, “Allah Allah.” dedi. Şimdi, ya, bir dönün aynaya bakın lütfen ya, lütfen.

Biz kimseyi ayırmadan, ötekileştirmeden gece gündüz çalışıyoruz. Bugün muhalefet partilerinin yönetimindeki birkaç ilden de örnek vermek istiyorum: İstanbul’umuzun 39 ilçesinde riskli alanlarda İstanbul’un toplam nüfusunun üçte 1’i olan 5 milyon insanımız için kentsel dönüşümde tarihi adımlar atıyoruz. Antalya’da, Muğla’da, İzmir’de yaptığımız yeni yuvalarda artık hayatlar başladı. Orada, muhalefet partilerini destekleyen vatandaşımız da bizim için yine hayır duasında bulunuyor, sarılıyor,

kucaklaşıyor, hatta ifadelerini de net bir şekilde söylüyorlar çünkü biz hiçbir işimizi siyasetten yana yapmadık, yapmayacağız; biz “Şurayı şu parti yönetiyor, burayı bu parti yönetiyor.” demedik, demeyeceğiz. 85 milyon vatandaşımızı bir görüyoruz, bütün görüyoruz ve hiçbir ayırım yapmadan, kimseyi ötekileştirmeden Türkiye'nin her yerinde milletimizin hayrına projelerimizi yapmaya devam ediyoruz.

Bakın, saatlerdir eleştiriyorsunuz; sosyal konut kampanyamıza dair kamuoyunda yaptığımız bir araştırma var -size de yansımıştır- vatandaşlarımızın yüzde 75'i konut fiyatlarının ve şartlarının uygun olduğunu söylüyor; siz de yapın anket, sorun. Konut ve kira fiyatlarında da düşüşler gördük, görmeye de devam edeceğiz, vatandaşımız da bizimle aynı şeyleri düşünüyor. Ankete katılan vatandaşlarımızın yüzde 68'i bu projeye şu an satışta olan ev fiyatlarının, yine, yüzde 69'u da kira fiyatlarının düştüğünü ve daha da düşeceğini ifade ediyor. Bitmedi, dahası da var, milletimizin büyük bir kısmı Cumhurbaşkanımıza güveniyor, bizlere güveniyor, TOKİ'ye güveniyor çünkü yirmi yıldır yaptığımız işler ortada; 250 bin konut, 1 milyon konut yapılacak; altyapılar ve 10 bin iş yerinin iki yıl içerisinde tamamlanacağına olan inançları yüzde 71. Lütfen, siz de yaptırın; yüzde 71 vatandaşımız bu projelerin iki yıl içerisinde tamamlanacağına inanıyor yani vatandaşlarımız birileri gibi söylenen sözleri yanlış anlamamış, birileri gibi çarpıtmamış; mesajımızı en doğru şekilde almış ve projenin arkasında 8 milyonu aşkın başvuru yapmış, hele hele gençlerimiz, hani “Gençler bu projeyi nasıl alacak? Nasıl ödeyecek?” dediğiniz gençlerimiz 2 milyonu aşkın başvuru yapmış ve gerekli cevabı vermiştir. Hâlen yaptıkları yoğun başvuruyla cevap vermeye de devam ediyor yani hülâsa milletimiz devletine, Cumhurbaşkanına, bizlere inanıyor, güveniyor ve destekliyor, biz de onları bugüne kadar hiçbir şekilde mağdur etmedik.

Yine, Seyit Başkanımızın İzmir'de Dünya Bankası kredisini onaylamadığını ifade ettiler. İzmir'de meydana gelen deprem sonrasında Dünya Bankası yetkilileri de bize geldiler. Dedik ki: İzmir'de İzmir Büyükşehir Belediyesi sizin bir kredi vereceğinizi ve bu krediyi de bizim engellediğimizi ifade ediyorlar, onaylamadığınızı ifade ediyorlar. Biz de Dünya Bankası nezdinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin depremde, kentsel dönüşümde kullanabileceği herhangi bir kredi başvurusu yok. Dolayısıyla İzmir'e bir kredi vermek istiyorsanız buyurun Büyükşehir Belediyesi orada, verin. Bakın, Dünya Bankası, Avrupa bankaları, JICA'sı, Fransız Kalkınma Ajansı böyle çalışmıyor. Onlar kredibilitete bakıyorlar ve burada ne bir finansman sözü ne de bir ödenek takvimi yok, bizde bekleyen yok. Yani iddia bu manada hakikati içermiyor.

Ayrıca, şunun da altını çizmek gerekirse Hazine ve Maliye Bakanlığının ilgili mevzuatları hükmünce büyük finansman paketlerinin İller Bankası aracılığıyla yürütülmesi esastır. Bundan dolayı İller Bankamızla afet riskine yönelik -İstanbul ve diğer illeri de ekleyerek- finansman paketini de genişlettik. Biz dedik ki: Ya, afetle ilgili bize gerçekten gönderin. Biz de bunları deprem dönüşümünde kullanalım. Bunu Dünya Bankası yetkililerine de ilettik. İnşallah, bu çalışmada da son aşamaya geldik, bu kredileri de milletimizin lehine kullanacağız.

Sayın Behiç Çelik şehirlerde plan değişikliğiyle rant oluştuğunu iddia etti ve doğrusunu söyleyelim, bir yıllık süre zarfındaki bu imar planıyla ilgili değer artış payını yine yüce Meclisimizle birlikte yaptık. Yani dedik ki: Bundan sonra, kardeşim, parsel bazında plan yapamazsınız ve ada bazında yapacağınız planlarla ilgili de bir plan yapılması hâlinde değer artış payının -bundan önce alınmıyordu- tamamını devlete vereceksiniz. İşte kısmi olarak büyükşehir ve ilçelerde belediye ve Bakanlık olarak, yine, hazine olarak oranları belirledik ve bu değer artış payından dolayı tam 921 milyon lira kamuya para kazandırdık. Yani alınmayan bir parayı 921 milyon lira olarak kazandırdık. Kamuyla birlikte ülkemizdeki tüm belediyelerimiz de bu gelirlerden istifade ediyorlar. Buradaki kazanım yatırım olarak aziz milletimizin hizmetine sunuluyor.

Yine Sayın Çelik, genç istihdamının teşvik edilmesiyle ilgili bir soru sordu. 2021 yılında Bakanlığımız ve belediyelerimizin teknik şartnamelerinde yaptığımız değişikliklerle genç istihdam seferberliğini başlattık. Geçtiğimiz süre zarfında 25 bin gencimizi göreve başlattık. 2023 yılı hedefimizi 50 bine ve daha da üzerine yükseltmiş durumdayız. Buradan bir müjde daha verelim gençlerimize; Bakanlığımız, bağlı ve ilgili kuruluşlarımızla -merkezî yerleşim sistemiyle- çeşitli branşlarda toplamda 3.297 personel istihdamı için çalışmalarımızı tamamladık, alım işlemlerimizi de başlatıyoruz.

Yine, Türkiye Avrupa'dan çöp ithal ediyormuş. Bunu açıkladık ama artık milletimiz de bu iddiaya inanmıyor, ciddiye almıyor. Bu sektörden ekmek yiyen, ham madde olarak kullanan sanayicilerimiz... Ki Sayın Başkanımız da ifade ettiler, bu sektörde ham maddeyi yerli imkânlarımızla, Sıfır Atık Projemizle artırıyoruz. Kota koyduk ve tamamen üretime esas madde dışında ülkemize çöp getirilmesine müsaade etmedik, etmeyeceğiz ki bu sektör de Avrupa Birliği mutabakatına baktığımızda geri dönüşümden üretilmiş malzemelerin kullanılmasını da zorunlu kılıyor. Dolayısıyla bu ülkede geri kazanımı mümkün olmayan atıkların, tehlikeli atıkların, bertaraf amaçlı atıkların ithalatı yasaktır. Daha önce de söyledik, bu bir. İkincisi, Çevre Kanunu gereğince ekonomik değeri haiz bazı tehlikesiz atıkların ithalatına izin verilmektedir. Avrupa'dan Türkiye'ye gelen ham maddedir; dönüştürülerek geri kazanılmakta, ekonomiye katkı sağlamaktadır; bu da üç.

Çevre denetimlerinin zayıf olduğu iddia edildi, bu da bir haksızlık. Bu ülkede 2021 yılında 57 bin çevre denetimiyle cumhuriyet tarihinin en yüksek denetim sayısına ulaşılmıştır. Haydi, bu yılı da verelim: 2022 yılının ilk on ayında yine rekor kırdık ve 55 binin üzerinde çevre denetimini gerçekleştirdik. Cezaları sordunuz: Çevreyi kirleten 4 bin tesise 434 milyonun üzerinde ceza uygulandı, 311 işletmeyi ise çevreyi kirlettiği için faaliyetinden men ettik, denetim sayılarını da artırıyoruz.

Maden ruhsat sahalarının fazlalığından bahsediliyor. Basitçe ifade etmek gerekirse bir madencilik faaliyetine ruhsat verilmesi o alanların tamamında fiilen madencilik faaliyeti yapılacağı anlamına gelmiyor. Özellikle metalik madenlere verilen ÇED ruhsatları ruhsatın tamamını kapsamadığı gibi madenin işletileceği alanla sınırlı tutuluyor.

Yine, son dört yılda Bakanlığımız tarafından yürütülen ÇED raporları... 2.343 projenin 936'sının yani yaklaşık yüzde 40'ının ÇED raporunu olumsuz olarak bitirdik, iade ettik. "ÇED Olumsuz" kararı verilen, iptal ve iade edilen madencilik faaliyetlerinde ise bu oran yüzde 45. Hiçbir kimsenin bu anlamda endişesi olmasın. Biz Avrupa standartlarının da üstünde bir ÇED müktesebatına ve hassasiyetine sahibiz. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da çevremizi, doğamızı korumaya devam edeceğiz. Yine, sanayiden enerjiye, madenden ulaşım, turizmden atık yönetimine ve tarıma kadar birçok önemli projede yapılacak çok daha fazla projeyi Ek-1 listesine alarak ÇED raporu hazırlanmasını zorunlu hâle getirdik. Proje bazında hazırlanan özel formatlarda projenin iklim üzerindeki etkisi ve projenin iklim değişikliğinden nasıl etkileneceği ve yine, iklim değişikliğine bağlı projeye ilgili "Afet" ve "Kaza riski" başlıkları altında ÇED raporlarının değerlendirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Hava izlemesiyle ilgili Sayın Zeki Hakan Sıdalı Vekilimiz soru sordu. Hava kalitesi izlemesi çalışması 2004 yılında başladı. On sekiz yıl önce bu ülkede hava izleme istasyonu sayısı sadece 35'ti, biz bu sayıyı 10 kattan fazla artırdık ve 365 sayısına ulaştık, ayrıca hava kalitesi izleme çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla 8 tane bölgesel temiz hava merkezimizi kurduk. En aktif hava kalitesi hizmeti veren ülkelerin başındayız.

Yine, Sayın Vekilimiz termik santrallerle ilgili soru sordu. Çevre mevzuatı kapsamında termik santrallerin tamamında baca gazı arıtma sistemleri ve sürekli emisyon ölçüm sistemleri gibi çevresel yatırımları tamamlamaları sağlanmıştır ve bu termik santrallere çevresel izinleri de verilmiştir. Fakat çevresel izinlerini tamamlamadılar diye beklemiyoruz, Çevre İzin ve Lisans Belgesi verdiğimiz bu

tesislerin bacalarındaki emisyon değerlerini sürekli ölçüm sistemleriyle yedi gün yirmi dört saat takip ediyor ve denetliyoruz. Termik santrallerde 221'i sadece bu yıl olmak üzere son üç yılda 692 çevre denetimi gerçekleştirdik. Bu kapsamda 48 termik santrali cezalandırdık ve son üç yıldır yeni bir termik santralle ilgili Bakanlığımıza yapılmış bir ÇED başvurusu da yoktur; kaldı ki Amasra'da olduğu gibi, birçok termik santralin ÇED süreçleri de Bakanlığımızca sonlandırılarak iptal edilmiştir.

Yine, korunan alanların gelişimi soruldu. 2002 yılında 60.764 kilometrekare olan korunan alan büyüklüğümüzü, 2022 yılında 98.495 kilometrekareye çıkardık. Yani ülkemizin, Türkiye yüz ölçümünün yüzde 7,8'i korunuyordu, yüzde 12,58'ine çıkardık ve inşallah, yüzde 17'ye çıkaracağız. "Türkiye Yüzyılı" iddiamızın da doğa temelli en büyük atılımını da bu alanda yapacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Bakanım, ek süreniz de doldu, bir beş dakika daha süre veriyorum. Toparlarsanız sevinirim, diğer kalanları da yazılı alırım.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANI MURAT KURUM – Peki, Başkanım.

Asbestli gemilere ilişkin, nasıl ve neden onay verildiğine ilişkin soru sordunuz. Yurt dışından ülkemize sökülme üzere gelen gemilere baktığımızda, Bakanlığımız Basel Sözleşmesi kurallarına göre notifikasyon prosedürünü uygulamaktadır. Başvuru kapsamında bilgi ve belgeler standart kapsamında incelenerek uygun bulunması hâlinde Bakanlığımızca onay veriliyor. Sao Paulo gemisi bu şartları sağlamadığı için Türkiye kara sularına alınmamıştır. Şunu da ifade edeyim: Biz bu konuya dair son sözümüzü söyledik, bir kez daha tekrar etmek gerekirse bu gemi gerekli şartları taşımadığı için ülkemize giremeyecek, İzmir'e yanaşamayacak, tekrar ülkemize gelmesine asla müsaade etmeyeceğiz.

Sayın Ali Öztunç Bakanlığımızın iklim krizi bilincinden uzak olduğunu söyledi. Paris Antlaşması'yla birlikte... Bu, çok uzun bir konu. Yani 2053'e ilişkin hedeflerimizi koyduk. İnşallah, Ulusal Katkı Beyanı'nı da Mısır'da ifade edeceğiz. Emin olun, kararlı adımlarla gidiyoruz, tüm sektörlerimizin koordinasyonunu yapıyoruz; ilgili tüm bakanlıklarımıza sorabilirsiniz. 2053'e ilişkin tüm hedeflerimizi koyduk ve adım adım, çok değerli bir belgeyi hayata geçireceğiz. İnşallah, iklim kanunuyla birlikte, bu atlıkla birlikte yapmış olduğumuz çalışmaları artık yasal düzenlemeleriyle birlikte; gerek Emisyon Ticaret Sistemi gerek İklim Değişikliği ve Uyum Koordinasyon, yenilenebilir enerji miktarının artırılması gibi birçok kalemde geleceğimize, geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımıza tertemiz bir dünya bırakmak için çalışıyoruz. Başkanım, bize gelin, biz size detaylı bir şekilde, ayrıntılarıyla birlikte, inşallah, söyleyelim, ifade edelim.

Tabii, yine, yangınla ilgili alınması gereken tüm tedbirleri de aldık, imar planlarında ve yönetmeliklerde değişiklik yaptık. İlgili yapılara ait gerek yangıncılık sınıflarının artırılması, yine dış hidrant sistemlerinin kurulması ve yangın suyu depo sistemlerinin artırılmasında önlemler alınmıştır; yönetmelikler bu çerçevede değerlendirilmiş, değiştirilmiştir. Belediyelerimize de bu noktada istedikleri her türlü kaynak, destek, kredi verilmektedir; yangın bölgesi için konuşuyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; süremizin izin verdiği kadarıyla -mümkün olduğunca- tüm sorularınıza cevap veremedim; cevaplamadığımız sorulara ilişkin de arkadaşlarımız sizlere yazılı olarak iletcekler.

Geçtiğimiz yıl da ifade etmiştim: Bizim bir tek amacımız, tek davamız, tek bir hedefimiz, tek bir derdimiz var; o da aziz milletimize hizmet etmek, milletimizin rızasını almak, duasını kazanmak, milletimizin geleceğinde iz bırakmaktır.

Türkiye, şu anda tüm insanlık adına, tüm mazlumlar adına büyük bir hazırlık içerisinde. Medeniyetimizin ve mazimizin gücüyle istikbale yürüyoruz. Muasır medeniyet seviyelerinin üstüne ulaşmak için Türkiye, artık hayal bile değildir, bu anlayışla çalışıyordu.

Daha çok söyleyecek sözümüz var, inşallah Türkiye Yüzyılı'nda bunların hepsini söyleyeceğiz. Bu büyük sözlerin söylenmesi için 81 ilimize, 85 milyon vatandaşımıza ekibimizle birlikte, gece gündüz demeden, yağmur çamur demeden hizmet etmeye, eser üretmeye, bu ülkenin "Türkiye Yüzyılı" yürüyüşüne nefer olmaya devam edeceğiz.

Ben tüm vekillerimize, Komisyon üyelerimize çok çok teşekkür ediyorum. Değerli Komisyonumuz her türlü görüşünü, önerisini paylaştı; biz de burada bunları dikkate alacağız.

Tüm mesai arkadaşlarıma, bakan yardımcılara, başkanlarımıza, genel müdürlerimize çok teşekkür ediyorum; dört buçuk yıldır onlarla bu mücadeleyi veriyoruz.

2023 yılı bütçemizin ülkemize tekrar hayırlı olmasını diliyor ve son söz olarak da şunu ifade etmek istiyorum: Vekilimiz bize "Bu, son bütçeniz." dediler. Evet, seçime kadar geçecek sürenin son bütçesidir ama Türkiye'nin yeni hikâyeler yazacağı, küresel ligin tepesine çıkacağı, dünya lideri olacağı Türkiye Yüzyılı'nın da ilk bütçesidir.

Hayırlı olsun diyor, hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

"Son söz milletvekilindir." anlayışıyla, ilk söz talebinde bulunan Tamer Bey'e söz vereceğim ama çok kısa olmasını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarım ve Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratları; az önce Sayın Bakanımızın İzmir'le ilgili söyledikleri ve yaptıklarına, bir İzmir Milletvekili olarak sadece ben değil, bütün İzmirli şahittir. Biz İzmirli olarak, lütfen, sizden rica ediyoruz; İzmir'i kaderine terk etmeyin, devletimizin güçlü eli İzmir'imizin üstünde olsun diyor, bu yaptıklarınıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, ben de Bakanımıza teşekkür ediyorum ama bir ricada da bulunmak istiyorum: Sayın Bakanım, bütçe tartışmaları Genel Kurula geçmeden yazılı cevapların gelmesi önemli. Bir hafta on gün içinde bütün cevaplar yazılı olarak Komisyonumuza gelirse çok seviniriz. Biz de Komisyon üyelerimize ve diğer vekil arkadaşlarımıza cevapları Komisyon aracılığıyla iletmış oluruz. Bu konuda takibinizi beklediğimi ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım:

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 6 adet önerge vardır.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
2	20.34	01	03.08	100.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Garo Paylan

Mersin

Diyarbakır

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İzahat yapacak mısınız?

RIDVAN TURAN (Mersin) – Yapacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Rıdvan Bey.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, değerli vekiller; ülkemiz çok ciddi bir deprem riskiyle karşı karşıya ve ne yazık ki büyük İstanbul ve Kocaeli depreminden bu zamana kadar bu konuda ivedi adımlar atılmadı. Yurttaşlarımızın çok büyük bir kısmı tabut evlerde yaşamaya mahkûm edilmiş durumda ve biz bakıyoruz ki Çevre, Şehircilik Bakanlığının bütçesinde şehirleri depreme hazırlayacak herhangi bir kaynak söz konusu değil. Bu sebeple, hem vatandaşlarımızın konutlarının hem de kamu binalarının depreme karşı güvenli hâle getirilmesi için ek olarak 100 milyar liralık bir bütçe önerisi yapıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
2	20.34	01	05.03	5.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Ülkemizde son zamanlarda sıklıkla yaşanan sel felaketleri, can kayıplarının yanı sıra hasar ve yıkımlara neden olarak büyük ekonomik maliyetler ortaya çıkmaktadır. Sadece geçtiğimiz 4 Eylülde Kastamonu'da yaşanan sel felaketinde bile 400 ev ve iş yeri sel sularına teslim olmuştur. Sel felaketlerinin yanı sıra ülkemiz genelinde Kuzey Anadolu Fay Hattı, Doğu Anadolu Fay Hattı ve Batı Anadolu Fay Hattı olmak üzere 3 ayrı birbirinden büyük deprem hattı bulunmaktadır. Bununla birlikte geçtiğimiz günlerde yaşanan orman yangınlarının sel, deprem ve fırtına gibi afetler kadar yıkıcı etkileri olduğu görülmüştür.

30 Temmuz 2021’de Antalya Manavgat’taki yangın bölgesine giden Dışişleri Bakanı Valiliğin “yardım hesabı” açacağını duyurarak “Milletimiz cömerttir. Elinden gelen desteği her zaman yapar.” demiştir. Yangın felaketlerinin ardından, 14 Ağustos 2021’de orman yangınları ve sel felaketlerinden zarar görenler için Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanı kararıyla yardım kampanyası başlatılmıştır.

İktidar partisinin yaşanan afetlerin ardından yardım kampanyaları başlatması ve IBAN numarası paylaşmak suretiyle vatandaşın nakdî yardım talep etmeyi âdet edinmiş olması kamuoyunun devlet kurumlarına olan inancını ve güvenini zedelemektedir. Doğal afetler neticesinde ev ve iş yerleri zarar gören vatandaşlarımıza bizzat devlet eliyle maddi destek verilmesi sosyal devlet anlayışının gereğidir.

Yukarıdaki gerekçelerle afetzedelerimizin, ev ve iş yeri onarımları başta olmak üzere, ihtiyaçlarının devlet eliyle karşılanması amacıyla bir fon oluşturulması kapsamında ilgili programda 5 milyar TL’lik bir kaynak artırımı yapılmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3’üncü önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Aktarılan Miktar
11	20.34	01	07.03	12.500.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

İktidar partisi, 2019 yılı Aralık ayında 100 bin sosyal konut projesini açıklamış ve projenin en geç bir buçuk yıl içinde bitirileceği sözünü vermiştir ancak ihalesi geçen yıl yapılan konutların birçoğunun henüz inşaatının dahi başlamadığı bilinmektedir. Türkiye genelinde yapılacak söylenen 100 bin konutla ilgili gözle görülür gelişmeler yaşanmamış, ihalelerin çoğu iptal edilmiş, artan inşaat maliyetleri gerekçe olarak gösterilmiştir. Devletimizin bu tür gelişmeler karşısında vatandaşımızın mağduriyetini önleyici tedbirler almaması sosyal devlet anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Ekonomimizin içinde bulunduğu mevcut durum ve iktidarın uyguladığı ekonomi politikasındaki tutarsızlıklar göz önüne alındığında 13 Eylül 2022’de Sayın Cumhurbaşkanı tarafından açıklanan İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi kapsamında yapılması öngörülen 250 bin konut projesinin de aynı sonla karşı karşıya kalmayacağına şüpheyle yaklaşmaktadır. İlk Evim, İlk İş Yerim Projesi’nin kura çekimleri geçtiğimiz günlerde başlamış ve kuraların Türkiye genelinde devam edeceği de açıklanmıştır. Başvuru yapan vatandaşlarımızın umutlarının kırılmaması, ev sahibi olma süreçlerinin uzatılmaması ve 2019

yılında açıklanan 100 bin konut projesinde yaşanan aksaklıklarının yaşanmaması adına gerekli tedbirler alınmalı ve planlamalar ivedilikle yapılmalıdır. Bu gerekçelerle ilgili programdaki miktar artırılmalı ve 12 milyar 500 milyon TL'lik bir kaynak aktarılmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Aktarılan Miktar
20	20.38	01	07.03	2.500.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Ülkemiz çarpık şehirleşme, çevre kirliliği ve düzensiz planlamalar nedenleriyle ve dünyada bozulan ekolojik dengeden kaynaklı olarak ağaçsızlaşma ve ormansızlaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. İktidarın betonlaşmayı her geçen gün artırdığı bir politika içinde olduğu göz önünde bulundurulursa ağaçlık ve ormanlık alanlarımızın yok olması ihtimali giderek artan bir sorun olarak önümüze çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki yeşil alanlar yaşam kalitesini artırmaktadır. Aynı zamanda ağaçlandırmanın ve ormanlaşmanın sistemli bir şekilde yapıldığı ülkeler insani gelişmişliği yüksek bir toplumsal kitle yaratmış olmaktadır. Ülkemizde ise ne yazık ki ormanlık alanlarımız büyük kayıplarla karşı karşıya kalmakta ve yeşil alanlarımız giderek azalmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan orman yangınları sebebiyle kaybedilen ormanlık alanların ve ağaçların yerini ise yandaşların otelleri, tesisleri ve betona odaklı yatırımlarının aldığı bilinen bir gerçektir. Orman yangınlarıyla yok olan ağaçlık alanların yandaşa terk edilmesinin dışında çeşitli projeler için kesilen ve yok edilen ağaçların sayısı da bir hayli fazladır. Devletimizin bu tür afetlerin akabinde vatandaşımızın yaşam alanlarını yeniden inşa etmesi, ormanlarımızı koruyan bir politika benimsemesi ve ağaçlandırma bilincini aşılması önemlidir. Bu kapsamda önergemizle ormanların ve doğanın korunması ile sürdürülebilir yönetimi programı 2 milyar 500 milyon TL artırılmaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	AKTARILAN MİKTAR
21	20.34	01	03.08	50.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Garo Paylan

Mersin

Diyarbakır

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Turan.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Değerli milletvekilleri, Marmara Denizi'ne akan tüm atık suların ileri biyolojik ve kimyasal arıtma yöntemleriyle arıtılması ve denize deşarj edilmeyerek karasal ortamda kullanılması artık bir zorunluluk hâline geldi. Bunu şundan dolayı öneriyorum: Şimdi, çok çeşitli kirleticiler Marmara Denizi'ni kirletiyorlar, bunların içerisinde tarımsal atıklar, evsel atıklar, endüstriyel atıklar, meteorolojik kirlenme, deniz taşımacılığı sebebiyle kirlenme gibi temel faktörler var.

Şimdi, Türkiye su zengini bir ülke değil. Dolayısıyla, mesela, Ergene'ye deşarj edilen oradaki 2 bin sanayi tesisinin bütün atıkları Ergene derin deşarjı vasıtasıyla Marmara'yı buluyor. O da ciddi bir ekolojik felaket yaratıyor. Şimdi, buna yapılacak çözüm ya da verilecek cevap bunu kimyasal yöntemlerle arıtmaktır ve evsel atıkları da ileri biyolojik yöntemlerle arıtmaktır. Fakat Türkiye su zengini bir ülke olmadığından dolayı bu kalitede arıtılmış suyun denize deşarjı yerine karasal alanda peyzaj ve tarım başta olmak üzere pek çok alanda kullanılması mümkündür. Dolayısıyla, biz yalnızca ileri biyolojik arıtma ve kimyasal arıtmayla bu kirletici faktörlerin engellenmesini değil, aynı zamanda arıtılmış olan bu nitelikli suyun karasal ortamda kullanılmasını Türkiye'nin su zengini bir ülke olmaması hasebiyle doğru görüyoruz. Bunun için de Bakanlığın bütçesine 50 milyar lira daha ek ödenek ayrılmasını öneriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İklim Değişikliği Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2023 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 1 adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: İklim Değişikliği Başkanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
21	106.30	01	07.01	3.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

İklim krizinin etkilerini tüm dünya her geçen gün daha da şiddetli bir şekilde yaşamaktadır. Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), iklim krizinden kaynaklı aşırı hava olaylarının 2021 yılında dünya çapında su ve gıda krizlerine neden olduğunu ve milyonlarca kişinin yaşadığı yerden ayrılmasına yol açtığını açıklamıştır. Ülkemiz de son yıllarda bu krizden etkilenmiş ve sel, fırtına, aşırı sıcaklık, orman yangınları, kuraklık gibi olaylara maruz kalmıştır. Araştırmalar açıkça göstermektedir ki; ülkemiz, Paris İklim Anlaşması ve uluslararası mutabakatlar kapsamında ilke edindiği hedeflere ulaşamazsa iklim krizinin etkisini yoğun bir şekilde yaşayacak ülkelerden biri olacaktır.

Dünyada birçok ülke bütçelerini bu doğrultuda planlayarak yatırımlarını yeşil ekonomiye dönüştürürken, ülkemizin sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliğine daha fazla kaynak ayırması gerektiği açıktır. Ekolojik dengenin korunması, tabiatın devamlılığı ve dünyamızın korunması için gerekli önlemlerin alınması, vatandaşlarımızın bu konuda bilinçlendirilmesi için gerekli politikaların hayata geçilmesi ve başta ülkemiz olmak üzere dünyadaki iklim kriziyle mücadeleye katkı sunulması amacıyla İklim Değişikliği Başkanlığının öncü bir kurum olarak etkililiği önemlidir. Bu kapsamda ilgili Başkanlığın bütçesi 3 milyar TL artırılmalı ve iklim kriziyle mücadelenin hedeflerinin hayata geçirilmesi adına gerekli politikalar oluşturulmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(İklim Değişikliği Başkanlığının 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu, bereketli olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 10 Kasım 2022 Perşembe günü saat 10.30'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.26

